

A propos de ce livre

Ceci est une copie numérique d'un ouvrage conservé depuis des générations dans les rayonnages d'une bibliothèque avant d'être numérisé avec précaution par Google dans le cadre d'un projet visant à permettre aux internautes de découvrir l'ensemble du patrimoine littéraire mondial en ligne.

Ce livre étant relativement ancien, il n'est plus protégé par la loi sur les droits d'auteur et appartient à présent au domaine public. L'expression "appartenir au domaine public" signifie que le livre en question n'a jamais été soumis aux droits d'auteur ou que ses droits légaux sont arrivés à expiration. Les conditions requises pour qu'un livre tombe dans le domaine public peuvent varier d'un pays à l'autre. Les livres libres de droit sont autant de liens avec le passé. Ils sont les témoins de la richesse de notre histoire, de notre patrimoine culturel et de la connaissance humaine et sont trop souvent difficilement accessibles au public.

Les notes de bas de page et autres annotations en marge du texte présentes dans le volume original sont reprises dans ce fichier, comme un souvenir du long chemin parcouru par l'ouvrage depuis la maison d'édition en passant par la bibliothèque pour finalement se retrouver entre vos mains.

Consignes d'utilisation

Google est fier de travailler en partenariat avec des bibliothèques à la numérisation des ouvrages appartenant au domaine public et de les rendre ainsi accessibles à tous. Ces livres sont en effet la propriété de tous et de toutes et nous sommes tout simplement les gardiens de ce patrimoine. Il s'agit toutefois d'un projet coûteux. Par conséquent et en vue de poursuivre la diffusion de ces ressources inépuisables, nous avons pris les dispositions nécessaires afin de prévenir les éventuels abus auxquels pourraient se livrer des sites marchands tiers, notamment en instaurant des contraintes techniques relatives aux requêtes automatisées.

Nous vous demandons également de:

- + *Ne pas utiliser les fichiers à des fins commerciales* Nous avons conçu le programme Google Recherche de Livres à l'usage des particuliers. Nous vous demandons donc d'utiliser uniquement ces fichiers à des fins personnelles. Ils ne sauraient en effet être employés dans un quelconque but commercial.
- + *Ne pas procéder à des requêtes automatisées* N'envoyez aucune requête automatisée quelle qu'elle soit au système Google. Si vous effectuez des recherches concernant les logiciels de traduction, la reconnaissance optique de caractères ou tout autre domaine nécessitant de disposer d'importantes quantités de texte, n'hésitez pas à nous contacter. Nous encourageons pour la réalisation de ce type de travaux l'utilisation des ouvrages et documents appartenant au domaine public et serions heureux de vous être utile.
- + *Ne pas supprimer l'attribution* Le filigrane Google contenu dans chaque fichier est indispensable pour informer les internautes de notre projet et leur permettre d'accéder à davantage de documents par l'intermédiaire du Programme Google Recherche de Livres. Ne le supprimez en aucun cas.
- + *Rester dans la légalité* Quelle que soit l'utilisation que vous comptez faire des fichiers, n'oubliez pas qu'il est de votre responsabilité de veiller à respecter la loi. Si un ouvrage appartient au domaine public américain, n'en déduisez pas pour autant qu'il en va de même dans les autres pays. La durée légale des droits d'auteur d'un livre varie d'un pays à l'autre. Nous ne sommes donc pas en mesure de répertorier les ouvrages dont l'utilisation est autorisée et ceux dont elle ne l'est pas. Ne croyez pas que le simple fait d'afficher un livre sur Google Recherche de Livres signifie que celui-ci peut être utilisé de quelque façon que ce soit dans le monde entier. La condamnation à laquelle vous vous exposeriez en cas de violation des droits d'auteur peut être sévère.

À propos du service Google Recherche de Livres

En favorisant la recherche et l'accès à un nombre croissant de livres disponibles dans de nombreuses langues, dont le français, Google souhaite contribuer à promouvoir la diversité culturelle grâce à Google Recherche de Livres. En effet, le Programme Google Recherche de Livres permet aux internautes de découvrir le patrimoine littéraire mondial, tout en aidant les auteurs et les éditeurs à élargir leur public. Vous pouvez effectuer des recherches en ligne dans le texte intégral de cet ouvrage à l'adresse <http://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

UNIVERSITEIT

900

Digitized by Google

MAETSCHAPPY
DER
VLAEMSCHE BIBLIOPHIEN.

2° SERIE. — N° 15.

799

MEMORIEBOEK DER STAD GHENT.

VAN 'T J. 1304 TOT 1793.

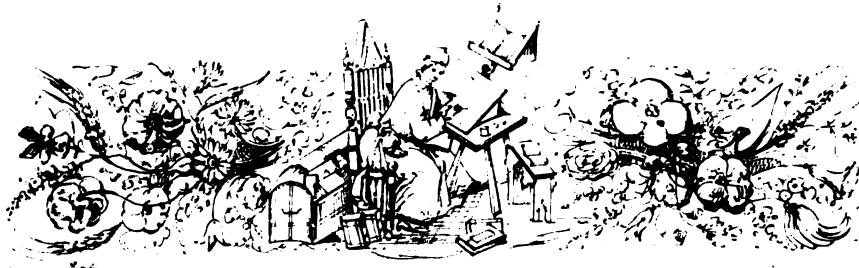
N° 37.

EXEMPLAER VAN DE BIBLIOTHEEK DER HOOGESCHOOL TE GENT.

DE VOORZITTER,

DE SECRETARIS,

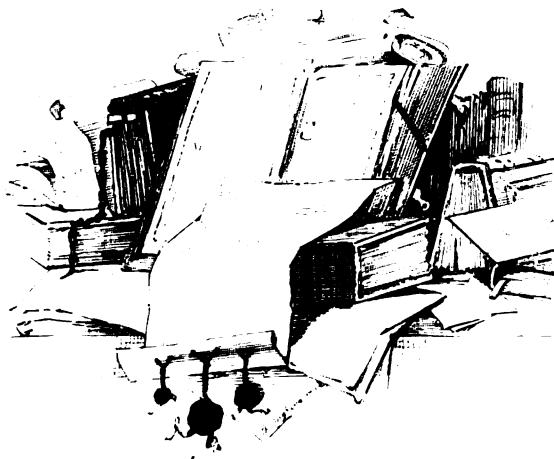
P. P. Blommaert.

MEMORIEBOEK
DER STAD GHENT.

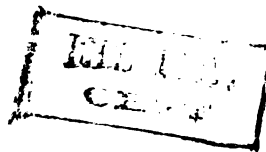
VAN 'T J. 1301 TOT 1795.

—
Tweede Deel.

GENT,
DRUKKERY VAN C. ANNOOT-BRAECKMAN.

—
1833.

61

MEMORIEBOEK DER STAD GHENT.

1501.

's Heeren kiesers.

Danneel Goedghebuer.
Boudijn Kersins.
Jan van der Vennen.
Meester Gillis van Waesberghe.

Der stede kiesers.

Jeronimus Mannins.
Fransoeys de Brune.
Jan de Troyere.
Danneel van den Hane.

Schepenen van der Kuere.

Joes Bette.
Jan van den Wijchuuse.
Lievin Braem, brouwere.
Jan van Buerwaen.
Jan Claeys, up den Coutere.
Luuc Minne.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Anthonis de Lu.
Willem Snellaert.
Joos Steel.
Claeys Triest.
Joos Meyeraert.
Jan Sanders, ^f Pieters.

Meester Philips Sersanders.	Philips van der Couderborch.
Willem de Cleerc.	Pieter Letteljans.
Lievin Toebast.	Pieter Braem.
Lievin de Vechtere.	Jan de Hane.
Jacob Boudins.	Gillis Coppins.
Jan de Smet.	Gillis van der Schelt.
Jacob Clauwaert, over hem Pie- ter de Hamblain.	Joos Pauwels.

*Heuverdeken.**Deken van de Weverie.*

Claeys van der Bruggen.

Jacob Fransman.

Item, in dit jaer (den xvj^{en} in Hoymant. S. B.) was gheboren te Brusele de tweede dochtere van grave Philips, ghe-naempt vrouwe Ysabelle, up eenen Vrydach xxiiij Hoi-maent, 's avonts ontrent den x ueren.

[In dit jaer, was binnen der stede van Brussele ghe-boren Ysabeele, dochter van den hertoghe Philips, ende huere peters waren : de bisschop van Luudicke ende de bisschop van Gulcken ; huere metere was vrou Magriete van York, douagierigghe van den lande van Vlaenderen, ter causen van Karel de Valoys, hueren man. Ysabeele traude den conynck Christianus van Denemeercken, ende had er by een' zone ende twee dochteren. (Pr. Ar.³.)]

Item, in dit jaer was 't huwelic ghesloten tusschen den hertoghe van Savoyen ende vrouwe Magriete, de sustere van hertoghe Philips.

Item, in dit jaer trac hertoghe Philips met vrouwe Joanne naer Spaengien duer Vranckerijcke, daer hem vele eeren ghedaen was van alle de edelen ende groote meesters in alle steden, ende zy lieten de kinderen te Brusele.

[. . . . Hy liet alle syne kinderen te Mechelen, ende

vrouwe Margriete track op den selven tijt in Savoyen by den hertoghe haren man. (K. M.)]

Item, up den Half Ougstavont, ende was Sondach, waren by de commissarissen kiesers ghemaect van 's heeren weghe : Jan Haelaert, Jan van der Eecken, drapier, Lievin van Leins, Jacob Hueribloc, ende van der stede weghe : Amant Claey's, Lievin Ghyselins, Jacob Fransman, Lievin van Huffele, ende zy waren te gadere eer dat zy scepenen deden uutlesen, van tSondaechs tot 's Dysendaechs 's morghens ten ix ueren, ende zy en consten niet accorderen van haerlieder kuere, zoo dat Jan Haelaert sprac : « Ic zal doen trompen ende doen uutroupen naer onse kuere. » Daer up Amant Claey's antwoorde terstont : « Zijt ghy zoo staut, ic zal u by de voeten grypen ende werpen ter veynster uut. » Zoo dat zy 's Dycendaechs moesten acorderen, ende dit ghebuerde omme dese naer volghende scepenen.

1502.

's Heeren kiesers.

Jan Alaerts.
Lievin van Leyns.
Lievin Ghyselins.
Jan van der Eecke.

Der stede kiesers.

Jacob Hueribloc.
Jacob Fransman.
Amand Claey's.
Lievin van Huffelghem.

Schepenen van der Kuere.

Meester Philips de Grutere.
Claey's van der Bruggen.
Heynric de Lieve.
Meester Gautier Alaert.
Philips Hueribloc.
Jan van der Asselt, drapier.

Schepenen van Ghedeels.

Joos van der Couderborch.
Jacob de Vettere.
Pieter Snellaert.
Meester Reynier Salaert.
Pauwels van der Asselt.
Lievin Diericx.

Lievin Donaes.	Philips van Ghistele.
Joos de Vechtere.	Lievin van der Haghe.
Lievin de Hoghe, f ^r Lievins.	Jan Nauts.
Jan Sanders, f ^r Jans.	Gyselbrecht van den Heede.
Denijs Vlamync.	Gillis van den Bossche, borduer- werkere.
Pieter de Drossate.	Gillis Stalins, f ^r Jans.
Lievin van Melle.	Willem van den Heede.

*Heuverdeken.**Deken van de Weverie.*

Jan de Troyere.

Jan de Brune.

Item, in dit jaer dat hertoghe Philips ende vrouwe Joanne in Spaengien waren, ghelach zi van eenen jonghen zoone, ghenamt Ferdinandus.

Item, in dit jaer, op den Asschewonsdach, waren de freminueren ghereformeert van den bullebroers, by den consente van den ghemeen opservanten ende regierders der stede van Ghent.

[Den 1^{en} in April wart t' Sente Jans te Ghendt 't lof inneghestelt van Onzer Vrouwe, dat men nu alle dagen singt, ende het was 't j^e dat in musycke ende ooc in discante ghestelt was. (Pr. Ar.^{b.})]

1503.

Commissarissen.

De Grave van Nassau, stadhouder generael ons harden ghe-
duchts heeren, wesende in zyne voyaige van Spaengnen.
Mijn heere van Fines, over minen heeren van Ville.
Roeland Le Fevre, heere van Kemseke.
Meester Jan Boele, over minen heere van Remi.
Mijn heere de hoogbailliu.

's Heeren kiesers.

Lievin van Pottelsberghe.
 Willem Sloeve.
 Jan van Melle.
 Jan de Crane, d'oude.

Der stede kiesers.

Jan van Wijchouse.
 Fransoeys de Brune.
 Jan de Troyere.
 Lievin van Loo.

Schepenen van der Kuere.

Joos Triest.
 Jan de Brune.
 Jan van der Venne.
 Joos van den Berghe.
 Jan Sanders, f^r Pieters, over
 hem Jacob van der Beke.
 Lievin van Loo, f^r Karels.
 Jan van Pottelsberghe.
 Meester Roeland Zoete.
 Lievin Wanzele.
 Lievin van Huffelghem.
 Olivier de Cleerc.
 Jan de Brouwere.
 Jan de Rouc.

Schepenen van Ghedeele.

Gheert van der Oyen.
 Philips Symoens.
 Pieter van Hauwert.
 Philips Buridaen.
 Jacob van den Velde.
 Lievin de Vos.
 Loys Bollin.
 Wulfaert Snibbele.
 Jan van Carrebrouc.
 Adriaen van der Stoct, over
 hem Joos van Loo.
 Arend Sanders.
 Jan Heylinc.
 Gillis Stalins.

Heuverdeken.

Jan de Troyere.

Deken van de Wewerie.

Jan van Wijchuu.

Item, in dit jaer ('s daechs voor Ste. Martins. Pr. Ar. ².)
 quam de grave Philips uut Spaengien, ende hy quam duer
 Vranckerijcke, ende also naer Cuelen lanx den Rijn nedere,
 daer hem die van Ghent ontvinghen met eenen heerlicken
 state; want de stede zont daerwaert beede de voorscepenen,
 den hoochbailliu van Ghent, den prelaet van Ste. Pieters,
 den prelaet van Ste. Baefs; zoo dat zy vergaderden wel lxxx

peerden te zamen, ende bedreven alomme groote genouchte daer zy passeerden.

Item, vrouwe Joanna quam binnen eenen halven jare daerna ghevolcht te watere, ende coninc Philips lach doen te Brugghe, ende vrouwe Joanne quam gearrivert te Blankenberghe.

Item, de hertoghe Philips hadde in 't afcomen in Vranckerijcke eene groote siecte; eenighe seyden dat hem wat ghegheven was, zo datter de coninc van Vranckerijcke inne beschaemt was; maer men seyde dat hertoghe Philips groote woorden hadde jeghens den hertoghe van Loreynen, in 't hof van den coninc, ter causen van der doot van hertoghe Kaerle, zynen grootheere, zoo dat hertoghe Philips van daer vertrac ende quam naer Coolen als vooren, daer hy heerlic ontfanghen was van alle zyne landen, zonderlinghe van die van Ghent.

[In dit jaer overleet dezer werelt Elysabet conynghinne van Spaengnen, moeder van Joanna, ghezellenede van den hertoghe Philips, daer af een costelick uitvaert ghedaen was t' Sente Jans in de kercke. (Pr. Ar.².)]

— Item, in dit jaer, op den lesten dach van july 1503, verbrande de stede van Haerderwijck gheheel ende al binnen den tijt van dry uren, dat er boven de vijf a ses huysen niet bleven staende, ende daer verbrande ende versmoorde meer dan xv^e menschen onder jonck ende oudt, ende met dat er in de stede was. (K. M.)

— Item, in 't selve jaer verbranden te Gorcom twee hondert huysen. — Item, in 't selve jaer verbranden te Belle in Vlaenderen vijf hondert huysen. (K. M.)]

1504.

Commissarissen.

Mijn heere de abt van St. Niclaus by Veurne.
Meester Jan Sauvaige, ruddere, heere van Estambeke,
president van Vlaenderen.
Mijn heere de coadjuteur van Sente Baefs, her Gillis Boele.
Mijn heere de hoogbailliu van Ghend.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Gillis van den Eechaute.
Wouter van Heetvelde.
Claeys van der Brugghe.
Philips Hueribloc.

Pieter Dhamblain.
Jaspar Curthals.
Lievin Utermceere.
Jan Sanders, f Jans.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeede.

Joos Bette.
Jan van Loo.
Boudijn van der Donct.
Roelant de Baenst.
Jan de Troyere.
Pauwels van der Asselt.
Jan de Cale, over hem meester
Symoen van der Haghe, f
Mr Geerolfs.
Jan Willems.
Lievin de Vechtere, over hem
Fransoeys de Brune.
Martin van Sycler.
Jan de Smet.
Willem Lutinc.
Boudijn Goethals.

Geeraert van Anghereel.
Lievin Dherde.
Willem Snellaert.
Jan Alaert.
Gillis Stalins.
Joos Meyeraert.
Philips Rijm.
Meester Jan de Sterke.
Lievin Arends.
Gillis de Kemele.
Claeys van der Burcht.
Gillis van Leeuwe.
Pieter van Melle.

Heuverdeken.

Deken van de W'everie.

Christoffels van Hove.

Jan van Wijchhuus.

Item, den xxiii Ougste, op eenen Vrydach, ghebeurde eene groote ertbevinghe voor den x ueren in den avont, ontrent eenen paternoster ghedurende, daer dierghelyke niet ghebeurde sichtent den paeys van Gavere, ende die was op Sente Bertelmeesavont.

[De eerde wart bevende, dwelc was Godts macht,
In Ougste den dry-en-twintigsten 's nacht. (S. G.)]

Item, in dit jaer maecte hertoghe Philips ende de hertoghe Kaerle van Geldere tussehen hem beeden pays zonder yemant daer over te roupene, ende d'hertoghe van Geldere ontfinc van den grave Philips eene groote somme van penninghen, omme met den grave Philips te treckene naer Spaengien; maer als de grave Philips zaude vertrecken, zoo maecte hem de hertoghe van Geldere sieck, ende bleef t' huus; maer als de grave Philips naer Spaengnen ghereyst was, d'hertoghe van Geldere quam wedere met hertoghe Philips gelde op de landen van Brabant ende Hollant, doende hemlieden groote orlooghe.

Item, in dit jaer hadde 't ambacht van der weverye te Ghent vercreghen secretelic van den grave Philips de Halfvastenmaert af te zyne van der wullen lakene, met vele redenen naer 't uutwysen van collatien, op den xxv Sporkele by scepenen ghewijst, allerande lakene te vercoopene drye daghen : Woensdach, Donderdach ende Vrydach.

Item, in dit jaer overleet de coninghinne van Spaengnien, vrouwe Joanne moedere, waer af dat op vrouwe Joanne verstaerf 't conincrijcke van Castylien, van Leon, van Garnaten, ende van daer voort dede hertoghe Philips ghereescip maken, ende heet hem van doe voort coninc Philips, ende dede alle manieren van goude ende selvere ende van

penninghen by vercoopinghe van eeneghe parcheelen van heerlicheden ende andersins, omme weder met zynen wyve te treckene naer Spaengien, omme in persóone zelve de croone te ontfanghene.

[Item, in dit jaer was meester Adriaen Florisone van Utrecht, pastor te Goeree in 't landeken van Westvoorne in Zeelant, daer hy selve een wyle resideerde ende predickte; maer corts daernaer werde hy scholmeester van den jonghen prince, hertoghe Carle, f^r Philips, corts daerna bisschop Daccusen (Tortosa), in Spaegnen, ende cardinael, ende starf paus ende bisschop van Roomen. (K. M.)

— In 't scependom van Joos Bette van den jare viere, so was gheordonneert dat alle der acten, also wel diffinitive als interlocutoire, kosten wesen souden ten laste van der ghecondempneerder partye. Actum tsMaendaeghs den vij April anno xv^e ende vive, na Paesschen. (S. B.)]

1505.

Commissarissen.

Mijn heere van Ficunes.

Mijn heere van Boulaer, over minen heere van Ville.

Mijn heere de hoogbailliu, over minen heere van Remi.

Mijn heere Jeronimus Lauwerin, tresorier generael.

's Heeren kisers.

Der stede kisers.

Mer Adriaen van Ravenscoot.

Willem de Mueleneere.

Joos Triest.

Amant Claey.

Jan van Pottelsberghe.

Meester Jacob de Steenwerpere.

Lievin van Leyns.

Jan de Brune.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Jan van den Kethulle.

Joncheere Claey Triest.

Jan van Wijchuus.

Gillis van Zonnemare.

Claeys van der Bruggen.	Heynric de Lieve.
Arend van Grijspeere, over	Jan Vriend.
hem Geerolf van den Cou-	Lievin Baers.
denhove.	Pieter van Hauwaert.
Jan Claeys.	Joris Sersanders.
Denijs Vlaminc.	Jan de Scoutheete.
Wouter van Eetvelde.	Jan van der Bruggen.
Joris Sloc.	Jan de Peystere.
Lievin van Loo, f Adriaens.	Laureys de Brauwere.
Lievin van der Haghen.	Joos Meyeraert, f Jaspars.
Gillis Stalins.	Heynric van Ydegheem.
Pieter de Drossate.	
Geerolf de Ruutere.	

*Heuverdeken.**Deken van de Weverie.*

Christoffels van den Hove.	Jan van Wijchuus.

Item, in dit jaer, den x in Lauwe, zoo vertrac coninc Philips met vrouwe Joanne, naer Spaengien, uut Zeelant met xlij scepen naer 't conincrijcke van Castylien, van Leon ende van Grenaden te ontfanghenè, omme daer ghecroont te zyne; daer naer op 't water wesende drye ofte vier daghen by quade fortune van der zee ende van winde, zo dat hy by grooter avontueren ende by mirakle van Gode moeste landen in Inghelant, ende daer verdroncken eenighe smalle officieren; ende in Inghelant zijnde was zeer heerlic ontfanghen ende gewillecompt van den zoone van den coninc van Inghelant, ende hy sont coninc Philips al 't ghuent dat hem behoufde van victuaelge; ende was in Inghelant jaghende ende vlieghende met den coninc tot op Sente Joorisdach, den xxij April xv^ovj naer Paesschen, midts dat de wint niet eer en stont om te reysene, ende binnen xiiij daghen daernaer quam de tydinghe dat hy ghelant was in de Caloenge,

ende hy trac tot den grooten heere Sente Jacob in Ghalisien, in de stede van Compostelle.

Item, binnen den tijt dat hertoghe Philips in Inghe-lant was, moeste hy leveren de Witte Roose die in 't lant van Geldere van hertoghe Philips vonden was, die, in 't jaer xiii hier naer, deerlic onthoofst was omme dieswille dat de coninc over quam om Teruwanen ende Doornijcke te ghe-cryghene ende winnene, ghelijc hy dede, ende dede hem daer omme dooden, ghemerct dat hy was gherechtich co-ninc van Inghelant ende dat 't volc daer niet hoofden en zaude.

Item, den xiiij Septembris was gheboren de derde dochtere van coninc Philips, te Brussele, eer hy vertrac naer Spaen-gien, ende was genaemd Elisabet.

[Mijñ heere Charles de Haultboes dede zyne intreye binnen der stede van Ghend, als biscop van Dornike, ende wart by der wet inghehaelt, aldaer Jan Sersanders onder-bailliu van Ghend zijn roede voerde tot den Chartreusen clooster. (S. B.)]

1506.

's Heeren kiesers.

Lievin van Pottelsberghe.
Lievin Wanzele.
Olivier de Baenst.
Martin van Sycler.

Der stede kiesers.

Jan van der Venne.
Jacob Hueribloc.
Fransoeys de Brune.
Heynric van den Zompele.

Schepenen van der Kuere.

Joos Triest.
Christoffels van Hove.
Jan de Brune.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Anthonis de Lu.
Meester Roeland Zoete.
Philips Symoens.

Meester Reynier Salaert, alias	Symoen Cloeman.
de Donckere.	Andries de Muenc.
Willem Snellaert.	Symoen Meeuszone.
Jan Sanders, in den Papegay.	Roeland van der Zype.
Philips Buridaen.	Jan Sanders, f Jans.
Willem Beys.	Jan Martins.
Jan van Kerrebrouc.	Martin de Vettere.
Pieter van der Schuere.	Jan van Loo, f Fransoeys.
Meester Jan de Sterke.	Jan de Roovere.
Gillis Danins.	Willem de Groote.
Gyselbrecht van den Heede.	

*Heuverdaken.**Deken van de Weverie.*

Jan van der Venne, smet.

Jacob de Vettere.

Item, in dit jaer quam te Ghent de droeve mare dat coninc Philips in Spaengien overleden was, in de stede van Valladolid (Valladolid), ende overleet den xxvj Septembris, op eenen vrydach, ter salegher memorie, waer by dat in alle dese landen groote droefhede was, ende dat grave Kaerle noch zeer jonc was maer ontrent v jaren oud, ofte letter meer; maer hadden de hoope op den keyser Maximilianus, de grootheere, dat hy alijts zaude wesen te bescudde van desen lande.

Merct 't claeghelt vertrecken; alle de letteren maken de jaren van sijnder oude, de vocale letteren in zijn huwelic was.

'T CARNATION.

Laus Castelle concepit dolorem.

[In dit jaer, den 26 September, tusschen den negen ende tien uren 's morghens, op eenen Saterdag, stierf Philippus, coninck van Castillien, in Spaigne, oudt 28 jaren,

hebbende den 18 van de selve maent geschreven verscheide brieven aen alle syne landen ende heerlijckheden. Hy liet voor syne erfgenamen in Nederlant den aertshertoch synen sone, prince van Spaigne, ende twee dochters, ende in Spaigne was sijn sone don Ferdinand ende eene dochter. (K. M.)]

Item, naer 't overlyden van onsen prince Philips, grave van Vlaenderen, in salegher memorie, waren te Ghent diversche begherten in colatien ghedaen legghen, omme de landen te bescuddene ende omme t' onderhoudene xv^o mannen te peerde ende acht duusent voetknegten, emmer vier duust ghereet ende vier duust verbeyden, oft den lande eenich last quame, ende die van Ghent gaven in andwoorde : « Dat zy van gheenen advyse en waren te consenterene ende in zulcken last te commene, noch oock dlant zoo te belastene, biddende mynen gheduchten heere Kaerle, den prinche van Castylien, patientie te willen hebbene. »

1507.

Commissarissen.

Mijn heere van Fiennes.

Mijn heere van Boulaer.

Mer Roeland van Wedergrate, over minen heere van Romin.

Mer Jeronimus Lauwerin, tresorier generael.

's Heeren Kiesers.

Der stede kiesers.

Jan van den Kethulle.

Claeys van der Bruggen.

Jan Claeys.

Jacob de Vettere.

Claude Goedghebuer.

Jan van Wijchhuus.

Lievin van Leys.

Jan van Melle.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeede.

Joos Bette.

Joos van Zaemslacht.

Heynric de Lieve.

Luuc Minne.

Jan van Loo, f ^e Adriaens.	Boudijn van der Donct.
Heynric van der Cameren.	Jan van Bruwaen.
Heynric de Muenc.	Joes van der Zaffelt.
Jan de Troyere.	Jan van der Hasselt, drapier.
Pieter van der Hoyaen.	Sanders van Vaernewijc.
Willem de Cleerc.	Jan Obrecht.
Jan Heys, in de Bracke.	Jacob van der Beken.
Joris van Kercvoerde.	Lievin van Beken.
Jan de Peystere.	Gillis de Sterke.
Gillis Stalins.	Jan de Cleerc.
Pieter Letteljans.	Bauwin van Kerrebrouc.

*Heuverdeken.**Deken van de Weverie.*

Jan van der Venne, smet.

Jacob de Vettere.

Item, in dit jaer, den xxvij in Meye, quam vrouwe Margriete duwagierigghe van Savoyen in de stede van Ghent, omme dlant te ontfanghene by procurasie inrevocabele, uter name van den roomschen coninc Maximilianus, haren vaders, als voocht ende momboer van hertoghe Kaerle, zynen neve, ende ontfinc dlant op eenen Vrydach; zy track te Swynaerde 's avonts te voeren, buten Ste. Pieters, neffens Ghent, slapen, ende 's anderdaechs quam zy voor den noene in de stede van Ghent, met scoonen state, omme dlant te besweerene ende de stede van Ghent.

Item, jeghens huer trocken uut Ghent vele notabele poorters, heeren ende mannen; de heeren van der wet ende andere ende eene scoone processie naer de costume, ende brochten se van Ste. Pieters tot Sente Janskercke, daer zy den eet dede ende dlant beswoer, ende zy track daerop de clocke drye slaghen, ende doe vertrocken zy also naer de maert, daer de ghemeente ooc eed dede,

uter name van hertoghe Kaerle, ende daer saeyde se ghelt.

[In dit jaer, op den dach van St. Michiel, quam de her-toch van Ghelder, Charles, met de Franschen in Brabant, ende namen in de stadt door assault van Tiellement ofte Thienen, alwaer ghebeurde groote vreetheden. (K. M.)

— In dit jaer was eene gemeene ende generale dachvaert gehauden hier binnen de stede van Ghendt, ende wart dwoort ghevoert ende de materie beleet ende de andwoorde ghegheven by den pensionaris dezer stede Jacob Huerebloc, als in Vlaenderen behaudens die van Brabant 't vooren sitten. Actum den iij^{en} in April xv^{en} vij voor Paesschen. (Pr. Ar.^{en})]

Item, in dit jaer was weder versoucht by colatien van x^m voetknegten en ij^m mannen te peerde te onderhouden van den lande van Vlaenderen; maer het was ooc ontseyt.

[Item, in dit jaer was te Mechelen grooten raedt ghehouden, omme finacie van goede te cryghen, om op te nemen volck van wapenen, omme bystant te doen Maximiliaen, den gecoren keyser, die alsdan quam uyt Lombardyen deur Duytslant, waeromme te Ghendt gehauden waren dry collatien, ende in de derde collatie was expres gheseyt als dat men consenteren soude in de begheerte, of dat sy kiezen souden pays ofte oorloghe, maer die van Ghendt deden als de wysen ende koosen den pays. (K. M.)]

1508.

Commissarissen.

Mijn heere van Fiennes.

Mijn heere van Boulaer.

Mer Jeronimus Lauwerin.

Mijn heere de Proost van Ste. Omaers.

's Heeren kiesers.

Meester Lievin Heyman.
 Gerolf van Coudenhove.
 Lievin Donaes.
 Joos de Grutere.

Schepenen van der Kuere.

Meester Philips de Grutere.
 Philips Symoens.
 Anthonis Zoete.
 Geeraert van Anghereel.
 Jan Damman.
 Lievin de Moer.
 Jan Vriend.
 Jan van der Asselt.
 Lievin Dherde.
 Lievin dHoeghe.
 Boudijn Goedhals.
 Jacob van Zeverne.
 Joos de Vechtere.

Heuwerdeken.

Claeys van der Brugghen.

Der stede kiesers.

Laureyns Dullaert.
 Amand Claeys.
 Laureyns de Groete.
 Lievin van der Haghe.

Schepenen van Ghedeele.

Geeraert van der Oyen.
 Jan van den Wijchuuse.
 Jan van der Vennen.
 Meester Symoen van der Haghe,
 f mer Geerolfa.
 Claude Goedghebuer.
 Lievin van Loo.
 Lievin Borluut.
 Fransoey de Brune.
 Victoor de Buc.
 Joos Codde.
 Meester Lievin Heyndericx.
 Willem Stoop.
 Lievin Roffins.

Deken van de Weverie.

Roelandt Zoete.

Item, in dit jaer waren verpacht de smalle officien, de secretaryen van beede de bancken, serganten, boden, uut laste van collatien, op Ste. Gillis-dach, gheconsenteert by versoucke van scepenen ende voorts te verpachtene alle de batelicke officien, omme de stede ende den ghemeen en in-setenen te ontlastene; want den last van der stede bedroech boven den incommene xxv° 8 grooten tsjaers.

Item, mijn heeren van der wet gaven de gemeente te kennene, dat de stede te diere t' achter was vijm^mv^vxxvij 8 scellingen ende penningen.

Item, in dit jaer den xxix Octobris, was op de colatie-soldere ghecasseert een contract dat de heeren van den rade hadden op de poorters van Ghent, kennesse daerop te moghen nemene, ende was uut dien ghescuert ter presentie van M^o Rijckaert Remghier, president van Vlaenderen, M^o Jacob de Blasere ende M^o Claeis Utenhove, heeren van den rade ende den secretaris van mynen heere van Fynes over een zyde, ende den bailliu ende scepenen van beede de bancken, metsgaders de drye leden deser stede van Ghent.

[Den ij^{en} Augusti starf abt Raphael van Ste. Baefs, te Brugghe, ende was te Ghendt inne brocht den v^{en} Ougste met hondert peerden, ende op den zelven dach begraven. (Pr. Ar.^o.)]

1509.

Commissarissen.

Mijn heere van Fiennes.

Mijn heere van Ste. Bertins.

Robert de Melun, heere van Rongny.

De prelaet van Dronghene, uut der name van minen heere van Caestre, by subrogatien.

's Heeren kisers.

Der stede kisers.

Jan van den Kethulle.

Gillis Stalins, olieslagere.

Jan van Pottelsberghe.

Gillis de Brune.

Meester Gautier Alaert.

Meester Jan de Sterke.

Pieter van der Oyen.

Willem de Cleerc.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Anthonis de Lu, ruddere.

Claeys Triest.

Jacob de Vettere.

Martin van den Buendere.

Denijs Vlaminc.

Meester Roeland Zoete.

Joos van Zaemslacht, over hem

Geert van Coudenhove.

meester Philips Sersanders.

Claeys Damman.

Laureyns de Groote.	Andries de Muenc.
Anthonis Deynoet.	Jan Uteuhove.
Lievin Donaes, opd' Hoochpoort.	Justaes de Cleerc.
Jan van der Brugghe, t' Ste.	Laureyns de Brauwere.
Baefs.	Gillis van Bost.
Jan Sanders, in de Veltstrate.	Thomaes de Vos.
Pieter de Drossate.	Jan van Ymbeke.
Joos Meyeraert, in de Belle.	Lievin Screvele, over hem Jan
Gillis de Steercke.	Beyaert.
Jan van der Eecken, f' Jacobs,	
up 't Sand.	

*Hewverdeken.**Deken van de W'everie.*

Claeys van der Bruggen. Heyndrick de Liefve.

Item, in dit jaer was de aliantie ende de paeys uutghelesen tusschen den coninc van Vranckerijcke ende den coninc van Inghelant ende desen landen van herwaerts overe.

Item, in dit jaer dede Franchoy's van Masteyt (Mastaing. Pr. Ar.².) zynen eed als hoochbailliu van Ghent, op den xxvj in April.

Item, in dit jaer was 't metswerc van den turre t' Eckerghem gheresen ende een langhe naelgie daerup ghestelt.

Item, in dit jaer waren te Ghent de assysen afghedaen ende ghemindert, te wetene van den wyne viij d. p. van den stoope, ende vele andere pachten niet jēghenstaende den commere ende last van der stede, die te betalen hadde diverssche rentiers vij^mvj^oxxx # xix s. gr. ix d. p., ende 't gheheel incommen bedrouch v^m hondert lxij pont grooten; zoo ghinc de stede t' achtere twee^m vier^o lxvij # xix s. grooten ix deniers parisis.

[Item, dese schepenen regierden in haerlieder jaerschare soo wel, dat zy 't commun payden, ende stelden af van de

accysen van den wyne twee enghelsche up den stoop, ende gaven te kennen dat sy de stede belast vonden van xj duysent ponden grooten, die men versweghen hadde by den voorsaten van tyden voorleden, ende leeninghen gedaen tot eender groote somme, die de crediteurs niet en dorsten heeschen. (K. M.)]

1310.

Commissarissen.

Mijn heere van Fiennes.

Robert de Melun, heere van Rongny.

Meester Thierry de Beaufremez, ghesubrogeert in de stede van minen heere de prelaet van Ste. Bertins.

Mijn heere de prelaet van Dronghene, ghesubrogiert in de stede van minen heere van Caestere.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Meester Reynier de Donckere.

Amand Claeys.

Jan Sanders, onder-bailliu.

Bertelmeeus van den Wijncle.

Nicolas de Croix.

Rogier de Vettere, f. Jans.

Joos Braem.

Jacob van der Beke.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Jan van den Kethulle.

Mer Willem de Wale, ruddere,
heere van Axspoels.

Willem Snellaert.

Jan de Brune.

Heynderic de Muenc.

Claeys van der Brugghe.

Symoen Clocman.

Adriaen de Vos.

Gillis de Vriese.

Jan Sanders, in den Papegay.

Jan Claeys, up de Caetere.

Jacob van der Eecke.

Lievin de Grutere.

Jan Heyman.

Laureyns Dullaert.

Lievin van der Haghe.

Gyselbrecht van der Heede.

Meester Lievin Heynricx.

Pieter van der Schuere.

Cornelis van der Donct.

Martin de Vettere.

Arend van Cauwenberghe.
Pieter de Cupere.

Victor Deynoet.
Jacob Clouckaert.
Jan van Loo, f^r Fransoeys.

Heuverdeken.

Amant Claeys.

Deken van de Weverie.

Heynric de Liefve, die afghinck
te Beloken-Passchen ende
quam anne Gillis Stalins, op
den Steendam.

Item, in dit jaer den xx Septembris, op Sente Mateeusdach, zoo was Jacob de Bomslaeghere, hem tweestere dieners van der Auderburch, ghebannen vijftich jaer uut Vlaenderen, omme dat zy eenen poortere van Ghent by nachte ende ontyde haelden uut eens poorters huus, sonder consent van der wet.

[Item, in dit jaer, den xiiij Lauwe, was doodt ghesteken in sijn huys Clays Bennins, f^r Martins, van Herman van Steelant sijn swaegher was. (K. M.)

— In dit jaer regneerde eene particuliere sieckte ghe-naemt Clockelneuse. (K. M.)]

Item, in dit jaer xiiij^{en} in Lauwe, overleet op de Slijpstraete eenen Jacob de Pape, blauwere, ende hy was begraven 's Helichs Kerst; de Jacopynen van Ghent opposeerden hemlieden daer jeghens, ende wilden selve hebben in haerliedder cloostere omme dat sijn voorders daer altijts begraven waren, ende dat hy was guldebroedere van Onser Vrouwe van den Hoeykene, ende namen proces mynen heeren van den rade in Vlaenderen.

Item, daer was gheordoneert denzelven te ontgravene in eene nieuwer plaetse, t' Sente Claren, achter de maert te Coletten in Bethelhem, totter sententie definityve, ende lach daer begraven zeven weken.

Item, daernaer wardt weder ontgraven, midts den vonnesse van den heeren van den rade, den x^{en} in Maerte, op eenen Maendach naer de noene, ten een ueren, ende de helighe Jacopynen quamen omme 't doode lichaem, metter processie ende drouchghen also in haerlieder cloostere, ghemerct dat hy hemlieden haer versouck anne ghewijst was.

Item, in dit voornoemd jaer, den xxiiij in Sporkele, op eenen Vrydach 's avonts, dede te Ghent zyne incomste de keyser Maximilianus, die in dese landen niet gheweest en hadde sichtent zynen vertreckene, doe vrouwe Marye deser werelt overleden was, ende met hem quam de jonghe prinche, grave Kaerle, Philips zoone, beede in 't harnasch, ende hadden elc op 't hooft eenen witten hoet; ende met den keysere quam de palsgrave van den Rijn, die langen tijd jeghens den keysere gheoorlocht hadde, ende vrouwe Margriete, 's keyzers dochtere, ende daer quamen mede tien duusent voetknechten, elc met eender spyse vijf... dicke, ende waren alle ghecleet met roode rockxkins, ende daerop gheborduert eenen palstere op den boeseme, ende op den rugghe, ende daernaer volchden twee duusent peerden, ghewapent. Daer waren daer inne die ghecleet waren met half roode ende half blauwe kerls, ghenamt Straedthoten, met lichte peerden scinende of zy daer mede vlooghen.

Item, tSondaeghs dede de keyser eet als voocht ende momboer naer de costume, ende tsachternoens was op de Vrydachmaert eenen tornoeij beroepen, xx Duutschen jeghens xx Vlaminghen, dat zeer lustich om zien was, daer Bauwin Borluut een van den Vlaminghen groote eere behaelde.

Item, de keysere, de palsgrave van den Ryne ende de hertoghe van Sassen waren selve in persone in de baene,

omme daeraf de zorghe te draeghene, ende daer bleven in de rede twee oft drye duutsche heeren doot, ende van ghelijcken de perden, ende daer naer was er beroupen een steeckspel dat drye oft vier daghen gheduerde, daer Bauwin Borluut de baene hilt jeghens elcken die quam.

[Den xiiij^{en} January dede men het steeckspel up de Vrindachmaert ten yse, ten versoucke van den auden heere van Finis, daer veel prysen te winnen waren met stekene. De Ketelpoorte hadde den upperprijs, den ij^{en} ende iij^{en} deelde 't gulde van den Drooghen en boven die den upperprijs van incommen dezelve Drooghe, ende de Callanderberch den naerprijs. (Pr. Ar.^{h.})

— Op dezen tijdt speelde men met ijsblocken ende schavdynen up de Vrindachmaert, dat te vooren nooit ghesien en es gheweest. (Pr. Ar.^{h.})]

1511.

Commissarissen.

Mijn heere van Ficnnes.

M^o Joncheere van Boulare, in de stede van den prelaet van Ste. Bertins.

Meester Thieri de Beaufremez, ghesubrogiert in de stede van Mer Robert de Melun.

Lievin van Pottelsberghe, ontfanghere van Vlaenderen, ghesubrogiert in de plaetse van Roeland Lefevre, ontfanghere ende tresorier generael ons gheduchten heeren.

's *Heeren kiesers.*

Der stede kiesers.

Mer Anthonis de Lu, ruddere. Jacob Hueribloc.

Charles van Wedergrate, heere Heynric van Testele.

van Landeghem.

Jacob de Vettere.

Wouter van Eetvelde.

Meester Jan de Sterke.

Lievin Donaes.

*Schepenen van der Kuere.**Schepenen van Ghedeele.*

Joos Bette, over hem Claey's	Mer Sanders van Vaernewijc.
van den Moure.	Christoffels van Hove.
Heynric de Lieve.	Jan van Wijchhuus.
Philips Symoens.	Meester Symoen van der Haghe,
Jan Sersanders, f M ^e Jans.	f M ^e Geert.
Fransoeys de Brune.	Pieter Letteljans.
Lievin van Loo.	Jan van der Asselt, drapier.
Jan van Zaemslacht.	Jan van Cauwenhove.
Rogier de Vettere.	Willem van der Eeken.
Vincent van Bommale.	Jan van den Broucke.
Boudijn Goethals.	Wulfaert Snibbele.
Jacob Straetman.	Christiaen de Coc.
Heynric van den Sompele.	Boudijn van Carrebrouc.
Lievin Hallijn.	Jan Curthals.

*Heuverdeken.**Deken van de Wewerie.*

Amant Claey's.

Gillis Stalins.

Item, in dit jaer was de stede van Venlo in Ghelderlant beleyt, den xij^{en} in Ougste, van hertoghe Karels weghe, ende laghen daer vooren tot den xij Novembris, ende vrouwe Margriete lach t' Sertoghenbossche, ende daer bleef vooren min heere van Bossuut uut Henegauwe die wel ghedroncken was, op den xj in Septembre.

Item, den tweesten in Wedemaent begherde vrouwe Margriete te Ghent eene groote somme van penningen; maer 't was huer by colatien ontseyt, daer zy niet wel in te vrede en was, ende reysde gram uut Ghent.

Item, den xvij in Wedemaent was dezelve begherte weder begheert by colatien ende was weder ontseyt.

[Den xxiii Maerte waren begheert by frau Magriete tweec

duusent croonen, omme den hertoghe van Gheldere te bedwynghe, ende bovendien noch twee duusent guldenen, omme mede te dijkene, ende het was al ontseyt. (Pr. Ar.^{h.})]

Item, in dit jaer luden de clocken eertwarf op Sente Jans grooten nieuwen turre.

[Den xvij^{de} January luudde eerstmael de groote clocke up Sente Jans turre, waeromme deselve regierders van Ste. Janskercke hilden eene bede, ende daer quam veel ghelts inne. (Pr. Ar.^{h.})]

— Op den xvij^{de} April, up den Goeden Vrindach, so preecte broeder Pieter de Breka, prior van Onzen Vrouwenbroeders, in zijn couvent, ende als hy was in de passie totten vanghe van Onzen Heeren, so wart hy selve subitelyck van Onzen Heere ghevanghen, ende men drouch hem uten stoel, ende starf ten iij ueren naer noene. Deze prior was in de gratie van veel persoonen van eeren, ende hy hadde pastuer gheweest eer hy ter ordene quam. (Pr. Ar.^{h.})]

Item, in dit jaer was by den keysere Maximilianus der stede van Ghent, in den name van den prinche, conforme ende verclaerste van den privilegien, eerst dat de poorters van Ghent van doe voorts vry ende onghemoeyt blyven van 's graven proprere ende ooc niet verbueren en moghen dan haerlieden lijf oft lx , ten ware dat vredebrake ware ende den rechte van den Amman anclevende, volghende den latoene in 't scepenhuus van der Kuere, ende oock een nieu verclaers van den besten hoofden hanghende.

[Item, in dit schependom ontrent Paesschen begoest de steerste in 't Beghijnhof t' Sente Lisebetten. (K. M.)

— Item, in dit jaer den xiiij Decembris was 't soo groot tempeest van winde, uyt den westen, noortwesten, dat

het water seer hooch vloeyde, ende dat de Vierambachten in Vlaenderen overvloeyden, als oock in Zeelant, in 't Ste. Annelandt. (K. M.)

— Item, in dit jaer ende schependom xv^{xj} vrooms het soo sterck, wel xiiij weken lanck, dat men t' Antwerpen over de Schelde met wagen ende peerden reedt van xiiij Novembris tot den xvij February, ende de wagens met goet ghesladen reeden van Antwerpen tot ter Goes, in Suyt-Beverlant over 't ijs, ende oock in alle de eylanden van Zeelant. (K. M.)]

1512.

Commissarissen.

Mijn heere van Fiennes.

Mijn heere de tresorier generael Lefevre.

Mer Jacob, heere van Caestre.

Meester Thiery de Beaufremez, ghesubrogiert in de stede van minen heere den prelaet van Sente Bertins.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Mer Willem de Wale, riddere. Pieter Braem, hudevettere.

Meester Philips van den Kethulle. Bertelmeeus van den Wynckele.
Gillis Stalins, up den Steendam.

Jan Claeys, up den Cautere. Dieric de Lieve.

Arend Stuerme.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Anthuenis de Lu, riddere. Mer Rijcaert Utenhove, riddero.

Amand Claeys. Jan de Brune.

Jacob de Vettere. Denys Vlamync.

Lievin Donaes. Joris Sersanders.

Lievin Dhooghe. Pieter de Drossate.

Willem de Cleerc. Lievin Toebast.

Jan van Steeland. Joos de Gheendt.

Jan Willems.	Pieter van den Haute.
Andries de Muenc.	Jan de Grave.
Jan van der Eecken.	Danneel de Voghele.
Jan de Bake.	Jan van Loo, f ^r Franchoy.
Heynric van Testele.	Pieter Dullaert.
Joris de Keystere.	Lievin van den Vivere.

*Hewerdeden.**Deken van de Weverie.*

Pieter Braem.

Gillis Stalins.

[In dit jaer ontrent Martinsmesse zo sandt de keyser Maximiliaen neder als capiteyn generael van hem ende ten beschudde van alle de landen van hertoch Caerle, zynen neve, den hertoghe van Bruunswije ende zynen broeder, dewelcke nederslougten in Ghelderlant, daer zy veel quaets deden van brandene, ende en spaerden niemant cleen noch groot, ende de hertoghe van Gheldere en quam niet ute noch te velde. (Pr. Ar.³.)]

Item, in dit jaer, op den xj in April, Paesdach, was ghesleghten eenen grooten slach voor Ravennen, in Italien, tuschen den paus, de Venetianen ende den coninc van Arragon, over een zyde, ende den coninc van Vranckrijcke, over d'ander zyde; men zeyde datter wel bleven, over beede de zyden, xxx of xxxij dusent volcx, maer meest Franchocysen.

Item, in dit jaer waren t' Sente Michiels, te Ghent, eerst de clocken gehangen, up den cleenen turre, al nieuwe ghegoten, ende waren een goet acoort, ende was gedaen ende ghemaect by der hulpe van mer Lievin van Pot-telsberghe, tresorier van der keyserlicker majesteit ende heere van Vinderhaute, Merrendre ende Wissenkercke ten Broucke.

[In dit jaer, 's Vrindaechs voor Kersavont, quam binnen

Ghendt eenen hert geloopen , ende spronck an den Wyenaert in 't watere, ende was ghevanghen an de hautenbrugghe t' Sente Baefs. (Pr. Ar.².)

— Op den Versworen Maendach, naer Paesschen, so vant men buter Waelpoorte vermoort t'henden der cautsye her Willem Snellaert, f^r Willems. (Pr. Ar.².)

— Den xxvi^{en} January was Daneel van den Hende gecondempneert gegeesselt te zyne tot up 't Pellerijn, ende daer up sitten een uere, ende daernaer wederom gelect up 't Sausselet, ende 's anderdaechs wart hy noch eens gegeesselt tot an 't Pellerijn, ende daer wart hem aengedaen een scroode voor 't hooft, ende also gegeesselt ter Mudepoorte ute ende ghebannen vijftich jaer, omme dat hy voor huwelick ende naer huwelick bekend hadde zyne zustere ende had 8 er kinderen by. (Pr. Ar.².)

— Den xxij^{en} September was gecondempneert Franchôis van Loo, vleeschauwere, gestelt te zyne an eenen stake, up eenen waghene, met eene scroode voor zijn hooft ende also gegeesselt van vierwescheede te vierwescheede, ende also ter Mudenpoorten uten, ende vijftich jaer gebannen, omme dat hy een man doot gesteken hadde, selden gesien. (Pr. Ar.².)]

Item, in dit jaer, op den Nieudach, berrende wel half Poperinghe af ende Vuerne van inviere, zonder yemant daer af te wetene.

Item, in dit jaer namen de Switsen inne dlant van Milanen ende de stede, den xxix Wedemaent.

Item, de voornoemde Switsen hebben doen presenteren den keyser Maximilianus de stede ende dlant van Milanen, omme hem daer inne te stellene eenen hertoghe, die 't hem beliefte.

Item, in dit jaer verbarnde den meesten deel van der stede
van Herenthals, in Brabant, van inviere.

1513.

Commissarissen.

Lievin van Pottelsberghe, over minen heere van Fiennes.

Mijn heere van Dronghene, over minen heere van Ste. Bertins.

Mijn heere van Boulaere, over minen heere van Caestre.

Jan van Hemstede, over Mer Roeland le Fevre.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Mer Sanders van Vaernewijc,
heere van Bost.

Laureyns Claeyns, f^e Amandts.
Joris de Backere.

Meester Lievin Heyman.

Fransoeys de Bruno.

Lievin Haesbijt.

Rogier de Vettere, f^e Jans.

Philips Pieters.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Nicolaus Triest.

Jan van Coudenhove.

Gillis Stalins.

Martin van den Buendere.

Willem Snellaert.

Anthonis Zoete.

Symon Cloeman.

Mer Symon van der Haghe,

Jan Claeyns.

f^e Mer Geerolfs.

Wulfaert Snibbele.

Claeyns Damman, f^e Lievins.

Mer Philips van den Kethulle.

Pieter van den Haute.

Gyselbrecht van den Heede.

Lodewijc de Wale.

Vincent van Loo. f^e Karels.

Boudijn van den Steene.

Jan van der Asselt, drapier.

Jan van den Heede.

Gillis Danins, f^e Joos.

Gillis van den Houte.

Pieter de Cupere.

Joos Huckelghem.

Lievin d'Hooghe, f^e Jans.

Laureyns Bauwins.

Claeyns de Voghele.

Heuverdecken.

Deken van de Weyerie.

Pieter Braem.

Franchois de Brune.

Item, in dit jaer waren ghewonnen van den keyser ende den coninc van Inghelant, die doe capitein ende cause was van den belegghe, eerst Terwanen ghewonnen ende daernaer de stede van Doornijcke, daer de coninc van Inghelant 't casteel dede maecken, ende by Arien was eenen slach, daer vele Franchoyen ghevanghen waren, ende de coninc van Inghelant was doen aut xxij of xxiiij jaer, een schoon jonckman, ende hy hadde by hem xxx^m volcx.

[Item, naer dat die van Doornick hun overgegeven hadden in handen van den coninck van Enghelant, soo hebben hun intree gedaen aldaer Maximiliaen de keyser, de coninck van Enghelant seer rijckelijck gheabitudeert, daernaer de aerts-hertoch Carolus, ende vrouwe Margarite, syne moeye, met huere vrouwen ende jonckvrouwen in deselve stadt van Doornick op den selven tijt. (K. M.)

— In dit scependom quam overe de conynck van Yngelandt over dees zyde 's waters, ende quam belegeren Terwaenen ende lach er vooren een maent ofte daer ontrent, ende quam ter hulpe den hoochgeboren vurst den keyser Maximiliaen, die 't selve wonnen ende destrueerden, ende doe quamen zy ligghen voor Doornicke, daer zy niet langhe en laghen zy en gaven hen uppe, ende deden eedt den conynck van Yngelandt als gherechtich heere den conynck van Vranckrijcke, ende doe bleven zy Franchois, ende men secht dat ze riepen drymael eenen roup op eenen dach : eerstmael riepen zy : « *Vive Bourgogne !* » ende de tweede reyse riepen zy : « *Vive le Roy de Franche !* » ende de derde reyse riepen zy : « *Vive le Roy d'Angleterre !* » (Pr. Ar.^{3.})

— Den ij^{en} October was de prelaet van Ste. Baefs by vijf bisschoppen gemytert, ende wart bisschop van Besanson. (Pr. Ar.^{3.})]

Item, in dit jaer, op den helighen Assenwoensdach, was by den coninc van Inghelant, eer hy overquam naer Terwanen en Doornijcke, de Witte Roose doen onthoofden, die uut Ghelderlant brocht was ende in Inghelant ghelevert, omme dat men in Inghelant, in de absentie van den coninc ter cause van der croone, niet murmereren en zaude.

Item, in dit jaer, was te Mechelen, den ix in Ougste, ende t'Andwerpen uutgelesen een bestant tusschen den keyseren ende den hertoghe van Gheldere, een bestant van vier jaren.

[Den x November was Michiel van Boven, wullewevere, gecondempneert by soepen van der Kuere dat hy an zynen hals een strop doen saude ende gegeesselt te zyne totten Pellerynen, ende curten hem 't haer, ende daernaer beede zyne ooren, ende vijftich jaer gebannen, omme dat hy kerckroof ende andere dieverie gecomiteert hadde. (Pr. Ar.²)

— Op Sente Pauwelsdach in Lauwe wart Franchois le conte d'Angoeleme geconsacreert, te Riemen, conynck van Vranckerijcke. De conynck commende binnen Parijs vant by hem den heere van Nassauwen, als geordonneert wезende van hertoghe Caerle, die genoot es van de croone. (Pr. Ar.²)

— In dit jaer reysde vrou Elysabeth naer Denemercken omme te trauwen Christianus, conynck van Denemercken, de welcke met grooter tryumphe wech reysde. (Pr. Ar.²)

— De conynck Ferdinandus van Spaengnen conqusteerde uten handen van den conynck van Vranckerijcke Napels. — De selve conynck conqusteerde noch anno xv^o xij het conynckrijck van Navaren, ende de conynck van Vranckerijcke, met zyne huusvrauwe moesten vluchten. (Pr. Ar.²)

— In dit jaer wierden de Franschen geslagen tot Engingat

(Guinegate), nevens Aire, alwaer de keyser Maximiliaen de victorie behaelde. (K. M.)]

1814.

Commissarissen.

Lievin van Pottelsberghe, ontfanghere van Vlaenderen,
over minen heere van Fiennes.

Meester Thieri de Beaufremez, over minen heere van Sente
Bertins.

Joseph de Baenst, over Mer Roeland le Fevre, heere van
Temsche.

Mer Jaques de Lombyse, heere van Caestre ende van
Rumbeke.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Mer Anthonis de Lu, ruddere.

Amand Claeys.

Heynric van der Cameren.

Jan de Muenc.

Lievin Donaes.

Meester Jan de Sterke.

Jan Heyman.

Jooris de Keystere.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Willem de Wale, riddere, Roeland de Baenst.

heere van Hansbeke, enz.

Jan de Brune.

Pieter Braem.

Lievin van Loo.

Heynric de Lieve.

Lievin Borluut.

Adriaen de Vos, t' Ste. Baefs,

Bauwin Goedhals.

over hem Lievin de Grutere.

Gillis Haelgoed.

Jan Sanders, in den Papegay.

Meester Jacob van der Zic-
len.

Jan van Wijchuus.

Jan Utenhove.

Jan de Brauwere.

Vincent van Bommale.

Jacob de Grave.

Gillis Stalins, an den Core-
naert.

Jan Pauwels.
Pieter van Wettene.

Pauwels van den Velde. Willem Cockkut.
 Jan de Vettere, f^e Heyndricx. Jan Martins.
 Lievin Roffins.
 Danneel de Voghele.

Heuverdeken. *Deken van de Weverie.*
 Jooris de Backere. Fransosys de Brune.

Item, in dit jaer, den xxiiij Sporkеле, dede hertoghe Caerle, grave van Vlaenderen, zyne blyde incomste binnen Ghent, ontrent den viij ueren in den avont, ende was met grooter tryomphe inghehaelt ende daer berrende t' synen incommene wel viij^m tortsen.

Item, tSondaechs den vierden in Maerte, ontfinc hy 't lant van Vlaenderen alsoo 't behoorde, ten welcken tyde onse ghenadeghe prinche ghelost was de stede van Nienhove ende 't lant van Rootselaele voor Nienhove met zynen toebehoorten, dwele by coninc Philips, zynen vadere, belast was ende vercocht.

Item, de prinche was ghesconcken van der stede een costelic bancket, in 't Scepenhuus, op den colatiesoldere, ende waren ooc by onsen prinche t' sijnder blyder incomste ende ontfanghe gheconfirmeert ende van nieu ghcoctroyheert ende verleent diverssche prevelegien, die gheregistreert staen in den Rooden Bouck.

[Den iiij in Maerte tSondaechs bezwoer hertoghe Caerle dlant van Vlaenderen, ende dede zynen eedt t'Sente Jans, in de kercke, ende den eedt gedaen zijnde, dede van gelijcke hertoghe Jan van Digion ende hertoghe Philips d'aude, ende dede die van Ghendt gebruucken al huerliedre privilegiën, ende omme dat de regierders de prinche ontfyngen, omme zijn landt te ontfanghene, zonder den volcke daernaer

te vragen, zoo dubden eenige personen ende twyfelden in den eedt ende zeyden dat den eedt anders niet en was dan den pays van Cassant, ende up die tittle wart Jacob Sent ende Jacob van Impe, tusschen baelgie, onthooft voor 's Gravensteen ende veele andere gebannen, te gaen wonene in partien te Roome, te Cuelene, t' Sente Jacob in Compostelle, in vremde landen, ende zijn alle buten der stede gestorven. (Pr. Ar.².)

— Den xix September was Anne van der Haghen, vrouwe Wille, gecondempneert onthooft te zyne, ende het was twee uren naer noene, up eenen Dyssendach, eer zy verwesen was. (Pr. Ar.².)

— In dit jaer, ter intreye van den keyser, waren rudders geslegen, t' Sente Pieters, Bouchhuus de Lalaing, seigneur de Burnecourt, Artus de Lalaing, son frère, et Jean Preudhome, dit was den iiij Martii. — Up den v^{de} Maerte zo gaf de prinche den ouden heere van Fines 't regiment van Vlaenderen, ende daer waren doe by den prinche rudders gemaect, Mr Clays Utenhove, president van Vlaenderen, Mr Philips de Grutere, Charles van Wedergrade, Clays Triest, Jan van Saemslach, Jan van Cauwenhove, Jacob van den Vichte, Stevin van Liekercke, Philips van der Gracht. (Pr. Ar.².)

— Item, in dit jaer, den vii Maerte, waren in de lucht gesien twee regenbogens, staende rugge tegen rugge. (K. M.)

— Item, in dit jaer, den viii in October, was binnen der stede van Leyden, een kint geboren sonder hooft, met oogen ende mond staende in de borst, de aermen ende handen aen sijn syde gevesticht, ende was beneden ront sonder voeten, 't geene terstond stierf. (K. M.)]

'T CARNATION.

Als de waele in Vlaenderen ghinc onder half myle,
 Ende djaer van xiiij regierde,
 Doen beswoer Kaerle Ghendt ter zelve wyle
 Als het Brabans joncwijf den sondach vierde.

Item, in dit jaer trocken onse ghenadighe vrouwe, vrouwe Marie, om te trouwene 's conincx zoone van Hongharyen ende van Bohemen, ende vrouwe Ysabeele naer Dene-mercken, Sweden, Noorweghen, Gotthem ende Slavoenen, dewelcke vertrocken met grooter tryomphe, elc naer zynen brudegoem, ende waren seer blydelicken ontfanghen.

1515.

Commissarissen.

Mijn heer Lievin van Pottelsberghe, ruddere.
 Mijn heere van Castre.
 Meester Thieri de Beaufremez.
 Mer Claeys Utenhove, ruddere.

*'s Heeren kiesers.**Der stede kiesers.*

Mer Claeys Triest, ruddere.	Jooris de Backere, heuver-
Jan Sersanders, f ^e meester Jans.	deken.
Joos de Grutere.	Jooris van Overwale.
Arend Stuerm.	Jan Claeys, up de Cautere.
	Gyselbrecht van den Heede.

*Schepenen van der Kuere.**Schepenen van Ghedeele.*

Mer Anthonis de Luu, ruddere.	Mer Jan van Saemslacht, rud-
Fransoeys de Brune.	dere.
Amand Claeys.	Christoffels van Hove.
Meeester Philips Sersanders.	Heynric de Muenc.

Jacob de Vettere.	Meester Fransoeys van den
Lievin Dhooghe, f ^r Lievins, over	Brande.
hem Jan de Peystere.	Jan van der Eecken, up 't Sand.
Adriaen Bette.	Willem de Cleere.
Meester Roeland Zoete.	Jan de Stoppeleere.
Denijs Vlaminc.	Anthonis Deynoot.
Lievin van Huffelghem.	Jan Rijckaert, f ^r Lodewijcx.
Pieter van der Schuere.	Zegher van der Straten.
Daneel de Deckere, Janszone.	Lievin de Pape, f ^r Jacobs.
Jan van Loo, f ^r Fransoeys.	Claeys Blomme.
	Philips van der Vynct.

*Heuwerdeken.**Deken van de Weveris.*

Jooris de Backere.

Claude Goetghebuer.

Item, in dit jaer, den xxx Septembris, verberrende de
 p kercke van Galileen te Gent.

[In dit jaer, up Ste. Michielsdach, 's nachts, verberrende
 de kercke van het clooster van Galileen, buuten der Torre-
 poorte, ende up den Cruucendach in September, ver-
 berrende de brauwerie van het clooster up 't Meerhem.
 (Pr. Ar.²)

— Den xiiij September vielder vier uter lucht, ende
 maecte eene claerheyt als of 't dach hadde gheweest.
 (Pr. Ar.²)

— In dit jaer, in den vastenen, dede men te Ghent, in
 Ste. Janskercke, de uuttaert van den auden conynck van
 Spaegnen, grootheere van hertoghe Caerle, daer veele ede-
 len van den lande waren, ende het was tryumphelick; hy
 overleet den xxiiij January. (Pr. Ar.²)

— Den iij^{en} Aprilis waren ontboden by scepenen Hein-
 drick Bruunhaes, Jan Neyt, Joos Dhamere ende Jan van
 den Eede buter Santpoorte, ende als zy by scepenen quamen

riep men partijen ende taellieden daer Heindrick Bruunhaes gewesen was te gane wonene in de stede van Cuelene een jaer lanck, ende daer af brynghen certificatie eer hy zijn poort hebben saude. — Jan Neyt was ghewesen te gaen wonene een jaer te Hooghen Roome, ende daer af brynghen certificatie. Deze personen hadden gesproken in vergaderinge van vele mannen ende personen propositen contrarie de waerheydt, so men seyde. — Jan van den Eede was gebannen vijftich jaer uut Vlaenderen, beter uter stede dan daer inne. — Joos Dhamere was gewesen te wonene een jaer lanck t' Sente Jacobs in Galissen, ende daer af brynghen certificatie. (Pr. Ar.².)

— Den viij in Meye waren by Jan de Suttere uitgelesen de privilegien die de keyser aen Ghendt gegeven hadde ten ontfangene van zynen lande. (Pr. Ar.².)

— Wauter van der Hoye van Curterijcke was van manslacht gebrocht in de vierschare, omme te stervene; maer zynen goeden raedt die hy hadde, behilt hem zijn lijf, ende dier starf hadde eene smete voor 't hooft, ende de questie was of *dura mater* of *pia mater* gecraect was, ende by de questie ontgynck hy zijn lijf ende by de meesters die daer te rade waren. (Pr. Ar.².)

— De pays was uutgeroupen tusschen den conynck van Vranckerijcke ende hertoge Caerle, den ij^{er} paesdach; in welken pays een huwelick gecontracteert was tusschen hertoge Caerle ende vrou Regine, ij^e dochtere van den conynck Lowijs lest overleden, ende wert zustere van de huusvrau van den conynck Franchois. Doen reysde de conynck naer Mylanen, ende vergaderde veel volx omme de zelve te conquisterene. (Pr. Ar.².)

— In dit jaer bleef, by toedoene van de weverie, af de Halfvastenmaert. (Pr. Ar.².)

— Item, in dit jaer soude Jan de Somere, presbiter, setten een verwaet aen Ste. Michielskercke ten laste van Roeland van Loo, vleeschauwere, welcken Roelant den presbiter sijn handt afslouch op 't kerckhof, ende wart er om ghevanghen in 't geestelijk hof. (K. M.)

— Item, dese schepenen deden af den inghelschen van den stoop up wijn. (K. M.)]

1516.

Commissarissen.

Mer Lievin van Pottelsberghe, ruddere, ontfanghere van Vlaenderen, enz., over Mer Jacob van Luxemborch, heere van Fiennes.

Mer Claeys Utenhove, president in den raed van Vlaenderen, over Mer Roeland le Fevre, heere van Teemsche.

Meester Thierrri de Beaufremez, over minen heere den prelaet van Sente Bertins.

Monseigneur Dougy, over mer Jacob van Lombyse, heere van Caestere, souverain bailliu van Vlaenderen.

's Haeren Kiezers.

Der stede kiezers.

Mer Philips de Grutere.

Heynric van Testele.

Mer Willem de Wale.

Pieter Braem.

Joris Sersanders.

Heynric de Lieve.

Heynric van der Camere.

Bauwin Goethals.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeels.

Mer Rijcquaert Utenhove, ruddere.

Jan Sersanders, f^o meester Jans.

Gillis Stalins.

Jooris de Backere.

Jan Damman, f^o meester Jans.

Jan Claeys.

Meester Jacob van den Eec-

Mer Jan van Coudenhove.

houte.

Willem Snellaert.	Pauwels van der Asselt.
Roegier de Vettere.	Lievin Dhoeghe, hudevettere.
Lievin Donaes.	Jan van Pottelsberghe, f ^e mees- ter Claey.
Meester Lievin Heynricx.	Augustijn Heylinc.
Boudijn van Carrebrouc.	Jan Sanders, in de Veltstraete.
Gillis Halsberch, die men zeit Aelgoed.	Jan Curthals.
Joos de Vechtere.	Joos Meyeraert, in de Belle.
Jan van der Vondele.	Pieter van Hukelghem.
Jooris de Keystere.	Jan van der Loenen, tapijtwe- vere.

*Heuverdecken.**Deken van de Weverie.*

Heynric van Testele.

Claude Ghoetghebuer.

Item, in dit jaer, den x in Maerte, was gheleyt den eersten steen aen 't nieuwe Scepenhuus, an de strate daer de greffie stont, by Mer Rijckaert Utenhove, voorscepenere, ende was meester van den nieuwen wercke, Jan Stassins, metsere.

Item, in dit jaer, xxix in Ougste, op Sente Jansdäch, was te Ghent eene processie generael omme den paeys tus-
schen onsen keysere ende den coninc van Vranckerijeke;
men vierde te Ghent voor 't Scepenhuus ende scone esbate-
menten.

[Item, dese schepenen stelden den inghelschen van den wyne weder uppe. (K. M.)

— Item, in dit schependom was afgedaen de hauten-
brugghe aen de Posterne, ende de steene brugghe met den
steegere ende kaye was alsdoen ghemaect. (K. M.)

— Item, in dit jaer ende schependom was gheleyt den
eersten steen van den nieuwen wercke van den Schepen-
huyse, ende daer was gheleyt onder den eersten steen eenen

gouden guldene , te weten van der sale ende de capelle ende de turre. (K. M.)

— Item, in dit jaer soo heeft de prince hertoch Carel, f Philips, coninck van Castillien , syne feeste van den Gulden Vlies gehauden den xxvi^e dach in October, in de stede van Brussel, ende heeft die aude ghewoonte ghevolght van den Gulden Vlies te dragen. (K. M.)

— Up Sente Stevensdach, naer Kerstdach , was 't eenen grooten dondere ende windt, waerby in veele plaetsen groote schade gebeurde. (Pr. Ar.².)

— In dit jaer was gesloten by colatie by de poorters ende die van der nerynge dat zy hebben wilden den iiij^e dach van Halfvastene, maert, d'welcke de deken van de weverie van den ambachte appelleerde, zeggende ende daerby blyvende dat hy hadde van den conynck van Castillien ende meer andere graven schoone privilegien, dat men binnen Ghendt geen vremdt laken leggen mach te tooghen noch te vercoopen. (Pr. Ar.².)

— In dit scepdom, in Hoymaent, overleet Mer Lievin + 1527 van Pottelsberghe. (Pr. Ar.².)]

1517.

Commissarissen.

Mer Lievin van Pottelsberghe, ruddere, in de stede van minen heere van Fiennes.

Mijn heere de prelaet van Sente Bertins, t' Ste. Omaers.

Mijn heere Claeys Utenhove, president van Vlaenderen, in de stede van minen heere de Lalaing.

Mijn heere de prelaet van St. Winoxberghe, in de stede van minen heere van Castre, souverain van Vlaenderen.

's Heeren kiezers.

Meester Reynier Salart.
 Meester Fransoys de Brune.
 Joes de Grutere.
 Dominicus van Provijn.

Der stede kiezers.

Amant Claeys.
 Joos Martins.
 Jacob de Vettere, deken van
 der Weverie.
 Jan de Sterke.

Schepenen van der Kuere.

Mer Philips de Grutere, rud-
 dere.
 Claude Goedghebuer.
 Pieter Braem.
 Fransoys van den Brande.
 Jan van Wijchuus.
 Wulfaert Snibbele.
 Christoffels de Wintere.
 Jan Rijckaert.
 Gillis Danius.
 Joes de Cleere.
 Jan de Staverre.
 Joos van Hukelghem.
 Jan Symoens, smet.

Schepenen van Ghedeele.

Roeland de Baenst.
 Christoffels van den Hove.
 Jan de Brune.
 Lievin Borluut.
 Symoen Meeussone.
 Martin de Vettere.
 Jan Passcharis.
 Joris van Overwale.
 Willem van der Muelene.
 Laureins Claeis.
 Heynric van den Somple.
 Pieter van Wettère.
 Pauwels Dhamere.

Heuverdeken.

Heynric van Testele.

Deken van de Weverie.

Jacob de Vettere.

Item, den xxij in Ougste, quamen binnen der stede twee ballinghen by daghe, ghenaeamt Lievin Ghuus ende Pieter Leys, ende worden van den bailliu ende dieners vervolcht, zoo dat Lievin Ghuus waende duer de Leye swimmen t'Eckerghem ende hy verdronck. Pieter Leys was achterhaelt te Afsne buuten Ghent ende gevangen, maer Lievin Ghuus doot zijnde, was op een scavaut op Sente Verhildenplaetse, op eenen Sondach, gherecht met den sweerde naer de costume.

[Item, in dit jaer wiert afghebrocken d'audde sale van den Schepenhuyse. (K. M.)

— Item, in dit jaer was de kalsyde geleeft voor het Schepenhuyse, by den raed van twee vremde meesters, die men doen nam omme 't besorgen van den wercken, de welcke men toeleyde elck xxvij Philips-guldens t' jaers, ende eenen Philippus 's daeghs, als sy in de stede sijn om het besorghen van den wercke. (K. M.)

— Jan van Dixmude wilde den xxix^{en} December dootslaen Jacob van Melle, cleerck van den bloede, ende was er omme gewesen in 's Ammans, up den Nieu-avont, dwelck hy niet en dede, ende wasser up den xijj avont omme gebannen, ende was de leste ballynck van der thune. (Pr. Ar.^h.)

— Item, in dit jaer begonst Martinus Luther ende veel diergelijcke haer leeringhe te saeyen ende te schryven. (K. M.)

— Item, in dit jaer soo was 't eenen grooten winter, dat men ginck t' Antwerpen ter Borght over de Schelde; ende in Seelant reet men met wagenen ende peerden, ende quam alsoo overe in Brabant. (K. M.)

— Item, in dit jaer ende in de maend van Februarius soo fondeerde de Predicheeren t' Antwerpen het portael van haerlieder nieuwe kercke. (K. M.)

— Dweerck van den Scepenhuuse was eerst begonnen by eenen Jan Stassins, ende saude dweerck dat buten staet binnen gestaen hebben, ende de solders sauden geweest hebben vaulten; doe quam eenen Justaes Polleyt ende dede al 't begonnen weerck afbreken ende de straten nederen, so men nu sien mach, ende waren toesienders Jan van Wijckhuus ende Heindrick van Testele, nopende de weercken. (Pr. Ar.^h.)]

Item, in dit jaer, up den viij Septembris, vertraec coninc

Kaerle met Leonora naer Spaengien ende arriverde den xix der selver maent in 't lant van Asturien, in de stede ghe-naempt Vylencusosa (Villaviciosa).

[In dit jaer vertrock de coninck Carolus (uut Wacheren. S. B.) naer Spaignen, vergeseltschap met Eleonora, synce suster, ende arriveerde den 19 van February in de haven van de stadt van Viciosa, in 't lant van Asturie, in welke reyse een schip verginck, in het welcke waren de secretaris van den coninck. In de maent van April naervolgende, arriveerde uyt Spaigne tot Ghendt, don Ferdinand, broeder van den coninck, met de hertoginne van Savoye. (K. M.) Zie 't jaer 1518.

— In de maendt van Hoymaent was gevangen Mer Clays, hoochrechter van der stede, ende men souden gebrocht hebben ter scheerper examen, dwelck gelaten was uut zekere cause. (Pr. Ar.².)

— Daer was een jonck man geheeten Clays van der Sickelen, barbier van zynen ambachte, wonende up de Vrindachmaert in de Besemmaerct, welcken Clays committeerde up Maria-Maechdeleenendach eenen manslach, zijnde geheel droncke, ende was, 't faict gedaen hebbende, subijt gevanghen ende 's anderdaechs geexamincert ende by de exemple die men hem zeyde, kende 't faict gedaen t' hebbene, present scepenen. Op dien tijt hadde de voornoemde Mr Clays eenen cnape, de welke ontboden was by scepenen, ende hem wart gevraecht ofte hy hebben wilde 't officie van zynen meester, daer uppe dat hy andtwoorde ja, ende men dede hem eedt doen, ende daer naer was hem geseyt dat hy gereeschepe saude gaen maken, omme tsachternoens den voornoemden Clays van der Sickelen te executeren up de Hoofbrugge, dwelck hy beloofde te doene; daer naer

gynack men de vierschaere bannen , ende was de voornoemde Clays verwesen te stervene. De nieuwe aengenomen t' huus commende en zeyde niet van zynen eede , nemende up zynen hals eene geladene wel gestoffeert , ende track t' Ender + Weerelt over, ende also ter stede ute. 's Achternoens naer costume quamen scepenen te 's Gravensteene , ende daer was last gegeven te gaen besiene oft er al bereet was , ende men bracht in andtworde datter de executeur niet en was , zo dat de officiers doe gingen in 't Sausselet halen den voornoemden Mr Clays , omme zijn officie te doen , die 't selve refuseerde ende ontseyde , seggende dat hy zelve bereet was omme sterven ende anderssins niet en verwachte , so dat by tusschenspreken ende belofte , die de hoochbailliu , onderbailliu ende scepenen hem deden te doen , hebben kennis van het stick by hem gecommitteert , hem daer af leverende contract in handen , onderteekent en geseghelt by hemlieden , ende 't selve gedaen zijnde dede 't officie up de Hooftbrughe naer costume. (Pr. Ar.^{re})]

Item , in dit jaer op den Scurssen Wonsdach , was ghereformert 't clooster van den Augustynen van der duutscher oordene.

Item , in dit jaer overleet heer Gillis Boele , abt van Sente Baefs , ende wart abt in zyne plaetse heer Lievin Huughenoot.

Item , in dit voornoemde jaer overleet den vij Wedemaent heer Jan van der Cauderburch , abt van Sente Pieters , ende wart abt in zyne plaetse heer Gheeraert van Cuelsbrouck.

Item , in 't zelve jaer overleet mijn heere van Fynes , Jacob van Lutsenburch , ende staerf den xij in Hoeymaent te Ghent , ende light begraven t' Sotteghem.

[In dit jaer overleet de auden heere van Finis, waer af men de uutvaert dede ende haudende was in Ste. Janskercke, daer bescreven waren de staten van den lande, geestelick ende weerlick; de welcke alle vergaderden t' Sente Michiels, daer hemlieden vonden de heeren van den rade, met huerliedder supposten, de scepenen van beede bancken, met huerliedder state, beede de dekenen metten andere dekenen, mette geswornen, al gecleet in 't swarte; insgelijx alle de processen van der stedc, de welcke t' samen gynghen metten lijcke tot Sente Janskercke, ende alle de poorteren mede: Aldereerst so quamen, naer de processie ende de staten voorgenompt, acht persoonen, elc persoon dragende eenen standaert met zyne wapene ende eerlichede, twee heerrauten met wapenrox, die reden te peerde; daer waren twee peerden vooren ende achter den lichame, daer niemant up en sat, de welcke gestoffeert waren met lakene van damast, geluwe vooren ende bachten root, up huerliedder hoofte hebbende elc eene plume ende metten wapene behangen zeer costelick; insghelijx waren daer twee hellemen gedragen met plumen, met twee schilden ende eenen wapenrock voor dlijck; insghelijx 't Gulden Vlies up een cussen van fluweele; daer naer bracht men 't lijck ghevoert up een horsbaer, gedeect met een gulden cruce dwelck cleet vier persoonen hilden, elc an eenen cant jeghens 't slepen; daer naer volchde zijn zone te peerde ende andere persoonen van oordene Mr Joos van Lalaing; daer waren ij^e tortsen, de welcke gedregen waren by twee hondert aerme persoonen ende elc eenen raukeerle hadden zy metten capproen, ende als den dienst ghedaen was voerde men 't lijck naer Sotteghem, daer 't begraven es; de heere van Resseghem

voerdeghe het hellemet ende de oordene van het toysoene.
(Pr. Ar.^o.)]

1518.

Commissarissen.

Mer Lievin van Pottelsberghe, ruddere, in de stede van
Mer Jacob van Luxembourg, heere van Fiennes.
Mer Claeys Utenhove, ruddere, president van Vlaenderen,
in de stede van minen heere de Lalaing.
De prelaet van Sente Bertins.
De prelaet van der Dunen.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Mer Jan van Coudenhove, ruddere.	Willem Snellaert.
Heynric van der Camere.	Adriaen de Croec.
Jan Heyman.	Rogier de Vettere.
Jacob van Zeveren.	Joos de Vechtere.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeels.

Mer Jan van Zaemslacht, ruddere.	Lievin de Grutere.
Heynric van Testele.	Heynric de Muenc.
Heynric de Lieve.	Lievin Toebast.
Meester Reynier Saellaert, gheseyt de Donckere.	Sanders van Vaernewijc.
Jan de Peystere.	Jan Sanders, in den Papegay.
Gillis Stalins, upden Steendam.	Bertelmeus de Backere.
Willem van Ymbyse.	Lowijs Bette.
Pieter de Vos, caescoopere.	Lievin van Huffelghem.
Jan de Vettere, f ^o Heindricx, tusschen poorten.	Rykaert van Melle.
Joos Martins, tijcwevere.	Joos Codde.
Augustyn Heylinc.	Jan de Muenc.
Jan van Caneghem.	Wouter de Croec.
Pieter van Huuckelghem.	Matheeus Brant.

*Heuwerdeken.**Deken van de Weverie.*

Amant Claeyns, over hem Willem Jacob de Vettere.

Snellaert.

Item, in dit jaer, den xvj in Wedemaent, arriverde don Ferdinande uut Spaengien, commende binnen der stede van Vlissinghen in Seelant, ende quam binnen Ghent up den xix der selver maent, de welcke up den soldere van scepenhuus ghesconcken was een costelic banket.

Item, in dit jaer, den ix in Lauwe, overleet de edele keysere Maximilian, de grootheere van Caerle ende don Ferdinande; daer omme dat binnen Ghent grote druc was, ende op den derden dach van Maerte dede men t' Sente Jans daer overe eene drouve uutfuert.

[In dit jaer, ontrent Lichtmis, stierf de keyser Maximiliaen, eene seer goede ende bermhertighe prins, ende daer naer ontrent Palmsondach, gaf de coninck van Enghelant de stadt van Doornick aen de Franschen met het casteel, het gene hy hadde doen macken; oock de heere van Ligny gaf oock aen den coninck van Vranckrijck, het lant van Mortaigne, met consent van onsen coninck Carel ende van synen raedt. (K. M.)]

Item, de drouve nieumaere secret wesende lettelt tijts Heyndric van Testele sont zynen zoone met penninghen te Valenchyne, te Douwaey ende tot meer plaetsen; hy cochte al 't coorne dat hy ghecryghen conste; niemandt daer af wetende wat hy daermede meende, nemaer daer waert inne voorsien jeghens zyne ende zulleke ghiericheit; want daer hadde moghen dieren tijt uut spruuten van zulcken voortstelle.

[Item, in dit jaer, den xxij Juny, soo waren t' Antwer-

pen gecommen twee galleyen ende noch wel xxx meersche-
pen, de welcke groote coopmanschappen brochten. (K. M.)

— Item, in September soo starf die capiteyn van den
galleyen, ende wert begraven ter Predicheeren t' Antwerpen
met groote solemniteyt. (K. M.)

— Item, in dit jaer, den vi dach in October, soo vertrack
uyt Vlaenderen vrouwe Eleonora naer Portugal, omme te
trauwen den coninckx sone, maer de coninck trouwde dese
selfs. (K. M.)

— Item, in dit jaer ten selven tyde vertrock ons coninck
Carel naer Napels ende alsoo naer Roomen. (K. M.)

— Op Onzer Vrouwenavont waren scepenen uitgelesen
d'je reyse in den nieuwen turre. (Pr. Ar.^{de}.)

— Den xxix October soo smet Jooris de Conynck, zeep-
siedere, eenen zyner dienaers doot met eender flabbe te gevene,
zonder bloet te laten, dwelck hem wel coste lxxx # gr.
by de heeren van den rade. (Pr. Ar.^{de}.)

— Den xij^{en} January overleet Amant Clays, heuverdecken
van Ghendt, ende doe quam er anne in zyne plaetse, Wil-
lem Snellaert. (Pr. Ar.^{de}.)]

1519.

Commissarissen.

Mer Lievin van Pottelsberghe, ruddere, ontfanghere van
Vlaenderen, over Mer Jacob van Luxembourg, heere van
Fiennes.

De prelaet van Sente Bertins.

Mer Claeys Utenhove, ruddere, heere van Marckeghem,
president van Vlaenderen, over minen heere van Lalaing.
De prelaet van Dronghene.

's Heeren kiesers.

Mer Philips de Grutere , rud-
dere.
Joes Triest.
Dominicus van Provijn.
Wulfaert Snibbele.

Schepenen van der Kuere.

Roeland de Baenst.
Jacob de Vettere.
Christoffels van den Hove.
Jan van Steeland.
Jan de Brune.
Meester Lievin Heynricx.
Gyselbrecht de Grutere.
Boudijn van Carrebrouck.
Gillis Snellaert.
Joes de Vechtere.
Lievin Dhoeghe, op de Mude.
Lievin van der Boven.
Jan van der Eecke, tapijtsier.

Heuwerdeken.

Willem Snellaert.

Der stede kiesers.

Pauwels van den Velde.
Gillis Danins.
Jan Claeys, deken van der we-
verye.
Jan Rijckaert.

Schepenen van Ghedeele.

Heynric van der Camere.
Luuc Minne.
Gyselbrecht van den Heede.
Magister Symoen van der Ha-
ghe, f Mer Geerolfs.
Jan van Loopots.
Jacob van der Beke.
Fransoeys van Nieuwenhuus.
Pieter Goethals, f Jacobs.
Lievin de Pape, t Sente Pieters.
Victor Laephaut.
Willem Cockuut.
Joes Seys.
Lievin Dhokere.

Deken van de Weverie.

Jan Claeys.

Item, in dit jaer, was ghecoren hertoghe Kaerle coninc van den Romeynen, up den xvij Wedemaent binnen der stede van Franckevoort by den vij corvorsten.

[Item, in dit jaer, naer de doodt van den keyser Maximiliaen, doen wert de prince Carolus coninc van Castillien tot keyser vercoren van den keurvorsten ; ende de palsgrave heer Lodewijck , hertog van Beyeren bracht hem de tydinghe in Spaignen, ende soo track hy weder uyt Spaignen ende quam in Inghelant, daer hy versekert was met des conincx

dochter Hendriek den VIIJ, ende dat wiert er causeert, want de coninck meende se te geven den coninck van Schotlant synen neve. (K. M.)]

'T CARNATION.

Accipias aquilas, rex Karole, Cesaris arma.

Item, in dit jaer ariverde onse ghecoren coninc van den Romeynen, toecommende keysere, op den Sincxenavont in Inghelant, daer hy van den coninc ende coninghinne, zijnder vrouwe moeye, zeer triomphantelic ontfanghen was.

Item, in dit jaer, op den Heleghen Sacramens-avont, dede de voornoemde coninc Kaerle zyne intrye binnen Ghent, commende uut synen lande van Spaengien, daer hy met groote eeren ontfanghen was als coninc van den romschen rijke, ende toecommende keysere, ende tsanderdaechs was geordenert eene scoone processie generael, daer men in Sente Jacobskercke de vergaderinghe dede met den Heleghen Sacramente, daer de edele roms coninc ende de coninc Ferdinando van Hongharyen elc met eender tortse zeer devotelic met den Heleghen Sacramente ghinghen naer Sente Janskercke.

[Item, tsondaechs naer de processie generael schoot don Ferdinande den papegay af. (Pr. Ar.²)

— Item, in dit jaer begon te regneren Solymannus Magnus, de xij turcksche keyser. (K. M.)

— Mijnheer van Praet, over die van Ghendt, mijnheere van der Dunen, over die van Brugghe, mijnheere van Bousynghe, over die van Ypere, mer Guydo van Blasvelt, over die van den Vryen, reysden naer den keyser, in Spaengnen, omme dat de jonghe heere van Finis ruwaert

blyven saude van Vlaenderen ; want men seyde dat de heere van Ravesteyn ruwaert geweest soude hebben , dwelcke de regierders niet wel inne en viel ; insgelijx omme de wulle ende 't laken reysden zy omme 't proffijet van den lande. (Pr. Ar.^{re}.)]

Item , in dit jaer , op den xvj^{en} Wedemaent , vergaderden de coninc van Vranckerijcke met zijnder coninginne ende de coninc van Inghelant met sijnder coninginne ; de coninc van Vranckerijcke te Arders ende de coninc van Inghelant te Guynes , ende dede daer maecken elc een costelic huus noeit dierghelijcke ghesien , ende zy verghaerden daer te diverschen stonden elc met zijnder coninghinne.

[Item , in dit jaer coocht de coninck van Vrankrijk de stede van Doornick , teghen den coninck van Inghelant. (K. M.)]

1520.

Commissarissen.

Mer Jaques van Luxembourg , heere van Fiennes , stadhaudere , enz.

De prelaet van Sente Bertins.

Mer Claeys Utenhove , ruddere , heere van Marckeghem , president van Vlaenderen.

Jan Wijts , watergrave van Vlaenderen.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Mer Jan van Zaemslacht.

Heynderic van Testele.

Symoen Borluut.

Adriaen de Crooc.

Jan Rafelaert.

Heynderic de Lieve.

Jan van Caneghem.

Jan de Suttere.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Willem de Wale , ruddere ,
heere van Hansbeke.

Philips van den Kethulle.
Anthonis Soete.

Willem Snellaert.	Meester Denijs van der Sarc.
Willem van der Muelne.	Joris Sersanders.
Lievin Donaes.	Jan Rijckaert.
Claeys Damman.	Vincent van Bommale.
Roegier de Vettere.	Bussaert de Baenst.
Jan Heyman.	Pauwels van der Asselt.
Pieter van der Schuere.	Laureyns Claeys.
Lievin van Beke, † Heynricx.	Jan van den Eede.
Gillis de Brune, ledertauwere.	Gillis Diericx.
Pieter de Cupere.	Jan Brouckaert.
Willem de Groote.	Lievin van der Stichelen.
Gillis de Steercke.	

*Heuverdeken.**Deken van de Weverie.*

Pieter Braem.

Jan Claeys.

Item, in dit jaer, den iij^{en} in Hoeymaent, quam de coninc van Inghelant in Vlaenderen besien Kaerle, synen neve, binnen der stede van Grevelinghen, daer hy met groter eeren ontfanen was.

Item, den iiij^{en} in Hoeymaent reysde onsen coninc van den Romeynen Kaerle met den coninc van Inghelant uut Grevelinghen naer Caelis, daer hy eerlic ontfanghen was van der coninghinne van Inghelant zijnder moeye ende ander princhenden ende princhessen.

[In dit jaer quam van Spaignen Carolus rooms coninck, ende dede syne intre in de voorseyde stadt van Ghendt; van daer vertrock hy naer Dunckercke ende Grevelinghe, alwaer de coninck van Enghelant hem quam vinden; onse voorseyden coninck vergheseltschapte hem tot Calis, alwaer groote maeltiden ghehauden wierden, ende de coninck van Enghelant brocht onsen coninck wederom tot Grevelinghe, ende wat daer vooren, waren daer by oock gheweest de coninginnen van Vranckrijck ende van Enghelant ontrent

Calis op het lant van Guine, daer oock seer ghebanqueteert wiert. (K. M.)]

Item, in dit jaer waren te Ghent de vonnessen met banden te nieuten ghedaen, ende de executien van scepenen vernieut, volghende zeker statuten daer af ghemaect, conforme den prevelegien van den grave Guwy van Dampierre.

[In dit scependom waren afgedaen veele mestdaghen, gelijk : Ste. Baerbele, Ste. Nicasius en de Dyssendach ende Woensdach in de Paestdagen, Synxendach, maer mestdach totter noene, ende tsachternoens ten eenen luudde de clocke, dwelck gedaen was by den bisschop van Doornicke, daer 't volc in beroert was. (Pr. Ar.^{h.})

— Den i^{en} April was vrou Piens ghestelt up 't pellerijn ende gecurt beede ooren ende vijftich jaer gebannen. (Pr. Ar.^{h.})

— Den xiiij Jauuary traude de Senechael van Henegauwe de sustere van den heere van Finis, ende men hilt doe een tryumphelick steeckspel up de Vrindachmaert te peerde. (Pr. Ar.^{h.})]

Item, in 't zelve jaer [op den xvij Juny. (Pr. Ar.^{h.})] quam binnen Ghent de coninc Christiaen van Denemercken, Sweden, Noorweghen, Gotten ende Slavoenen, ende dede de reverentie ende homagie keysere Kaerle, zynen swaghere, in 't hof te Ghent, den xxj in Hoeymaent, op eenen Sondach.

1521.

Commissarissen.

Mer Lievin van Pottelsberghe, ruddere.

De prelaet van Sente Bertins.

Mijn heere van Sente Martins t'Ypre.

Mer Claeys Utenhove, ruddere, heere van Marckeghem, president van Vlaenderen.

's Heeren kiesers.

Jan Alaerd, f^r meester Gautiers.
 Lievin de Grutere.
 Jan Oosterlinc.
 Pauwels van de Velde.

Schepenen van der Kuere.

Mer Claey's Triest, ruddere.
 Jan Claey's.
 Jan Damman, f^r meester Jans.
 Fransoys van den Brande, over
 hem Heynderic van der Camere.
 Rogier van Sonnemare.
 Sanders van Vaernewijc, over
 hem Jan Pascharis.
 Fransoys de Mil.
 Martin de Vettere.
 Jan de Stuverc.
 Lievin de Voghele.
 Pieter Teerlync.

Heuverdeken.

Pieter Braem.

Der stede kiesers.

Wulfaert Snibbele.
 Christoffels van Houte.
 Jacob de Vettere.
 Jacob van der Haghe.

Schepenen van Ghedeele.

Geerom Borluut.
 Denys Vlamync.
 Claude Goetghebuer.
 Lievin Aesbijt.
 Dominicus Nevelync.
 Meester Roelandt Zoete, over
 hem Jacob van der Beke.
 Denijs Quevijn.
 Jan de Hane, brauwere.
 Daneel de Voghele.
 Claey's Bloume.
 Matheus van der Boven.
 Jacob Heyndericxs.
 Lievin van der Hasselt.

Deken van de Weverie.

Jan de Vettere.

Item, in dit jaer, was te Roome Paus ghecooren meester Adriaen van Utrecht, een nederlandere, de meeste geleerde die men wiste in dese Nederlanden.

Item, in dit jaer was Doornijk zeer sterc beleyt van den Vlaminghen daer de grave van Gavere, heere van Fynes, gouverneur ende capitein generael af was; maer de heere van Nassauwen die quam van voor Masieres voor de stede van Doornijcke; dit ziende die van Doornijcke op Sente Andriesavont ghaven huer stede over in den handen van den grave van Vlaenderen omme daer onder te blyvene.

Item, in dit jaer track de Coninclijke Majesteyt by den coninc van Inghelant, daer hy triomphelic ontfanen was van den coninc ende coninghinne zijnder moeye, ende aldaer nam de coninc van Inghelant met den coninc Kaerle de orloghe an jeghens den coninc van Vranckerijcke; maer hy dede den keyser cleenen bystant binnen den oorlooghe.

[Ten selven tyde wart grooten brandt te Valenchyne, ende duer de Braempoorte deser stede verberrende een huus up Ste. Bastiaensdach 's nachts; daer inne verberrende de man van den huuse, ghenaeamt Mer Jan de Jonghe. (Pr. Ar.².)

— Die van Ghent trocken voor Doornicke ende hadden drie capiteynen, te weten : Mer Rijckaert Utenhove, Arendt Sturme, onderbailliu, Lievin Pien, in de Clocke te Putte, ende Joos van der Haghen, ende was upperheere aldaer mijnheere van Nassauwen. (Pr. Ar.².)

— Op Alder Heleghenavont trocken uut Ghendt vijf ghezellen naer Doornicke; Mer Rijckaert Utenhove was capiteyn; zy hadden eene basane met root, wit ende gheluwe metten leeuwe. (Pr. Ar.².)

— In dit jaer, in September, vertrock Carel roomsch coninck naer Duytslant; ende in de maent van Mey daer naer keerden sy weder om den voorseyden roomschen coninck van Duytslant met den coninck van Denemarcken, ende quamen tot Ghendt; van daer vertrocken sy naer Brugghe, om teghen te gaen den cardinael van Enghelant, naer dat den oorlog ghedecclareert was teghen den coninck van Enghelant ende van Vranckrijck, ende naer dat de heer van Nassauw ghewonnen hadde veel casteelen rontom Lutsenborch ende Luyck, wessende in 't beleg van Masieres, alwaer de coninck hem liet vinden in persoon den meesten tijt. (K. M.)

— Item, in dit jaer dede de keyser Karel nieuw ghelt slaen, te weten gauden penninghen van x schellynghen grooten ende van dertich stuyvers ende van twintich stuyvers 't stuck. (K. M.)

— Die van den lande van Waes quamen te Ghendt, up Sente Symoens, in den avont, met schoonen state ende wel ghewapent, ende 's anderdaechs daer naer vergaderen zy up den Cauter ende en wilden uut Ghendt niet gaen, die van Ghendt en sauden mede reysen metten grooten standaerde. Mijnheere de hoochbailliu sprakse so lief toe dat se trocken van den Cautere, ende van daer also ter Spittaelpoorte uutgeleyt, reysende also naer huus, dwelcke eenighe huerlieder lijf coste. (Pr. Ar.^{B.})

— Den xxv^{en} October waren twee mannen ghepellerijnt ende ghesluetelt ende vijfich jaer ghebannen, omme dat zy goet ende ghelt ontfanghen hadden, omme te belastene eenen Jan Lyale, een eerbaer man, de welcke zy te laste leyden dat hy de Waseneers inneghegheven hadde als zylieden te Ghendt waren, naer Doornicke te reysene, dat zy uut Ghendt niet reysen en sauden, zy en hadden met hemlieden den standaert van Ghendt; ende by informatie zoo bleeck dat de zelve Jan vier daghen te vooren en dry daghen naer, naer dat de Waseneers wech waren, in de stede niet en was. (Pr. Ar.^{B.})

Item, in dit jaer, den xij in ougste was Mer Bauwin de Grutere, f Mer Philips, commen van den helighen lande, ruddere van Jerusalem, ende was een jone sterc vroom edel man van xxviiij jaren.

[Item, in dit jaer stack doodt Antheunis de Baenst, f Roelants, eenen Bussaert van Imbiese onverwist in 't scheremen, den xij October. (K. M.)

1522.

Commissarissen.

**Mer Jacob van Luxembourg , grave van Gavere , heere van
Fiennes , stadhaudere , enz.**

Mijn heere van Ste. Martins t' Ypre.

**Mer Claey's Utenhove , ruddere , heere van Marckcghem ,
president van Vlaenderen.**

**Mer Lievin van Pottelsberghe , ruddere , heere van Vinder-
haute , Meerendre , enz.**

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Mer Jan van Zaemalacht.

Claey's Damman.

Lowijs de Wale.

Adriaen de Crooc.

Lievin Donaes , f^e Lievins.

Jan de Zuttere.

Heynric van Testele.

Gillis Zagherman.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeels.

**Mer Anthonis de Luu , rud-
dere , heere van Hamme.**

Philips van den Kethulle.

Pieter Braem.

Gyselbrecht van den Heede.

Jacob de Vettere.

Lievin Toebast.

Dominicus van Provin.

**Meester Jacob van den Eec-
haute.**

Meester Lievin Heyndericx.

Meester Jan de Steercke.

Jan de Brune.

Vincent van Loo , f^e Karels.

Jan Utenhove.

Jooris van Crombrugghe.

Jan van Caneghem.*

Jooris de Keystere.

Joos de Vechtere.

Jan van der Looven , tapitchier.

Lievin Dooghe , hudevettere.

Pieter van Hukelghem.

Lievin van der Boven.

Willem Stoop.

Lievin Pien , in de Clocke.

Jan van Haute.

Pieter Drossate , de jonghe.

Matheeus Brant.

Heuverdeken.

Deken van de Weverie.

Gillis Danins.

Lievin de Voghelere.

Item, in dit jaer, op den Heleghen Kerstnacht, was Rodijs van den Grooten Turc ghewonnen, met den byligghende lande wel iiij^e mylen lants ende meer, dwelcke dat om kerstenrijcke claegelic es.

Item, in dit jaer, den v^e Wedemaent, quam de coninc Christiaen van Denemerken weder binnen Ghent te waghene, met cleenen state, ende met hem vrouwe Isabeele, zyne coninghinne, sustere van den keysere Karolus, ende zy veretrocken 's anderdaechs naer Brugghe, tot in Inghelant by den coninc, ende zy lieten huerlieder kinderen te Mechelen by vrouwe Magriete hurer moeye, ende de coninc keerde weder in Ghent, op den xvij van Hoeymaent.

Item, ten xxij daghe was te Ghent eene schoone processie t' Sente Jacops ghehauden, op Sente Jacopsdach, daer de keysere metten Spaengaerts de koordene van Sente Jacop haudende was, ende daer was de coninck van Dene-mercken, de hertoghe van Brandeburch, de hertoghe van Brunsewije ende de prinche zijn zoone, ende noch meer groote meesters, ende daer zy van der kercken naer 't hof rydende waren, was op de Vrydachmaert een scavaut ghemaeft, daer men op verbrande vele diverssche boucken, dat men doe seyde dat van Martinus Luters leeringhe was, ende dit scavaut stont ghemaect voor den Wulf; ende daer was uten Sauselette eenen brocht ghevanghen, ghenaempt Lievin de Backere, ende omme zulcken clap van der zelve leeringhe die daer ghestelt was, ende de keyserlicke majesteyt ghaf hem daer gratie, ende was bevolen niet meer daer af te spreken, up groote corexie.

[Den xvij Juny was ghestelt Lievin de Zomere, backere, up een schavaut ende hadde by hem seker bouxkins van

Martinus Luther, waer inne hy ghestudeert hadde, ende waren verberrendt. (Pr. Ar.^{3.})

— Den iij Augusti waren ghebannen Stoffele van Beveren ende Pieter van Crombrugghe, foerteneere, elc x jaer, omme dat zy d'een d'andere diefte up legghen, 't welck zy niet en consten doen blijcken. (Pr. Ar.^{3.})

— Den iij September waren ghebannen Thienen van Loo ende Luuck van Loo, omme dat zy by nachte de lieden ghevanghen hadden, van nachtgate, ende zy vyngghen Joos van der Haghen dienare. (Pr. Ar.^{3.})]

Item, op den xvj in Sporckele, waren te Ghent vier dieners van der Auderburch ghebannen, twee waerf vijftich jaer : Lievin Magnus, Gheerkin Taetse, Arent Ghoethals ende zijn zoone, partyelic uut Vlaenderen; eerst waerf jegghens eene vrouwe vijftich jaer, anderwaerf jegghens de stede van Ghent elc vijftich jaren, op haerlieder hooft.

Item, in 't zelve jaer, verdroncken op eenen Woensdach twee broders van den Jacopynen, achter huerlieder cloostere, ende den derden broedere die was ghevist, daer sy coreelen met een sceepken haelden, ende dat versone met den coreelen.

[Den xxv^{en} February verdroncken in de Leye broeder Jacob van den Dijcke ende noch eene met hem religieuse van de Predicheeren. (Pr. Ar.^{3.})]

Item, in dit jaer, op Sente Martinsavont vervroos 't coorne, daer groote dieren tijt af quam, welc jammer was.

[Item, in dit jaer waren aldereerst te Brussel, om de leeringhe van Martinus Luther, twee Augustynenbroeders verbrant. (K. M.)

— Item, om de selve leeringhe was het clooster der Augustynen te Antwerpen te niet gedaen. (K. M.)]

1523.

Commissarissen.

De abt van Sente Bertins.

Mijn heere van Dronghene.

Mer Claey's Utenhove, ruddere, heere van Markeghem,
president van Vlaenderen.

Meester Anthonis Suiket.

*'s Heeren kisers.**Der stede kisers.*

Mer Willem de Wale, ruddere.

Gillis Danins.

Lievin de Grutere.

Jacob van Melle.

Jan de Baenst.

Lievin de Voghele.

Pauwels van den Velde.

Jan Claey's.

*Schepenen van der Kuere.**Schepenen van Ghedeete.*

Jan van den Kethulle.

Gyselbrecht de Grutere.

Jan de Vettere.

Christoffels van den Hove.

Claey's Damman, f^e Lievins.

Fransoys de Brune.

Lievin Donaes.

Symoen Borluut.

Daneel de Voghele.

Vincent van Bommale.

Jacob van Severen.

Jan Rijckaert.

Jan Heyman.

Jan Oosterlync.

Lievin van der Beke.

Lievin Hallync, d'aude.

Jan de Rouck.

Lievin de Moor.

Yweyn Slock.

Pieter van Melle, f^e Jacobs.

Gillis de Brune.

Gillis van Huffele.

Joos van Hauwaert.

Pauwels van Hulze.

Bauwin de Buck.

Jan Sutterman.

*Heuverdeken.**Deken van de Weverie.*

Gillis Danins.

Lievin de Voghelere.

Item, in dit jaer was afgebroken de Kerremelcporte an den Steendam, by Sente Jacopskercke, ende daer waert ghe-maect eene scoone nieuwe kaeye ende een scoone wateringhe om peerden te waterenc.

Item, in dit jaer was de Keyserporte vulmaect.

Item, in dit jaer quam de coninc van Denemercken in Zeelant met eenen grooten scepe, dat dierghelyke noeynt in 't lant ghesien en was; ende hy was verdreven uut zynen lande by foortsen, omme de overwilleghen justycie die hy dede over groote meesters die in zijn lant waren.

[Den j^{en} February sat Gillis van Sevecote t' Sente Pieters up 't pellerijn, ende was ghebannen vijftich jaer uter heerlicheide van Ste. Pieters ende ghegheesselt, omme dat hy by zyne natuerelike dochter een kindt hadde, ende de dochter was ghebannen x jaer te blyven in Sente Pieters-prochie. (Pr. Ar.^{en})

— Item, voor Vastenavont cocht men den stoop van de keeremelck iiij ynghelsche ende de botere iiij gr. 't pont. — Item, een cabuus-coole iij ende iiij gr. ende up den Vastenavont golt de keremelck iiij gr. den stoop. (Pr. Ar.^{en})

— Op den ij April quam ghevloot up eene plancke, by der Leyen, een priester, ende hy quam ghevloot van Aryen ende men zeyde dat hem volghen sauden twee vrouwepersoonen in zelven tyde ghesact. (Pr. Ar.^{en})]

Item, in dit jaer was afghebrocken eene poorte op 't Sluseken, by der Graupoorte, daer de vinderen huer residentie up hilden ende plochten te sittene, ende midts den afbrekene hielden haer plaetse in d'eene zyde van der Graupoorte.

Item, in dit jaer was uut Ghent gebannen vijftich jaer Jan de Stoppelere, omme segwoorden.

Item, in dit jaer overleet mevrouwe van Ravestein, mer Philips stiefmoedere, te Wynendale, by Toraut, ende zy was ghevoert te Brussele, ende daer zeer tryomphantelic begraven.

1824.

Commissarissen.

Mijn heere de grave van Gavere.

Mijn heere van Gaesbeke.

Mer Claey's Utenhove, ruddere, president van Vlaenderen,
ghesubroghiert in den name van mynen heere van Sente
Bertins.

Mijn heere Jan, heere van Oigniez, in den name van mynen
heere van Caestre.

's Heeren kiesers.

Mer Claey's Triest, ruddere.

Dominicus Van Provijn.

Denys Vlamync, d'aude.

Joos de Vechtere, up de Mude.

Schepenen van der Kuere.

Mer Jan van Zaemslacht, ruddere.

Gillis Dhanins.

Jan Claey's.

Lievin Haesbijt.

Wulfaert Snibbele.

Anthonis Zoete.

Adriaen Triest.

Pauwels van den Veldo.

Martin de Vettere.

Jooris van Overwale.

Claey's de Voghele.

Bertelmeeus de Backere.

Passchier de Wiest.

Heuverdeken.

Jan de Stuvère.

Der stede kiesers.

Lievin Pien.

Adriaen de Croock.

Meester Willem Fransman.

Jooris de Keystere.

Schepenen van Ghedeele.

Jan Alaert.

Gillis Stalins.

Heynric van Tessele.

Lievin Borluut.

Willem de Cleerck.

Lievin van Loo, Carelszone.

Jan de Baenst.

Willem Cockuut.

Jacob Hoyr.

Lauwereyns Macharis.

Jacob de Moor.

Boudijn de Rijke.

Jacob Damman, sceepmakere.

Deken van de Weverie.

Jan de Voghele, afgaende te Be-
loken Paesschen, ende quam
anne Jan van Wijchuuse.

Item, in dit jaer was by scepenen van Ghent, met den hoochbailliu ghehaelt t' Sente Pieters, uut den Vossestert, eenen Gillis Mesman die t' sijnder poorte sijn wilde, ende midts dat hy ballinc van Sente Pieters was, en wilde mijn heere van Sente Pieters niet obedieren den beschryvene van die van Ghent; om welc uuthaele rees groot proces tusschen der stede ende den voornoemden heere van Sente Pieters, daer naer vele jaren; de stede succomberde jeghens den voornoemden heere van Sente Pieters.

Item, in dit jaer was de Spittaelpoorte t' Sente Baefs afgebroken ende een andere beghonnen maken.

Item, in dit jaer was afghebroken 't autste huus van Ghent, dwelc was de schoole up Sente Baefskerkhof, daer de wech duer ghinc naer 's Helich Kerstkerke.

Item, in dit jaer was joncker Martin Vyleyn, gheseyt van Lykercke, poortere van Ghent, van den husiers ghevanghen ende gheleyt in 's Gravensteen by mynen heeren van den raede; maer Franchoeis van der Gracht, ruddere ende hoochbailliu van Ghent, heere van Leevershem ende voorschepene van der Kuere haelden hueren poortere uuter vanghenesse ende uut den castele daer hem de heeren van den raede hadden ghedaen legghen.

Item, in dit jaer, op Sente Mathijnsnacht, was ghevanghen de coninc Franchoeis van Vranckerijcke, daer hy bedolven lach in sijn paere voor de stede van Pavien, die hy beleit hadde; daer inne lach uter name van den keyser Kaelre van Oostenrijk, grave van Vlaenderen, de hertoghe van Borbon met 's keyzers armeye, die den coninc upsloughen met grooter vromicheit ende behendicheit, zoo dat de coninc van Vranckerijcke ghevanghen ghelevert was in den handen

van den hertoghe van Borbon, de welcke den coninc sant als ghevanghen man by den keyser in Spaengien; daer menich edelman in 't velt doot bleef ende ghevanghen, zoo hier naer volcht :

Eerst de coninc van Vranckerijcke, de coninc van Navarre, mijn heere van Simpol, Franchoeys, heere van Saluus, mijn heere van Nevers, de prinche van Taellemont, de hertoghe van Alenson.

Item, noch in de vlucht verslegghen ende verdroncken de heeren Franchoeis van Loreynen, mijn heere de admirael, heere van Lateremoelgie, mijn heere de marissael Jan Cambanes, heere van Palyce, mijn heere Buchy d'Amboeyse, mijn heere Chamont van Amboeyse, de groote seiltnecht van Vrankrijke, van der Poelle die heet hertoghe van Suffort, witte roose, met veele andere edelen doet bleven ende ghevanghen, die te lanc waren om scryven; ende op de zyde van den hertoghe van Borbon en bleven maer hondert en vijftich mannen doot ende niemant van eenighen name; ende dese slach ghebuerde op den zelven dag dat de keyser gheboren was.

[Item, in dit jaer, den xv Mey schoot de heere van Finis af den papegay, de derde reyse, ende was keyser van St. Jooris. (K. M.)]

Item, den ij in Wedemaent, was ghebannen mijn heere van Resseghem, van scepenen van Ghent, omme dat hy eenen priestere ghevanghen hadde ende op hem vele voortsche gedaen te Wachbeke, ende den priestere wech ghevoert; de heeren van den raede leyden mijns heeren ghoet's princhen tafele, ende was ooc by den heere van den raede ghebannen, dwelck noeynt ghesien en was op eenen poortere, maer het verghinck wel.

[Den xiiij Ougste was ghebannen Jacob van Hooghenbosch, alias de Wandele, vijftich jaer, ende Pieter Cockhuut mueleneere met hem, omme dat zy den pacht van den crabbeleere niet en consten versekeren voor ix^e ende vijftich ponden grooten, ende en golt niet meer daer naer dan acht hondert ende xlij g gr. (Pr. Ar.^b.)

— Op den xix September was Luuck van Loo ghecondempneert te sittene op 't pellerijn, ende zijn tonghe duersten, ende gaen met eene tortse ende ghebannen vijftich jaer uter stede, beter uut dan daer inne, 't welck so hy zeyde niet vulcommen en saude, waeromme hy wech gheleet was in 't Sausselet, ende als de vrienden dat gheware wierden, ghynghe by hem, ende hadden vreese dat hy by justicie ghestorven saude hebben, ende brochten de voornoemde Luuck ter kennesse, ende doe bat hy der justicie vergheffenesse, ende bat dat hy saude moghen vulcommen haerlieder vonnesse tsvoornoens, 't welcke gheconsenteert was, ende vulquaem tsachternoens ten vier uren. (Pr. Ar.^b.)]

1525.

Commissarissen.

Mijn heere de grave van Gavere.

Mijn heere de prelaet van Sente Bertins.

Mijn heere van Gaesbeke.

Mijn heere van Oigniez.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Mer Willem de Wale, ruddere. Jan de Stuvère.

Mer Rijckaert Utenhove, ruddere. Claeys Damman.

Willem van der Muelene.

Gyselbrecht de Grutere.

Jan de Brauwere.

Boudijn de Buck.

Schepenen van der Kuere.

Roeland de Baenst.
 Lievin de Voghele.
 Christoffels van Hove.
 Wauter van Eetvelde.
 Jan Rijckaert.
 Denijs Vlamync.
 Christoffels de Wintre.
 Joos de Vechtere.
 Meester Lievin Heyndricx.
 Jooris de Keystere.
 Willem de Ruddere.
 Gillis Zagherman.
 Jan van Scaverbeke.

Schepenen van Ghedeete.

Heynderic van der Cameren.
 Willem Snellaert.
 Jan de Brune.
 Lowijs Halaert.
 Jan de Peystere.
 Gyselbrecht van den Eede.
 Adriaen van den Eechaute.
 Jan Schautheete.
 Bauwin van Kerrebrouck.
 Jacob Deynoot.
 Pieter van den Hende.
 Willem de Smet.
 Christiaen de Cock.

Heuverdeken.

Jan de Stuvete.

Deken van de Wewerie.

Jan van Wijchhuus.

Item, in dit jaer woonde de coninc Christiaen van Denemercke ende vrouwe Ysabeele, coninghinne, 's keyzers sustere ende haerlieder kinderen, te Liere in Brabant, daer zy onderhouden waren met eenen graceliken state, omme dat hy verjaecht was uut zynen conincrijke.

Item, in 't voornoemde jaer, op Sente Nyclaeisdach, quam de coninc van Denemercken met zijnder coninghinne, eenen soone en twee dochteren, van mijns heeren van Sente Baefs goet te Loocristy, ghenaeamt Roosselare, daer zy wat tijts ghelegghen hadden, ende reden op de noene duer Ghent, met acht waghene, zonder af te sittene, naer 't hof van mynen heere den prelaet van Sente Pieters, te Swijnaerde, ende daer ghecommen zijnde, de coninghinne waert sieck van grooten rauwe ende druc die zy in 't hert hadde, ende men mocht hemlieden te Ghent gheen eere doen, uut

vreesen van den regeerders van den lande, zo dat vrouwe Ysabeele zo groot verdriet maecte dat zy daer staerf ende overleet den xix in Lauwe, te Swijnaerde, op mijns heeren prelaets casteel, ende was begraven t' Sente Pieters, in den cloostere in den choor, voor den hooghen autær, met grooter costelichede, ten groote coste van mynen heere van Sente Pieters.

Item, in dit jaer was de paeys ghemaect tusschen den keyser ende den coninc Franchoeis van Vranckerijcke te Madryd.

[In dit jaer zo was de conynck ontslegghen van de vanghenese ende de pays was uutgheroepen in de maent van Sporele xv^oxxv. (Pr. Ar.^o)]

Item, in dit jaer was te Ghent op de colatie-soldere gheheest eene groote settinghe tot twee reysen, ende was t' elcken by colatie ontseit van die van Ghent, ende en wilden niet gheven; maer het platte lant dede men gheven by fortsen, daer vele moeiten mede was in vele plaetsen by forchege excusie, dwele God bewaerde dat wel verghinc.

Item, in dit zelve jaer was te Ghent in de Cammestrate in een huus ghenaempt de Catte, daer woonde een troepier, ghenaempt Pieter Brunals, de welcke wiert ter doot brocht ende deerlic vermoort, in zijn huus voornoemt van Lievin Brunals, zynen natuerlicken zoone, dwele een jammerlic feyt was den vadere te dodene van den zoone.

[Den xxx^{en} January was onthooft Anne Coetse. — Den xxiii^{en} Martii was ghebannen Gillis Pien. (Pr. Ar.^o)]

— In dit jaer was t' Andtwerpen ghesact ende in 't water gheworpen eenen presbiter, omme zyne predicatie. (Pr. Ar.^o)]

1526.

Commissarissen.

Mijn heere van Sente Bertins.
 Mijn heere de grave van Gavere.
 Mijn heere van Gaesbeke.
 Mijn heere van Castre.

's Heeren kessers.

Anthonis van der Vicht.
 Bussaert de Baenst.
 Lievin van Testele.
 Lievin van Beke.

Schepenen van der Kuere.

Mer Philips de Grutere, ruddere.
 Jan de Stuvère.
 Jan de Vettere.
 Meester Reynier de Donckere.
 Claeys Damman.
 Danciel de Voghele.
 Gillis de Baenst.
 Lievin Pien.
 Meester Jan de Steercke.
 Adriaen de Croock.
 Reynier van Huffelghem.
 Martin de Coninck.
 Lievin van der Boven.

Heuverdeken.

Pieter Teerlynck.

Der stede kessers.

Gillis Danins.
 Pieter Teerlynck.
 Anthuenis Zoete.
 Franchoeys de Brune.

Schepenen van Ghedele.

Lievin Donaes.
 Claude Goetghebuer.
 Bauwin de Buck.
 Jan Damman, f^e Jans.
 Gillis Stalins, op de Corenaert.
 Pieter de Vos, caescoopere.
 Andries van Quickelberghe.
 Jan de Zuttere.
 Rykaert van Melle.
 Pieter van Huuckelghem.
 Jan Wanghemet.
 Jan van Ympe.
 Pieter van der Zwalmen, f^e Joos.

Deken van de Weverie.

Jan van Wijchuus.

Item, in dit jaer was de Spittaelpoorte t' Sente Baefs
 vulmaect zeer costelic.

Item, in dit jaer was de turre van Sente Verhilden ghe-
 maect tot der voeye, wesende een half princhelicke canesye.

Item, in dit jaer dede de prelaet van Bauweloo, heer Jan

Deyse, zijn hof te Ghent maken van metserye, zyne cappelle ende huusinghen zeer costelic, omme zijn covent daer inne te loghirene als 't noot ware.

Item, in dit jaer waren de leeuwen ende vier bannieren op de vier pylaren van der Vischmaert verschildert ende vernieut met diversche wapenen.

[Den 24 February dede de keysere van Overschelde syne intree te Ghendt, naer dat hy geleghen hadde te Roeyghem, ende maecte, t' zijnder blyder incomste, van den proost van der Burchstrate eenen patriarch, ende van den deken van den Audeburch eenen cardinael, ende van den heere van der Langhermunte eenen coninc, ende den heere van den Lampaert ghaf hy de opperjagherie ende hy beghifte noch andere van zyne heeren, ende hy festeerde alle zyne edele, ende gaf hemlieden een bancket, an de Graupoorte, op 't Sluusekin, dat es 's keyzers camere. (Pr. Ar.^a.)

— Den xxiiij Sporele dede de keyser van den keyserijcke syne intreye te Ghendt, ende maecte t' zijnder blyde incompste den heere van Langhermunte een conynck; hy feesteerde alle zyne edelen en gaf een bancket an de Graupoorte. (Pr. Ar.^a.)

— Den xv^{en} Martii was Augustijn Annaert f^r Augustijns ghegeesselt ter Mudepoorte ute, ende ghebannen drie jaren, omme dat hy ghestolen goet ghecocht hadde. (Pr. Ar.^a.)

— Den xiiij^{en} in April was ghebannen Jan van Dixmude omme dieswille dat hy uut een huuse spyse ghehaelt hadde by fortse, ende dat hy gheclopt hadde up de duere van eenen scepenen, ende riep hem uut zynen huuse ende seyde dat hy hem nagelen saude an zyne duer. (Pr. Ar.^a.)

Den ij^{en} van Meye was onthoofst by mijn heeren van den

rade, twee personen, omme dat zy hadden helpen dootslaen den hangmeestere van Ypere. Actum te Poperynghe.
(Pr. Ar.^{h.})

— Den j^{en} in Meye starf mer Anthonis de Luu, ruddere.
(Pr. Ar.^{h.})

— In dit jaer stack Bauwin de Raze doot zyne huusvrouw, f^r Martins van den Bossche, t' Sente Pieters.

— Den xvij^{en} Novembris stack mijnheere van Laerne doot den dienare van Jan Brouckaert, an Sente Janskercke.
(Pr. Ar.^{h.})]

1327.

Cammissarissen.

Mijn heere Jaques van Luxembourg, heere van Fiennes
ende grave van Gavere.

Mijn heere Philips van Cleven, heere van Ravestein, over
mijn heere van Sente Bertins.

Maximiliaen van Hornes, heere van Gaesbeke.

Jaques van Lombyse, heere van Castre.

's Heeren kisers.

Roeland de Baenst.

Jacob Feron.

Pauwels van den Velde.

Denijs Vlamync, d'oude.

Der stede kisers.

Meester Lievin Heynricxs.

Christoffels van Hove.

Jan Rijckaert, deken van der
weverien.

Lievin de Voghele.

Schepenen van der Kuere.

Gyselbrecht de Gruutere.

Jan Claeys, op den Cautre.

Pieter Braem.

Anthonis van der Vichte.

Jan de Brune.

Heynric van Testele.

Schepenen van Ghedeele.

Dominicus van Provijn.

Gillis Danins.

Gillis Stalins.

Meester Jacob van den Eec-
haute.

Bertelmeeus de Backere.

Jooris van Crombrughe.	Willem de Cleerck.
Martin de Vettere.	Jan Borlunt, f ^e Geerolfs.
Lievin Hallync.	Denijs Terlynck.
Claeys de Voghele.	Lievin de Moor.
Adriaen de Wale.	Joos de Ruddere.
Jan Sutterman, 't Sente Pieters.	Wouter de Croock.
Jan de Block.	Karel van Melle.
	Anthonis van Huffle.

*Heuverdeken.**Deken van de Weverie.*

Pieter Teerlynck.

Jan Rijckaert.

Item, in dit jaer was de hauten brugge op den Wyden-aert ghebroken, ende daer was eene scoone steenen brugge ghemaect.

Item, in dit jaer was Rome ghewonnen van den hertoghe van Borbon met 's keyzers armeye, ende de paus was ghevanghen, ende in 't beclennen van Rome was de hertoghe van Borbon op de muren doot gescooten, dat scade was voor den keyser.

[In dit jaer wiert de stadt van Roomen met het casteel van Enghelendael met de wapenen inghenomen door het leggher van keyser Carel den V, ende wiert de paus ghevanghen met 16 of 17 cardinalen, die gheleyt wierden naer Gagiotten, eene stercke stadt by Napels; in het assault van de voornoemde stadt bleef doot de cloecken capiteyn duc de Bourbon, ende de stadt van Roomen wiert gheplundert. (K. M.)]

Item, in dit jaer overleet Philips van Cleve, heere van Ravestein, te Wynendaele by Toraut, ende was duer Ghent ghevoert naer Brussele, ende was begraven in de Jacopy-nenclooster by zijnder vrouwe, ende de extimatie van der uuttaert aengaende den aerme ende de rauwe-abyten die

men gaf, ende met diesser in de uutfuert anlevende ende den testemente, bedrouch t'samen vijftich of vier en vijftich duusent gauden croonen.

[Den xxvij^{en} Lauwe overleet de heere van Ravesteyn, ende de raet quam ute die ghesloten was jeghens de regierders van den lande, daer omme dat werden ghebannen Joos de Grutere, Jan de Suttere ende Daneel de Deckere. (Pr. Ar.²)

— In dit jaer was de Haghe in Hollandt gheroofd ende ghespoelgiert van den Gheldersschen. (Pr. Ar.²)

— Den iij^{en} in Meye was Thuenkin van Loo, f Jans als ballync ghehaelt te Steenhuuse by bevele van boven. — Lievin Deynoot, f Martins was den xxvij^{en} Meye ghebannen omme dat hy een man wilde slaen dien hadde doen ofte ghedaen panden. (Pr. Ar.²)

— Den xvij^{en} Juny was den eersten balck gheleyt in 't Scepenhuus. (Pr. Ar.²)

— Den xxiiij^{en} July was overgheleet een persoon van vulen faicte, ende verhynch hem zelve in 't Sausselet, ende wart ghehanghen in eenen spriet. (Pr. Ar.²)

— Den lesten July was Cornelis Bauwens, gautsmet, ghewesen te bidden up eenen knien de heeren ende scepenen vergeheffenesse, ende boven dien xx Carolus guldene gheven, omme dat hy ghesustineert hadde in een gheselschip de leerynghe van Luther. (Pr. Ar.²)

— Den vij in Ougste begheerde vrou Magriete t' hebene up 't landt van Vlaenderen xxvj duusent croonen voor haren aerbeyt, die zy ghedaen hadde den lande, tsichtent 't vertrecken van den keysere, de welcke haer gheconsenteert waren. (Pr. Ar.²)

— Den vij^{en} September was blent Annekin van Laerne ghewesen te biddene de scepenen op zynen knie , vergheffenesse , ende moeste daer naer commen totter weduwe Impins op een schavaut , daer hy ghebonden stondt an eenen staeck met zijn delict an zynen boeseme , ende wart ghegheesselt totten bloede , ende daer naer gheleet in de vanghenesse. (Pr. Ar.^{re}.)

— Den vij September was hem ter zelve plaetse zijn haer afgheberrent ende met een gloyende ysere , cruuswijs , was hy ghesluetelt op zijn cake , ende daer naer ghebannen dry jaer in de stede te blyvene , en alle Donderdaghe een jaer lanck te gane tot Ste. Jans t' Sacramentsmesse , met eene wasse kersse , omme dat hy verolaerd hadde in de tortuure ende exame , dat hy diverssche persoonen gherooft hadde met waerseghene , ende hadde zyne ziele overghegheven den viandt , omme dat hy hem helpen saude waerseghen. (Pr. Ar.^{re}.)

— Den v^{en} October was Maurissus van der Vijnct ghegheesselt drie reysen , rontomme de siege in scepenecamere , omme dat hy gheseyt hadde dat Jan van Wijckhuus behoorde te sittene daer Jan Clays sat , ende dat hy gheseyt hadde dat Heindrick van Tessele ghecocht hadde twee seyen coorens , omme de dierte te makene , ende dat Jan de Suttere een putierkin was , ende en behoort daer niet te sittene. (Pr. Ar.^{re}.)

— Den xix^{en} December so baden Lievin Lein ende Gillis Lein , ghebroeders , scepenen ende den heere vergheffenesse elc met eender tortse van vier ponden in de handt , ende waren ghebannen vijftich jaer , omme dat zy de heeren ende dieners gheheeten hadden : verraders , bordeelbrocken , leckers ende bloetsupers. (Pr. Ar.^{re}.)

— In dit jaer Carolus de V, roomsch keyser heeft ghenomen ten huwelijcke Isabelle, die suster was van den coninck van Portugael. (K. M.)

— Item, in dit jaer ghelach des keyzers huysvrouwe in de stadt van Validolyt van eenen jonghen sone, die ghenaeamt was Philippus. (K. M.)]

1528.

Commissarissen.

Mijn heere Jacques van Luxembourg, heere van Fiennes.
Philips, heere de Lalaing, over den grave van der Hoochstrate.

Maximiliaen van Hornes, heere van Gaesbeke.
Jacques de Lombise, heere van Castre.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Mer Willem de Wale, ruddere,
heere van Axpoele.
Meester Reynier de Donckere.
Gillis de Baenst.
Claeys Damman.

Pieter van der Zwalmen.
Willem de Ruddere, d'aude.
Meester Willem Fransman.
Jan de Vettere, f^e Heyndricx.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeete.

Mer Jan van Saemslacht, ruddere.
Pieter Teerlync.
Lievin de Voghele.
Jan Pascharis.
Christoffels van Hove.
Anthuenis Zoete.
Lowijs Bette.
Meester Lievin Heyndricx.
Joos de Vechtere.
Gillis Diericx.
Willem Cochuut.

Loys de Wale, ghezeit van Axpoele.
Gyselbrecht van den Eede.
Denijs Vlamync.
Jan Heyman.
Lievin van Beke.
Gillis de Brune.
Jan de Grutere, f^e Jacobs.
Gillis van den Huffele.
Pieter van Melle, f^e Jacobs.
Joos de Croock.
Jan van den Brande.

Fransoys Everwijn.

Pieter de Schuutare.

Anthuenis van den Damme.

Jacob Senay.

Heuverdeken.

Deken van de Weverie.

Lievin Pien.

Jan Rijckaert.

Item, in dit jaer was de beelgie van Onser Vrouwe van Lede, ende beede de keyzers met den tabernakele, voor de Keyserpoorte ghestelt.

Item, in dit jaer was de papieren-watermuelene voor de Keyserpoorte ghestelt, by eenen Pieter de Keysere, bouchindere op de Verhildeplaetse.

Item, in dit jaer was ghedinct in de nieuwe vierschare van der Keure, ende daer was inne verwijst eenen Lievin Inghelbrecht ende onthoofd op de Hoofbrugge.

Item, in dit jaer was de jonghen ghulde van Sente Sebastiaen in Sente Jacopskercke, by colatie van den ghemeen insetenen, gheconsenteert ende ghegheven den Minne-meersch an Sente Jacops Brugghe, omme ten eeuweghen daghe huerlieder scuttershof te zyne, zonder daer jemant tjeghens te moghene segghen, 't sy gheburen oft andere.

[In dit jaer was eene waellinne, ghenaemt Jannette, ghedolven, omme dat zy haer kindt vermoort hadde. (Pr. Ar.³.)

— Den xx^{en} Martij was Catelyne van der Muelene ghedolven, omme dat zy huer kindt versmoort hadde in een aysement. (Pr. Ar.³.)

— Den xxv^{en} July was Jacob Keymuelen, rietmakere ghewesen te knielene voor scepenen, ende bidden vergheffenesse, ende commen blootshoofd, baervoets in zijn lywaet, met eender tortse in zijn handt, totten pelleryen, aldaer hem afgheberrent was al zijn haer, ende een gloyende cruce up zijn cake ghebrandt ende ghebannen vijftich jaer uut Vlaenderen, ende dat op den stake, omme dieswille dat

hy gheseyt hadde dat in 't Sacrament van den aultare niet meer macht en was dan in het brood van zijnder schaprade , dat men Onze Vrouwe niet en behoort te anbidde, ende dat de messedie de priesters doen over die doot zijn hemlieden niet en proufficeren , maer alleenelick proffycteren den priester. (Pr. Ar.².)

— Joos de Backere, ruddere, was t' Sente Pieters ghepellerijnt ende zyne tonghe duersteken , ende moeste draghen een jaer lanck gheduerende op zijn rechte mauwe een roode cruuse, ende drie sondaghen in de processie t' Sente Pieters draghen t' elcken eene tortse. (Pr. Ar.².)

— Den xij^{en} December was ghewesen een persoon van Poperinghe die ghevanghen was van den souverain in 't casteel, dat hy tsachternoens sterven saude, ende hadde by hem broeder Gheertkin van den Augustynen, zynen biechtvadere, ende tsnoenens naer de maeltijdt begeerde hy papier ende int omme zijn testament te scryvene, ende als broeder Gheertkin daer omme ghynck, de pacient sloot de duere toe ende daer en mochte niemant inne; ende de souverain bat hem dat hy de duere open doen saude, hy en saude niet doen sterven voor 's dijssendaechs, 't welcke de pacient gheloofde ende dede daer uppe de duere opene; maer de souverain en hilt zijn woordt niet. (Pr. Ar.².)]

1529.

Commissarissen.

Meester Charles Claisone, raed ordinaire der K. M. enz.,
 over mynen heere den gouverneur, grave van Gavere.
 Philips de Lalaing, over den grave van der Hoochstrate.
 Maximiliaen van Hornes, heere van Gaesbeke.
 Jacques de Lombyse, heere van Castre.

's Heeren kassers.

Roelant de Baenst.
 Gyselbrecht de Grutere.
 Simon Bette.
 Jan Claeys.

Schepenen van der Kuere.

Adriaen Bette.
 Jan Rijckaert.
 Claeys Damman.
 Meester Jacob van den Eec-
 haute.
 Claude Goetghebuer.
 Bauwin de Buck.
 Bertelmeeus van Leyns.
 Jooris de Keystere.
 Denijs Teerlync, t' Sente Baefs.
 Lievin van der Boven.
 Lievin van Huerne, d'aude.
 Jan van Impe, in den Appele.
 Jacob Deynoot.

Houwerdeken.

Lievin Pien.

Der stede kassers.

Jan de Stuvero.
 Jacob van Melle.
 Claeys de Voghele.
 Gillis Zagherman.

Schepenen van Ghedeole.

Lievin Borluut.
 Jan de Peystere.
 Jacob van der Beke.
 Jan de Vos, f Adriaens.
 Lievin dHooghe.
 Ywein Slock, f Jooris.
 Antheunis de Luu, f Mer An-
 thonis.
 Lievin Hueribloc, f Jacobs.
 Joos van Hauwaert, f Pieters.
 Jan Verrekin.
 Cornelis van der Zwallemen.
 Jan Raes, te Putte.
 Jan Fieraert, by den Bogaerde.

Deken van de Weverie.

Lievin de Voghele.

Item, de pays die ghemaect was te Madriel tusschen den keysero, grave van Vlaenderen, ende den coninc Franchoeis van Vranckerijcke, op den xiiij^{en} in Lauwe xv^{en}xxv, op eenen sondach, was binnen der stede van Camerijcke gheappro- beert ende generalic ghemaect by mevrouwe 's conincx van Vranckerijcke moedere, den coninc Franchoeis zelve ende den coninc van Navaerne ende zyn coninghinne, 's conincx van Vranckerijcke sustere, met meer edelen over een zyde, ende mevrouwe Margriete, 's keyserers moeye, de grave van Ghavere, heere van Fynes, gouverneur van desen lande

van Vlaenderen en van Artoeys, met meer edelen, over d'ander zyde, daer een groote tryomphe over beede zyden bedreven was.

[In dit jaer regneerde de siecte die men hiet de Sweetende Siecte, daer vele menschen af storven. (Pr. Ar.².)]

— In dit jaer was by die van den rade in Vlaenderen een manspersoon ghecondempneert ghesoden te werdene, ende zyne medeghezellen ghehanghen an een potence, up Ste. Pharahildenplaetse, omme dat zy valsche munte gheslegghen hadden. (S. G.)

— Den xj^{en} Juny was Pieter Ondermaerck, curdewanier, ghewesen t' oncleedene totter gurtrieme, zijn haer afghecurt, een scroode voor 't hooft ende ghegheesselt totten bloede, ende commen also tot up den Coorenaert, voor den Bonten Hert, op een schavaut, daer hem anne ghehanghen waren diverssche briefven, ende wert van danen ghegheesselt tot in 't Sausselet. Item, tsanderdaechs was hy wederomme brocht op 't selve schavaut ende wart daer naer ghestelt up eenen waghene, ghebonden an eenen stake, ghegheesselt ter Mudepoorte ute ende ghebannen vijftich jaer, beter uter stede dan daer inne, omme dat hy in diverssche plaetsen brieven ghestelt hadde in verminderthede van den gheestelicken state. (Pr. Ar.².)

— Item, Jacob de Meyere was ten selven daghe gheseyt te gane ten Helegghen Bloede ende vallen up zyne knien ende bidden scepenen vergheffenesse ende moeste draghen eene tortse t' Sente Clare, achter de Vrindachmaert, omme dat hy gheseyt hadde jegghens 't slot van der colatie angaende 't scuttershof op de Minnemeersch, ende seyde alsoude 't hem zijn lijf costen, dat zy 't niet ghebruucken en sauden. (Pr. Ar.².)

— Den xiiij^{en} December was overgheleet Jacob Feron , stedeheudere van den souverain , ende was den xvj^{en} December ghewesen te gane an Onse Vrouwe de Clery ende gheven xx duusent coreelen ende bidden vergheffenesse. (Pr. Ar.³.)

ℓ — Item, in dit jaer, den xx^{en} in Wedemaent, was gheboren de jonghen prince van der Verckensmaert ende dolphijn van de Camerstraet, potentat van den Vrydachsmet, dominateur van der Langhermunte ende raedsheer van 't Plaetseken, ende was kersten ghedaen met grooter ghenoughten ende triumphe, ende was gheenaemt Nabucodonosor. (K. M.)

— In dit jaer, ontrent St. Martens-dach, was er een soo groote inondatie van water in Hollant, Zeelant ende Vlaenderen, dat op somighe plaetsen het water stont een mans lengde hooch boven de dijcken. (K. M.)

— In dit jaer quam de keyser Karolus te Ghendt, daer hy wel bleef vijf of zes maenden, midts den grooten wattere, ende éenen leghbundinck hoys gholt x oft xij scilde, ende vertrack de keyser, ontrent Sinxen naer Spaengen. (S. G.)]

1530.

Commissarissen.

Meester Charles Claisone, raed ordinaire der K. M., enz.,
over mynen heere den gouverneur, grave van Gavere.
Mer Jan Annaert, over den grave van der Hoochstraten.
Maximiliaen van Hornes, heere van Gaesbeke.
Jacques de Lombyse, heere van Castere.

's Heeren kiesers.

Mer Jan van Saemalacht, ruderere.
 Gillis de Baenst.
 Christoffels van Hove.
 Bernaert Bornage, scipman.

Schepenen van der Kuere.

Roelandt de Baenst.
 Lievin Pien.
 Jan Claeys.
 Symon Bette.
 Pieter Braem.
 Jan de Vettere.
 Christoffels de Wintere.
 Gillis Danins.
 Claeys de Voghele.
 Adriaen de Crooc.
 Jan de Bake.
 Pauwels Toebast.
 Kerstiaen de Cock.

Hewerdecken.

Jan de Blocq, smet.

Der stede kiesers.

Pauwels van den Velde.
 Jan de Block.
 Lievin de Voghele, f Lievins.
 Joos van der Haghe.

Schepenen van Ghedeele.

Meester Reynier Salaert, gheseyt de Donckere.
 Jan de Brune.
 Willem Snellaert.
 Lowijs van Vaernewijck, f Mer Sanders.
 Meester Jan de Steercke.
 Jan de Stuvère.
 Willem van der Høyen.
 Martin van den Haute.
 Willem de Ruddere.
 Anthonis van Huffele.
 Jan van Scaverbeke.
 Jan Curthals.
 Dierick Deynoot.

Deken van de Wewerie.

Gillis Stalins.

Item, in dit jaer, den xix^{en} in Novembre, was te Ghent ter justycie brocht ende verwesen eenen Joos de Backere, ruddere, op de Vrydachmaert, de welcke was een zeer devoot man die den aermen zeer ghehuldich was; want hy deelde in zynen levne alle 't goet dat hem jaerlicx overscoet den aerme; nemaer zyne usantie was dat hy leefde naer de leeringhe van der Evangelie, dat men zeyde dat hy was een

luteriaen, ende dat hy dede ende leefde contrarie den mandementen van der K. M., zoo dat hy uut dien by der wet van Sente Pieters-durp neffens Ghent, danof sententie hadde niet meer van ghelyken te doene; maer altyts persevererende in zyne zaken, dat hy waert by den heere van der stede van Ghent ghevanghen, ende volghende den voornoemde mandementen danof zyne sententie was by vrouwe Magriete ende den hove ghewijst te verbranden in asschen, zoo dat men van hem niets vinden en zaude, ende was also vulbrocht op de Vrydachmaert binnen Ghent. Daer was een huseken ghemaect van haute met eenen stake, ende was an den voornoemden stake ghebonden ende een strop aen synen hals ende alsoo verworcht, ende daernaer verberrent te pulvere in asschen.

Item, op den lesten dach van Novembre overleet de edel vrouwe Magriete, 's keyzers moeye, de dochtere van Maximilianus, 's nachts naer Sente Andries-dach.

[In dit jaer, up Sente Andries-dach, overleet te Mechelen mevrouwe Magriete, gouvernante van Vlaenderen. — Den xviii^{en} December dede men de uytvaert van de stede weghe van vrouwe Magriete t' Sente Jans, daer dat waren de prelaet van Ste. Pieters, Sente Baefs, Baudeloo ende Dronghen, ende de staet van der camere ende der stede. (Pr. Ar. 2.)]

Item, op den viij^{en} in Lauwe, was coninc Ferdinandus, coninc van Hongharyen, van Bohemen tot Aken by den corvorsten ghecoren ende ghecroont Roemsch coninc van den Roemschen rijke.

Item, in zelve jaer was Karolus roomsch keyser ghecroont by den paus Clement, te Boelloengien, in Lombardien, zeer triumphelic.

Item, in dit voornoemde jaer quam Karolus, keysere, op den vrydach Onser Vrouwen-avont in Marte te Ghent, ende bleef te Ghent tot den xv^{en} in Wedemaent, xij weken, ende was te octave van den Heleghen Sacramente; ende te Ghent zijnde op Sente Barnabas-dach ende was sondach, was te Ghent op de Vrydachmaert een steecspel beroupen van den keysere, daer meest alle de edelen waren van den duutschen lande, ende de keysere was selve in persone cloeckelic in de bane; hy selve brack in xij steken viij lansen achterghanc in sticken, ende den keyserlicken standaert dede hy op de baelgien stellen.

[In dit jaer, den xj Juny, stack Kaerle ghecoren keysere van den roomschen rijke binnen Ghendt, up de Vrindachmerct, jeghens menighen edelman, ende toechde daer zyne edele keyserinne mansdaet in 't breken van menighe steercke lansen, ende datte ten aanzien van die edele coninghinne van Ungherien, Marie, zyne zustere, mevrouwe van Nassauwe, ende de edelder huusvrouwe van den grave van Gavere, met meer edele joncvrouwen, alwaer Zyne M. groete eere ende prijs behaelde; ende dezelve keyser Kaerle sittende up een wit peert, ende in de course meenende zijn partye te rencontrerene, dezelve zyne partye die ontweec hein, zo dat 't peert van dezelve M^t., midts der faulte viel over zyne vier voeten, zoo dat men meende dat hy hem saude zeer ghequetst hebben; nemaer, midts dat de Hallebardiers terstont ter hulpe quamen, hebben hem tusschen de lysten upgheheven, sittende up 't zelve peert, ende stack terstondt zijn handt up, ende t' ende de lysten uutrydende keerde terstont wederomme jeghens de zelve zyne partye sonder lance ende track uut zijn mes van zijnder zyde ende aneet af alle de plumen die hy hadde up zynen helm. (S. G.)]

Item, in dit jaer was afghebrocken 't ghulde van Sente Amelberghe van binnen, dat zy niet meer mede te Temsche ryden en zauden; maer 't ghulde van buyten zaude ende bleef alleene rydende.

[Den xxiii^{en} Maerte quam anderwarf binnen Ghendt de keyser Caerle, ende hy begheerde up 't landt van Vlaenderen xij^e duusent Carolus guldenen binnen een jaer betaelt, 't welck hem gheconsenteert was. (Pr. Ar.^h.)]

— In dit jaer, ontrent St. Jans Misse, ghinck de keyser naer Duytslant om de saken te accommoderen van de religie, ende keerde wederom tot Ghendt, ontrent den Vasten, alwaer hy bleef ontrent dry maenden met de coninginne van Hongarye, syne suster, ende vertrock wederom, ontrent den 31 Augusti naer Duytslant. (K. M.)

— In dit jaer luudde Roelant. (Pr. Ar.^h.)

— In dit jaer was ten Freminueren eenen bisschop ghemaeft; ende in 't couvent van Onsen Vrouwen Broeders was docteur ghemaect up 't selve jaer, broeder Lievin de Muele-neere, zijnde Onse Vrouwe Broedere, ende was van Ghendt. (K. M.)

— In dit jaer wonnen de ^{ker}bierlegghers aen een chey coorens x p. gr.; het galt v sc. gr. elc aelstere. (Pr. Ar.^h.)

— Den iii^{en} Aprilis waren ter Mude drie botters onthooft. (Pr. Ar.^h.)

— Item, in 't jaer xv^{xxx}, den v^{en} in November, op eenen Donderdach, Vrydach ende Saterdach was 't uytter maten grooten storm van winde, ende was de hooghe vloet metter volle mane veel meerder dan dat hy te vooren gheweest hadde, keerende den wint uytten westen naer den noorden, soo dat de baren van de zee hun ophieven boven

alle dijcken van den lande van Vlaenderen aen eenen cant ,
 soo datte alle dijcken overliepen van der zee tot Antwerpen
 ende voorder ; want daer veele schoone dorpen verdroncken
 ende menich mensch ende seer veel beesten. Dese vloet was
 eenen grooten voet hoogher dan men oyt van eenige vloed
 ghehoort hadde. (K. M.)]

1331.

Commissarissen.

Meester Charles Claissonne , raed ordinaire der K. M., enz.,
 over mynen heere den gouverneur, grave van Gavere.
 Mer Jan Annaert, over den grave van der Hoochstrate.
 Maximiliaen van Hornes, heere van Gaesbeke.
 Jacques de Lombyse, heere van Castre.

's Heeren Kiesers.

Der stede kisers.

Mer Willem de Wale, ruddere, heere van Axpoele.	Jan de Bytere. Rijckaert van Melle.
Lowijs Bette.	Gillis Stalins, deken van de Weverie.
Bertelmeeus van Leyns.	Meester Willem Fransman.
Claeys Damman.	

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeels.

Philips van den Kethulle, heere van der Haverien.	Wouter van Eedtvelde. Christoffels van Hove.
Daneel de Voghele.	Jan Sanders, in de Veltstrate.
Pieter Teerlinck.	Loys Alaert.
Gillis de Baenst.	Heynric van Testele.
Anthuenis Zoete.	Gillis van Hufflele, op de Visch- maert.
Gillis Diericx.	Philips Rijm.
Willem van Imbyse.	Willem de Man, over hem Fran- soys Everwijn.
Martin de Vetre.	Geert Brecht.
Gillis Snellaert, f Willems.	
Gillis Stalins, op de Coornaert.	

Jan van der Fonteyne.

Jan Caunterman.

Jan Seyssins, vleeschauwere.

Jan de Bellemakere.

Wouter de Croock.

Lievin Prijabier.

Joos van den Walle, ^p Mathijs.

Heuverdeken.

Deken van de Wevere.

Jan de Blocq, smet.

Gillis Stalins:

Item, in dit jaer was den muer van Sente Jacobs kerckhof afgebrocken ende eene strate ghemaect tusschen den hove van Hersele ende de Kerremelemaert, ten vervolghe van heer Jan van Deyse, abt van Baudeloo.

Item, in dit jaer, op Sente Jorisavont, zoo hilt heer Joos van den Turre, presbiter zijn sufmaeltijt, ende hadde 1 jaer presbiter gheweest.

[In dit jaer nam de keyser anne de reyse jeghen de Turcken (Pr. Ar.³.)

— In dit jaer hilt de keysere de feeste van den toysoene, omtrent Sente Andriesdach, binnen der stede van Doornicke. (Pr. Ar.³.)

— Jan Roose, casteleyn van der kuere, bat der wet vergeffnisse, den xxv^{en} Meye, ende drouch eene tortse t' Sente Michiels, ende was ghebannen, omme dat hy een copie ghecasseert hadde zonder betalen. (Pr. Ar.³.)

— Den xiiij^{en} July dede de prelaet van Sente Pieters vanghen de scepenen van der kuere, omme een beste hooft dat hy hebben wilde up eenen wevere, eenen poorter van Ghendt, ende bydien geen actie. (Pr. Ar.³.)

— Den ix Ougste was ghepellyseert Jacob Goorin, omme dieswille dat hy by zijnder dochter een kindt hadde. Ten selven daghe was onthooft Anne van der Gote, die knape was van den Amman van Ghendt, meester Clays, ende die

en wilde d'executie niet doen. Ten selven daghe was ghehanghen Hansken de Brauwere, ende hiet den Conynck van de dieven. Den ij^{en} in Maerte was onthoofd Pieter de Costere, omme dat hy doot gheworpen hadde Annekin van Baudeloo innocent. (Pr. Ar.².)

— Den vij^{en} in April moeste Moykin de Strijckere, Joos de Dryvere ende Clays Dhondt bidden vergheffenesse ende gaen elc tusschen twee serganten met eender tortse in de handt van 's morphens ten vij^{en} totten xi^{en} in de vij^e prochiekeercken, in huerlieder lywaet, ende commen t'Sente Michiels in 't portael van der keercke ende moesten van danen cruupen totten helegghen cruce, ende laten daer huerlieder tortse, ende elc moeste gheven zes duust coreels, ende dan sitten drie daghen in een put te water ende te broode, omme dat zy quamen up den Goeden Vrindach sitten ten huuze van Roelant d'Ynghele, up de Vrindachmaert, aldaer zy dobbelden ende zeyden dat zy 't deden omme dat Onze Heere doot was, ende met hemlieden waren Philips Ysewijn ende Lievin Steppe, wevere, maer zy vloden. (Pr. Ar.².)

— Item, in dit jaer waren aldereerst ghemaect ende ghestelt noch dry wysers op het Belfroeyt; daer te vooren en was er maer eenen wyser op de syde van den schepenhuyse, noortwaerts. (K. M.)

— Item, in dit jaer was verboden dat men geen bruyloften hauden en saude dan van elcker syde vier persoonen ende niet meer, op eene groote boete, ende oock dat men geen gelt geven en saude in 't heffen van de kinderen ter vonten, dan kinderen van arme miserabele persoonen, ende meer andere saken die niet lanck ghehauden en waren. (K. M.)

— Item, in dit jaer, ontrent Half Ougste soo sag men

in de lucht eene sterre met eenen steerte, ende dalende in 't oosten, wel dry weken lanck. (K. M.)

— Item, in 't selve jaer was 't seer dieren tijt, want de rogghe golt te Ghendt xxxij ende xxxiiij stuyvers het alstere, ende de tarwe seven schellynghen het aelstere. (K. M.)

— Item, in 't selve jaer, op den xv^{en} in November, was uytgheleyt een mandement by der keyserlijke majesteit, als dat elck syne aermen moeste onderhouden, alomme teekenen draghende. (K. M.)

— In 't selve jaer, den 16 Sporkele, gaf men den aarme lieden teekenen te draghene up huerlieder mauwe, ende was een maecht van Ghendt gheghooten van lood, ende d'afsetene, die van Ghendt niet waren, moesten binnen derden daghe rumen de stede, up de gheesselynghe. (Pr. Ar.¹)

— In dit jaer stierf tot Ghendt de grave van Gavere, heer van Fienes, gouverneur van Vlaenderen, ende wiert begraven te Armentiers. (K. M.)

— In dit jaer, den 19 Hoyemaend, overleet Mer Lievin van Pottelberghe, f¹ Lievins, ruddere ende raet ende meester van der requesten ordineere, heere van Vinderhaut, Mee-rendre, Wissenkercke, ten Broucke, enz., ende ontfangher van der K. M. domeynen van synen lande van Vlaenderen; hy fondeerde ende maeckte uten gronde nyeuwe Sente Catelyne-Capelle, gheseyt Alijnsspitael, ende hadde daer inne x provenen, ende de heere van Immerseele vijf provenen, mitghaders een proven die overaudt ghegheven wert, dus t' samen xvi proven. Item, noch daer en boven fondeerde hy in zynen leven tot den Fraters xiiij kinderen, gheseyt de *rookeerels clerckins*, vier jaren lanck lcerende ende cost-hebbende, mitsgaders hebbende huerlieder camere alleene;

dies moeten zy commen vijf maels's jaers te Sente Michiels, in de keercke, voor den autær van den Name Jhesus tot de jaerghetyden, aldaer ghefondeert, daer de voorseyden Mer Lievin begraven es, oock daer vooren hebbende elck een witte broet, weert eenen stuvère, ende boven dien noch ghelt, ende heeft noch binnen der zelve keercken beset, veel schoone diensten, als loven ende andere diensten. (Pr. Ar.^A.)]

1532.

Commissarissen.

Mer Anthonis van Croy, heere van Sempy.

Mer Charles grave van Lallaing, over mynen heere den grave van der Hoochstrate.

Hughes van Grammez, heere van Wijnghene, over mynen heere van Gaesbeke.

Jacques van Lombyse, heere van Castre.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Roelandt de Baenst.

Lievin Pien.

Meester Reynier de Donckere.

Gillis Danins.

Christoffels de Wintre.

Joos van der Haghen, amman.

Jooris van Crombrugghe.

Christiaen de Cock.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Jan van Saemslacht, rud-dere.

Meester Jacob van der Eechaute.

Jan van Wijchhuus.

Jan de Block.

Claeys Damman, f^e Lievins.

Jan de Brune.

Roelant van der Camere.

Lievin Donaes.

Anthonis van den Damme.

Meester Lievin Heyndericx.

Pieter van der Spurt.

Claude Goetghebuer.

Jan van den Kethulle.

Jan Damman, heere van Oomberghe.

Jan Sutterman.

Joos Seys.

Jan Stuvaert.

Lauwereyns Macharis.

Lievin van Beke.

Willem van der Kenen.

Jan van Scaverbeke , over hem Jacob de Grave.

Willem de Ruddere. Gillis van Loo.

Willem Cochuut.

Rijckaert van Melle , over hem

Gillis Baervoet.

Pieter Stalins, f^r Gillis.

Heuverdeken.

Deken van de Weverie.

Jan van der Looven, tapijtsier. Gillis Stalins, in den Houtbriel.

Item, in dit voornoemde jaer, op eenen Dysendach op Sente Denijs-avont , was t' Sente Baefs eenen groten brant die quam uut eender smesse, daer af dat vele scaden ghesiet van huusen die verberrenden.

[Up den vij November, 's morghens tusschen de vijf ende zes uren zo verbrande te Ghendt een huus in Onze Vrouwestrate, Overschelde, ende naer groote diligentie van watere zo gaf men de gonne die 't hadden helpen blusschen 't overblevene hauts, daermede zy hemlieden in de taverne ghynghen drooghen. Sommighe vrienden van de vrouwe die 't huus toebehoorde niet wetende waer die bevaren was, deden besouck van den ghelde ende juweelen, die zy wel wisten daer te moeten zijn, ghemeret dat men onlanx daer te voeren 't selve daer ghesien hadde; maer men vant er seer lettele dan het doode lichaem van de vrouwe die ghe-naemt was Godeliefve, ende was vonden ligghende metten ansichte nederwaerts up wat rijshauts, ende de beenen totten knie waren verberrent. Nu het lichaem ontdeect zijnde, zonder iet te segghene so ontboot men heere ende wet, ende daer wiert anschau ghedaen naer costume, dwelcke ghedaen zijnde was 't doode lichaem gheleyt up een beerie ende ghedreghen in 't huus van eenen Joos Cools, up den Reep, daer ghereeschepe was van zusterkins ende van eener kiste

omme dlichaem inne te legghen , ter presentie van veel volx , dat daer commen was omme te ziene , daer onder andere in 't huus waren Bauwin van Mendonck ende Lievin Cools , ende zylieden ziende dlichaem in de kiste legghen zeyden duer 't guent dat zy an 't lichaem saghen dat men 't zo noch niet graven en saude , want hemlieden dochte dat ze vermoort was. De fame ghynck terstondt al de stede duere ende zy wart noch eens anschaut ende was bevonden dat haer den hals afghesteken was. Deze tydinghe wart gheseyt in de taverne by den Voldershuus , daer sommige hemlieden droochden , ende een daer inne commende zeyde : « Men zecht dat deze vrouwe vermoort es ende den hals afghesteken. » Daer up dat een Jan van der Meerre , ticheldeckere , sittende in 't zelve ghelaghe , zeyde dat 't selve niet moghelijk en was ; want zy was , so hy zeyde , te pulvere verberrent. Dese voornoemde Jan uten zelve gheruchte ende dat hy al schoon ghelt uut gaf , was groote suspitie up hem ghenomen , uut welcke suspitie hy hem selve niet en betraude in de stede te blyvene ; maer maecte hem wech ontrent Vastenavont , vluchtende tot Lessene in Henegauwe , daer hy ghevanghen wart , ende naer d'exame ghehauden so kende hy dat hy dese vrouwe up Sente Veerlendach , daer zy in huerlieder lochtynck cruut plucte , hueren hals afghesneden hadde , ende also gheleyt in huer huus met rijshaute overdeet ende 't vier daer inne ghesteken hadde , omme also versekert te zyne dat zy verberrenden saude ende dat men so de moort niet bevinden en saude ; maer aleer hy 't vier daer inne stack haelde hy met zynen wijfve huer ghelt ende juweelen by nachte t' zynen huuse ende het was op den Versworen Maendach eer hy er 't vier inne stack , ende

quam 't selve helpen blusschen. Die van Ghendt deden grooten cost omme den voornoemden Jan t' hebben, omme executie over hem te doen; maer omme dat er gheenen on-pays zijn en saude tusschen die van Lessene ende die van Ghendt, zo dede vrou Marie, zustere van Carolus onzen keyser, hem bringhen ter stede van Bruussele, ende daer was hy an eenen stack levende verberrent. (Pr. Ar.².)

— Den xxiiij^{en} Meye was by den procureur generael ghejusticiert twee mannepersoonen ende twee vrouwepersoonen van valsche munte te slane ende uut tē ghevene; den eenen mannepersoon was levende ghesoden, up de Veerleplaetse, ende den anderen up de selve an een potentie ghehanghen ende beede de vrouwen waren te Mariekercke levende ghedolven. (Pr. Ar.².)]

Item, up den xxiiij dach van Aprille, Sente Jooris-avont, zoo vertrac uut Constantinobele de grote turc Soliman, ende quam naer de stad van Weenen in Oosterijcke met zijnder macht uut vele provincien Griecken, Bellegrade in de welke de Turcken haer intreye deden up Sente Jans-Baptistendach, den Turc sterc zijnde ontrent Weenen bet dan viij of ix hondert dusent man, daer hem de keysere Carolus ende coninc Fernando waren bet dan drye hondert dusent kerstenen sterc, die hemlieden jeghens den Turc presenteerden voor Weenen; maer de Turc keerde ende hy vertrac van daer.

['T Carnation als de keysere voor Weenen was :

Cesaris occursu Solimanus exclusus arena est.

In dit jaer quam de Galeye ende was 't Carnation :

Canus Absalons wroetsele, Nabals daet,

Voucht u alle up de Galeye, 't es zo 's keysers raet. (Pr. Ar.².)]

Item, in dit jaer, den xvij^{en} in Ougste, zoo waren scepenen van beede de bancken al den nacht vergadert, omme eeneghe quaetwilleghen die binnen Ghent waren, omme de dierte van den coorne dat zy 't alle quaet hadden up de berrilegghers, coorencoopers, zijnde die aldoen de dierte in 't lant hielden, also men doe seyde, ende dat te Mechelen ende te Brusele ooc van gelijken moeyte was up de cooplieden van den coorne, nemaer te Ghent wasser van hueren bedde ghehaelt die van desen de upsetters waren, ende daer warender ten twee reysen vij onthoofst tusschen Baelgen voor de poorte van 's Gravensteen, te wetene : Bertelmeeus de Caluwe, Joos de Bardemakere, Jan ende Jacob van der Straten, ghebroeders, ende waren ten drye ueren naer de noene verwijst ende onthoofst binnen sonnescyne.

[In dit scependom hadden eenighe quaetwilleghen upset ghenomen van eenighe poorters dezer stede doot te slane, dwelck niet en vulquam; want een van de gonen die mede in den raet was bracht dat ute, die ghenaeamt was Jan de Vriese. Deze voornoemde upsetters waren up Ste. Berthelmeusdach den saterdaech 's nachts ghevanghen, te wetene : Berthelmeus de Caluwe, backere, Joos de Baerdemakere, scrijnwerkere, Jan ende Jacob van der Straten, ghebroeders, en 's maendaechs worden zy ten scepenhuuze brocht ende te drie uren naer noene verwijst, hoewel de vierschare voor den noene ghebannen was, ende worden binnen sonneschyne onthoofst; ende 's anderdaechs den xxvij^{en} Ougste, waren ter zelve cause inneghedaecht Joachem ende Philips de Baerdemakere, ghebroeders, Jan ende Franchois van Canengijs, ghebroeders, Jan van de Putte, gheseyt van Dixmude, Loy Lennoit, Joos de Conynck,

Marchelis Laureyns ende Jan de Saghere, de welcke was up den xxiii^{en} September ghegeesselt, met eender scroode voor de ooghen ende ghebannen vijftich jaer uten lande ende graefschepen van Vlaendren, omme dat hy up eenen mertdach comen was an eenen man, die cooren vercocht, hem vraghende wat hy 't loofde, ende hem gheloofd hebbende, zeyde : « Daer saude eer langhe daghen volck comen, die wel maken zullen dat men wel min gheven sal. » Ende d'ander neghene worden up den zelven dach ghebannen, elc vijftich jaer uten voornoemde graefschepen, ende up den zelven dach dat zy ghebannen waren zo quamen der drie van dese ballynghen buten de Dermontsche poorte, t' Sente Baefs, te wetene : Joachem ende Philips de Baeremakere ende Lievin van der Stoct, meenende up titelen van banne vry te sine, omme also binnen derden daghe hemlieden te vinden uut Vlaenderen ; maer zy waren 's nachts van haerlieder bedde ghehaelt ende ghevanghen ende in 't Sausselet brocht, ende des Vrindaechs was Joachem ende Philips brocht ter scherper exame, ende den ix September wezende maendach, waren zy verwijst van levende lyve ter doot, ende huerlieder anlech was ghelijck d'ander voorgaende gheinstrueerd, omme dat zy met meer anderen eenen brief ghehandtteeckent hadden eenighe coorecoopers doot te slane, daer uut eene commotie saude hebben moghen spruuten. (Pr. Ar.^h.)]

Item, up den xv Julio, up den dach Divisio Apostolorum, 's achternoens, was Anthonis van Loo, f Jans, vleeschauwere, ter justicie brocht, uut causen dat hy zijnder voestere, costerigghe in Sente Jacopshuus, hadde met eenen messe de kele afghesteken, ende met een wagemakers hamerc

doot gheslegghen, ende als hy in de vierschare was hadde zijn sententie dat hy ghesleept zoude zijn op een hurde tot inne Sente Jacopshuus, biddende aldaer vergheffenesse van zijnder mesdaet, ende was also weder in 't casteel brocht ende 's achternooens op de Vrydachmart brocht ende ghestelt op een scavaut voor 't Hoochhuus an eenen staeke ghebonden, ende al levende verbrandt ende weder wechghevoert; dlichaem werd aen eene potentie ghehanghen ende den hamere by hem, buuten de Mudepoorte by den ghalghe.

[Den iij^{en} Julij waren onthooft twee jonghe knechten, t' samen audt xxxvj jaer, van brandtschatte. (Pr. Ar.^{de})]

1533.

Commissarissen.

Mer Anthuenis van Croy, heere van Simpy.

Jan van Branteghem, over mynen heere den grave van Hoochstraten.

Mer Hughe van Grammez, ruddere, heere van Wynghene, over mynen heere van Gaesbeke.

Mer Jacob van Lomberssele, ruddere, heere van Castre.

's Heeren kiesers.

Gyselbrecht de Grutere.

Gillis de Baenst.

Lowijs Alaert.

Berthelmeeus van Leyns.

Der stede kiesers.

Jan van der Looven, heuverdeken.

Jacob van Melle.

Lievin van der Boven, deken van der weverien.

Meester Willem Fransman.

Schepenen van der Kuere.

Mer Claeys Triest, ruddere, heere van Hauweghem, over

hem Mr Reynier Salaert, ghezeit de Donckere.

Schepenen van Ghedeele.

Joncheere Anthuenis van der Vichte.

Bauwin de Buck.

Meester Jan de Steercke.

Gillis Stalins.
Lievin Pien.
Christoffels de Wintere.
Jan Rijckaert.
Gillis Danins.
Jan de Vos, f^r Adriaens.
Jooris de Keystere.
Gyselbrecht de Backere.
Matheeus van Boven.
Jan Seys, f^r Joos.
Cornelis van der Zwalmen.
Geerolf Scuerman.

Jooris van Crombrughe.
Jacob Hoyr.
Joos de Brune, f^r Franchoyt.
Joos Donaes.
Jan de Backere, f^r Bertelmecus.
Pieter van Huuckelghem.
Bernaert Bornage.
Gillis Zagherman.
Jacob de Sceppre.
Meester Lievin van Male.

Heuverdeken.

Jan van der Boven.

Deken van de Weverie.

Lievin van Bevere.

Item, den xxx Septembere, up Sente Michielsdach, [’s noenens ten xij uren (Pr. Ar.^o.)] verberrende t’ Sente Baefs den Helleme, ende den vijften van Octobere Onse Vrouwekercke t’ Andwerpen van inviere.

[Item, in dit jaer, den v^{en} Octobris, op eenen sondach des nachts ontrent den middernacht, soo ontstack Onse Vrouwekercke t’ Antwerpen van inviere, van aen den turre tot den choor met der cruyskercke verberrende, ende alle de autharen die in den beuck stonden. (K. M.)

— Item, in dit jaer, den xvj^{en} Sporkele des avonts ten acht uren, verberrende eenen olye-meulen van inviere buyten Sente Baefs, toebehoorende eenen Jan Eeckman. (K. M.)

— Den xvj^{en} Juny was Jan de Conynck, de Blende, up ’t pellerijn ghesedt, aldaer hem zijn haer afgheberrent was, ende daer naer up een schavaut ’s achternoens up de Veerleplaetse onthooft. (Pr. Ar.^o.)

— Den xxvij^{en} Juny was onthooft Jan Cornels, bailliu van Somerghem, ende was ghehaelt uten Predicheeren tot in 't Sausselet, omme dat hy doot ghesteken hadde Maurissus Wittewronghele; de Preeckheers protesteerden ende appelleerden, maer de man ghynck duere. (Pr. Ar.^{3.})

— Den xxvj^{en} July dede Reynier van de Velde panden het huus van de schiplieden ter Leye. (Pr. Ar.^{3.})

— Quintin de Trompere, alias Cryghere, was den xxvij^{en} July ghegheesselt ende ghestelt up 't pellerijn, daer hem zyne tonghe duersteken was, ende moeste gaen ten Helegghen Bloede, up den ban van thien jaren. (Pr. Ar.^{3.})

— Den xxvj^{en} November waren t' Sente Baefs onthooft twee mannen van Bruussele. Den xv^{en} December was Pauwels de Brauwere ghehanghen, audt wesende xxiiij jaer. (Pr. Ar.^{3.})

— Item, in dit jaer vermenichvuldigde uytter maten seer in Hollant de seckte van de Herdoopers, daer veel volckx geestelijcke ende weerelijcke mannen ende vrouwen daer omme ghedoodt wierden. (K. M.)

— Item, in dit jaer Henricus, coninck van Enghelant, versmade syne eerste vrouwe, ende heeft eene andere ghetrauwte up den Sinxendach. (K. M.)

— In dit jaer was de nieuwe vierschare gherepareert ende den ondersten soldere gheleyt van de sale, de nieuwe cappe ghemaect ende den steeghere vooren de strate van den Schepenhuuse. (S. G.)

— Den xxvj^{en} October waren ghebannen, elc vijftich jaer, Gillis van den Plassche, Jacob Stalins, f Gillis, Geert Bootsart, alle drie wachtcoorens, omme dat zy compact ghemaect hadden metten coopliden, ende hadden daer af

ghenomen somme van penninghen omme 't cooren uter stede te voerene, zonder uplech daer af te doen, 't welck was contrarie huerlieder eede, ende moesten boven den ban van der stede gheven eene somme van penninghen. (Pr. Ar.^{re}.)]

1534.

Commissarissen.

Mijn heere van Simpy.

Mijn heere van Wyngheene, over mynen heere den grave van der Hoochstraten.

Heynderic van Huerne, over mynen heere van Gaesbeke, zynen vadere.

Mijn heere van Castre.

's Heeren kisers.

Der stede kisers.

Roelandt de Baenst.

Jan de Block.

Lievin Donaes, op d'Hoochpoorte.

Jan Baers.

Martin de Vettere.

Willem van Jmbise.

Jan van Ympe.

Philips Rijm.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeelse.

Gyselbrecht de Grutere.

Gillis de Baenst.

Jan van der Looven.

Fransoys de Brune, over hem

Jan de Vettere.

Joos de Grave.

Wauter van Eetvelde.

Adriaen de Croock.

Pieter Braem.

Adriaen van den Eechaute.

Lievin de Voghele.

Reynier van Huffelghem.

Charles Utenhove.

Willem Stoop.

Fransoys Everwijn.

Gillis Savary.

Gillis Stalins, op den Cornaert.

Jan de Backere, f^r Gyselbrechts.

Joos Seys.

Pieter de Schuutere.

Jan Brouckaert.

Adriaen van Damme.

Arendt Heylync.
Joos de Croock.

Jan van Waersberghe.
Lievin Utermeere.
Lievin de Backere, f^o Bertel-
meeus.

Heuverdeken.

Deken van de Weverie.

Jacob van Melle.

Lievin van der Boven.

Item, in dit jaer was binnen Ghent verboden niet meer om God te gane achter strate, noch voor de kercke.

Item, in dit jaer voerde men de lieden naer de ghaleye.

[In dit jaer was gheordonneert dat gheen aermen meer bidden en sauden noch achter straten, noch in de kercke, maer men vergaderde aelmoessen by lieden van eere daer toe gheordonneert, ende wart also bedeeft in de plaetse van den aermen huuse daer 't van doene was; men stelde scholen ende dede de kinderen leeren lesen ende scryven, de knechten een ambacht, de meyskins nayen, ende also bracht men se van de straten, uten tavernen ende truwanterie; ende dit begonst eerst den x^{en} van Sporele, up den Assche Woonsdach. (Pr. Ar.^o)

— In dit scependom wart, tsmaendachs Sacramentsdach een blendt man, gheboren van Laerne, up 't pellerijn ghestelt up de Vischmaert, ende zijn haer afgheberrent ende sekeren tijdt daer naer onthooft up de Veerleplaetse, ende datte omme tooverie ende waerseghhynghe, daer omme hy tot ander stonden twee mael ghecorrigeert hadde gheweest. (Pr. Ar.^o)

— Den xv^{en} July was by de wet van Ghendt voor 's Gravensteen onthooft Willem Mulaer, om dat hy hem hadde laten herdoopen. (K. M.)

— Den xix der selver maendt worden ter zelve plaetse

onthoofte Arendt de Jaghere ende Jan van Ghendtbrugghe , omme datse hemlieden hadden laten herdoopen. (Pr. Ar.^{3.})

— De stede van Munstere was in dit jaer beleyt ende ghewonnen omme huere kettereye , ende hadden onder hemlieden eenen conynck ghemaect die van zynen ambachte was een permentier , ende hy seyde hem zelve te zyne Messias , ende hy wart van hemlieden die de stede wonnen gheset in een yseren muete ende also levende gheberrent , ende zyne medeghesellen worden met hoopen in een loge ghestelt ende also 't vier daer inne ghesteken ende so daer ghepuniert. (Pr. Ar.^{3.})

— Den xxj^{en} July begheerde vrou Marie , zustere van Carolus keysere , douarierigghe van Ungarien , regente van dezen lande , eene begheerte van de Nederlanden , te wetene : hondert ende xx duusent guldenen alle maenden , omme 't onderhaut van den volcke van oorloghe ende 't legghen van garnesoene up de frontieren , ende indien zy meer van doene hadde de zelve begheerte te moghen meerderen , ende danof t' hebbene besegelde briefven , ende het wart gheheel ende al ontseyt. (Pr. Ar.^{3.})

— Den xv^{en} September was de moedere van Lievin Moeraert vijftich jaer gheseyt te wonene met Lievin Moeraert hueren zone , ende uten huuze niet te gane , up den stake ende verberrent te zyne , omme dat zy te meer stonden haer beholpen hadde met waerseghene ende te meer stonden daer af ghepuniert gheweest. (Pr. Ar.^{3.})

— Up den Meyavont saten Lievin ende Jan de Cleercq up 't pellerijn , ende Lievin was ghesluetelt ende daer naer waren zy ghebannen vijftich jaer uut Vlaenderen , omme dat zy met eenen valsschen briefve haelden uten cloostere van Assenede

de huusvrauwe van Jacob Bauwens, welcke vrouwe daerghestelt was by de ordonnantie van scepenen ende de vrienden, omme haer oneerbaer leven. (Pr. Ar.^{h.})

— Den xxix^{en} Lauwe dede eene vrouwe een ander panden, ende ter presentie van scepenen stack de vrouwe dier ghepant was de vrouwe die se dede panden een spille duer haer cake ende metter steke een tandt ute, ende 's noenens was zy daer omme ghebannen. (Pr. Ar.^{h.})

— Den xxiiij^{en} Juny was Lievine Brays ghestelt an eenen stake up eenen waghene ende ghevoert lanxst der strate van vierwescheede te vierwescheede ghegheesselt ende daer naer ghebannen vijftich jaer, omme dat zy haer moeder smeeet ende achter den vloer sleepte. (Pr. Ar.^{h.})

— Item, heer Pieter van der Cappele, presbiter ende costere t' Sente Jans, stack Hanskin, zynen broeder, doot up Sente Jacobs- ende Christoffels-dach. (Pr. Ar.^{h.})

— Up den xij dach was doot ghesmeten up de Mude de huusvrauwe van Lievin de Grave, backere; men heetse in de wandelinghe Snottemule. (Pr. Ar.^{h.})

— Den xj^{en} in Maerte overleet Mer Franchois van der Gracht, hoochbailliu van Ghendt; men dede zyne uutvaert t' Sente Veerlen, den v^{en} Aprilis, zeer pompueselick ende quam doe hoochbailliu anne Mijnheere van Schardau. (Pr. Ar.^{h.})

— In dit jaer vertrock de keyser van Granade naer Afrika met een groot legheer, ende won het coninckrijck van Thunis ende verjoegh Barbarossa, lieutenant van den grooten Turck. (K. M.)

— 28 Meye overleet Mer Claeys Triest, ruddere, vorsepene, hy dede maken de capelle met den motalen kalommen, hy leyde den soldere, hy paveerde de sale ende

hy maecte de veinsteren in 't scepenhuus. (Pr. Ar.⁴)]

Item, in dit jaer was de cappe ende 't cruce ghestelt op de clooster-turre t' Sente Pieters by Ghent, ende van ghe-lyken Sent Jans cappe van den turre te Ghent.

1535.

Commissarissen.

Meester Charles Claeysone, raed, over den heere van Sempy.
Philips, bastaerd van Lalaing, heere de la Moullerie, over den grave van Hoochstraten.

Mer Hughes de Grammeiz, ruddere, heere van Wynghene, over mijn heere van Gaesbeke.

Mijn heere de abt van Dronghene.

's Heeren kiesers.

Lievin Borluut.
Anthonis van der Vichte.
Jooris van Crombrugghe.
Claeys Damman.

Der stede kiesers.

Jacob van Melle.
Jan Seys.
Meester Willem Fransman.
Joos van der Haghen.

Schepenen van der Kuere.

Adriaen Bette.
Lievin van der Boven.
Heynderic van Testele.
Adriaen Triest.
Jan Sanders, in de Veltstrate.
Jan de Block.
Charles de Grutere, heere van Exaerde.
Martin de Vettere.
Pieter van Melle, f Jacobs.
Jan Impe, over hem Ywein Sloc.
Gillis Snellaert.

Schepenen van Ghedeele.

Loys de Wale, ghezeit van Axpoele.
Jan de Stuvère.
Lievin van der Hasselt, f Pauwels.
Jooris Sersanders.
Jan van der Fonteyne.
Jacob van der Beke, in den Quaetem.
Jan Rufelaert.
Loys van Melle.
Jan Curthals, d'aude.

Jacob van den Hane.
Andries Seys.

Lievin van Casele.
Jacob van den Haute.
Lievin van der Marien.
Joos Codde, f Joos.

Heuverdeken.

Deken van de Weverie.

Jacob van Melle.

Jooris de Keysere.

[In dit jaer waren van Thunis ghezonden vier leeuwen an de K. M. ende eene leeuwinne, ende waren ghebrocht by eenen Dominicus van Houcke, f Pieters, ende was begift met penninghen van der stede weghe ende boven dien met eenen ghestrijpten rock gheborduert met eender maecht daer uppe, ende de voornoemde Dominicus reysde wederomme naer de K. M. (Pr. Ar.².)

— Ontrent vastenavont in dit jaer vergaderde de conynck van Vranckerijcke veel volx van wapenen ende sant 't selve naer Mylanen, daer uppercapiteyn af was de hertoghe van Orliens, zynen ij^{en} zone, ende den v^{en} April dede de keysere zyne intreye binnen Roome met grooter macht van volcke, ende quam also naer Provense ende beleyde de stede van Marchelyn. (Marseille.) (Pr. Ar.².)

— Den iiij Ougste overleet Mer Jan van Saemslacht. (Pr. Ar.².)

— In dit jaer was 't cruce up Ste. Jansturre ghestelt, den xvij^{en} September, by Mr Jan de Somere, als meester zijnde van de stede. (Pr. Ar.².)

— Den xvij^{en} Meye dede mijnheere van Schardau zynen eedt als hoochbailliu van Ghendt metten toebehoorten. (Pr. Ar.².)

— Den vj^{en} Juny dede de abt Lucas de Muunck zyne intreye met ij^e peerden ofte meer t' Sente Baefs. (Pr. Ar.².)

— Den iij Ougstewaren ghebannen Lievin Cloosterman ende Olivier de Baenst van valsscheden, omme dat zy copien ghescreven hadden ende handtteecken daer an ghestelt ende ghecounterfaict van de secretarissen van der Camere, ende aldaer met die letteren an diversche persoonen ghelt ghehaelt. (Pr. Ar.².)

— Den xj^{en} October stack Liefkin Keerkaert doodt Andries Roelins, omme eenen hondt van Aspere. (Pr. Ar.².)

— Den vj^{en} Ougste quam an scepenen de tydinghe dat voor Onser Vrouwen huuskin, buuter Mudepoorte, hinc een mandekin daer een kindekin inne was, ende up den boesem van den kinde was een papier ghehecht daer inne dat ghescreven was dat gheen kersten ghedaen en was, ende de scepenen deden 't halen. (Pr. Ar.².)

Den xxij October was Liefkin Keeckaert ghebannen. — Den xvij^{en} November was ghegheesselt ende ghebannen Adriaen Daneels f Jans, peltier. (Pr. Ar.².)

— Item, den x^{en} December was een vrouwe ghepellyseert omme dat zy eenen coopman van veercken en ontvreemd hadde eenen bygurdele, daer inne dat waren x ponpen gr. vlaemsch, en hy had 't wederomme. (Pr. Ar.².)

— Den vij^{en} February was Baerbele Ghyselins, alias de Groene, apoteker, ghepellyseert, omme dat zy wel wetende ghecocht hadde ghestolen goet, ende voorts was zy ghewesen haer te vermydene van ghelijcke te doene, up den ban van xj jaren. (Pr. Ar.².)

— Den xj in Maerte starf de weduwe van den heere van Ficnis. (Pr. Ar.².)

— Den v^{en} in Meye was ghehangen Joos Antrax, autcleercoopere, omme dat hy ghestolen goet ghecocht hadde te meer stonden. (Pr. Ar.².)

— Den xviii^{en} Juny starf Mer Roelant de Baenst. (Pr. Ar.^{de}.)

— Den j^{en} July trocken uut Ghendt iij^e ende xxx ghesellen ten oorloghe naer Peronen, daer af dat capiteyn was mijnheere van Betencourt. (Pr. Ar.^{de}.)

— Den xxiii^{en} July was open oorloghe gheroupen tusschen den keyser ende den conynck van Vranckerijcke. (Pr. Ar.^{de}.)

— Item, in de voornoemde maendt was vechtenderhandt ghewonnen van onzen volcke 't casteel van Pangy. (Pr. Ar.^{de}.)

— Den ij lach de heere van Nassauwe voor Peronnen, zonder iet te doen of te winnen; daer naer quam de conynck van Vranckerijcke ende conquesteerde Hesdijn, midts dat die van den casteele hemlieden up gaven. (Pr. Ar.^{de}.)

— In 't zelve jaer was begonst te maken den turre t' Sente [Pieters. (Pr. Ar.^{de}.)

— Item, in dit jaer, den derden in Meye soo verberrende de stede van Delft in Hollant, met beede de prochiekercken, cloosters ende gasthuysen, ende daer gheschiede groote aenmerkelijcke schade, want dat volck haer goet niet verberghen en conde van den grooten brandt, want hy duerde dry uren lanck, ende daer verberrende wel dry duysent huysen ofte heertsteden, die soo gheweldich was ende sterk dat hy niet blusschelijk en was, want dat vijfde deel nauwelijck staende en bleef van de stede, en dat waren meest al cleyne huysekens. (K. M.)

1556.

Commissarissen.

Messire Anthone de Croy, seigneur de Sempy, chevalier.

Philips, bastaerd de Lalaing, seigneur de la Moullerie, over

mijn heere Anthuenis van Lalaing, grave van Hoochstrate, ruddere.

Mer Hughes van Grammez, heere van Wyngheene, over mynen heere Maximiliaen van Hornes, heere van Gaesbeke, ruddere.

Mijn heere Adolf de Prant, ruddere, heere van Blaesvelt, over mijn heere Jan, heere van Ste. Aldegonde ende Noircarmes, ruddere.

's Heeren kisers.

Gyselbrecht de Grutere.
Gillis de Baenst.
Lowijs Alaert.
Andries van Quickelberghe.

Der stede kisers.

Lievin Pien.
Jan Seysins.
Reynier van Huffelghem, deken
van de Weverie.
Pieter Drossate.

Schepenen van der Kuere.

Philips van den Kethulle, heere
van der Haverie.
Jacob van Melle.
Gillis Stalins, in den Houtbriel.
Meester Joos Triest.
Jan de Backere, f^e Bertelmeeus.
Joos de Grave.
Jan van den Eechoute.
Willem de Ruddere.
Jan van Waesberghe.
Lievin Myte.
Joos de Brune, f^e François.
Lievin Lammins.
Jacob de Grave.

Schepenen van Ghedeele.

Lievin Donaes.
Jan de Brune.
Reynier van den Velde.
Philips Rijm.
Gillis van Hufflele.
Meester Pieter van Dickele.
Anthonis de Baenst, f^e Jans.
Cornelis van der Zwalmen.
Willem de Smet.
Meester Lievin de Grave.
Symon de Buck.
Anthonis Stalins,
Laureyns Everdey.

Schepenen van der Kuere.

Jan de Stuvère.

Schepenen van Ghedeele.

Reynier van Huffelghem.

Item, in dit jaer waren scepenen by nachte secretelic in 't prevelegie, daer naermaels groote onrusste omme quam.

[Den xxvj^{en} September vergaerde eene armeye hier in 't landt, daer capiteyn af was de heere van Nassauwe, de prinche van Oraengen ende de grave van Reux, ende beleyden de stadt van Guyse die zy wonnen, ende beleyden Peronnen, daer zy eene maent vooren laghen, ende lieten de stede ende trocken also t'huuswaert. Corts hier naer heeft de keysere ende de coninghinne zyne zustere eene groote armeye upghestelt ende beleyt de stede van Saint Pol, die by assault inghenomen was ende ghepilgiert ende ter doot ghebrocht dry duusent mannen, ende onder andere groote personagien, den conynck van Immercourt (Ivetot) ende den provoost van Parijs. (Pr. Ar.².)

— In dit jaer was by de vier leden deser stede gheconsenteert de begheerte van vrou Marie van xx^m guldenen, ten twee paymenten, van xl gr. 't stuck, ende noch twee hondert duusent guldenen, ten twee paymenten, te wetene d'eene helft t' Sente Jans-messe ende d'andere helft binnen een jaer. (Pr. Ar.².)

— Den xx^{en} April begheerde de conynghinne te heffene noch ix^m iiij^o guldenen van xl gr. 't stuck, maer het was by de vier leden ontseyt, ende consenteerden deze landen en 't landt van Artois ende d'andere t'ontsettene met huerlieder persooene, naer costume, soo men hier voortijts dede. (Pr. Ar.².)

— Den xxij^{en} in April quam hier de tydinghe dat de Francoysen hadden gewonnen Hesdijn. (Pr. Ar.².)

— Den 20 October, des vrindachs 's nachts, ten elf uren, verberrende het Vischcoopershuus up de Vischmaert, ende daer woende daen inne Jacob Impins f^r Jacobs, apotecaris; daer lach t'huus een advocaet van der camere van den rade ende spronck uter veinstre, achter up 't watere,

van der tweester stagien, ende starf van den spronghe, ten huuse van meester Laureyns Bybau, cirugien. (Pr. Ar.^{1.})

— Up den nieu avont was binnen Ghendt eene colatie daer de conynginne overdanckelick nam de presentatie by die van Ghendt ghedaen, ende begheerde van die van Ghendt t'hebbene xiiij^o lxxvij saudeniers, de welcke de portie es van die van Ghendt in den transport van x duusent volx up dlandt van Vlaenderen, ende was vertoocht dat eenighe in de voorgaende begheerte huerliedder portie betalen sauden met caefghelde, met vercoopinghe van renten ende upsettynghe van assysen, ende aldus was die van Ghendt ghevraecht hoe dat se de portie vinden sauden, ghemerct dat men se up eene saecke niet en conste ghestellen; maer die van Ghendt 't selve hoorende, zeyden dat huerliedder verstandt niet en was eenichsins gheconsentert hebbende, ende also en wisten zy niet waer deze bedanckinghe quam. (Pr. Ar.^{2.})

— In dezen tijdt was d'armeye van der K. M. te velde, ende de coninghinne lach binnen de stede van Rijsssele; welcke armeye wan doe ter tijdt Monstruel ende wart verbrandt, ende Terwanen wart beleyt, daer zy vooren laghen totten leste van July zonder yet te doene; maer daer was een bestandt ghemaect van thien maenden ende also brack d'armeye uppe. (Pr. Ar.^{3.})

— Den xxvij^m July was binnen Ghendt eene colatie ghehauden ende te kennen ghegheven hoe de conynghinne begheerde betaelt t'hebben de portie van die van Ghendt van den voorgaenden heesch in questie, dan of de portie van die van Ghendt bedrouch lvi^m iiij^o guldenen; zy zauden ontstaen hebben metter heelft, te weten xxvij^m ij^o guldenen,

ende daer was vertoocht dat de K. M^t. by zynen briefve selve ooc begheert hadde dat men de penninghen saude willen vinden met vercoopinghen van renten; maer was expresselick by de dry leden deser stede ontseyt; want zy zeyden dat zy gheen middelen en wisten omme sulc eene somme te vindene; want het landtvolck claechede zeere van de groote settynghen die zy daghelix hadden ende informeerden daer af die van Ghendt ten beste dat zy mochten van der zelve zake te ontsegghene, midts der grooter belastinghe te voeren die elc wel wiste. (Pr. Ar.³.)

— Item, in dit schependom, den v Juny, waert meester Lievin van de Walle, chirurgien, verwijst om onthooft te worden, om sijn gheloof dat hy niet afgaen en wilde. (K. M.)

— Den xij^{en} van Juny was onthooft eenen Jenyn van Redichove, omme dat hy jeghens dmandement van der K. M. gheconverseert hadde met Herdoopers ende andere ketters. (Pr. Ar.³.)

— Up den xvi^{en} Juny was by de wet van Ghendt ghecondempneert levende verberrent te zyne an eenen stake up de Veerleplaetse eenen Sanders Huubert, boucvercoopere, omme dat hy niet afgaen en wilde, so men hem anzeyde, sijn ongheloovich propoost ende heresie. (Pr. Ar.³.)

— Up den xxiiij^{en} Juny, up Ste. Jansdach in middenzomere, was naer noene, ontrent de drie uren, grooten brandt up Sente Lievinsstrate over beede de zyden, so dat men niet ghepasseren en conste van der groote hitte. (Pr. Ar.³.)

— Ten zelve tyde quam te Ghendt mijnheere van Herbays, de maeregrave van Andtwerpen, ende met hem quam Cornelis Scepperus, ende deden vergaderen de scepenen

voor der noene, ende daer was by Scepperus vertoocht de letteren van credentie die de heere van Herbays brachte van den keyser; insgelijx wasser vertoocht by gheschifte van den voornoemden Scepperus de begheerte van Mevrouw de conynghinne, ende begheerde dat men in alle manieren zonder af of toe te doene te kennen gheven saude by colatie, waer op de wet vertrock omme te andtwoorden tot tsachternoens ende behilden copie. (Pr. Ar.².)

— Ten twee uren naer noene waren scepenen vergadert tot savonts ten v^e, aldaer ghesloten was dat zy 't niet te kennen gheven en sauden de ghemeente den teneur van den briefve, vreesende dat niet opereren en saude, dwelcke zy te kennen gaven den president, den hoochbailliu ende Mr Charles Clayssone, den ontfanghere, de welcke ghynghen an de ghedeputeerde in den Appele, daer zy ghelogiert waren, ende gaven 't hemlieden te kennen 's avonts ten vi uren. (Pr. Ar.².)

— Ten zeven uren daer naer waren scepenen weder ghedachvaert omme ten acht uren van den avonde te comene t' Scepenhuuse, 't welcke so vulquam. (Pr. Ar.².)

— Ten achte in den avont, de ghedeputeerde metten president, den hoochbailliu ende Mr Charles gaven de scepenen te kennene dies hem lieden de president gheseyt hadde; met alle zaken wel overmeerckende so was gheseyt ende gheduyseert dat de pensionaris deser stede metten ghedeputeerden reysen sauden hy Mevrouw, ende te kennen gheven dwelcke so ghedaen was, nochtans so wart haer ontseyt. (Pr. Ar.².)

— Up den xxviii^{en} in Maerte was eenen Jooris Aelbeke, vrywullewevere dezer stede, wonende bachter Sassche, ghe-

bannen omme dat hy de weddeboden die in zijn huus laghen van zynen huuse jaechde ende slaen wilde; naer dat de voornoemde Jooris ghebannen was, track hy zelve t' hove, omme kennis, ende gaf aldaer te kennene dat hy was een persoon schadelicke zijnde uter stede voor den prinche; want wanneer de prinche eenighe petitien dede up 't landt, zynen persoon met zyne complicen beleede de zake in dlet van de weverie, zo dat hy by zynen loopene quam t' zyner neerynghe, dwelck was ten proffijete van den keysere. (Pr. Ar.².)

— De voornoemde Jooris dede zo veel t' hove by toedoeene van sommighe persoonen als dat men van 's hoofds weghe sant een brief an scepenen, inhoudende 't guent dat vooren ghescreven es, ende wart in de selve lettere zeere gherecomandeert an den voorscepene ende zyne medeghezellen; maer daer en volchde geen gratie binnen dien scependomme. (Pr. Ar.².)

— Deze Jooris was wel bekend met Mr Charles Claysone, ontfanghere generael van Vlaenderen, ende binnen dien tijt dat hy ghebannen was, zo wasser de petitie ghedaen van Mevrouw weghe, dwelcke ontseyt was in de weverie mette andere lieden. (Pr. Ar.².)

— Up den v^{en} dach van Meye was Willem Drieponit ghewesen te gane te Cuelene, ende daer af brynghen certificatie up den ban van vijftich jaren, ende dat omme segghewoorden nopens der lester colatie daer den nieuwen dienare by was, in 't broederschap van Ste. Joris; elc zie jeghens wien dat hy spreke. (Pr. Ar.².)

— Den xv^{en} Meye sat manck Stoffelkins wijf up 't pellerijn, ende was ghebannen up den put, omme dat zy daer

te vooren hueren man ghegrief hadde met messe an zijn mannelichhede, dwelck toequam omme dat hy niet ghe-
dooghen en wilde dat zy bordeel hauden saude, dwelcke zy ghewone was. (Pr. Ar.².)

— Den xij^{en} Juny was voor 't schepenhuus ghestelt up een schavaut Joncvrauwe Martine Scroote, an 't Cuupgat, ende van dane also ghevoert ter Muden ute ende ghebannen vijftich jaer beter uter stede dan daer inne. (Pr. Ar.².)

— In Junio was by den heere van Brederode ende den heere van Yseghem ghewonnen ende ghedestruweert de stede van Sainet-Pol, ende al vermoort, daer de prinche van Oraengien ooc present was. (Pr. Ar.².)

— In de zelve maent was ghewonnen ende in partie ghe-
destruweert de stede van Monstruel by de voornoemde per-
soonen. (Pr. Ar.².)

— In djaer xxxvi, naer dat men den zomere te voren ver-
trocken was van Perone dat beleyt hadde gheweest, zoo was
Hesdijn in Artoys in Sporcle beleyt van den coninck van
Vranckerijcke, Franchois d'eerste, met grooter heercracht,
in welc 's coninx gheselschap waren onder andere noch dry
coninghen, te weten : de coninck van Scotlandt, de coninck
van Navarren ende van Dievetost; ende naer dat zy 't zelve
wel een maent tijts daer voren gheleghen hebbende, by
appointemente vercreghen hadde ende in 't zelve voyage de
stede van St.-Pol inne ghenomen, boven zyne beloofte
saufve garde ende neutraliteyt, es ontrent den vij^{en} van Meye
daer naer ghelicht ende vertrocken in zijn landt, tot zijnder
cleenen bate niet min ter grooter scade van den lande van
Artoys. Corts daer naer heeft de K. M^t. by de conin-
ghinne zijne zuster, regente ende gouvernante van zyne

Nederlanden, eene groote armee upghestelt ende de stede van St.-Pol, de welcke onverwinnelic ghemaect was by den coninc van Vranckerijck, by assaulte ghenomen, de zelve ghepilgiert ende ter doot ghebrocht tot dry duusent vech-
tende mannen, onder welcke groote menighte edelmannen waren ende eenighe personnagen ghevanghen, als de voor-
seyde coninck van Dievetost ende de prevost van Parijs, de zelve armee trock voorts naer Monstruel, de welcke ghepil-
geert was ende verberrent, ende quam van daer naer Ter-
rewane, nemaer wert bestant by tusschenspreken van veele
gheestelicke personnagien. (S. G.)

— In dit jaer sloot men de poorte van de stede toe,
ende men dede se open ter dachclocke, ende men hilt
't scepenhuus ende ter poorte waken, ende men drouch den
but, ende men ruumde de veste an de Deeremontsche poorte
tot up de Schelde voor de Hoye; men stelde de veste uppe
van den Persellepoorte totte in den waeckhuuse naer de
Heuverpoorte. (Pr. Ar.².)

— Men stelde ute veele tenten en pauweljoenen te ver-
luchten die de neerynghen toebehoorden. Item, sommighe
neerynghen deden maken alfhaken ende haghebussen.
(Pr. Ar.².)

— Men proufde eenighe engien en t' Sente Amantsberch
der stede toebehoorende; de zone van Mr Jan de Somere,
hem niet myende, bleef daer doot, ende andere met hem
ghequetst. (Pr. Ar.².)

— Den xv^{en} July quam de tydinghe te Ghendt dat de
1° president, de hoofmeester van den conynck van Vrancke-
rijcke ende de 1° cammerlyne van den Dolphijn com-
men waren by Hesdijn, de welcke brachten letteren van

credentie metten seghele van den conynck, ende ghehandteekent by den Dolphijn, omme aldaer te communicerene met Mer Jan Annaert ende Mynen heere van Molenbays, de welke te samen communicueerden, maer daer omme zy vergadert waren en was up den tijt niet veraccordeert. (Pr. Ar.².)

— Den xxv^{en} July quam een messagier van Brugghe met een missive an den voorscepene, die sat voor den Kethele, ende by hem was Lievin Donaes, den voorscepene van Ghe-deele, te wiens presentie hy den brief las, ende hilt inne aldus : « Als dat de heeren van den Vrye, Brugghe ende Ypere verstaen hadden dat men tracteerde van bestande, ende dat Terwanen blyven saude over de zyde van Vranckerijcke, dwelcke de lande van herwaerts-overe grootelijck saude bejeghenen, biddende daer omme dat hemlieden die van Ghendt sauden willen vinden tsondaechs 's avonts daer naer, in de heerbeerghe t' Sente Omaers ofte tsanderdaechs daer naer ten lanxsten, omme aldaer te communicueren te samen up de stede van Terwaenen, ende daer naer gaen by Mevrouw. » (Pr. Ar.².)

— Up Sente Jans Baptistendach, in den brandt van Sente Lievensstrate vooren ghenompt, viel eenen steenenen ghevele inne, daer onder doot bleef eenen Lievin de Buck, broeder van Pieter de Buck, officier. (Pr. Ar.².)

— Den ij^{en} Ougste was uutghelesen abstinentie de guerre. (Pr. Ar.².)

— Item, in 't jaer xv^oxxxvij, in Januarius, was de huysvrouwe van Lievin de Grave, backer up 't hoeckxken van de Holstrate ghewesen gheleet te werden in 't bordeel; ende de bordeelvrouwen ende de meyssens van den quartiere quamen

met eender musele up schepenhuis, daer waertse gheleet ter Hoochpoorte neder, ende alsoo tot haren huise op 't hoecxken van der Holstrate, ende zy waert op den wech eer sy t' huys quam seer qualijck. Dese vrouwspersoone hadde eenen sone, die op den Papen-Vastenavont doot ghesteken was in sijns vaders huys, ter oorsaeke hy woorden hadde over de voorseyde executie. (K. M.)

— Den iiij^{en} Ougste waren t' Audenaerde ghevanghen zestien persoonen uter casselrie van Audenarde, omme de settinghe van den caefghelde, dat die van Audenarde beloofd hadden te betalene, ende ghevanghen zijnde zeyden dat die van Ghendt niet belast en waren en so onghedaen. (Pr. Ar.²)

— In dit scependom, 28 Sporkele, was Willem Polgier ghewesen te draghene een tortsche tusschen twee serjanten, om een liedekin dat hy ghemaect hadde up 't gheestelicke, ende voort was hem verboden niet meer te stellene in rhetorijcke quaet noch goet, ende voorts was verboden alle facteurs van rhetoryken niet uut te laten gane, zonder consent van scepenen ende oock ghevysenteert ten Preekheeren, up correczye van scepenen. (Pr. Ar.¹)

— Den ix^{en} November waren ghebannen de weert en de weerdinne in Onze Vrouwestrate, over Schelde, omme dat zy oneerbare heerbeerghe ghehauden hadden; want Jan van Cruubeke, de weert in de Munte, vercrachte, zo men zeyde, in 't zelve huus een meyskin, ende wart er omme ghevanghen ende wart ghewesen dat meyskene te ghevene acht ponden grooten ende boven dien der stede xx duusent coreelen. (Pr. Ar.²)]

1537.

Commissarissen.

Mer Anthonis van Croy, ruddere van den Ordene.

Philips van Ghistele, heere van der Mote, in de stede van

Mer Anthonis de Lalaing, grave van der Hoochstraten,
ooc riddere van den Ordene.Mer Hughes van Grammez, ruddere, heere van Wyngheene,
in de stede van mynen heere van Gaesbeke.

Mer Jan, heere van Sente Aldegonde ende Noircarmes.

*'s Heeren kisers.**Der stede kisers.*

Willem van Imbyse.

Jan Baers.

Jan Damman, heere van Oom-
bergen.

Joos van der Haghen.

Loys Bette.

Denijs van der Boven.

Bertelmeeus de Backere.

Thomaes Heylinc.

*Schepenen van der Kuere.**Schepenen van Ghedeede.*

Gillis de Baenst.

Joncheere Anthonis van de
Vichte.Anthonis Zoete, over hem Jacob
van der Beke.

Adriaen de Wale.

Jan de Stuvete.

Jan de Vettere, tusschen
poorten.

Christoffels de Wintere.

Jan de Vos, t' Sente Baefs.

Meester Jan de Steercke.

Jan Seyssins, f^r Pieters.Jan Seys, f^r Joos.

Willem Stoop.

Jonckheere Claey Triest, heere
van Hauweghem.

Jacob de Beaufremez.

Gillis Stalins, op den Coornaert.

Symoen Yoens.

Fransoys Everwijn.

Pieter Stalins, f^r Gillis.Jan Zutterman, over hem Pieter
de Cupere, over hem Pieter
Drossate.

Geeraert Brecht.

Pieter van den Velde, up de
Mude.

Adriaen de Croock.

Lievin Hallync, f^r Lievins.

Jan de Buc, up de Mude.

Lievin de Muntere.

Lievin van Testele.

*Heuverdeken.**Deken van de Weverie.*

Jan de Stuvère.

Reynier van Huffelghem.

[In 't ancommen van dezen scependomme galt 't coorene xxiiij stuvers elc aelstre, ende 't wart pays in Oostlant, zo dat men dat jaer het cooren cochte omme xvi gr. elc aelstre. (Pr. Ar.^a.)]

Item, den laetsten van Hoeymaent wierden de monnicken¹⁵³⁶ van Sente Baefs canonniken 's achternuens te vespertyde, ende hadden voor de noene met den monincs habyte in de kercke gheweest ende 's achternuens met den oversloppe ende de mutse op den aerne.

Item, in dit jaer was Sutterman verlaten ende afghestelt van den scependomme, omme dieswille dat hy eene jonghe dochtere in 't Baghinhof by fortse vercracht hadde, ende t' synen laste bleec dat hy noch by costume zule ghewone was te doene, daer omme dat hy hadde sententie van scepenen van der Kuere zyne medeghesellen, ende dede legghen zynen kerle in zyne plaetse, ende was daer in vierschare openbaerlic ghegheeselt tot den bloede, ende voorts ghestelt op eenen waghene, ghebonden an eenen stake, ende ghevoert alle vierwescheeden van der stede, ende daer ghegheeselt met roeden ende verbannen vijftich jaer uut Vlaenderen.

[Den iiij^{en} van Sporele was Jan Sutterman, f^r Philips, de x^e scepene van der Kuere, ghebannen uten lande ende graefschep van Vlaenderen, beter uter stede dan daer inne ende schadelick onder 't ghemeente, boven dat men hem met viere versynghelde zijn haer up zijn hooft, ende dat hy ghevoert was an eenen stake up eenen waghene, met eender scroo voor 't hooft, t' elken vierwescheede, omme dat hy

Jan gheconverseert hadde met ghehuude vrouwen ende gheschoffiert maechdekins, also wel gheestelick als andersins, ende oversulx verclaert beter uten ghemeente dan daer andere, ende omme dat hy gherekent was doot zonder kennis, was in zyne stede ghestelt Pieter de Cuupere, f Jans, ende over hem Pieter Drossate f Pieters. (Pr.Ar.².)]

Item, in dit jaer was Bernaert van den Bossche ende Lievin de Caluwe, gheseyt Bruesen, ter justicie brocht up de Vrydachmerct, om dieswille dat zy hadden vermoort Anthuenis van den Bossche, Bernaerts broedere, ende gheleyt t'enden der Doorestraet, up een volders plancke om dat hy wech stroomen zaude.

Item, dese moort quam ute, by dien dat de voornoemde Bruesen hem mesclapte t' Sente Jacops in Compostelle tot zijnder werdinne die ooc uut Vlaenderen was, ende de voornoemde werdinne dit hoorende, hevet te kennen ghegheven eenen Symoen de Ruddere ende Jan Paridaen, die 't selve te kennen gaven binnen Ghent, by den welcken de voornoemde Bruesen ende Bernaert waren ghevanghen, ende by huerlieder verlyde waren beede verberrent.

[Den v^{re} Meye compareerde voor scepenen de weduwe van Beernaert van den Bossche met Mr Jan Pieters, notaris, daer de weduwe appelleerde van 't vonnesse dat by scepenen up den xxj April ghewijst was ten laste van haren man, ende naer 't appel ghedaen, waren zy ghevanghen ende den viij Meye eerlick ontslegghen. (Pr. Ar.².)]

— In dit jaer was een voorghebot uutgheleydt daer by dat verboden was binnen Vlaenderen gheen settinghe gheynt te werdene noch te ontfanghen, anders dan by de drie leden 's landts gheconsenteert, ende was up pene van

verbuerte van lijf ende goed, hoewel nochtans ter zelve tijd binnen der stede van Audenaerde ghevanghen lach sommige pachters uter casselrie van Audenaerde, ende dat omme den heesch in questie. (Pr. Ar.².)

— Den iii^{en} Ougste was te Ghendt eene processie generael, ende dat omme dat hier de tydinghe quam dat tusschen der K. M^t. ende den conynck van Vranckerijcke den xv^{en} July eenen pays ghemaect was binnen der stede van Aghinach, (Nice?) ende daer up in veele plaetsen costelick gheviert ende ghebatement. (Pr. Ar.².)

figuer hier 1538

— In dit jaer was 't zo zoet eenen wintere dat noynt man dierghelijck en sach. (Pr. Ar.².)

— In dit jaer wart te Ghendt by den leeu die van Thunis brocht was, verbeter de man diese bewaerde by verswymenisse dat hy het kot niet toe en loock. (Pr. Ar.².)

— Up Sente Beernaertsdach was Willem van Cuelene ghewesen vergheffenesse te bidden up eene knien, heere ende wedt, ende te ghevene de stede vier duusent coorels ofte xx sc. gr., ende so wanneer Hughe de Grammes in de stede quam, wert de voornoemde Willem noch ghehouden den zelve Grammes, present de heere ende dry scepenen met drie van zyne vrienden, vergheffenesse te biddene, omme dat hy gheseyt hadde : « Siet daer compt Huughes de Grammes up de muul, hy mocht wel up eenen esel ryden. » (Pr. Ar.².)

— Up de octave van Onse Vrouwe half-ougste waren de scharmeyers huerlieder gage upgheseyt, omme dat de stede soo veele t' achter was; hier inne waren eenighe lieden ghemoyt, ende men speelde er niet meer. (Pr. Ar.².)

— 's Dijssendaechs na Onzer Vrouwendach alfougst

⁂ drouch Pieter de Keyser den pays van Cassant gheprent den voorscepen diene hadde doen prenten, dewelcke den volcke qualick inne viel. (Pr. Ar.².)

— Up Ste. Berthelmeeusdach quamen binnen Ghendt uter casselrie van Audenaerde wel ij^e persoonen die 's donderdaechs 's morphens ghynghe by scepenen, daer zylieden vertoochden dat zylieden ghesonden waren omme te betalene de settynghe die Mevrauwe versocht hadde up 't landt, de welcke hier by die van Ghendt ontseyt was, ende sustineerde by dien onghehauden t' zijn van yet te ghevene; waeromme scepene ghehoort hebbende huerlieder versouck gaven inhaudende dat zy de patientie nemen wilden, men saude senden by Mevrauwe, daer mede ghynek elc sijns weechs t' huuswaert. (Pr. Ar.².)

— Beede de dekenen, Mr Jan de Steercke, Jan de Vos, Mr Jan Baert reysden naer Sente Berthelmeeusdach te Brughe by Mevrauwe, ende waren daer tot. . . . 's avonts, zonder lettelt te doene, ende rapporteerden tsanderdaechs huerlieder ghebesoingneerde. (Pr. Ar.².)

— 's Anderdaechs reysden Mr Jan de Steercke ende de voorscepen van Ghedeele naer Brussele daer Mevrauwe doe was, ende de pensionaris met hemlieden ende quamen t'huuswaert naer Sente Michielsdach, ende zy vonden ten hove de andere drie leden, de welcke met hemlieden quamen up Sente Bavensdach, ende elc dede rappoort in 't zyne, 't guent dies zy t'hove ghedaen hadden. (Pr. Ar.².)

— Ende binnen eender ure daer naer, waren ontboden xx notable persoonen, poorters, ende xx persoonen van de nerynghe, ende also veele van de weverie, daer present scepenen gheconspiciert was metten notabele, 't guent daer

omme zylieden ontboden waren. Up Sente Augustijnsavondt hadde Gheeraert Stragiers de Souverain ghebrocht te Ghendt ende ghevanghene, de welcke hy 's maendaechs sant twee biechtvaders, de welcke by den pacient te kennen ghegheven was dat hy was presbiter ende religieux gheweest te Freminueren; maer hy hadde absolutie daer af ontfanghen van den paus, ende dese presbiter was ghehaelt by twee Freminueren de welcke hem een habijt an deden, ende leeden in huerlieder couvent. (Pr. Ar.².)

— Up Sente Augustijnsdach, snavonts, quamen drie ghesellen wel voorsien up de Hoochpoort in den Ketele, ende vraechden naer de weerdinne, die quam, ende vraechden haer naer den voorscepenen, de welcke andtwoorde dat hy daer niet en was, dwelcke zylieden niet ghelooven en wilden, waeromme zy binnen ghyngghen ende deden besouck; maer zy en vonden hem niet, ende ghyngghen zeer verstoort daer ute, zegghende: « Wy zullen hem noch wel vinden! » (Pr. Ar.².)

— 's Maendaechs naer Onser Vrouwendach-Conceptie, waren de scharmeyers weder ontfangghen, up conditie dat zy jaerlijx zo veele hebben sauden als zy ghehadt hadden van auts tyden, dies zauden zy by ghebuerte alle nachte t'elcker uren een trompet steken, ende daer naer blasen alle so veele slagghen als 't ure gheslegghen was, ende en mochte uter stede niet gaen zonder consent. Ende 's morghens ende 's avonts als zy ghespeelt hadden, zo moesten zy gaen ten huuse van Lievin van Testele, omme een loot dat hy degone gaf die ghespeelt hadden, ende daer mede ghyngghen zylieden t'elcker maendt om ghelt. (Pr. Ar.².)

— Den iij^{en} sondach in den Avent, moesten de trompetters

's noenens ten xi uren trompen up de vier houcken van den Beelfroote 't gheel jaer duere. (Pr. Ar.².)

— Den ij^{en} Lauwe was gheordonneert dat de clockluuders up 't Beelfroot t'elcker ure 's nachts, als 't trompet ghesteken was, roupen sauden : « *Wacht u vier u keerslucht wel.* » (Pr. Ar.².)

— Den xiiij^{en} Sporcle reysden naer Bruussele Jan Cheys, scepenen van der Kuere, ende Adriaen de Wale van Ghe-deele, ende saten up eenen vischwaghen ende reden zo uter stede. (Pr. Ar.².)

— In de zelve maent was Pr de Sceppere van Merelbeke ontboden wettelic ten oorytschepe, ende hy ontboot den voorschepene dat hy met hem niet te doen en hadde, ende dat 't niet doen en zaude, ende wort daer omme ghevanghen ende daer vergheffenesse bidden en oorytschip zegghen. (Pr. Ar.².)

— Voor Kersavont was ghevanghen de heere van Loo-dijck, ende was een man van wapenen van den keysere, ende lach in garnesoene t'Aryen, up de frontiere van den lande, ende hadde langhe ghedient; dit quam toe omme een vrouwepersoon, jonghe dochter, die claechde ende die nochtans niet al te eerbaer en was; deze edelman lach t'huus in den Pijl up de Hoochpoort; hy wart ontslegghen, maer de weerdinne wart ghebannen, die hem de dochter t'huus brachte. (Pr. Ar.².)

— Den ix Sporcle was uitgheleyt ende ghepubliceert een mandement by de heeren van den rade, inhoudende van de poinctinghe dat men betalen moeste, dwelcke die van Ghendt ontseyden uut te publiceren. (Pr. Ar.².)

— Die van Busbeke, Heersele, Resseghem ende meer

andere quamen den xv^{en} Sporcle te Ghendt an scepenen, ende versochten copie te hebben van den mandemente, de welcke men hemlieden dede, ende men seyde hemlieden dat se hemlieden voughen sauden met die van Roo, Sotteghem ende Gavere, ende metter stede worden gheinthimeert up den xix^{en} Sporcle, up den dijssendach, die van Aelst by de heeren van den rade, maer die van Aelst lieten 't varen. (Pr. Ar.^a.)

— Item, in dit jaer dede Henricus, coninck van Enghelant, syne coninghinne openbaerlijck onthoofden; de reden waerom es noch onseker, ende oock somighe bisschopen wierden door bevel van den coninck oock onthooft. (K. M.)

— Item, in dit jaer, den iij^{en} in Augusti was te Ghendt in het Brantstraetje gheboren twee kinderen sijnde meyskens, ende waren beide d'een aen d'anderen ghegroeit. (K. M.)

— In dit jaer panden Adriaen de Croock, Jan de Buck ende Lievin van Testele, dese dry scepenen, met Joos van der Haghen, als amman, alle viere te peerde, up den v^{en} van Hoymaent, midts dat generael pandinghe was, dwelc binnen Ghendt noint te peerde was ghezien; ende was Lievin Moeraert, taelman, d'eerste die alsdan ghepandt was. (S. G.)]

1538.

Commissarissen.

Mer Anthonis de Croy, riddere, heere van Simpy.

Philips de Lalaing, bastaerd van Hoochstrate, in de plaetse van den grave van Hoochstrate, synen vader.

Mer Hughe van Grammez, heere van Winghene, riddere, in de plaetse van den heer van Noircarmes.

Maximiliaen de Hornes, heere van Gaesbeke.

's Heeren kiesers.

Jan de Vos.
 Mer Jan de Steercke.
 Joncheer Claeys Triest.
 Jan Theyssins.

Schepenen van der Kuere.

Gyselbrecht de Grutere.
 Lievin Pien.
 Jan de Brune, over hem Jan
 Brouckaert.
 Willem van Hembyse.
 Berthelmeeus de Backere.
 Gillis van Huffele,
 Anthonis de Baenst.
 Jacob de Sceppere.
 Lauwerijns Macharis.
 Jan Meussins.
 Pieter de Schuutere.
 Claeys Baes.
 Thomas Heylinc.

Heuverdeken.

Jan de Bloc.

Der stede kiesers.

Jan Brouckaert.
 Adriaen de Wale.
 Willem Stoop.
 Jacob van der Beke.

Schepenen van Ghedeele.

Jan Damman, heere van Oom-
 berghe.
 Lievin van Beke.
 Gillis Diericx.
 Andries van Quickelberghe.
 Jan Pauwels.
 Jan de Bellemakere.
 Jan Ruffelaert.
 Willem Cocquut, over hem
 Lievin Dherde.
 Jacob Alsberghe.
 Joos Codde.
 Oste van den Wale.
 Bauwin van Kerrebrouc.
 Gyselbrecht Tarles.

Deken van de Weverie.

Reynier van Huffelghem, over
 hem Joos van der Haghen.

Item, in dit jaer was te Ghent een scoone batementspel
 + van Retoryken daer vele scoone pryzen te winnen waren
 voor den upperprijs van den spele van sinne, danof d'utstel
 van der reghele by die van Ghent uutghestelt *welc den*
mensc stervende den meesten troost es, ende de upperprijs
 was vier selveren kannen, weghende ix maerc Troys, de
 naerprijs drye selveren kannen, weghende zes maerc Troys,
 de derde prijs drye derden deelen, weghende v maerc, de

vierde prijs drye selveren coppen, weghende drye maerc, de v prijs ij coppen van ij maerc, de vj prijs eenen cop, en noch vele sconen pryzen van incommene, van vierne van steden ende durpen; ende van batementen in 't sotte iij selveren coppen, de naerprijs ij coppen, de iij prijs twee coppen, t' samen weghende een maerc Troys; de vierde prijs een schale zes onsen swaer, de vijfsten prijs vier onssen, de seste prijs een schale van iii onssen ende noch andere zes pryzen van voorts commene ende van refereynen in 't vroede, in 't amoruese ende in 't sotte; de pryzen van den factuers in 't vroede ende sotten spel, ende noch zes pryzen van best den sot te makene, ende den prinschepalen prijs van den spele hadden die van Audworpen.

[. . . Die van Ste. Wynocx den tweesten ende Thielt den derden. (S. G.)

— In dit jaer, den iiij^{en} van Maerte, soo reysde uyt Ghendt Joos van der Stoet als bode van der Rethorica in Zeelant ende Hollant, ende quam weder in de Paesdaeghen (15) 40. Item, 't es te weten datter acht boden uytghesonden waren. (K. M.)

— Den x^{en} July quam logieren de heere van Sempy shoochbaillius, ende men gaf hem gheenen presentwijn. (Pr. Ar.^h.)

— In dit jaer was uutgheleyt de macht van de vindere, ende hoe verre dat zy huerlieder bestreck hebben. (Pr. Ar.^h.)

— In dit jaer waren de ghevanghene van settinghe ende pointinghe t' Aelst, Deermonde ende t' Audenaerde ende elders ontslegghen, up belofte van wedercommene als zy 't versocht zullen wesen. (Pr. Ar.^h.)]

Item, in dit jaer ende scependom vergaderden de coninc

van Vranckerijcke ende de coninghinne van Hongheryen ,
voor ons regente van dese Nederlanden , te Compiengien.

Item, den van October reysden uut Ghent naer
de coninghinne om te belettene den last die men den lant-
volcke dede, ter causen van de voorgaende begherte, ten
eersten beede de dekenen, twee scepenen van de Kuere, te
wetene : Lievin Pien ende Willem van Imbiese, twee sce-
penen van Gedeele, te wetene : Gillis Diericx ende Jan
Rufelaert, ende voort uut elcken lede van der stede twee,
te wetene : van der poorterye joncheere Chaerle de Grutere,
heere van Exaerde, ende Adriaen Triest; van der weverye
was Jan de Vettere ende Jan Brouckaert; van neeringhe
waren Roegier van Sonnemaere ende Jan van der Fonteyne,
ende meestere Jan Baert was mede om de propositie te
doene.

Item, in 't voornoemde jaer ende scependom overleet de
keyserinne geselnede van hertoch Kaerle, keyser van Roome,
ende op den laetsten van Meye was te Ghent huere uutsaert
ghedaen.

Item, in 't voornoemde jaer, den sevensten in Hoeymaent, 1539
gaven scepenen der ghemeente te kennene by colatien den
staet van der stede ende vraechden of men alle voorgaende
assysen verpachten wilde; maer 't en was niet gheconsenteert
voor dat vulcommen zijn zoude 't slot van der lester colatie,
includende twee poeinten, te wetene : dat men de preve-
legien prenten zaude, ende dat men 't lantvolc bescudden
zaude van alle settinghen, te Ghent niet gheconsenteert.

Item, den xxiiij in Hoeymaent was men in 't secreet
in 't Beelfroot; maer daer en waren niet vele prevelegien
ghelesen, ende hier mede meenden zy 't volc te payene.

Item, den (xxiiij) in Hoeymaent was 't wederomme colatie, maer de assysen en wierden niet gheconsenteert te verpachtene voor dat corexie ghedaen zijn zaude van de ghene die dlant belast hadden buten den sloote van colatien, ende ooc die men ten laste leyde van eeneghe prevelegien, die by bemlieden ontvremt zijn zauden, midts dat eenen Pieter de Voocht, filius meester Andries, der stede smet, te kennen gaf als dat hy in 't jaer xxxvj uut laste ende by bevele van meester Philips van de Ketulle, in dien tijt voorscepenen van der Kuere, een slot af smet van den secrete in 't Beelfroot.

Item, den xxvij^{en} in Hoeymaent ginc men wederomme in 't secreet, ende men haelde ute de lade met der A, ende men brachtse op den colatie-soldere, ende men begonste te lesen ende uut te scrijvene de prevelegien, ten bysyne altijts van eenighe dekenen ende alle andere die 't gheliefde te commene.

[Den iiij^{en} in Meye bedaghende, wart up de Hoochpoort in 't Peert eenen wulghen mey ghestelt, ghestoffeert met dootshoofden, ende woonde daer in 't huus Jan de Laray, dienaer van der stede, ende dezen mey wart ghedregghen up Sente Nycluskerckhof by de andere hoofden. (Pr. Ar.²)

— Den vij^{en} in July wart het bestandt up het scepenhuus by Mr Jan Baert, present de hoochbailliu ende de scepenen, elc ligghende up een fluweele cusse met twee tortsen, uutgheroupen. (Pr. Ar.²)

— Den xij^{en} July drouch men processie general; men vergaderde t' Sente Jacobs, ende de dienst was t' Sente Michiels, ende men drouch 't Sacrament van Ste. Jacobs onder den troone, ende de dienst was ghedaen by den

souverain van Luudicke, heere van der Gracht, broeder van den hoochbailliu, die te vooren gheweest hadde prior van de Augustynen. (Pr. Ar.^{3.})

— Achter de processie quamen de heeren van Dronghen, Baudeloo, Sente Baefs ende Sente Pieters, de heeren van den rade met huerlieder consoorten, daer naer de wet van Ghendt, alle de dekenen metten gheswoorne, die van Sente Jooris, Sebastiaen, Sente Anthuenis, de camere van Rethorijcke, elc met eender kersse in de handt, ende lanxst der strate ghynghen de liij cnapen met tortsen van zes ponden in de handt, elc met zynen wapene ende d'ander zyde also veele van der weverie. (Pr. Ar.^{3.})

— Den vj^{en} July was by dheeren van den rade onthooft een pacient ter plaetse ghecostumeert, ende daer viel questie tusschen den procureur generael ende den hangmeester dat hy hem ontseyde breeder dienst, so dat de procureur met zyne hussiers ende messagiers het lichaem selve up het rat rechten moesten. (Pr. Ar.^{3.})]

1339.

Commissarissen.

Mer Anthone de Croy, ridder, heere van Simpy.

Mer Jan Annaert, heere van Liedekerke, ridder.

De heer van Gaesbeke.

De heer prelaet van Dronghen.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Lowijs de Wale, f^r Mr Pieters.

Jan de Backere, tijckwevere.

Adriaen Triest, f^r Lievins.

Jan Baers, f^r Claeys.

Jooris Sersanders.

Gillis Stalins, in den Hautbriel.

Jan de Vos, by Ste. Baefs.

Jan de Buck.

*Schepenen van der Kuere.**Schepenen van Ghedeede.*

Adriaen Bette, heere van Schellebelle.	Joncheer Charles Utenhove, heere van Marckeghem.
Reynier van Huffelghem.	Reynier van de Velde, over hem Jan Dhooghe.
Joos Seys, d'aude.	Claude Goetghebuer.
Lievin Donaes.	Loys Alaert.
Joos de Grave.	Jan van den Fonteyne, over hem Raphael van der Sare.
Pieter van der Spurt, up 't Saut.	Pieter van der Beke.
Meester Joos de Grutere.	Jan de Grutere, ghezeit van Exaerde.
Anthonis Colpaert.	Jan Danneels, f Justaes.
Lievin van Casele.	Dominicus van Wijchuus.
Joos de Croock.	Willem de Mueleneere.
Lievin Prijsbier.	Jan Dhamere, f Lievens.
Olivier Tincke.	Franchois Yman.
Pieter van Ackere.	Jan van Bulare, up de Mude.

*Heuverdeken.**Deken van de W'everie.*

Jan de Block, f Thomaes.	Joos van der Haghe, f Jans.

Item, in dit voornoemde scependom van Adriaen Bette, 's dycendaechs naer Halfougst, en wilden gheen neeringhen verkesen als de nerringhe van den mueleners, scipmaekers ende andere; maer de dekenen met huerlieder suppoosten vonden hemlieden t' Sente Michiels in de kercke, daer dat by hemlieden quam mijn heere de hoochbailliu ende eenen scepenen, ende daer gaven zy last den voornoemden hoochbailliu, uut laste van haerlieder nerringhe, dat men vanghen zaude alle de guene die van eeneghe saecken belast waren als by nachte in 't prevelegie gheweest hebbende, ende de ghene die 't lant belast hadden sonder 't slot van colatien,

ende daer was terstont ghevanghen Lievin Pien ende Jan van Wacsberghe, ende daer vloet uter stede Reynier van Huffelghem, de tweede scepenen van der Kuere, Jacob van Melle, Jan de Backere, filius Bertelmeus, Lievin Myte, ende des anderdaechs vloet oock Joos de Grave, de vijfste scepene van der Kuere.

Item, den xv^{ja} in Ougste, 's daechs naer Onse Vrouwen-
dach hier te vooren, zoo was op den colatie-soldere ghelesen den paeyns van Casant, ten anhoorene van elcken die 't liefde te hoorne, ende des sondaechs naer Onser Vrouwen-
dach en wilder gheen nerringhen^{de k^{en}} verkiesen voor dat de begheirte van der lester colatie volcommen ware, ende 's maendaechs was de mueleners een bevel ghedaen dat zy des dysendaechs verkiesen zauden, dwelc was tsanderdaechs, ende huerlieder deken overbringhen naer 't uutwyzen den voornoemden paeyse van Casant, maer en wilden niet obei-
dieren als in 't artykel vooren gheseyt es ende verclaert.

Item, den xxvj^{ja} in Ougste was eene colatie ghehauden binnen Ghent, ten welcken tyde dat de nerringhen alle bleven in huerlieder huusen, ende 't overeendraeghen was ende 't gheheel slot van der colatie zulk als hier naer volcht.

Item, in den eersten dat men volcommen zaude 't slot van colatie, zulcx als tot drye oft vier stonden ghebelast es, ende dat men anders niet en procedere dan by treyve van justicien.

Item, te dien fyne versoucken ende bidden mynen heere den hoochbailliu ende scepenen van der Kuere, dat zy zauden doen vanghen scepenen van der Kuere van den jare xv^oxxxvj, metsghaders den ghenen die auteuren zauden

moghen gheweest hebben ten ingane van den secrete, ende de ghene die onnosel bevonden werden, dat men die ontslaen zoude, ende dat men voorts meer aprehenderen zoude alle de ghene die men by informatien bevint schuldich zijnde.

Item, indien eenich pacient ofte patientyghe die ghevanghen ofte ghevanghen zoude moghen wesen, bevonden gheweest hebbende in 't secreet, by nachte oft ontyde, ofte die breeder antwoorde overghedregghen hebben mevrouwe de regente, in 't selve jaer xxxvj, dan hier binnen Ghent gheaccordeert was by slote van colatien, dat men de selve patienten pynen zal in de sale van 's Gravensteen, present de notabele van der poorterye ende de liij dekenen ende de ghesworenen van den Ambachte, met den vijf nerringhen, ende indien hemlieden breeder iet ofte advijs dient, zoo zal elc dekin ende ghesworene in 't zyne nemen t' huerliedder rade twee ofte meer notabele t' huerliedder discretie.

Item, begheeren voorts dat men doe sluten ende bewaren het ghat te Waestene, aengaende de Yperleede, ende te Aelst, zulk als mer Antuenis de Luy dede in zynen tijt, ende voort alle andere plaetsen daer 't cooren zoude moghen varen t' seemont uut, presenterende mynen heere den hoochbailliu ende der wet alijt assistentie met lyve ende met goede, by daghe ende by nachte, ende indien datter iemant ware die by violentien ofte by fortchen ende ongheregheligheden contrarie justicie dade, dat min heeren van der wet by justicien daer in voorsien willen ter assestencie van dien wy presenteren, ons daer toe bereet.

Item, dat de drye leden in 't generael de wake houden tot dat daer anders inne voorsien zy, ende dat men ont-

biede inñe te commene de poorters ende andere ghegoedde mannen die buten up haerlieder goedinghen ligghen.

Item, die scepenen ghestelt zijn, contrarie den pointe van prevelegien, dat men hem verlate ende eenen anderen stelle in zyne plaetse.

Item, dat niemant en late roupen noch spreken dan de ghene die van de nerringhe daertoe dlast hebbende van huerlieder volke, ten fyne dat men elcken verstaen mach.

Item, nopende de twee ghevanghenen, d'een van Ruuslede ende d'ander van Wachbeke ofte Calue, die twee 't volc onghelije ghedaen hebbende, dat men die expediere met curter expedicie, ende correxie doe naer 't bevint van huerlieder mesdaet sonder langhen delaey.

Item, van ghelijcken dat men 't goet van de fugityven toesegehele, ende in elc huus datte wel doe bewaren, ten minsten in elc huus met souffisante mannen in vorme van wetteboden.

Item, dat men met corter expeditien zal procederen ten laste van den ghenen die in handen ende ghevanghen zijn, omme te vinden de waerhede met hemlieden ter banc te bringhene oft andersins.

Item, begherren voorts te siene den standaert van Ghent in behoorlicker vorme ende ter plaetsen daer 't scepenen believen zal.

Item, alle de ghuene die rente hebben op ende ten laste van dezer stede, dat zy betooch doen hoe zy daer aen ghe-raect zijn.

Item, dat men boven dien delve de vesten dezer stede tot den ouden boëm, ende dat men den Rietgracht doe delven by den ommeghelanden, ooc tot den ouden boëm.

Item, dat men de drye sluetels van den secrete gheve drye dekens, ende altijts van jare te jare verandere.

Item, dat men de angienen te Brugghe hale, zoo verre die de stede competeren, ghemerct dat de stede in curten tyde herwaerts zekere somme van penninghen voor 't repareren ende bewaren brocht es in rekeninghen by den tresoriers deser stede.

Item, dat men hale 't angien te Eversteen, der stede toebehoorende, indien daer eenich es.

Item, dat men hale de angienen te Lykerke, danof den Swarten Bouck mencion maect, ende dat van der sticx sedulle es.

Item, van ghelyken der stede angienen te Gavere met den Leeuwe nederwaert ghekeert, so men het selve bevin-den zal, want daer nieuwe gaten inne ghemaect zijn, ten fyne dat men se niet bekennen en soude.

Item, dat men afbreke 't steenen brugskin staende ten Drye Muelene, oft dat mer een bloochuus make.

Item, versoucken voort ghenompt te hebbene by name ende toename de miserabel personen, van ghelijcken die hebben de staende aelmoesene, ende dat men die afstelle ende ooc 't gulde van den Drooghen.

Item, dat men by daghe ende by nachte de vanghenesse deser stede doe bewaren met zes lieden van eeren, d'een zesse opgaende ende d'ander zesse afgaende.

Item, begheeren ooc te ziene den Coop van den lande.

Item, dat met den lieden van der poorterye, ter plaetsen ghecostumeert, commen zullen ter colatie alle inwoonende erfachtige poorters in 't ledt van der neeringhe ofte den ambachte van der weverye niet vry wesende.

Item, voorts in de stede van den tressoriers deser stede zullen ghestelt werden uut elcken lede van der stede drye notabel mannen die alle vierendeel jaers rekeninghe doen sullen.

Item, sullen de selve neghen ghecommitterde hebben d'administratie ende 't bewint van alle de wercken met diesser aencleeft der stede competerende, ende gheen werec beginnen zy en zullen 't vulmaken.

Item, stellen by desen af de Moorknechten, ende alwarenden naermaels ander dienaers, en sullen nochtans van der stoffe van der stede gheen bewint hebben.

Item, dat gheen cloosters noch andere landlieden gheen nerringhe en doen binnen drye mylen naer deser stede, zule als wy by privelegien vermoghen.

Item, begheeren voorts afghestelt t' hebbene Joerin Pien ende Jan Triest, de cnape van Reinier van Huffelghem, van den clocluderscepe, ende de sluetels te doen veranderen, ende andere lieden van eeren in huerlieder plaetse ghestelt te werdene.

Item, dat alle officiers ende dekens eet doen zullen ghelijc hertoghe Kaerle dien dede t' Sente Jans, ende ooc als wy by privelegien vermoghen.

Item, dat de poorters bescudt werden, ende dat men se doet bescudden van den tol van Axele ende van Hulst, zule als wy by privelegien vermoghen.

Item, stellen voorts van ghelijcken af den present-meester, ende en willen van nu voortan gheenen ghestelt hebben.

Item, dat scepenen van beede de bancken de processen, by hemlieden ghewesen ende die gheappeleert zijnde, houden

staende t' huerliedder coste, behoudens redelicken salaris.

Item, begherren voorts eene wake by conincstavelrye, by daghe ende by nachte, d'een wake afcommende ende d'ander opcommende.

Item, begherren voorts dat men gheen en voorcoop van grane en doe binnen den lande van Vlaenderen, up lyvelic ghecorrigeert te zyne, volghende den mandemente der K. M.

Item, den xxij in Ougste vonden hemlieden groote menichte van den ghemeente voor 't huus van mynen heere den hoochbailliu, ende begeerden recht, wet ende justicie ghedaen te hebbene, ende de voornoemde hoochbailliu begheerde uut elcker nerringhe te hebbene xij ghesellen, t' sijnder assistentie, de welcke hem eet deden ghoet ende ghetrauwe te syne, ende hy van ghelyke dede hemlieden ooc eet, ende doen vergaderden alle de nerringhen ghewapent in huerliedder huusen, ende die van der weverye vergaerden in den Bogaerde, ende voor den ellef ueren van den daghe was Lievin Pien overgheleet ter banc in de sale van 's Gravensteen, present die van der poorterye, de dekenen ende de ghesworenen van der weveryen, ende by hem was brocht, eerst twee smeden, Jan van Waesberghe, Lievin Lammins ende Joos Corbeel, ende men was over de exame tot 's avonts ten zes ueren van den avond, ende de voornoemde Lievin Pien was zoo zeere ghepijnt dat men hem in eene treme draghen moeste naer 't Sausselet.

Item, 's Maendaechs, den xxv^{en} in Ougste was den drye leden van der stede ghevraecht wat men met Lievin Pien doen wilde; want hy wederomme loochende alle 't ghuent dat hy ghekent hadde.

Item, 's Dysendaechs, den xxvj in Ougste, vergaderden de nerringhen ende de weverye, elc in haerlieden huusen, ende begeerden den voornoemden Lievin Pien wederomme ter banc zonder eenich delaey, in alder manieren als te vooren; maer die van de wet begeerden te hebbene 't huerliedder discretie met xij notabele, die men daertoe kiezen zaude; maer 't was ontseyt, ende ten twee ueren naer de noene was Lievin Pien weder ter tortuere ghedregghen in eene treme, ende men was over de exame tot den acht ueren in den avont; maer en wilde niet kennen, ende men + presumerde datter eenighe toverye mede speelde, uut welcken dat men hem afscoer al sijn haer, in wat plaetsen dat ghestaen was, ende daer wert ghevanghen een meesteresse t' Sente Pieters, ghenaeamt Maeyken van Sente Pieters, mitsgaders Henderic Paelinc, ende noch een barbiersterigghe op Sente Lisbettengracht, de welke personen berucht waren van toveryen.

Item, den xxvij^{en} in Ougste was Lievin Pien brocht in de vierschaere, in eene treme, ende de bailliu maecte hem heesch te zynen laste, ten eersten, als dat hy in 't jaer xv^oxxxvj hadde helpen adcorderen de begherte van vier hondert dusent guldenen; ten tweeden, in 't zelve jaer overghegheven hebbende zyn sluetelen die hy te bewaren hadde van den secrete in 't Beelfroet, daermede dat men by nachte ende ontyde daer in ghinc; ten derden, als dat hy van der stede ghoede ghenomen hadde ende geemployhiert te zynen profyte, ende was daerom verwesen ende s' achternuens gherecht met den sweerde voor 's Gravensteen op een sca-vaut, ende begraven t' Senter Claus, in de kercke, voor den autaar van Sente Anne.

Item, het is te wetene dat op den xix van Ougste hier te vooren als Reynier van Huffele uut der stede vloot, dat min heere de hooghbailliu hem dede vervolghen by eenen Pieter de Sceppere, dienare, ende meer andere, ende vonden den voornoemden Reynier binnen der stede van Bruusele, daer dat Reynier ghevanghen wart; maer Jacob van Melle die vloot uut Bruusele; ende dese tydinghe te Ghent commende, zoo sant de stede van Ghent eeneghe ghedeputeerden naer Brusele, om huerlieder dienaers, de welcke Reynier ooc hadde doen vanghen, om hemlieden ontslegghen te hebbene, ende den voornoemden Reynier in de stede van Ghent te ghecryghene.

Item, de ghedeputeerden waren Jacob de Vrient, Jacob Goetghebuer, Olivier Serlambert ende meer andere, ende daer commende de dienaers worden ontslagghen; maer sylieden ghedeputeerden moesten daer in ostagien blyven, ende met den dieners quamen eeneghen van Brusele der wet van Ghent te kennen geven dat hem Reynier te Bruusele te rechte ghestelt hadde.

Item, op den Colatiesoldere was ghelesen op eenen noene eene prevelegie, die men heetende was 't Calfvel, dwelc vele pointen in hilt, ende was ghemaect ten laste van den insetenen van Ghent, in 't jaer xv^e vijftiene, in 't scependom mer Willem de Wale, Pieter Braem ende hueren ghesellen, ende was uten secrete ghehaelt, den xxx in Ouchste, met der lade 3, daer in lach den paeys van Toers, den pays van Casant ende dit Calfvel.

Item, den xxxj van Ougste, trocken naer Bruusele uut elcker banc twee scepenen ende meer andere ghedeputeerden.

Item, op den tweesten van September waren alle de dekenen op den Colatiesoldere, daer op ghedaen was dat min heere de hoochbailliu begherde 't Calfvel te legghene in een zeker beslotene plaetse, die men daertoe ordeneren saude, ende beloofde acte te ghevene als dat hy hem met den Calfvelle niet behelpen en saude also langhe als de keysere, grave van Vlaenderen, uut den lande zijn saude, ende was des anderdaechs by colatie den ghemeente te kennen ghegheven, ende 't slot van den drye leden hilt inne dat men 't Calfvel scueren saude, 't welcke terstont ghedaen was in Scepenencamere.

Item, ter selver colatie worden gheroupen alle erfachtighe poorters die in gheen neeringhen vry en sijn.

Item, terstont naer dat dit voorseit contract ghescuert was, zoo was er een besouc ghedaen ten huusen van de gheene die noch leefden, die scepenen van der Kuere waren als 't contract ghemaect was; maer men vont er niemand t' huus, ende binnen der selver nacht absenteerde hem ooc de hueverdeken, ghenaempt Jan de Bloc, ende in zyne plaetse was hueverdeken ghestelt meester Lievin Hepscaep, deken van den temmerlieden, als stedehoudere van den voornoemden hueverdeken.

[In deze vergaderinghe sijnde, was voort versocht dat men in de stede van de tesoriers kiezen saude uut elcken lede drie notabele, die alle drie maenden rekenyngen doen souden, ende de selve ix^e sauden hebben d'administratie van alle de weercken deser stede met diesser aencleeft, ende en zullen gheen weerck beginnen zonder 't selve te vulmakene; ende van de poorterie was ghecoren Gillis Halsbeerch, gheseyt Algoet, Gheeraert d'Oosterlynck ende Joos van Brakel,

gheseyt van den Bossche, ende van de neerynghen Jooris Vijts, Gheeraert van den Buundere ende Laureys Clays, ende van de weverye Jan Sanders, Veltstrate, Clays de Bück, apotecaris ende Pieter Dullaert. (Pr. Ar.².)]

Dit naervolghende es de copie van woorde te woorde 't inhouden van den Calfvelle, dat by colatie ghescuert was :

« Also onse harde gheduchte heere ende prinche Kaerle, by der gratien Godts, prinche van Spaengen, ertshertoghe van Oostenrike, hertoghe van Borgondien, grave van Vlaenderen, naer dien dat zyne ghenade de ondersaten deser zijnder stede van Ghent hem met grooter blyscepen, eere ende reverentie ende onderdanichheit ghehult ende ontfanghen ende eet ghedaen hebben, als goede, ghetrauwe ondersaten sculdich zijn hueren natuerelicker heere ende prinche te doene duechdelic ende vulcommelic, gheinformat ende onderrecht es gheweest dat eenighe personen der selver stede in cleenen ghetaele uut quaden gheeste hemlieden vervordert hebben openbaerlic onder 't volc te stroyene, dat onse voorseide gheduchte heere beswerende zijn lant van Vlaenderen ende belovende 't selve in vrede te houdene ende in rechte en usagien, de rechten, prevelegien, vryheden, costumen ende usaegien der selver stede te onderhoudene, beswooren ende gheconfirmeert zoude hebben alle de andere rechten, prevelegien, costumen ende usagien, danof zy ghebruct sauden hebben voor den paey van Casant, dwele men aldus niet verstaen en mach, ghemerct dat den zelve van Ghent, omme huere verdiente vele van huerlieder voorseider prevelegien by den selven paeyse van Casant ende andere voorgaende paeyen ghenomen ende niet gherestitueert en hebben gheweest, comitterende midts dien crimen

lesæ majestatis, ende verbuerende huerelieder lijf, ende stellen by dien de stede in dangiere te vallene in grooter beroerten ende commotien tot geheelder bederfenesse van diere, ende hoewel de bailliu ende scepenen van der Kuere ende andere van der wet der voorzeider stede, van desen quaden opsette te vullen gheinformert zijn gheweest, niet min zy en hebben de besculdighe ende mesdadighe niet ghestraft noch ghepuniert naer haere verdienste; maer uut favuere, jonste ende ignorantie de sake niet ghenouch weghende, hebben alleenelic den eenen ghebannen ende andere pugnitie, drye ghecondempnert ende ghewijst een jaer te gaen woonen ende huere residentie te gaen houdene, den eenen te Roeme, den anderen te sente Jacops in Compostelle, den derden te Cuelene, welcke pugnitie niet condigne noch corresponderende en es der mesdaet, daer af onse gheduchte heere gheen redene en heeft te vreden te syne; maer meent daer inne te voorsiene dat derghelijcke niet meer en ghebueren sal, ten ende dat zyne stede ende goede ondersaten van Ghent daer by niet en vallen in desolatie, tweedracht ende onghenouchten, zoo t'anderen tyden by sulcken quaden opsette en inghevene gheweest heeft, ende omme daer toe te comene ende elcken ghenouch te doene, heeft ghelast ende bevolen den heere ende der wet uut huerlieder secreete te halene den principalen brief van den paeyse van Casant, ende dat den selven paeys, ende bysondere den sesten en sevensten artycle van dien, voor de notable van der voorseide stede hooghe ende overluut ghelesen worde, soo dat niemant ingnorantie en pretenderen en mach, ende om dat aldus ghedaen zijnde, heeft gheordonneert, ende ordoneert midts desen : dat men den selven paeys in alle poeinten ende arty-

clen onderhouden ende uutghedaen alleenelijc de rechten ende prevelegien ende provisien der selver stede ende ingeseten van Ghent ghejont ende verleent van wylent coninc Philips, ons voortijts gheduchts heeren vadere, ende hem tot sijnder vorseider huldinghe ende blyde incomste, ende midts den leste consente van der bede hem ghedaen, ende dat men achtervolghende dien ende naer den uitwysene van den selven paeyse van nu voortan procederen sal in 't vermaken ende vernieuwen van den deken van den ambachte van der weverye ende ooc van den ghemeenen dekenen in 't let van nerringhen, also men altijt ghedaen heeft sichtent den vorseiden paeyse van Casant, ende omme de vorseide errueren, ghebreken ende quaet verstant ende ander dierghelijcke te scuvene ende te belettene, so wilt ende ordonneert voert onse vorseide gheduchte heere dat alle de eeden van nu voortan ghedaen sullen werden, het sy by synen bailliu oft andere syne officiers, scepenen van beede de bancken, overdeken, syne ghemeene dekenen ende gheswoornen van der neeringhen, insgelijcx de deken van der weveryen, zyne gewoornen ende de dekenen, midts-gaders alle andere beswerende de prevelegien, vryheden, costumen ende usagien der vorseider stede tot hueren ancommene in officien, den selven paeys besweerende ende eet doen sullen die te houvene, op de condicien ende met de reservatien, addicien, ampliatiën in den paeys van Casant begrepen ende der stede van Ghent ghejont, ende sichtent verleent, soo vorseit is. De selve onse vorseide gheduchte heere wilt ende ordonneert voort dat alle persoonen wie zy sijn van nu voortan hem niet en vervorderen en zullen zulleke ende ghelijcke faeme ende gheruchte op te ghevene ende te

stroyene onder de inghesetene der voorseider stede, ofte die hem daer anne toe hulpe, raet ende bystant doen ende hemlieden daer inne ooc stercken ende andere vertrecken sullen sonder 't selve te bringhene ter kennessen van der wet, waer of wat plaetse dat ghebuerde, het ware in de huusen van huerer nerringhen, wijcken ende andere vergaderinghen, als aenghaende ende doende directelic jeghens de hoocheit van hueren prinche ende 't welvaeren der zelve stede ende insetenen van diere, lyvelic ende crimenelic ghestraft ende ghepugniert sullen werden sonder verdrach, favuer ofte dissimulatie, in exemple van allen anderen, ordonneren ende bevelen onsen bailliu, scepenen van der Kuere der voorseider stede, jeghenwoordich ende toecomende, dat zy zulcke ende dierghelijcke opghevers, huere medepleghers hemlieden mesuserende, in der manieren voorseit, straffen en pugnieren crimenelic van den lyve, sonder dat te latene uut favuere, vriendscap, maechscap oft andersints, in wat manieren dat zy, op peyne van ons gheduchts heeren indignatie, ende daer af zelve arbitralic ghestraft te werdene, ende ten ende dat dese ordonnantie te bet onderhouden ende achtervolcht worde, ons voorseide gheduchte heere wilt ende ordonneert dat dese acte, gheteekent met sijnder hant, gheleyt wert in 't secret van scepenen, ende gheregistreert in den Roeden Bouck tot eeuwigher memorien. Actum te Ghent, den xi April vijftien hondert vijfthiene naer Paesschen. Onder ghescreven : By ordonnantien van mynen ghenadighen heere, ende gheteekent Hanneton. »

Item, den xj^{en} in Septembre was ter tortuere Philips van Driessche van Wachbeke, ende ten zelve daghe was in 't Scepenhuus brocht seker goet, toebehoorende Reynier van

Huffelghem, dwelc men meende ghevlucht te hebbene t'scepe ter Muden ute.

Item, den xiiij^{en} in Septembre worden an den Roeden Turre ghehaelt dry manden met lijnwade die men seyde toebehoerende Jan de Backere f^r Bertelmeeus.

Item, den xiiij^{en} in Septembre werden dese voorzeiden manden ontslegghen ende men saude se wech ghevoert hebben; maer zy werden wederomme ghebrocht, ende daer naer weder ontslegghen; want scepenen en waren niet diligent te ondersoucken de waerheyt.

Item, den xv^{en} in Septembre zoo hadde sententie Philips van Driessche voorseyt. Item, was ghewesen ende was ghegeeselt met roeden tot den bloede, met eender scroode voor zyne ooghen ter Mudepoorte uute ende ghenaghelt met sijnder oere an de ghalghe, ende moeste se selve afstrecken, ende bovendien al de ghene die hy verscat hadde in de settinghe te ontfane dat moeste hy weder restitueren.

Item, den xvi^{en} in Septembre quam te Ghent de tydinghe dat die van Ghent 't proces verloren hadden te Brusele jeggens Reynier van Huffelghem.

Item, het es ooc te wetene dat op de Colatiesoldere, den xiiij^{en} Septembre hier te vooren, ghelesen was den eet, die de grave van Vlaenderen dede te Sente Jans in de kercke, den vierden in Maerte xv^o xiiij, de welcke ludende was aldus:

« Dat swerd gy gerechtich heere ende grave van Vlaenderen te zyne, ende dat daer toe behoort, de heleghe kercke in haeren rechte te houdene ende te doen houdene; dlant van Vlaenderen in vreden, rechte ende in wetten te houdene ende te doen houdene; de privelegien, vryheden, costumen ende usagien ende de rechten van der stede van Ghent te

houdene ende te doen houdene; aerme ende rijke te rechte te houdene, ende al te doene dat een gherechtich heere ende grave van Vlaenderen sculdich es van doene; also moet u Godt helpen ende alle syne heleghe. »

Item, ten zelve tyde laghen eenighe scepenen van der Kuere ende van Ghedeele te Mechelen, ende de coninghinne begheerde te wetene wat eet dat die van Ghent begheerden van scepenen ghedaen te hebbene, waer om dat men de eopye derwaert sant.

Item, ten selven tyde was haer ooc ghelesen den eet, die de neghen comysen acht daghen hier te vooren ghedaen hadden, daer in dat ghemeente niet wel te vreden en was.

Item, dit waren de comysen also zy ghenaept ende ghe-toenaempt waren; eerst de poorterye :

Gillis Halsberch, alias Aelgoet.

Gheeraert Oosterlinc.

Joos van den Bossche, gheseit van Brakele.

Van de Neeringhen :

Jooris Vits.

Gheeraert van den Bundere.

Claeis de Buc.

Van der Weverye :

Jan Sanders, in de Veltstrate.

Lauwereis Claeis, f^r Amants.

Pieter Dullaert.

Item, den xvj^{en} in September voornoemt was by der wet van Ghent ghebannen eenen Pieter Kenoe, ende dat om dat hy als conincstavele in 't quaertier, op tytele van wake te houdene, veele diversche saken bedreven hadde, ende ooc eenen Lieven Tac, by forsch en uyt zynen huuse ghehaelt, ende was ghebannen vijftich jaer uyt Vlaenderen, ende vier van zyne adherenten waren ghewijst te sittene acht daghen in den put te burne en te broode.

Item, ten zelven daghe waren achterhaelt in 't scip van Matijs Roethase twee tonnen met goede die men seyde toebehoorende Anthuenis de Baenst, die hem absent hilt; het was achterhaelt te Eecke ende te waghene Ghendewaert brocht; maer de weduwe van Antuenis van Lykercke, die drouch haer dit goet anne, so dat 't by dien ontslegghen was.

Item, ten zelven xvj^{en} daghe van September was by der wet van Ghent ontslegghen Lievin Lammins ende Jan van Waesberghe, daer in dat 't ghemeente niet wel te vreden en was, niet jeghenstaende dat se belofte ghedaen hadden te commene als 't scepenen hemlieden ontbieden sauden, ende uut der stede niet te ghaene up achterhaelt te syne van 't ghuene men hemlieden betyghende was.

Item, 's anderdaechs des morghens vrouch vonden hemlieden grote menichte uut elcker neiringhe voor 't huus van den hoochbailliu in de Onderstrate, ende wilden Jan van Waesberghe ende Lievin Lammins weder ghevanghen hebben, ende ooc eenighe wethouders.

Item, terstont wert ghevanghen Lievin Donaes, Joos Cheys, Lievin Lammins; ende Jan van Waesberghe meende hem te abstenteren, ende was ghecleet in vrouwen habyte met eender faeilje op 't hooft ende eene cameriere achter hem, met eenen hoeykene in haer hant; maer was bekend van eenen knecht die van Sente Jans ter eerster messe quam, op den Poldere, ende de voornoemde Jan van Waesberghe vernemende dat men hem vervolchde ende sonderlinghe by de Droochscerrershuus, die daer de wake hilden op 't voornoemde huus, ende hy Jan vloot in 't huus van Jacop Parmentier, ende clam daer over eenen muer tot in den byvanc van Simon Borluut, ende was daer ghevanghen, ende terstont

vergaderden alle de nerringhen in huerlieder huusen in manieren van colatien.

Item, in welcke colatie ghevraecht was wat men met den ghevanghene doen zoude, ende dese collatie duerde eer de andwoorde by scepenen overquam tot 's nachts tusschen xj ende xij ueren van der nacht, daer vele diversche poeinten ghesloten waren.

Item, sondaechs was Jan van Waesberghe gheleet ter exame, naer den noene, met den dekenen ende gesworenen van neerringhen ende van der weverye met eenighen notablen van der poorterye, ende men was oyer de exame van den drye ueren tot den zes ueren van den avonde.

Item, den xix^{en} in September trocken uut Ghent naer Mechelen, omme te vercryghene commysarissen omme eene nieuwe wet te makene, daer toe datter ghecoren waren uut elcken lede twee personen, te wetene, van der poorterye joncheere Claeis Triest, heere van Auweghem, Lowijs Bette; van nerringhen, Lievin Berrie ende Jan de Commere, f^r Jacops; van der weverye, Jan Sanders, in de Veltstrate, ende Mateeus van Deinze, ende met hemlieden reisden ooc twee kiesers van den voorleden halfougste, te wetene: Lowijs de Waele ende Jan de Vos t' Sente Baefs.

Item, den xxij^{en} in September was te Ghent by trompetslaghe gheboden wie de fugityve waren by namen ende toenamen, ende wie eenich van hemlieden levende binnen Ghent brochte, saude hebben zes hondert guldenen. Eerst meestere Philips van de Ketulle, Jacop van Melle, Gillis Stalins, Houtbriel, meestere Joos Triest, Jan de Backere, f^r Bertelmeeus, Joos de Grave, Jan van Eechaute, Willem de Ruddere, buter Waelpoorte, Joos de Brune, Lievin Myte,

Jacop de Grave, Mer Willem de Wale, Jan van Wijchhuuse, Jan de Vettere, tusschen-poorten, Gillis Stalins, corenaert, Reynier van Huffle, meestere Jan Baert, meestere Lievin Bloeme, Gillis de Baenst, Anthonis de Bacnst, f Jans, Sebastiaen Daene, Jan De Bloc, Jan Cheys, f Joos, ende meester Jan de Somere.

Item, den xxiii^{en} in Septembre quamen van Mechelen minheere van Beveren ende de president van den paerlemente van Mechelen; maer de ghedeputeerden van Ghent moesten blyven ligghende in ostagien te Mechelen; dese heeren en brochten anders gheen commissie dan nieu scepenen te makene in de plaetse van die ghevloten waren; maer zy bevonden dat 't ghemeente daer niet mede te vreden gheweest en soude hebben, daerom dat men op den xxvj^{en} der voorseider maent sant naer Mechelen, ende des anderdaechs daer naer quam de commissie omme de kiesers te makene, ende den xxvij^{en} Septembre worden de kiesers uitghegeven op eenen sondach.

Commissarissen. (1)

Minheere van Beveren.
De president van Mechelen.
Minheere van Eversbeke.
Minheere van Pouckes.

's Heeren kiesers.

Der stede kiesers.

Gillis Halsberch, alias Algoet.	Jooris Vijts.
Geeraert Oosterlinc.	Gillis de Bru.
Joos van den Bossche.	Lauwereis Claeys.
Martin Hueribloc.	Lievin Dherde.

(1) De namen der Commissarissen, der Kiezers en der Schepenen van der Kuere ontbreken in het Schepenboek.

Schepenen van der Kuere.

Mer Joos van Joigny, heere van
 Pamele, ruddere, ende midts
 zijnder non comparitie, was
 over hem ghecueurt, hoe wel
 dat hy de iiiij^e was in wette,
 Anthonis de Lu.
 Matheus van Deynse.
 Rogier van Sonnemare.
 Joncheer Charles van Yeghem,
 heere van Wiese, in de
 plaetse van Anthonis de Lu.
 Mer Gillis de Wilde, over hem
 Adriaen van Damme.
 Martin Volckaert.
 Jan van Dixmude.
 Lievin van der Haghe.
 Jooris van der Saffelt.
 Lievin van Huuckelgem.
 Jan de Keysere, d'oude, over
 hem Lievin Eechaute.
 Franchois van Haute, f^r Jacobs.
 Jacob de Wulf, f^r Gillis.

Schepenen van Ghedeete.

Joncheer Charles Utenhove,
 heere van Marckegem.
 Jan Dhooge, te Deermonde.
 Joos Cheys.
 Lievin Donaes.
 Joos de Grave.
 Pieter van der Spurt.
 Mr Jan de Grutere.
 Antonis Colpaert.
 Lievin van Casele.
 Joos de Croock.
 Lievin Prijsbier.
 Olivier Tyncke.
 Pieter van Ackere.

Item, den xxx^{en} in Septembere namen die van der weve-
 rye vele vrems lakens dat men in diverssche huusen te coope
 hilt.

Item, den vijftsten van Octobre was aen de nerringhen
 begheart dat zy verkiesen zauden by drye mael xiiij, ende
 eens xiiij, te wetene, beghinnende des anderdaechs dat saude
 wesen Maendach, Disendach, Woensdach ende Donderdach;
 maer de dekenen gaen van den solder zonder eenich slot te
 makene.

Item, ten selven daghe trocken de commissarissen naer

Mechelen, des morghens ten seven ueren , ende twee ueren daer naer waren ons ghedeputerden, die te Mechelen ghelegghen hadden, binnen Ghendt.

Item, den vij^{en} in Octobre waren alle de dekenen op den colatiesoldere om te wetene hoe ende in wat manieren dat se kuere doen wilden , ende bleven vergadert tot den acht ueren van den avonde, sonder iet te doene ten proposte.

Item, ten zelven daghe was ghevanghen Reinier van de Velde by die van der weveryen, daer hy meende te gaen rydene uut der stede, In syne affairen. Ende ten zelven daghe wierden meest alle de scepenen van Ghedeele ghevanghen van den jare xxxvj, ende dat midts dat Jan de Backere, fugityf, eenen brief ghesonden hadde dat die van Ghedeele gheaccordeert hadden in 't consenteren dies questie was, also wel als die van der Kuere, also hy screef.

Item, den vij^{en} van Octobre waren ghevanghen by nachte van den wakers .vij. vremde ghesellen ende eene vrouwepersoen.

Item, den viij^{en} van der selver maent was weder een voorghebodt uutgheleit dat hem alle manieren van vremde ghesellen, die hier gheen were in stede te doene en hadden, dat zy hem binnen zonneshyne uut der stede maken zauden, op corexie van scepenen, ende ooc dat niemant in zijn wake gheen stedehaudere stellen en saude dan crancke ende onvermoghen lieden, weduwen, ende die uut der stede te doen hebben, mochten apocinteren met huerlieder conincstabele ende den anderen wakers.

Item, ten zelven daghe wierden de vreemde ghesellen ontslegghen, maer moesten staen op een scavaut voor 't Sausselet of ze iemant kende.

Item, ten selven daghe was elcken deken een biljet ghegeven, ende elc deken dede zijn volc vergaderen naer der noene in haerlieder huusen, om te wetene of sy naer 't inhouden van den biljetten verkiesen wilden; maer om dies wille dat 't biljet zoo dobbel ende onverstaendelic voor simpel lieden ghestelt was, zo en wilden zy naer het inhouden van den voornoemden biljetten niet verkiesen.

Item, op Sente Denijsdach waren alle de dekenen weder vergadert op den Colatiesoldere ter causen van der verkie-singhe; maer en hadden noch gheen en voortghanc.

Item, den x^{en} in Octobre, 's morghens vrouch, quam de tydinghe dat er .x. oft .xij. ghesellen commen waren op 't casteel te Gavere; scepenen dese tydinghe hebbende, zonden terstont eenen messagier tot daer, om te wetene van wiens weghe dat se daer waren, ende tot wat causen, ende de messagier commen zijnde van Gavere, sonden scepenen terstont eenen anderen bode tot Mechelen by mevrouwe de coninghinne.

Item, den xj^{en} in Octobre was weder collatie binnen Ghent, om te wetene oft men verkiesen wilde op letteren van non pre-judicien, elc in 't zyne, zynen deken maken in zijn huus, ende was ten zelven daghe also ghesloten.

Item, was ten zelven daghe ghesloten, dat die van der Weverye, alsozaen als die van Nerringhen, vercoren sauden hebben, dat zylieden hueren deken ende gesworenen vermaken zauden, om dies wille dat al van eenen eede zijn zaude.

Item, was ooc ter zelve colatie ghesloten dat men by trompetslaghe ghebieden zaude waert dat er eenighe quaetwilleghen in 't lant quame, dat die van den platten lande

de clocke slaen sauden ende smyten se uten lande; ten tweesten dat men saude fortifieren alle stercten ofte sloten ligghende ten platte lande; ten derden dat men saude seryven aen alle de smalle steden ofte zy sauden bescudden des keyzers lant met die van Ghent, indien men den lande van Vlaenderen eenighen oploop dede.

Item, binnen den zelven daghe quam uut Inghelant binnen Ghent de Palsgrave, ende was ghelogiert in de Swane voor den Hooyaert, ende vertrac den xij^{en} in Octobre, ende in zijn vertrecken beloofde hy die van Ghent goet rapoort te doene by mevrauwe de coninginne.

Item, ten zelven daghe was by voorghebode uutgheleyt den lantman de cloeslach, ende ten selven tyde begonsten die van den platten lande te vluchten ende huerlieder beste goet ter stedewaert te bringhene, uut vreesen dat er eenighe oorloghe rysen mochte.

Item, den xij^{en} in Octobre begonsten de nerringhen te verkiesene sulc also 't ghesloten was, te wetene Maendach, Dysendach ende Woensdach.

Item, den xiiij^{en} in Octobre trocken eenighe ghecommitteerde naer Gavere, te wetene : mine heere van Maerkeghem, voorscepenen van Ghedeele, Lowijs Bette, Jacop de Vrient, Lievin van Wymeersch, Willem de Ruddere ^{Ch. de Lave} f Simoens, ende meer andere, omme te wetene oft de ghesellen van den casteele sauden willen vertrecken, men en saude hemlieden niet misdoen, nietjeghenstaende dat se stercklic beleyt waren ende ghewacht van den lantvolcke; daer op dat de ghesellen andwoorde gaven dat se van daer niet scheeden en sauden, ten ware by bevelē van der coninginne die se daer ghesonden hadde, danof dat se commissie toochden.

Item, den xv^{en} in Octobre vergaderden alle de dekenen ten Augustynen, also zy pleghen op Onser Vrouwendach halfougste, om te kiesene eenen hueverdeken, ende de kuere viel op Lievin Derde, deken van der schrijnwerkers, ende Gillis van Merlaen, cnape, deken van der oude scoemakers.

Item, de hueverdeken dede synen eet ghelijc men van auts tyden gheplooghen hadde, besweerende den paeyns van Casant met de adycien ende provisien daer inne, dat ghe-meente seer ontpaeyt was, ende moeste des anderdaechs eenen anderen eet doen ghelijc scepenen ghedaen hadden.

Item, den xvj^{en} van Octobre bracht Ewein van Vaernewijc binnen Ghent eenen jonghen gheselle ghevanghen die com-men was uten casteele te Gavere.

[Want dese Yweyn hadde hem als capiteyn ghevoucht ende lach voor 't casteel met somighe lantboeren omme de passage van den gonen dier upcommen waren te bewarenc dat zylieden niet wechloopen noch ontcommen en zauden. (Pr. Ar.^a.)

Ende waren ten zelven daghe ghecreëert ende ghecoren elc in zyne neerynghe, zo hier naer volcht, den xvi^{en} in Octobre xv^oxxxix.]

Heuverdeken.

Deken van de W^everie.

Lieven Dherde.

Phelips van den Bossche.

Franchois Deynoot, f ^r Anthuenis,	van de Vleeschauwers.
Martin Hueriblocq,	van de Vischcoopers.
Laureys Legiers,	van de Maeckealers.
Pauwels Goetkint,	van de Backers.
Lievin van der Bruggen, f ^r Gillis,	van de Brauwers.
Franchois Everwijn,	van de Schiplieden.

Jooris de Smet ,	van de Scheepmakers.
Jan Bauwens, f ^r Jacobs ,	van de Huudevetters.
Jooris van Oostende ,	van de Smeden.
Jan Dhyne ,	van de Grauweerckers.
Pauwels van Hulse ,	van de Lammerweerckers.
Baven van Waterschoot ,	van de Curdewaniers.
Anthuenis van Hele ,	van de Plaestereers.
Lievin Rattevelt ,	van de Hautbrekers.
Lodewijck van der Beke ,	van de Cleercoopers.
Jan de Sadeleere ,	van de Kersgieters. 10
Lievin Raverick, backere ,	van de Wapenmakers.
Jan Huughezone ,	van de Tijcwevers.
Gheeraert van Wettene ,	van de Tapijtsiers.
Olivier Tyncke ,	van de Meerseniers.
Lievin van Wymeersch ,	van de Cruudeniers.
Cristiaen van Kersbeke ,	van de Caescoopers.
Daniel de Vos ,	van de Freyteniers.
Victor Dherre ,	van de Wijnmeters.
Pieter Mast ,	van de Wijnscoorders.
Jan Serlippens ,	van de Cuupers. 20
Pieter van Vaerwijck ,	van de Schilders.
Lievin de Drupere ,	van de Scheppers.
Gillis van der Dijkstadt ,	van de Rootverwers.
Joos Goethals ,	van de Mueleneers.
Lievin de Pape ,	van de Blauwers.
Jacob Weyns ,	van de Gautsmeden.
Jan Sanders ,	van de Wittelcertauwers.
M ^r Lievin Hebschaep ,	van de Temmerlieden.
Lievin van der Meere, up den Reep ,	van de Ticheldeckers.
Jan de Conynck ,	van de Metsers. 30
Christoffels Rooms ,	van de Saghers.
Pieter van den Driessche ,	van de Stroodeckers.
Jooris Tournoy ,	van de Causmakers.
M ^r Laureys Biebau ,	van de Baerdemakers.
Thomaes Scheerpaert ,	van de Waghmakers. 50

Pieter van der Brugghe, over Lievin

Dherde,	van de Scrijnweerckers.
Jan van der Eede, f Roelants,	van de Hautdrayers.
Willem de Ruddere, vetcul,	van de Olyslaghers.
Pieter Baes,	van de Lijnmakers.
Maerch de Mil,	van de Potghiers.
Pauwels Toebast,	van de Cooremeters.
Jan Cricke,	van de Potmakers.
Jan van Hove,	van de Riemmakers.
Pauwels Martijns,	van de Hoemakers.
Gillis van Merlant,	Deken van de oude schoen- makers. 48

Aldoe ghecoren knapen van den Curte Sweerde.

Jan de Bock,	van de Swarteleertauwers.
Lievin Stuer,	van de Pijnders. 42

Item, den xvij^{en} in Octobre waren alle de geswoorene van der weverye verandert ghelijc men pleecht te Paesschen, ende ten selven daghe waren weder alle de dekenen vergadert op de Colatiesoldere, ten versoucke van Ewein van Vaernewijck, hooftman van den lantvolcke dat voor Gaver lach ende versouckte dat hem die van Ghent acte verleenende saude van den beleghe ende dat se hemlieden 't selve androughen, waer inne dat heere ende wet niet consenteren en wilden.

Item, de voornoemde dekenen begheerden eenen brief op 't casteel ghesonden t' hebben; maer de hoochbailliu ende de wet en wilden den brief niet openbreken.

Item, wat hier te vooren leiden die van Ghent zes ghesellen op 't casteel te Hoedone, te wetene : meestere Griffioen Bogaert, Philips Sersanders, f Jooris, ende meer andere.

Item, op Sente Luucxdach, den xvij^{en} Octobre, des morghens, trac de hoochbailliu uut Ghent naer Mechelen, ende liet also de stede van Ghent, waeromme dat groote murmeratie quam onder 't volc.

Item, ten zelven daghe wert vermaect den deken van der weverye; Joos van der Haghen, deken, was verlaten, ende Philips van den Bossche wert deken van den ambachte van der weverye, ende Denijs van Boven, de cnape van den ambachte, wert ooc verlaten, ende daer wart cnape ghemaect eenen Jan Sent, ende midts dat hy lesen noch schryven en conste, wert weder verlaten, ende in plaetse wert ghestelt Gheerof de Scutere.

Item, op den zelven xvij^{en} dach overleet in 't Sausselet Jan Van Waesberghe, ende ghestorven sijnde, was 's anderdaechs op eenen Sondach ghedregghen t' synen huuse om ter erde te doene, daer omme dat groot gheruchte rees onder 't volc, ende ten selven daghe quamen, jegghens 's avens, groote menichte van jonghe onghetroescepte lieden cloppen ende roupen crijsschende voor de duere van Scepenen-
mere ende elders : « Waeromme dat den lichame van Jan Waesberghe gheen justicie over ghedaen en was ! » Scepenen dit hoorende ende siende, deden den dooden lichame weder bringhen in 't Sausselet.

Item, den xix^{en} in Octobre hilt men colatie om te wetene wat men met den dooden lichaem die overleden was, doen wilde, ende 't overeendraghen was dat sylieden hem ghedroughen in de wet, also zy dat verstonden, ende wert binnen den selven achternoeene begraven in Sente Niclaeiskerke.

Item, ter selver colatie waren weder veel nieuwe artyclen

ghesloten, onder andere dat alle de ghene die eeneghe stercten van der stede ghebroken hadden, als aen de veste, bollewercken ende andersints, als Jan de Grutere ghebroken hebbende 't bollewerck buter Waelpoorte, te Vaerewijc, ende Joris van Crombrugghe, die de baerbelcansels gheweert ende afghebroken hadde, als hy ontfangher was, tusschen der Peterceliepoorte ende der Hueverpoorte, ende wie in sulke ende ghelijcke saken beschuldich ware, dat hy dat saude doen maken t' synen koste.

Item, dat scepenen corrigeren sauden alle de ghene die onbehoerelic riepen ende creessen up scepenen ende andere contrarie redene ende recht van justicien.

Item, dat de onderbailliu de officie bedienen saude alleens of de hoochbailliu in stede ware, daer toe dat men hem presenteerde .xij. hallebaerdiers t' sijnder assestentie ter stede coste.

Item, ten zelven daghe quam de tydinghe dat omtrent de stede van Nienhove ghesien was veel volcx van oorloghen, dwelc waerachtich was; want zy passeerden duer dlant van Aelst tot Gavere, op 't casteel, sonder iemant te mesdoene; maer op 't casteel sijnde, quamen ten huuse van Ewein van Vaernewijc, de welcke op dien tijt te Ghent was, ende namen daer .xvij. half haken, twee halfslanghen ende buscruut, bedden ende andersins, ende lieten op 't casteel .xx. versche ghesellen ende reisden weder wech ende met hemlieden de .x. ghesellen dieder van te vooren op ghelegghen hadden.

Item, tot alle plaetsen daer dit volc van wapenen passerende was, daer was dlantvolc seer vervaert, ende brochten veele van hare beste goede ter stedewaert naer Ghent, som te scipe, som te waghene, som te peerde, ende sommige

gheladen up haren hals, dwele deerlic ende compasselic om sien was.

Item, die van Ghent sonden ute t' allen plaetsen ende prochien waert byaldien dat hemlieden eenich overlast quame van volcke, dat sy de clocke slaen sauden, ende in contrarien van dien dede Arent Luutins alle de prochien duere van der coninghinne weghe bevel dat se an de clocke niet comen en sauden, ende bracht also dit voorseide volcke duere tot Gavere.

Item, ten selven daghe als dit gheschiede, Ewein van Vaernewijc te Ghent sijnde, als voorseyt es, die volchde an de stede van Ghent om te hebbene acte van der stede weghe dat so wies hy ghedaen hadde, dat hem 't selve 't ghemeente geheel ende al androuch, ende de tydinghe te Ghent comende dat dit volc up 't casteel commen was, soo wert de stede geheel in roere, ende daer waren eeneghe quaetwilleghen die desen Ewein van Vaernewijc vonden in de Veltstrate, ende waren hem betydende van der voorseyder sake, hem ansegghende dat hy een verrader was, ende moeste sijn lijf solveren ofte hy sauder ghebleven hebben, ende dus was de stede in grooter beroerte als datter vele waren die van stonden aen wilden naer Gavere trecken; maer binnen den zelve avond quam de tydinghe dat se afghetrocken waren, als 't voorseit es, daer by dat volc cendeels cesseerde ende stilde.

Item, ten voorseiden daghe was op den Colatiesoldere eenen brief ghelesen die de hoochbailliu ghescreven hadde aen scepenen van Ghent, inhoudende als datter lieden binnen Ghent waren die daghelicx in 't Scepenhuus ende ooc achter straten maecten veel segghinghe van der prevelegien,

ende waren nochtans de ghene die daghelicx ghemeenscip maecten met eeneghe fugityven deser stede, ten anderen als dat hy hem niet verwonderen en mochte van synen vertrecken; want hy seer curts voor sijn vertrecken, was van eenighe persoonen soo toeghesproken als dat hy niet en saude willen om half sijn goet noch eens in sulcke vreesen sijn; screef ooc overe als dat hy der stede van Ghent, in 't hof sijnde, meer profijts doen saude dan oft hy binnen der stede van Ghent bleven ware.

Item, den xx^{en} in Octobre was by eeneghe van Ghent [te weten als hooftman eenen Jan Debbaut met zyne complicen. (Pr. Ar.².)] ghehaelt te Semmersake uut der kerken vier tonnen met buspoere.

Item, den xxi^{en} in Octobre beghonst men de ghevanghenen in 't Chausselet te examineren met woorden; maer daer en quam noch anders niet af.

Item, den xxij^{en} in Octobre trocken eenighe ghedeputeerden van Ghent naer Gavere om te wetene oft die van den casteele niet en sauden willen restituweren Ewein Vaernewijc 't ghuent dat se hem ghenomen hadden, ende wisten zy van hemlieden iemant van den voornoemden Ewein te beclaghene, hy was poorter van Ghent, dat sy hem sauden bespreken tot sijnder poorte, daer hy te rechte stont; maer en waren van gheen sinne 't goet over te ghevene voor dat se bevel hadden van meghenadeghe vrouwe de coninghinne.

Item, den xxiii^{en} in Octobre trocken eenighe ghedeputerden uut Ghent naer Audenaerde, om noch breeder informatie te hebbene van Jacop van Quickelberghe, ter causen van den ghevanghenen.

Item, op Sente Simoen- ende Sente Judenavont, op eenen

Maendagh trocken uut Ghent twee waghenen met ghedepu-
teerden naer Curterijcke, ter causen daer waren commissa-
rissen te voren uten hove commen, ende wilden van der stede
weten weder sy met Ghent waren oft met den keysere, daer
op dat die van Curterijcke andwoorden : « Zy waren met
Ghent ende met den keyzere. » — « Neen, seyden de
commissarissen, ghy moet andwoorde gheven met d'een of
met d'andere. » Daer op dat se dach van rade namen.

Item, daer was een bevel ghedaen te Tielt, ende den vijf
roên van diere, dat elc sijn poortie van der settinghe dies
questie es bringhen saude te Curterijcke, in 't Casselryehuus,
t' eenen ghenoomden daghe ofte men saude huerelieder
persoonen ende huerlieder goet executeren daer voren.

Item, den xxix^m in Octobre, des morghens ten vier ueren,
quam de messagier van Curterijcke te Ghent, ende reet
ten .x. ueren weder naer Curterijcke by syne meesters die
noch te Curterijcke waren.

Item, binnen der selver nacht zoo waren die van der we-
verye ende veel van der wake, die de wake hielden in de
huusen van harer nerringhen, by d'een den anderen commen,
ende begheerden an elcanderen dat se ghelijc trecken sau-
den voor 't Scepenhuus, ende van daer niet sceedene voor dat
justicie ghedaen sijn soude over de ghuene die ghevanghen
waren; maer also God wilde de sake en hadde gheen
voortganc.

Item, scepenen dit verhoorende, deden voor den noene
bringhen ter exame Lauwereis Everdey ende Lievin Donaes,
present de .liij. dekenen, de notabele van der poorterye ende
de gheswoorenen van der weverye, ende worden gheexa-
mineert met woorden, maer niet ghepijnt; ende dit ghe-

duerde tot den vier ueren van de achternoeene, ende men saude se uutbrenghen sonder pynen ; maer de roere was soo groot onder 't ghemeente, dat scepenen 't selve ghewaer wierden ende deden doen Lauwereis Everdey ter banc leggen ; maer hy en kende van gheene saecken die men hem anseyde ; nochtans Lievin Donaes, verclaerde dat overdraeghen van den consente in 't jaer .xxxvj. ghesloten ende gheacordeert was by scepenen van beede de bancken, ten welcken tyde dat hy Lievin Donaes voorscepenen van Ghedeele was, ende hy Lauwereis Everdey voorseit een van synen medeghesellen.

Item, den xxx^{en} in October quam binnen Ghent de grave van Rues, ende was inne ghehaelt by mynen heere den onderbailliu met synen hallebaerdiers, ende dese heere van Rues was seer curts daer te voren commen uut Spangien van der K. M., ende bracht brieven met hem van den keysere, inhoudende hoe de keysere verstaen hadde hoe dat die van Ghent veel nieuwicheden ende wonderlicke saken voort ghestelt hadden.

Item, den laetsten Octobre vergaderden op den Colatie-soldere, eerst scepenen van beede de bancken, de notabele van der poorterye, alle de dekenen ende ghesworenen van der weverye, ende groote menichte van der ghemeente, daer dat minheere van Rues quam, de welcke vertoochte, eerst mondelinghe, dat hy de ghene was die de stede van Ghent alle eere ende vriendscip doen wilde die hem moghelic ware ; maer seyde dat de keysere seer verstoort was op die van Ghent, zulk als hy in syne brieven screef diere tot viere ofte vyve waren ; maer midts dat se alle in walsche waren ende seer quaet om den ghemeente te verstane, soo begheerde

minheere de hueverdekin dat men se translateren saude in vlaemsche, daer inne dat minheere van Rues consenteerde.

[Biddende zeer hertelick de ghemeente dat elc saude willen laten zijn vergaderinghe in de huusen ende scheeden, latende der justicie ghewerden, alle zaken sauden wel payselick ende ten goede effecte ghebrocht werden, ende dat hy hoopte ende meende zoo vele te doene dat hy der M. wel paysieren saude. (Pr. Ar.^o.)]

Item, binnen den selven daeghe quamen onse ghedeputerde t'huus die te Curterijcke gheweest hadden, ende tsachternoens vertoochdense voor scepenen ende de ghemeente wat se ghebesoengiart hadden.

Item, te Curterijcke commende, waren de commissarissen van den hove wech ende hadden ghelaten minheere van Huele ende minheere van Poucke in huerlieder stede, sonder commissie; maer mondelinghe ghelast, waer by dat die van Ghent huerelieder last niet en ontdecken; maer brochten mede wederomme gheseghelt alsoo sy dat mede droughen; maer brochten mede in gheschrifte zule als meester Cornelis Roese, pensionaris van der stede in 't jaer .xxxvj. van der stede van Curterijcke ende eeneghe scepenen van den voornoemden jare verkent, daer se wel gheexamineert waren op 't Scepenhuus, ter presentie van den ghedeputeerden van Ghent, ende 't verkennen van hemlieden was ghenouch ghelijc Lievin Donaes verkent hadde, als dat die van Ghent mevrauwe de coninghinne overdroughen haer gheconsenteert te syne by die van Ghent volc te doene naer transport, ende die selve te betalene also meester Cornelis Roese vertoochde by eenen registre, die hy hilt, daer inne dat hy alle saken in gheschrifte ghestelt hadde, daer

over dat hy gheweest hadde, daer uut dat de ghedeputeerden cotype mede brochten.

Item, op Sente Simon- ende Sente Judendach dede de coninginne ghebieden te Deinze ende van ghelyke te Moerbeke ende in meer andere plaetsen, waer 't dat er volc van wapenen quame, dat men die met paeyse saude laten passerren, ende by aldien dat se wel betaelden, ende datte op seer groote pyne; ende van ghelijcken dede men een ghebot dat niemant sijn goet vluchten en saude op ghelyke pyne.

Item, den iiij^{en} in Novembre was, uut laste van de comisen der stede van Ghent, den ghemeente te kennen ghegheven, by colatien, dat men saude laten verpachten alle de assysen, also sy van auts tyden ende 't jaer voorleden gegaen hadden, om den last van der stede mede te betalene ende alle onversiene costen die de stede daghelicx anquam ende ghescepen was daechelicx meer toe te commene; want men ten selven tyde alle ghereescepe maecte als van plancken om 't onderhaut van den watere in 't Cuupgat, ter Turrepoorte ende elders, ende ooc de angienen ter vestene te legghene, om de stede te deffenderene, waer 't by aldien dat men haer eeneghen oploop dede; ende ooc deden de comisen maken eene stercte ten Dryemuelenen, die men noemde Creesens-casteel.

Item, in welcke voornoemde colatie ghesloten was dat men alle assysen ontfanghen ende innen saude by den comissen, also zy in 't jaer voorleden te pachte ghestaen hadden, uutghedaen den wijn die onder de zes grooten galt, ende sal maer gheven twalef myten van den stoepe, ende die ghelt vj grooten, ende daer boven eenen halven stuvère van den stoepe. Item, keyte ende clauwaers xij grooten van

der tonne, de crabbelere .vj. grooten van der tonne, 't pontghelt de inghesetene danof quyte, ende de vremde also zy van auts tyde ghegheven hebben; dit was ghesloten by die van den nerringhen onder elcanderen.

Item, die van der weveryen hadden ooc in de Bogaerde haerlieder andwoorde zeer properlic ghemaect ende begonsten elc t' huuswaert te gane.

Item, voor den Jacopynen rees groot discoort, ende dat ute dien dat ter colatie by trompetslaghe gheroupen waren alle de haechpoorters heerlic huus haudende, met huerlieder ghetraude gheselscipe, .xx. jaer aut sijnde, ende daer boven, de selve commende ten Jacopynen met grooter menichte hemlieden wert daer den name ghegheven *Creessins*, ende midts der groote menichte men wilde se niet alle in laten.

Item, het es ooc te wetene dat die van der wet ghelast hadden den dekenen dat, als sy vergadert sijn sauden, dat sy senden sauden t'huerlieder assistentie uut elcker nerringhe vier personen om de voorseide Creessins te wederstane, dwelc een quaet avys was; want vele nerringhen hadden hare mannen ghesonden by heere ende wet, ende die also commende voor den Jacopynen, ende de sciplieden, vleeschauwers ende viscoopers ende de d'ysuwers van der stede, soo had daer bynaer al qualic vergaen; want daer waren commen eenighe uut der Bogaerde van der weverye, ende seyden tot die haechpoorters die voor de Jacopynen stonden : « *Creessin Creessin!* al syde hier versteken compt by ons lieden, wy sullen ulieden verheffen ! » Ende sauden aldus vergaderinghe gaen maken hebben in de Bogaerde; maer't wert by tusschensprekene van goeden mannen belet, ende wart soo verre

ghedaen naer de noene als dat men alle de haechpoorters
 x saude laten commen naer de noene ten Jacopynen binnen,
 ende elcke prochie apaert van elcanderen.

Item, aldus was 't wel neghen ueren in den avont eer men
 de andwoorde by scepenen overbrochte.

Item, eeneghe van desen uut quaden gheeste gaven oppe
 dat men gheen inninghe van den assysen doen en saude ende
 dat men de wercclocke niet luden en saude, ende dat niemant
 gheenderande nerringhe doen en saude voor dat de beschul-
 deghe ghecorrigeert sijn sauden, ende de onschuldighen ont-
 sleghen; dit was de antwoorde van die van der poorterye
 ende brochten 't sulc over; want sy van den *Creessins* ver-
 menicht waren.

Item, die van der weveryen, midts der beroerte van den
Creessins voor de *Jacopynen*, veranderden haerlieder eerste
 slot, dwelc properlic ghestelt was, ende brochten over ende
 accordeerden met der antwoorde van die van der poorterye.

Item, 's anderdaechs, dwelc was den vijften in November,
 doe en luudde de wercclocke niet, ende eenighe quaedwillende
 ginghen in cloosters ende in ander goeder lieden huusen,
 ende seyden : « Gheeft ons t'etene; want ons were es ons
 verboden, ende wy moeten leven. » Ende onder 't dexsel
 van dien saude binnen Ghent veel quaets ghebeurt hebben,
 alsoo 't ooc begonste.

Item, die van der wet ende ander goede mannen van der
 stede dit aenmerkende, deden soo verre als dat de drye leden
 van der stede vergaderden des donderdachs in manieren van
 colatien, om een eendrachtelic slot te makene, ende die van
 nerringhen bleven by haerlieder eerste antwoorde, also die
 voorseyt es van der assyse, ende die van der poorterye ende

weverye volchden de selve andwoorde, soo dat de drye leden accordeerden, soo dat men de wercclocke luuden saude.

Item, in dese voorseide colatie begeerden die van der weveryen dat men met den seghele van Sent Jan beseghelen saude een contract dat eeneghe van den selven ambachte ghe-maect hadden; maer was by ghemeen en voeyse ontseit; midts dat der hoocheit van der M. te naer ginc; maer was in de selve colatie ghesloten, eer men eenighe assysen ont-fanghen saude, een contract dat men segghelen saude en dat men heet 't Contract van den Makelers, sulc als hier naer volcht van woorde te woorde :

« Alvoren gheven wy te kennen den lede van den am-bachte van der weverye hoe dat wy by den lede van nerringhen ghesloten ende gheaccordeert hebben nu ende in der eeuwicheit goet, vast, gestandich ende van weerden te hauden, ten eeuwighen daghe, voor ons ende onse naercom-mers soo wel voor den leden van den ambachte als voor onse suppoosten van nerringhen, versouckende an de lieden van den ambachte 't selve hemlieden te verobligierende ende verbindene ter bewaernesse van den ghemeen en bucke van der stede, so wel van den ambachte als van der nerringhen, op dat nu ende t'ewighen daghe t'elcken dache van der kuere van sijnder neeringhe, ende in daghe van der kuere van den ambachte uutghelesen worde ten anhoorene van den nieuwen eede, dat sy dit in memento oft ghedinckenesse moghen hauden, omme dit te bet in haerlieder jaerschare van weerden mach wesen, indien dat noot es te wetene. In dese jaerschare ofte in toecommende tyden soo wanneer ope-ninghe ghedaen sal werden ten Soldere, omme te hebbene een slot van colatien dat alsdan de nerringhen haerlieder

slot bringhen ten Colatiesoldere, ende de gheswoorenen van den ambachte met haren vijf nerringhen ooc huerlieder slot bringhen in de Wettecamere, ende dat elc sijn slot maken sal naer de aude costume, de dekenen also sy ghecostumeert sijn, ende de gheswoorenen van den ambachte metten vijf nerringhen van ghelijcken, soo sy ghecostumeert sijn, nemaer als dan elc apaert sijn slot heeft ghemaect, soo sullen de dekenen van nerringhen gaen op den Vinderyesoldere, ende aldaer sullen by hemlieden commen de gheswoorenen van den ambachte met den vijf nerringhen, ende aldaer commende sal men lesen hooghe ende overluut al sulc een slot als daer ghemaect es by synen geheelen ghemeente, ende sijn daer eeneghe artyclen bevonden by den nerringhen overbrocht nut ende ydone sijnde voor 't gheel ghemeente ende naer 't recht van onsen prevelegien sullen die van den ambachte van der weverye de selve artyclen van den lede van nerringhen stellen in huerlieder andwoorde; ende van ghelijcken sijnder eeneghe overbrocht by den lede van den weverye, so sullen die van nerringhen de selve stellen in huerlieder andwoorde, ende also schepenen andraghen naer d'aude costume, op dat nu ende ten eeuwewghen daghe onse stede te bet mach wesen gheregiert, ende onse prevelegien onderhouden in der eeuwicheit. Item, voort dat iemant sprake voor onse stede, lant ofte prevelegien, in 't profyte van 't gheel ghemeente, ende ofte iemant ware die dus sprake ofte ghesproken hadde, 't sy aerme ofte rijcke, so dat men hem daer by name in acten van vangenesse ofte daer by wilde bringhen ten banne ofte andersins, soo verbinden hem dekens ende ghesworenen van nerringhen die nu sijn ende alle jare ancommen sullen, op haerlieder trauwe ende eet, ende van

ghelyken de gheswoorenen van den ambachte met de vijf nerringhen, die nu sijn ende alle jaren ancommen sullen, van stonden an ende sonder delaey, te vergaderen haer ghe-meen supposten van nerringhen ende de gheswoorenen van den ambachte van der weveryen met de vijf nerringhen, haerlieder supposten, in haerlieder huusen, ende daer te nemene deliberatie van rade te proposte dat onse medebroedere in acten van vanghenesse ofte voor justicien ontboden, ende dat bevindende dat niet anders dan voor uerbaer ende 't recht van onsen prevelegien, sonder daeromme ghestelt t'hebbene riguer ofte ghewelt jeghens den heere, ghesaemdelic hem dan uut te heesschene ofte bytestane voor ons recht te sprekene, sonder van elcanderen te sceedene in eenegher manieren, op dat men van nu voortsan de ghene die voor ons recht spreken ofte voor de welvaert van der gheheelder ghemeente te min zaude bringhen in acten van vanghenessen ofte ten banne, alsoo 't in voorleden tyden ghedaen heeft, ende op dat ditte nu ende t'eeuweghen daghen ghetrauwelic onderhauden saude mooghen wesen, soo hebben wy in elcke nerringhe eene ghelyke copye ende eene onder 't ambacht, beseghelt met elcanders seghele van sijnder neerynghe ende met den seghele van den ambachte daer onder uuthanghende. »

Item, ten selven daghe als dese collatie ghehauden was, so was er te Dendermonde een man ghehuert by eeneghe quaetwilleghen, ende bracht de tydinghe alomme op 't lant tussehen Dendermonde ende Ghent, als dat quamen x oft xij^e lieden van oorloghen, daer in 't lantvolc alomme seer beroert waren. Dees man aldus commende met deser tydinghe te Stuvemberghe, wert daer ghevanghen ende

was binnen Ghent brocht te vier ueren naer de noene, ende terstont van scepenen gheexamineert ende daer naer gheleedt in 't Chausselet.

Item, binnen der selver nacht wert ghevanghen meestere Gillis de Wilde, de vijfste scepene van der Kuere; want men hem betyghende was dat hy 't contract van der weverye ghemaeckt hadde, dwele men niet seghelen en wilde, omdat der K. M. te naer ginc.

Item, op Sente Martinsdach was binnen Ghent gheboden processie te draghene, ele in sijn kercke, ende dat omme te biddene voor de K. M.; want te Ghent sekere tydinghe commen was dat de keyser gheporrent was uut Spaengien, om te commen naer dese landen duer Vranckerijcke.

Item, meestere Gillis de Wilde ghevanghen sijnde, beghonsten die van der weverye verghaderinghe te makene als dat hy daerby ontslegghen was; maer hy wert gheseyt uut der collegie van scepenen.

Item, daer waren binnen Ghent drye ghedeputeerden ghecoren om te treckene by Mynenheere van Rues, te Curterijcke, te wetene : van der poorterye meestere Damiaen van Vissenaken, van nerringhen meestere Lievin Hepscaep, ende van der weverye Joos van der Haghen.

Item, den xv^{en} in Novembre was by der wet van Ghent ghecondempneert ghegheesselt te syne, rondomme de Vismaert, eenen man van Dendermonde, de welcke inbrocht was ten daghe van der colatie, als voorseit es.

Item, den xxj^{en} in Novembre was by der wet van Ghent ontslegghen Lievin Donaes ende alle de scepenen van der Kuere ende van Ghedeele die in de wet gheseten hadden in 't jaer xv^oxxxvj; maer moesten seker ende borghe stellen dat

se in drye maenden uut der stede niet reysen en sauden; maer Lauwereis Everdey was ghewijst te vallen op eenen knie ende te bidden der wet uter name van der K. M. vergheffenesse, ende dat omme dat hy scepenen van ghedeele sijnde in 't jaer xxxvj, ende was in 't voornoemde jaer lydende voor 't Beelfroet, by nachte, ende hoorde seer cloppen ende sach groot lucht in het secreet van der stede, midts dat het by nachte was, ende en hadde 't niet ter kennesse brocht, ende moeste alle sijn steencosten betalen.

Item, ten desen tyden was uut Ghent ghereyst naer Bruusele eenen Lowijs J..... die men heet capitein Catkin,¹⁷³ ende naer dat hy binnen Bruusel ghesien was in 't hof ofte daer ontrent, so en coste men niet ghesien noch vernemen waer hy ghevaren was; maer men presumeerde, midts dat hy hem in vele feyten voorbarich maeete, dat hy heymelic mochte ghejusticiert wesen oft in vanghenessen ghehauden; want eeneghe uut Ghent reysende, worden anghesproken van den soverein ofte syne dienaers, daer se om haer afferren reysende waren, ende vraechden ooc seer stiptelic naer haren name ende toename.

Item, den vij^{en} in Decembre ontboot de hueverdecken by hem eeneghe dekenen ende sonderlinghe de dekings van nerringhen die noch uut haerlieder huusen niet ghesceeden en waren ende noch de wake hilden, daer hy hemlieden vraechde, uut laste vander wet, waeromme dat se noch de wake hilden ende uut haerlieder huusen niet sceeden en wilden, ende hadden gheerne gheweten wie de principaelste daer af waren, daer dat vele woorden daerom ghebuerden, ende sonderlinghe seyden de dekings als dat sy wel verstaen hadden an haerlieder suppoosten, als dat se van gheenen

sinne en waren van sceedene, voor dat alle sloten van collatien volcommen sauden sijn, die moghelic waren te vulcommene.

Item, te desen causen dede de hueverdecken op den ix^{en} in Decembre vergaderen alle de dekenen, elc met twee gheswoorenen op den Colatiesoldere, ende in den eersten was daer vertoocht by mynen heere den hueverdecken hoe dat alle de prevelegien ghecopieert waren, ende wat dat men voort meer mede ghedaen wilde hebben; daer waren eeneghe dekenen die wildense gheprent hebben, andere begheerden dat men registers maken saude van alle de prevelegien alleens ludende; maer emmers de principale andworde was als dat de dekenen wilden huerlieder ghemeene supposten vragen.

Item, daer was gheseyt dat men sonder eenich delae y eenen bode uutsenden saude ten coste van der stede, ende dat die so verre reysen saude tot dat hy den keysere met den ooghen in persone ghesien hadde, ende bringhen daer af goede certificatie.

Item, ten selven tyde waren op den Colatiesoldere ghelesen alle de sloten van colatien, ende daer waren eeneghe artyclen ghelesen, de welcke minheeren van der wet deden verclaren dat se niet mueghelic en waren om te vulcommene.

Item, hier af moesten de dekenen andwoorde bringhen op den xv^{en} in Decembre; maer 't ghemeen overeendraghen was als dat se niewers af andwoorde gheven en wilden voor dat de drye leden van der stede vergaert sijn sauden in colatien.

Item, ten selven xv^{en} daghe was by vonnesse van scepenen ghewijst ter exame oft tortuere Lievin van Boven, die ontfanger van der Issuwe gheweest hadde in 't jaer xv^o xxxvj.

Item, den xvij^{en} van deser maent was Lievin van Boven

ter banc brocht ende gheleedt in den keldere onder 's Gravensteen, ende men was over de exame van ten drye uere naer noene tot de ses ueren in den avont; maer over de exame en was niemant dan scepenen van der Kuere, ende van ghelyken was op den xvij^{en} der selver maent ter tortuere gheleet eenen Heinderic Palinc, de welcke ghevanghen gheseten hadde van der tijt dat Lievin Pien, de tweeste reyse ter tortuere ghebrocht was, ende men was hem betydende van toverye.

Item, te desen tyde waren ooc uut Ghent ghereist naer Curterijcke meestere Pieter Talboem, prochiepape van Sente Verhilden met twee ghetughen, te wetene: Joos van den Berghe ende....., smeden, om oorconscip te hoorene ten versoucke van die van Tielt ende den vijf roeden van Tielt, ende dese voorseide te Curterijcke commende by meestere Pieter Als, notaris, ende d'ander twee als ghetughen worden te Curterijcke ghevanghen ghehauden by mynen heere van Huele.

Item, dese tydinghe te Ghent commende, so screven die van Ghent sulcke letteren van bevele an mynen heere van Huele ende an scepenen van Curterijcke, als dat sy ontslegghen wierden.

Item, also vooren gheseit es dat men eenen properen bode uutsenden saude om certificatie te weten van der comste van der keyserlicke M., soo es waer dat min heere de hueverdeken uutghesonden hadde eenen Lievin de Tollenere f^r Willems, de welcke binnen Ghent quam op Alle-kindereindach, daer om dat alle de dekenen des anderdaechs ten soldere ghedachvaert waren, de welcke Lievin de Tollenere vervinc op trauwe ende eere als dat hy de K. M. ghesien hadde.

Item, den iiij^{en} in Lauwe hadden alle de dekenen dach te commene met twee gheswoornen in Scepenencamere, ende insghelijcx de gheswoorenen van der weverye, ende ooc de notabelen van der poorterye, ende dat om eenen brief te lesene die scepenen ontfanghen hadden van mynen heere van Rues, inhoudende als dat de selve heere van Rues seker tydinghe ontfanghen hadde, als dat de keyser sijn saude den xv^{en} deser jeghenwordighe maent binnen de stede van Camerijcke, screef ooc de selve heere van Rues dat hy de ghene was die de lieden van Ghent alle adresse, lief, eere ende vriendscip doen saude by der K. M. die hem moghelic ware van doene.

Item, op welc vertooch alle de dekenen te rade ghinghen op den Colatiesoldere, ende met hemlieden de gheswoorenen ende de notabelen van den ambachte van der weverye, ende brochten over in een ghemeen accort, naerdien dat de K. M. nakende was synen landen van herwaertsovere, dat men sonder eenich delaey, om de selve syne M. te versegghen, uutsenden saude de ghene die by den drye leden daer toe ghecommitteert sijn sauden.

Item, die van nerringhen ende die van der weverye beneden commende met deser antwoorde ende laste, soo ghebuerden tuschen den hueverdecken ende min heere van Maerckem vele ruder woorden.

Item, de xi^{en} in Lauwe, op eenen sondach, reysden uut Ghent de ghecommitteerde om te versegghene de K. M. : eerst joncheer Chaerles Utenhove, heere van Maerckem, voorschepenen van Ghedeele, Antuenis de Lu, f^r Mer Antonis, de vierde scepenen van der Kuere, ende uut elcken lede drye: eerst van der Poorterye, joncheere Claeis Triest, heere van

Auweghem, joncheere Chaerle de Grutere, heere van Exaerde, Lowijs Bette; van Nerringhen meestere Lievin Hepscaep[†], deken van den temmerlieden, Antonis Deynoet, deken van den vleeschauwers, ende Lievin Doeghe; van der Weverye, Adriaen van Damme, Joos Steel, Lievin van der Beke ende meestere Jacop Martins, als pensionnaris.

Item, dese voorseide aldus uut Ghent ghereist sijnde, en reisden niet voordere dan Sente Amants, tusschen Valenchiene ende Doornijcke, ende Mevrouw de regente lach binnen der stede van Valenchiene, verbeydende daer de comste van den keysere haren broedere.

Item, op den eersten in Lauwe dede de keysere syne incomste binnen Parijs, daer groote tryomphe bedreven was, ende in wat stede dat de K. M. in Vranckerijcke repasseerde, dede men allomme groote eere ende weerdichede, ende dat uut laste van den coninc; hy brachte alomme de ballinghen inne, hy gaf hemlieden kennissen, ende men dede in alle steden daer hy duer passeerde oft in de stede was, uut den name van den keysere recht ende wet.

Item, op den xix^{en} in Lauwe quam de keysere binnen der stede van Camerijcke, ende den xxj^{en} der selver maent quam de keysere binnen sijnder stede van Valenchiene, ende met hem quam de Dolphin van Vranckerijcke, de hertoghe van Orliens ende grote menichte van edele mannen uut Vranckerijcke, ende de dolphin bracht binnen Valenchiene de ballinghen inne, ende gaf remissen in sulcker manieren als de keysere in Vranckerijcke ghedaen hadde.

Item, den xxiiij^{en} der selver maent vertrac de dolphin ende de hertoghe van Orliens, sijn broeder, uut Valenchiene naer Camerijcke.

Item, het is ooc te wetene dat de coninc van Vranckerijcke sant met den keyser naer dese syne landen groote menichte van edele mannen en de machtighe princen, de welcke weder naer Vranckerijcke reysden met den dolphin voorseit; maer zeer cleenen staet bracht de keysere uut Spaengen met hem, ende de keysere convoeihierde dese voorseide heeren van Vranckerijcke tot buten der stede van Valenchiene, ende min heere van Rues, min heere van Praet reden mede tot Camerijcke.

Item, op den xxv^{en} in Lauwe vercreghen de heeren van Ghent den toeganc tot de K. M., ende dat by toedoene van den grave van Rues, ende die van Ghent waren van den keysere zeer vriendelick ontfanghen, ende beloofde hemlieden dat hy de stede van Ghent zeer curts saude commen vysiteren.

Item, den xxvj^{en} in Lauwe trac de keysere uut der stede van Valenchiene naer Berghen in Henegauwe, ende op den selven dach scieden die van Ghent ooc uut der stede van Valenchiene, ende quamen naer Ghent, so dat se den xxvij^{en} der voorseide maent waren voor de noene binnen de stede van Ghent, ende gaven binnen den selven daghe der wet ende der ghemeente te kennene sulc als sy ghebesoengiert hadden, ghelije voorseit es; maer om datse den brief, die sy mede droughen, den keysere niet ghegheven en hadden, daer waren veel lieden niet wel in ghepaeyt, niet jeghenstaende dat de voorseide ghedeputerde vertoochden dat sy 't ghelaten hadden om beterswille, ghemerct dat hemlieden de keyserlicke majesteit verantwoord hadde seer soetelic ende van gheender swaricheit vermaent en hadde.

Item, den laetsten dach van Lauwe deden min heeren van

der wet soo vele an de nerringhen, die noch de wake hielden, als smeden, scippers, mueleners, legwerckers ende meer andere, ende ooc die van den ambachte van der weverye, als datse de wake lieten ende uut haerlieder huusen sceeden, welke wake gheduert hadde van den xix^{en} in Ougste tot den laetsten van Lauwe voorseit.

Item, up den selven laetsten dach van Lauwe quam de K. M. binnen Bruusele.

Item, up den vierden dach van Sporkele quam binnen der stede van Ghent minheere van Rues ende minheere de hoochbailliu van Ghent, welke uut Ghent gheweest hadde van Sente Lucx-daghe, den xvij^{en} in Octobre lestleden, ende waren inghehaelt met den goede mannen van der stede, te wetene : de ghedeputeerde die te Valenchiene gheweest hadden ende andere goetwilleghen, die 't beliefdien te rydene om der stede van Ghent eere te doene.

Item, den v^{en} in Sporkele ghinc de brantwake af, die men in alle ghebuerten ende ter poorten ghehauden hadde.

Item, wat tijt hier te vooren was binnen Bruesele ghevanghen eenen Pieter Huenick, smet van Ghent, [ende Lodewijck Jooris, ghenaeamt capiteyn Catkin, ende worden ¹⁶⁷ ghevoert te Vilvoorde, daer zy by justicie gheexecuteert waren. (Pr. Ar. ¹⁶⁷.)]

Item, den ix^{en} in Sporkele was de keysere binnen der stede van Aelst, daer dat hem anebrocht was als dat binnen der stede van Ghent weder al in roere was, dwele nochtans lueghen was; want men wiste van gheender swaerichede.

Item, die van der wet van Ghent dit verstaende, ordonnerden terstondt eeneghe ghedeputeerde, om den keysere te adverterene de contrarie van den quaden maren, ende

minheere van Rues, ter begheerte van die van Ghent, screef an de K. M. wat van der sake was.

Item, dese voorseide ghedeputeerden reysden op den Vastelavont, des morghens, van Ghent naer Dendermonde; want sy verstaen hadden dat de keysere daerwaerts was.

Item, up den selven dach quam de keysere ende mevrouwe de regente, sijn sustere, binnen der stede van Dendermonde, ende ten vier ueren naer de noene hadden die van Ghent andwoorde ende spraken jeghens de K. M., ende waren seer vriendelick ontfanghen, ende de keysere beloofde hemlieden der stede van Ghent seer curt te commene visiterene, ende van desen tijt voort verwachte men hem alle daghe binnen Ghent; want die van der wet deden bevelen elcken deken van nerringhen ende uppergheswoornen, de gheswoornen van der weverye, de vier guldenen van der scutterye, ende de vier cameran van Retorijcken te makene elc eene tortse van zes ponden, ende insghelijcx alle notabele van der poorterye, om ghereet te wesene als de keysere binnen der stede comen saude.

Item, den xiiij^{en} van Sporkelen, ende was den eersten saterdach van den vastenen, doe quam de K. M. binnen der stede van Ghent, ende met hem mevrouwe Marye, regente, sijn sustere; maer eer de M. binnen Ghent quam, quamen eerst binnen Ghent acht vaendelen voetknechten, ende dese voorseide knechten binnen der stede sijnde, stelden hemlieden in scoender ordenantie op de Vrydachmaert, ende bleven op de voorseide maert staende tot dat de K. M. was in sijn hof te Walle.

Item, als de Keyserlicke Majesteit met synen state binnen der stede was, so volchde hem seven of acht hondert peerde-

volcks, seer rustich opghestelt, ende waren de garnisoenen van Aryen, Bethunen, Sent-Omaers ende eldere.

Item, dit voorseide peerdevolc was ghelogiert, eerst de bende van mynen heere van Rues ende den prinche van Arangen op de Mude, op 't Nieuwelant ende buten der Mudepoorte tot Everghem toe.

Item, de bende van den grave van Aerschoet, Onderberghen, ende de bende van den admirael in de Veltstrate ende op de Cautere ende daer ontrent.

Item, de bende van mynen heere van Hoochstraten op Sente Pieters.

Item, alle de voetknechten waren alle ghelogiert, beghinnende van der Weesenhuus in de Burchstrate, streckende also buuten der Bruchsche Waelpoorte, al Roeyghem duere, ende weder van den voornoemde Weesenhuus, lanx den Rame, ende alsoo lanx den watere beneden der Turrepoorte tot an de Leybrugghe buuten de Cuupen, ende also geheel de prochie van Eckerghem duere.

Item, dese voorseide voetknechten waren seer overwillich, ende bedreven veel overdaden, ende en vierden gheenderande daghen van vleesch te etene, emmers den meerderen deel die der waren.

Item, den ~~xv~~^{xviij}^{en} in Sporkle wierden binnen Ghent ghevanghen veel persoenen, die men betydende was dat sy hemlieden in veel saken voorbarich gemaect hadden, te wetene :
1 Lievin Derde, hueverdeken, Lauwereys Claeis, filius Amants,
3 meestere Lievin Hepscaep, Jan Uutemeere, Willem de Somere, backere, Daneel van Hyeghem, Pieter van Aerde,
b Jan Bauwens, Lievin Daese, Adriaen Dullaert, Jan de Voocht, Joos van de Vyvere, tijewevere, Jan van de Moortele,

14 de huusvrauwe van Willem van Coppenhole, Jan van der Biest, gheseyt Spaenjaert ende veel meer andere.

Item, ten selven daghe, op de noene, was gheboden in de stede van Ghent, van 's keyzers weghe, elcken op sijn lijf, die logierden ende bedect hilden meestere Gillis de Wilde, Willem de Mey, Jan Debbaut, die men heet capiteyn Leest, ende wie eenich van dese drye persoonen wrouchde ofte leverde in de handen van den hoochbailliu van Ghent, die saude daer vooren hebben hondert karolus guldens, ende van desen tyde voort hilt 's keyzers volc seer scerpelic de wake achter Ghent, te peerde ende te voet.

Item, den xvij^{en} der voornoemde maent worden noch vele diverse persoonen ghevanghen ende gheleyt by de anderen, ende ten selven daghe was Martin Huerebloc, die deken van den viscopers was, ghemaect stedehaudere van den hueverdeken, die ghevanghen lach.

Item, des anderdachs was by der wet bevolen dat men mesdach houden saude tot der noene, ende men droech in alle kerken processie met den helegghen sacramento, om te bidden Gode van hemelryke voor 't profijt ende welvaert van der stede ende van den lande.

Item, den xxx^{en} der voorseide maent was by consente van der K. M. by der wet van Ghent ghestelt eenen voorscepenen Anthuenis de Lu, heere van Hamme, die de vierde scepenen gheweest hadde, ende dat om dat min heere van Pammele 't officie niet en hadde comen bedienen; want de stede van Ghent hadde sonder voorscepenen gheweest sichtent den xxvij^{en} in Septembre dat de voorscreven wet ghestelt was, ende in de stede van Antuenis de Lu was ghecoren ende ghestelt joncheere Chaerle van Yeghem, heere van Wiese, ende in

de plaetse van meestere Gillis de Wilde, was ghestelt Adriaen van Damme.

Item, dese scepenen dus vermaect sijnde als 't voorseit es, so deden scepenen van beede de bancken eet, sulc als men gheuseert hadde sichtent den jare xiiij^o xcij, beswerende den paeys van Cassant met den adycien ende provysien daer toe verleent.

Item, ten selven daghe wert ghevanghen eenen Joos Goethals, deken van de Mueleneers, ende noch meer andere meuleneers.

Item, op den xxi^{en} van Sporkele was by den hooftmannen van der voetknechten eenen doen justicieëren met den sweerde, op Sente Lisbettengracht, ende ter selver plaatsen was er over ghedinct by den selven hoeflieden, ten drye stonden, ende naer dat se justicie ghedaen hadden, wert hy begraven ter Precheeren.

Item, op den xxiiij^{en} der voorseider maent quam binnen Ghent de legaat van den Paus, ende was inne ghehaelt met al den processien van Ghent, ende was ghelogiert in de Groote Sikele by den Santberch.

Item, ten selven daghe was Willem de Mey, die op hondert guldenen ghestelt was, commen by synen eygenen wille in handen van den hoochbailliu van Ghent, ende wart gheleyt in 't Sausselet by de anderen.

Item, op den xxiiij^{en} der selver maent, sauden scepenen van beede de bancken gaen by den keysere, in 't hof te Walle, ende in 't daerwaertgaen, by Sente Loeysshuus, quam Jan den Keysere, cuupere, die de ellefste scepenen was, al sulc een flaute dat hy daer op de strate starf ende in syne plaetse was gecoren Lievin Sleehaut.

Item, ten selven daghe was by trompetslaghe gheboden achter Ghent, van weghe der M., als dat de selve zyne M. ontlaste alle de fugityven van zes hondert keysersguldenen, daer op dat se die van Ghent ghestelt hadden, ende dat elc van den fugitiven binnen der stede van Ghent commen saude binnen acht daghen naer de publicatie, ende hemlieden deffenderen van 't ghuent dat men hemlieden ansegghen wilde voor eeneghe personagien daer toe ghedenomeert, ende daer toe ghecommitteert van weghe der K. M.

Item, op Sente Matijdsdach was de keysere te Sente Jans, ter kerke, ende sonder weder in 't hof te keeren, soo reet de voorseide keysere uut Ghent naer Dendermonde, ende sonder afsitten tot in de stede van Bruusele, daer binnen den selven daghe commen was de roomschen coninc don Ferdinandus, sijn broedere; want mevrauwe de regente was drye oft vier daghen te vooren uut Ghent ghereist jeghens den voornoemden coninc haren broedere.

Item, des daechs naer Sente Matijdsdach was overgheleet ter tortuere eerst Lauwereis Claeis, Jan Bauwins, Jan de Munc, Martin van Hansselaere ende meestere Simoen Borluut, ende over de exame waren met scepenen van der Kuere eeneghe uut den hove, by den keysere daer toe ghecommitteert.

Item, den xxvij^{en} van Sporkle quam binnen Ghent de keysere, de roomsche coninc ende mevrauwe de regente, haerelieder sustere.

Item, ten selven daghe was overgheleet ter tortuere meestere Lievin Hepscaep, deken van der temmerlieden, ende een gheheeten Hanskin van Curtrijcke.

Item, den eersten in Maerte was gheboden by trompet-

slaghe in de stede van Ghent, van weghe der M., als dat den tweeden in Maerte, t' sonne-opghanc, ingaen sauden alle de assysen van allerande saken, sulc als die te pachte stonden voor halfougst laestleden, sonder prejudicie van iemand totter tijt datter by den keysere ende synen raet anders inne voorsien ware; welcke assysen men saude doen innen ende ontfanghen by goede soffisante mannen, die ghestelt sauden sijn by den keysere ende synen raet.

Item, op den tweeden in Maerte was ter tortuere brocht Willem de Mey, Jacop van Hecke ende Lievin Geerts, scipmakere.

Item, 't es te wetene dat by den keysere ende synen raet afgheleit was 't aweet dat ghecostumeert was te gane in de Halfvastenmaert.

Item, den derden in Maerte, eenen eersten dach van der Halfvastenmaert ende was Woonsdach, was overgheleet ter tortuere Lievin Derde, hueverdeken, ende meestere Lievin Hepscaep de tweede reyse.

Item, den ix^{en} in Maerte was by de Roode Roe eenen onthoof op den Poel by der Turrepoorte, ende was een van de saudeniers, die binnen de prochie van Eckerghem laghen.

Item, op den x^{en} in Maerte was weder ter tortuere Willem de Mey de tweede reyse, ende op den xj^{en} der selver maent van Maerte hadde sententie dwijf van Willem van Coppenholle, ende was verbannen vijftich jaer uut Vlaenderen, beter uut der stede dan daer inne; maer was weder in vanghenesse gheleit duer eeneghe belastinghe die t' hueren laste quam.

Item, den xv^{en} der selver maent was een voorghebot uut-

gheleit binnen Ghent, van 's keyzers weghe, zo wie dat verborghen ghehauden hadde meestere Gillis de Wilde ende Jan Debbaut, die saude ontlast blyven van der verbuerte van synen lyve; maer dat hy de selve personen terstondt in handen bringhen oft leveren saude by den hoochbailliu van Ghent, ofte syne dieners, op de verbuerte van synen lyve; tot den voornoemde personen waren noch ghedenomeert Willem van Coppenhole, autschoemakere, ende Thomaes van den Berghe, smet.

Item, het voorghebot hilt noch inne, omme dat elc te bet gheneghen sijn saude dese personen voornoemt te wroughene, saude men van elck die men ter kennesse bringhen saude, twee hondert guldenen krygen, ende dat ooc niemant hoofwapene oft lange messen draghen en saude.

Item, den xvij^{en} in Maerte worden dese naervolghende personen gheleet uut den Chausselette, in 't Scepenhuus van der Kuere: eerst Lauwereis Claeis, (f^r Amants), Lievin Derde, meestere Simoen Borluut, meestere Lievin Hep-scaep, Willem de Mey, Jan de Muenck, Jan Bauwins, Martin van Hanselare ende Anskin van Curterijcke.

Item, dese voornoemde personen in 't Scepenhuus sijnde ende daer brocht by den bailliu van Ghent, daer hemlieden Schepenen van der Kuere wesen in den handen van den Keysere ende synen Raet, ende worden terstondt gheleedt in 's Gravensteen, daer dat huerlieder vonnesse ghe uut was, by consente van den Keysere by syne Commissarissen daer toe gheordenert.

Item, de provost van der Roode Roe dede een scavaut maken voor 't Gravensteen, ende dede se naer de noene alle neghene voornoemd onthoofden.

Item, dese justicie ghedaen sijnde, zo was er alderhande saken van tortsen ende andersins bracht, om elcken naer synen staet ter erden te doene, ende waren som ghekist; maer de voornoemde provost, als hy't gheware wert, en wilde niet ghedoghen dat men se begraven saude; maer wierden 's anderdaechs vrouch op eenen waghen gheworpen ende ghevoert buten der Mudepoorte, ende daer op wielen ghestelt ende haerlieder hoofden ghestelt op eenen schacht boven de wielen.

Item, binnen den selven daghe hadden eeneghe vrienden van der ghejusticierden confort dat men de lichamen ter erde doen saude, ende Lievin Derde, hueverdeken, wert afghe-daen ende in eene kiste gheleit; maer terwyle dat men daer mede besich was, so quam er een bevel dat men an de lichamen niet commen en saude, ende dit voorseide lichaem was met der kiste op 't wiel ghebonden ende also weder opgherecht.

[Den xix^{en} Maerte was er van de zelven noch by de Roode Roede zesse ghejusticiert metten zweerde by den hangh-meestere van de Roð Roede, ende op ghelijcke wielen ghestelt ende de hoofden up schachten. (Pr. Ar.^{de}.)].

Item, het es te wetene dat 's saterdaechs hier te vooren Scepenen van Ghent ende xxxvj ghedeputeerden van der stede vergadert waren in 't Scepenhuus van der Kuere, omme te gane in 't hof by den keysere, ende te biddene voor de voor-seide ghevanghenen, ende ooc om te hebbene verghef van ceneghe saken, daer inne dat 't ghemeinte van Ghent saude moghen mesdaen hebben; maer hemlieden quam de ty-dinghe dat de K. M. niet sprekelic en was, ende also dat de voornoemde justicie ghesciede, eer sy den beganc ghecreghen tot der voornoemde M.

Item, te deser voorseide kausen waren op den xx^{en} in Maerte vergadert op 't Scepenhuus de drye leden der stede van Ghent, daer so verre ghecommunikeert was als dat eeneghe scepenen van der Kuere ende van Ghedeele, eeneghe notabele van der Poorterye ende van der Weverye, de liij. dekenen gaen sauden by der K. M., om te bidden der voornoemde M. ende dat de voornoemde ghejusticierden mochten begraven werden, ende dit was op den Pallem-avont, ende binnen der selver nacht waren sy alle by laste van den keyserre begraven ter plaetse, daer van te vooren haerlieder graven ghemaect waren, ende elc lichaem wert begraven t' sijnder prochiekerke.

Item, op den Pallemsondach ginghen de voornoemde persoonen 's achternuens by den keyserre in 't hof, ende vielen den keyserre te voet tot drye stonden, ende de keyserre wees hemlieden met der hant dat se opstaen sauden, ende naer dat de pensionnaris van Ghent het vertooch ghedaen hadde, soo andwoorde de Keyserlicke Majesteit selve aldus, te wetene : « Dat hy op alle saken letten saude ende al 't guene dat syne voorsaten ghedaen hadden, dat en saude hy niet verminderen, ende meende so te doene, dat hy met paeyse ende met minnen van hier sceeden saude. » Ende van ghelijcken ginghen des anderdaechs by mevrouwe de regente de voornoemde persoonen omme Hare Majesteit te vreden te stellene van alle 't guene dat men jeghens haer mesdaen hadde, ende sy beloofde die van Ghent in alle saken hulpe ende bystant te doene dat haer moghelic sijn saude by haren broedere.

Item, den xxiij^{en} in Maerte was te Ghent gheboden van 's keyzers weghe dat meestere Gillis de Wilde, Jan Debbaut,

(curdewanier, Pr. Ar.².) Willem van Copenhole (oudschoenmakere, Pr. Ar.².) ende Tomaes van den Berghe (smet, Pr. Ar.².), dat se binnen veertien daghen sauden commen hemlieden presenteren te rechte van 't ghuene dat men hemlieden ansegghen wilde, ende wie van hemlieden in gebreke ware, saude verbueren al sijn goet waer 't ghestaen ofte ghelegghen sijn saude, ende boven dien nieuvers vry binnen 's keyzers landen.

Item, ten voornoemden daghe waren drye ghevanghenen overgheleidt ter tortuere, eerst Jan de Vocht, (tjcwewere, Pr. Ar.².) Chaerle (van Meerendre. Pr. Ar.².) ende noch een vreemt gheselle.

Item, den xxiiij^{en} in Maerte hadde by scepenen van der kuere sentencie Lievin van Boven, om dat hy de stede misrekent hadde, als hy ontfangher van der yssuwe was, eerst te ghevene in handen van den comysen, ten profyte van der stede, twee hondert guldenen, ende te biddene den hochbailliu uten name van der M. vergeffenesse, ende voort ghebannen vijftich jaer uut den lande van Vlaenderen, ende nemmer meer officie te bedienen binnen den lande.

Item, den laetsten in Maerte was binnen Ghent ghevanghen Antuenis de Lu, de voorscepenen van der Kuere; maer hilt vanghenesse ten huuse van Joos van der Haghen, amman van der stede, ende dat omme dies wille dat hy's avonts commende naer huus, daer hy met goeden gheselscepe gheweest hadde, met synen wyve ontmoetende de wake, 't welcke was de bende van den hertoghe van Aerschoot, ende daer ghebuerde sulcke woorden onderlinghe als dat de capitein van der bende grieffelick gequetst wart van den voornoemden scepenen.

[Maer de sake vertoocht zijnde voor de M^t en duerde niet langhe hy en was ontslegghen. (Pr. Ar.ⁿ.)]

Item, in de paesdaghen wart die van der weveryen verboden huerlieder ghesworenen te vermakene naer huerlieder costume, ende insghelijck op den Belokenpaeschavont huerlieder deken te vermakene, tot alderstont dat by den keysere in de sake breedere voorsien ware.

Item, op den voornoemden Belocken Paeschenavont deden de provoosten van den voetknechten eenen justicierien met den sweerde op den Poel by der Turrepoorte.

Item, op den Versworen maendach naer Paeschen, waren alle de nerringhen verboden eeneghe vergaderinghe te makene, soo wel van messe te commene offerene als andersins, ende op den selven dach was sente Baefs ghemeten om eene stercte ofte slot te makene, beghinnende van in den Ham sente Baefswaert inne.

Item, op den xiiij^{en} in April waren by der Roode Roede ghebrocht vijf ghevanghenen van Audenaerde ende gheleyt in 't Gravensteen.

Item, op den selven tijt was by der wet ende den raet van den keysere gheordonneert dat de guldenen gheen papegaeyen scieten en sauden tot dat er in voorsien ware.

Item, op den xix^{en} in April was weder by der Roode Roede inne ghebrocht drye waghenen met volcke ghevanghen uut der stede van Curterijcke, ende ooc gheleyt in 't Gravensteen.

Item, den xx^{en} in April was overgheleet uut den Chausselette ter tortuere in 't Gravensteen Gheert van Wettene, deken van den tåpietwevers, ende Antonis van Helene, deken van de plaesterers; maer scepenen van Ghent en

waren over de exame niet anders dan de hoochbailliu ende andere ghecommitteerden van den keysere daer toe ghenomen.

Item, op Sente Joorisdach ende 's daechs te vooren, quamen binnen Ghent van diverschen quartieren groote menichte van delvers ende aerbeyders, ende op Sente Maerxavont begonst men te brekene ende te delvene } ontrent Sente Baefscloostere ofte canesye ende Selich Kerstkercke om een casteel te makene.

Item, op den xxvj^{en} in April begonst men der lieden huusen af te brekene op Sente Baefs, als dat doen gheen mensche levende en was, die soo vele deerlicheden binnen Sente Baefs ghesien en hadde.

Item, op den xxix^{en} der selver maent quam de bisschop van Doornyke t' Sente Baefs, in de kercke van den Heligen Kerst, welcke was eene scoone suverlicke prochykerke, } daer wel over xxx jaren aen gevrocht hadde om geheel nieuwe te makene, ende de voornoemde bisschop ofte synen suffragaen hebben dese kercke ontwijt, ende de voorseide bisschop nam 't helich Sacrament ende drouch 't in Sente Jacopshuus, op de Mude, 't welc ghebuerde met grooter droefheit ende meneghen traen van der parochianen ende ooc groote menichte uut der stede van Ghent, die met den helighen Sacramente uut devotien mede ginghen naer 't voornoemde Sente Jacopshuus.

Dit naervolghende sijn de artyelen by den keysere ende synen raet overghegheven die van Ghent t' huerlieder laste, soo by den mont van den keysere vertoocht was dat sylieden also wel in 't minste als het meeste van elcken artycle verbuert hadden lijf ende goet.

I.

Item, in den eersten was vertoocht hoe dat waer was dat de selve heere keysere, t' synen vertreckene van den lande van Haerwaertsovere, gaf absoluut last mevrouwe D. C., zyne beminde sustere, ende doen publicëeren alle syne landen van Haerwaertsovere, dwelcke de selve van Ghent niet en hebben noch en connen gheingnoreren, vele te meer dat hy dede openbaerlic verclaren an alle de staten van allen den landen, dat hy wilde dat in zyne absentie alle syne ondersaten droughen alle eere, reverentie ende onderdanicheit an de coninghinne, sijn sustere, ghelijc synen properen persoën, dwelc alle de selve staten ende ooc die van Vlaenderen anveerden over sulc ende ontfynghen, haer presenteerden de selve onderdanich ende selfs in dese stede van Ghent; daer naer doende jeghens de selve commissie ende ordonnantie van Sijnder Majesteit, de selve rebellerende hebben haer gheweyghert ende ontrocken de selve onderdanicheit, niet alleene voor hemlieden, maer voor gheheel de casselrye van Ghent, doende de mare loopen in de selve stede dat se niet ghehauden en waren haer te obedierene ende haer gheenē eet ghedaen hebbende, dwelcke eene saecke es van sulcken importantien, consequentien, scandale ende inconvenient, so Hare M. wel weet, begrijpt ende jugiert.

II.

Item, by den tractate van Gavere ende Cassant es verboden den selven van Ghent te nemene kennesse van den officiers van den prinche, omme saken haerliedē officie

angaende; dat niet jegenstaende, sy hebben kennesse ghenomen op de Haechpoorters om 't feyt van huerlieder officie, ende hebben doen uutroepen dat men ghevangen bringhen saude te Ghent alle de ghenen die sauden willen executeren de voornoemde aeyden van vier hondert duusent guldenen, dwele waren duerwaerders van der K. M.

III.

Item, hebben ook ghesloten in huerlieder colatie dat alle de dieners van den bailliu die dieners sijn van den prinche verlaten sauden sijn.

IV.

Item, by den paeyse van Casant staet verclaert naer 't vernieuwen van der wet de ghuene van nerringhen behooren te noemene den selven van der wet drye persoonen van elke nerringhe, om een van dien te ordeneren deken, dit niet jeghenstaende in de maent van Ougste laetstleden, en hebben 't selve niet willen doen, ende naer dat sy langhe ghebeyt hadden te vernieuwen de selve dekenen, hebben besloten by huerlieder colatien die te makene in haerlieder huusen ofte cameran, sonder nomeren den selven van der wet, ende dat selve van nu voortan also behoorde ghedaen te syne.

V.

Item, sy hebben ooc ghecommitteert crym van seditien oft comotien ende vergaderinge van volcke in 't ghuent dat sichtent der maent van Ougste de ghene van nerringhen deser stede by accoorde ende contentemente van den drye

leden der selvere sijn ghebleven in huerlieder huusen ofte cameran, ghewapent ende ghestoct, hebben wake ghehauden ter poorten ende straten der voorseide stede, visiterende de ghene die inne quamen, niet willende wercken, noch doen huerlieder antieringhe, hebben onder hemlieden ooc eenen roup om hemlieden terstond te vergaderene, te weten : *Creessin, Creessin !*

VI.

Item, onder 't decxele van te assisterene der justicie, hebben gheordoneert groot ghetal van ghewapende lieden om te verselscepene den hoochbailliu, ende by dien midde-len hem te bedwinghene, so sy ghedaen hebben te doen doene dat sy ghewilt hebben, de welcke en heeft ghesien gheenen anderen middele ten versekerthede van synen per-soen dan hem te absenterene.

VII.

Item, hebben hemlieden vervordert voor te stellene vele diverssche nieuwicheden ende insolentien, stellende wach-ters van den goede van de ghenen die vertrocken waren, bedwinghende den abten ende cloosteren der selver stede te leenen ghelt t'haerlieder apetyte, doende repareren de poorten, grachten, artielderye ende ander munitien deser stede, soo 't hemlieder goet dochte.

VIII.

Item, by 't ghuene datse hemlieden ghefortifiert hebben, omme te wederstane haerlieder prince, hebben ghemaect een compact ofte capitulatie, ende datse niet ghedooghen en

sauden dat iemant ghepugnieert ware om saken, die hy saude moghen gheseyt hebben ofte ghedaen, also verre als sy meenden 't selve gheseyt ofte ghedaen hebbende omme de welvaert deser stede, ende dat indien iemant ghevanghen ware ter selver cause, sy sauden doen ontslaen ten gemeene coste met sulcken ende ghelijcken woorden, lastende ende bevelende an onsen hoochbailiu van Ghent ende onse scepen van der Kuere dat sy hauden 't guent voorseit es, op pyne van te vallene in onse indignatie ende ghepuneert te werdene als brekers van ghemeene paeyse.

IX.

Ende hoe mach de selve syne Majesteit ende alle de werrelt begrypen willen ende draghen sulcke woorden, welck contract sy hebben ghedaen seghelen met den grooten seghele der selver stede, die men nomt den Seghele van Sente Jan.

X.

Item, hebben de selve van Ghent ghesloten in haerlieder colatien de destitutie van der wet ende andere in huerlieder plaetse, ende en hebben niet afghehauden van haerlieder beroerte ende muterye voor alderstont dat 't selve gheaccordeert es, ende daer naer hebben gheusseert van bevelen over deselve van der wet, hemlieden verbiedende de administratie van der politie der selver stede.

XI.

Item, by huerlieder letteren van den xxij^{en} in October hebben gheadvowert 't stic van Ewein van Vaernewije ende 't siege by hem gheleit voor 't casteel van Gavere, ordone-

rende by colatien dat de selye Ewein beschudt saude wesen om de saken van der selver siege.

XII.

Item, deden belet by huerlieder brieven aen Jan van Waedrypont, die van wegghen de coninghinne ghesonden was an de lantslieden die beleyt hadden 't selve casteel van Gavere, t'exploterene.

XIII.

Item, ten anderen hebben ghescreven aen alle de steden van Vlaenderen, dat sy niet en sauden willen ontfanghen volc van orloghe in huerlieden stede, ende blyven met hemlieden.

XIV.

Item, naer dien dat de Keyserlicke Majesteit hadde gheordeneert dat men behoorde te executerene de voornoemde aeyde, de selve van Ghent hebben hemlieden vervordert 't selve te belettene, ontfanghende diverssche requesten van steden ende doorpen, die claechden van der selver executie, bevelende de selve te doen casserene, alsof sy gheweest hadden princen ende macht ghehat 't selve te doene; hebben ghesloten in huerlieder colatie te bescuddene de voornoemde gheexecuteerde ende by placaten bevolen te vanghen de executuers.

XV.

Item, ende by anderen colatien hebben sy ghesloten dat men behoorde te casserene sekere ordenantie van sijnder

Majesteit, gheexpedieert by acten gheteckent met sijnder hant, van den jare xv^e vijftiene, inhoudende in affecte hoe de selve van Ghent hemlieden behoorden te regelene naer den tractate van Cassant, welcke ghepresenteert was de selve van Ghent, ende by den ghuenen van der wet, den dekenen ende notabelen der selver stede gheleyt te wordene in haerlieder secreet, ende met feyte hebben dat openbaerlic met grooter beroerten van volcke ende roepinghe haerlieder conclusie gheleyt ter executien ende ghescuert de selve acte, denomerende in spotte ende onweerdicheden 't *calfvel*, niet jeghenstaende dat de bailliu hemlieden vertooghende was dat sy committerende waren crym van lesae majestatis, niet jeghenstaende ooc de selve ende ander vertooghen hebben 't ghescuert.

XVI.

Item, by een andere colatie hebben sy ghesloten dat alle stercten ende casteelen van den lande van Vlaenderen souden ghestelt sijn ende bewaert werden met volcke van den voornoemden lande, denckelic van den drye leden der voornoemde stede van Ghent, alsoo 't ghedaen is gheweest van den casteele van Hoedonck, ende hebben 't selve willen doen van den casteele van Rupelmonde, ende hebben gheschreven an de coninghinne omme te hebbene 't bewaren van den casteele van Gavere.

XVII.

Item, by eene andere colatie hebben sy gheconsenteert den clockslach den lantvolcke jeghens de duerwaerders executuers van der voornoemde aeyde ende den lieden van oorloghen van der voornoemde Majesteit.

XVIII.

Item, dat meer es, by requeste appellatie ende ander saken hebben ghedaen al huerlieder uterste devoer omme te belettene de selve aeyde, sonder noeynt te willen stellene in justicien, wet, ende niet ghefondeert sijnde, concluderende by haerlieder colatien dat men behoorde te beschermene de lantslieden van der selver executie, dwelc hemlieden anders niet verstaen en mach dan by wegghen van feyte, anschau nemende dat sy niet en hebben willen anveerden den wech van justicien.

XIX.

Item, dwelc sy daer naer noch wel betoocht hebben, doende publiceren over al 't quartier van Ghent, dat indien iemant hem vervoorderde te executerene de selve aeyde, dat men vanghen saude ende bringhen in de stede van Ghent, omme ghedaen te werdene puynitie, daer by sy ghedaen hebben jeghens huerlieder eet.

XX.

Item, ende dat meer es, waren ghedeliberert in seker collatien, die ghehauden waren in de maent Octobre lestleden, dat indien de selve coninghinne niet en dade ontslaen de ghevanghenen voor de selve aeyde ende wederroupen de selve executie, sy sauden scurssen 't pensioen dat sy hadde in Vlaenderen.

XXI.

Item, ooc by haerlieder letteren van den xxij^{en} van Octobre laestleden hebben willen bedwinghen de coninghinne

hemlieden te sendene de ghuene die sy baptyseerden Fugitiven , dat's te wetene, de ghuene die vreesden de gramscepe der selver van Ghent gheabsenteert waren ende vertrocken in andere steden.

XXII.

Item, insghelijcx als de opene letteren van anticipatien, inhoudende ordenantien te betalene de selve acyde, hemlieden gheinsinueert waren, ende wilden niet obedieren ten selven segghene als boven, dat was een blanc singnet.

XXIII.

Item, ooc deden die van Ghent de mare loopen dat de selve brieven niet en quamen van sijnder voornoemde Majesteit, maer van wegghen de coninghinne, ende dat waren blanc singnetten ghevut Haerwaersovere, in versmadenesse van den selven K. ende C.

XXIV.

Item, dat meer es, als de grave van Rues hem ghevonden heeft voor hemlieden van weghe Sijnder Majesteit, voorsien van letteren van gheloove van der selvere, en hebben 't selve niet willen ghelooven voor anderstont hy hemlieden in 't selve by eede gheaffirmeert heeft, hoewel hy personage es weerdich van veel meerdere gheloove, ende de selve ghehouden hebben diverse daghen, ende en hebben niet gheweerdicht hem te verleenene andwoorde op de voornoemde syne credentie.

XXV.

Item, ooc dat meer es hebben hem die van Ghent vervordert te makene ordenantie op 't stic der bewaringhe

der plaetsen ende stercten van den landen, ter bewaernesse van der passagien ende andere ghelijcke toebehoerten directelic ofte indirectelic den huever-heere.

XXVI.

Item, by den paeyse van Gavere eyst gheconfirmeert ende by den tractate van den jare lxxxv staet verboden den dekenen van der nerringhen ende andere van den ghe-meente hemlieden niet te onderwindene ofte moeyene met der justicie, noch ooc present te wesene in 't termineren ofte ramen van eeneghe vonnessen ofte processen, noch hemlieden te moeyene met den vermakene van der wet; dit niet jeghenstaende, de selve dekenen hebben hemlieden vervordert te doene administrerene 't recht t'huerlieder apetyte, ordonerende sichtent halfoogst haerwaerts in huerlieder colatie ende andersins te vanghen de ghuene die 't hemlieden goet dochte, de selve te doen pynene in huerlieder presentie t'huerlieder apetyte ende ghedesordonerden wille.

XXVII.

Item, hebben gheordonneert de ghuene van der justicie te doene vysiterene de processen van den selven ghevanghenen, in de jeghenwordicheit van den ghuenen die se daer toe hebben willen stellen.

XXVIII.

Item, hebben gheordoneert den selven van der wet justicie te administrerene den ghuenen die 't hemlieden goet dochte, selfs over eeneghe officiers van Sijnder Majesteit, te

wetene : twee hoochpoeinters van der casselrye van Curterijke, een andere van Ruuslede, en een van Wachbeke.

XXIX.

Item, ende ooc de selve van Ghent vermeten hemlieden van eene ghepretende prevelegie dwelck noeint in wesene en was, ende noemen 't selve den *Coep van Vlaenderen*, dwelck sy by colatie hebben willen hebben, by den welcken hemlieden verleent saude wesen dat lant van Vlaenderen niet belast en saude mueghen wesen sonder haerlieder consent, dwelck eene sake ghenouch es niet waerachtich.

XXX.

Item, ende nochtans onder 't schijn van den selven valschen ghealegeerden prevelegie qualic ende onduechdelic voortghestelt, hebben inneghegheven ende mesleet den volcke niet te consenterene de selve aeyde, op de belofte van te beschermen de landen van huerlieder sovereynen heere jeghens alle rechten, by weghe van feyte ende obstination ende wedersporicheden.

XXXI.

Item, hebben gheexpediert placcaten, ende de selve doen publiceren, bevelende alle onse baillius, meyers, scauteeten ende dieners van den keysere ende vassalen te slutene alle de passagen by draeyboomen, ende te disserterene huerlieder volc ende opwonende op seker pyne.

XXXII.

Item, by andere colatie hebben gheordoneert dat men

behoorde te hooghene de munte jeghens de ordenantie van
Sijnder Majesteit.

XXXIII.

Item, by eene andere colatie hebben ballinghen de stede weder ghegheven, willende ende ordenerende dat se mochten hantieren de selve stede alsof sy niet ghebannen gheweest en hadden, al welcke saken sijn naectelic voorneminghe jeghens de macht van den prinche sovereyn, ende also crym van lesæ majestatis.

XXXIV.

Item, by den tractate van Gavere ende Cassant staet expresselic verboden te makene statuten ofte ordenantien angaende de administratie ofte polieye der voornoemde stede van Ghent, sonder 't consent van den grave van Vlaenderen ofte synen bailliu, niet min de selve van Ghent by diverssche haerlieder colatien hebben hemlieden veroordert te makene veelderande statuten ende ordonantien, sonder 't selve consent, ende hebben allesins verandert den staet ende 't gouvernement van der selver stede, afstellende van huerlieder pryvé macht ende onderwinde de tresoeriers deser stede, verbiedende alderande quelioten ende assysen, ende meer ander ordenantien angaende den uutvarene van den coorne ende vercoopinghe van renten, niet alleenelic in dese stede, maer ooc ten platte lande. Ende omme endelic te commene ter conclusien, doet grootelic te overdynckene ende verstane de notoerelicke deuchden, favueren, prerogation, vryheden, lybertyten die de

selve stede van Ghent altijt ende continuelic ontfanghen heeft, ende van rebellicheden, crachten, crymen van lesæ majestatis, oorloghen, sedicien, voorneminghen ende vergaderinghen die de selve van Ghent soo dicwils ondancbaerlic voorghenomen ende gheperpetreert hebben jeghens huerlieder natuerlicken prinche ende hueverheere, ende dat de misericordie ende elementie so dicwils ende so menichwaerf gheuseert t'haerlieder behouwe niet gheprofyteert heeft; maer hebben eer stautere gheweest omme te voornemen ende aerghere te doene so beroerlic ende dangeruese tyden, danof de landen van Haerwaertsover ghestaen hebben in den utersten hasaert, ende en heeft an hemlieden niet ghehouden van die gheheelic te verliesene, ende hebben ghesoucht ende ghetast de middelen so quaet verdraeyt ende onghetrauwe, dat afgryselic es die te vermanene ende laten die omme dieswille dat de Majesteit danof wel ghehoort spreken heeft ende gheadverteert wesen mach.

XXXV.

Item, ende sijn de selve saken gheweest ghecommitteert, gheperpetreert, ghedaen ende toeghecomen in de selve stede ende by den lichame ende de drye leden van diere representerende 't gheheele ghemeente van al den inwoonende der selver stede, ende by vergaderinghe, colatien, ghedoechsaemhede ende tollerantien van der selver stede, ende danof sy gheene excusie souffisant en hebben en moghen; om welcke saken te remedierene, de voornoemde K. M. heeft bedwonghen gheweest achter te stellene alle andere affairen, ghemeene welvaerde van kerstenrijcke, ooc nietjegenstaende den inconvenienten ghenouch nieuwe toeghecomen by der

doot van der voorseider vrouwe keyserinne, te commene Haerwaertsovere, ende an te nemene so groot ende lastighe voyage ende in tyde van den wintere so perykelues, also elc wel verstaen mach. —

Item, op den meyavond waren scepenen van Ghent ontboden by den keysere in 't hof ten Walle, ende in de presentie van der Keyserlicke Majesteit waert daer ghelesen het appoeintement ende vonnesse dat ghemaect was by der K. M. ende synen raet ten laste van die van Ghent ende haerlieder stede ende inghesetenen, hetwelcke seer swaer ende lastich was, also hier naer volghen sal 't inhouden van dien.

Item, de Keyserlicke Majesteit begheerde alle de prevelegien in synen handen, de welcke binnen den selven daghe uut den secrete ghehaelt waren ende ghedraghen in 't hof ten Walle voornoemt, ende de personnagien die in 't secreet waren om de prevelegien, die lasten daer den hueverdeken ende den deken van de weverye dat se hemlieden niet meer moeyen en sauden met haerlieder officie te bedienenene.

Item, op den meydagh was 't doode lichaem van mer Jan van Saemslacht brocht uut der kerke van Selich Kerst ende weder begraven in 't sente Jacopshuus.

Copie uut der sententie die van Ghent t' huerlieder laste gheprononchiert was by der K. M.

Wy doen te wetene, hebbende de sake ghedaen overmercken by goeden ende notabelen rade, also wel van den heeren rudderan van onser ordene, hoofden van onsen rade, meesters van der requesten ende meer andere goede persoonen, ende al dat rypelijck ende met seer grote deliberation gheëxa-

mineert ende oversien in onse jeghenwordicheit ende presentie, segghen ende declareren ende definitivelic sententieren de voorseide van Ghent en sijn niet ontfanghelic noch ghesondert in huere voorseide requeste, ende 't consent ghedaen by den drye leden van onsen lande van Vlaenderen van den vierhondert-dusent guldenen es gheweest ende noch es suffisantelic ghenouch omme te comprehenderene ende obligierne ofte verbindene die van onser stede van Ghent met de casselrye ende quartiere, ende ooc sal ende behoort te sortierne sijn vul ende gheheel affect, ende van nu voortan behoort also ghedaen ende gheobserveert te syne in allen consenten ons voorseits lant van Vlaenderen, niet jeghenstaende den drye prevelegien by hemlieden ghealegiert van den grave Guwy, Lodewijc van Nevers ende mevrouwe Marye, noch ooc mede de apelatie by hemlieden gheintenteert, de welcke wy ooc hebben ghedeclareert ende declareren niet ontfanghelic noch admitterelic in dese sake; voort meer doende recht over ende op de lasten ende crymen van onghetrauwichede, ongheoorsaemhede, infractie van tractaten, sedicien, rebellicheden ende crimen lesæ majestatis, ende daer omme hebben sy verbuert alle hoedanich die sijn huerlieder prevelegien, jurisdicxien ofte auctoriteyten, competerende ofte nopende alsowel den lichame van der voorseide stede van Ghent als de nerringhen ende ambachte van der weverye, met dieser ancleft, ende van dien hebben se wy ghepriveert ende priveren by desen ten eeuweghe daghe, willende ende deklarerende dat van nu voortan te desen affecte onse hoors ende naercommelinghen, graven ende gravinnen van Vlaenderen in huerlieder ontfanghe ende incommene ofte hulde van onsen voorseiden lande van Vlaenderen en sullen niet sweren te onderhaudene de

prevelegien, rechten, costumen ende usagien van onser
 voorseider stede van Ghent; maer alleenelic de nieuwe ver-
 † leeninghe, dewelcke wy meenen hemlieden te makene omme
 de reghelen policye ende 't beleet van diere, ende volghende
 dien alle de voorseide prevelegien sullen ghenomen worden
 uut huerlieder secrete, ende ghebrocht in onse jeghenwoor-
 dicheit ende presentie, ooc mede de boucken ghenaempt
 den Roeden Bouck ende Swarten Bouck, in den welcken de
 prevelegien staen gheregistreert, omme van dien ghedaen te
 werdene ende te ordonerene ons goede gheliefte, sonder dat
 sylieden noch andere in toecommende tyden sullen die mo-
 ghen alegieren noch hemlieden mede behelpen in vierscharen
 ofte elders, noch ooc by particuliere poorters, inwoonders
 ofte andere wie sy sijn ghehauden ofte bewaerdts werden on-
 der hemlieden de cotype van dien, op pyne van te vallene in
 onse indignatie ofte van onse naercommeren crymen van
 valsheden ende ander pyne arbitralick. Wy declareren ooc te
 confisqueren alle ende allerande goedinghen, renten, incom-
 mene, husen, artiielderye, municie van orloghen, de clocke
 ghenaempt *Roelant*, ende andere de welcke lichaem van der
 stede, de nerringhen ende 't ambacht van der weverye met
 diesser naervolcht hebben in 't ghemeene ende openbare,
 de welcke van stonden an sullen ghestelt werden in onse
 handen, ende de voorseide clocke afghehanghen omme danof
 te ordinerene ende doene naer dat wy oorbuerlicx bevinden
 sullen, ende hemlieden verbindende van nu voortan te
 hebbene eeneghe artiielderie, ghescut ofte andere municie
 van orloghe, ende boven desen condempneren de voorseide
 van onser stede van Ghent te doene eerlicke amende ende be-
 teringhe profytelic, te wetene dat scepenen nu jeghenwordich

wesende van beede de bancken van onser voorseider stede met den pensionnarissen, clercken ende commisen, ooc notabel poorters die wy denomeren sullen, de deken van der weverye ende de bedienden van den hueverdecken ghecleet met swarte kerels, onghehurt, blootshoof, mitsgaders uut elcker nerringhe zes personen, vijftich van der weverye ende ooc vijftich van den ghuenen die hemlieden noemden
 > in de comotie Creessins, tot onsen verkiese, kuere ende denominatie, ende deselve Creessins, den strop an den hals, ende alle wesende in huerlieder lijnwaet sullen compareren voor ons, hemlieder purrende van den Scepenhuse van onser voorseider stede, binnen drye daghen, te sulcker plecken ende ueren, als wy hemlieden bevelen sullen, ende in sulcker wijs als boven, knielende sullen doen segghen hooghe ende overlut met verstandighe voeyse by eenen van huere pensionnarissen dat hemlieden zeer ende grootelic mishaecht ende beraut te hebbene ghedaen, ghecommitteert ende gheperpetreert de voorseide onghehoorsaemhede jeghens ons ende onser sustere de coninghinne, onghetrouwichede, infractie van tractaten, comotien ende rebelheden ende crymen van lesæ majestatis, dat hadden se die te doene ende te committerene om gheene dinc en sauden se die doen, ende dat se hem wachten sullen meer dierghelijcke te doene, ende bidden ter eere ende weerdicheid der passien ende lyden Ons Heeren, dat wy ende onse sustere hemlieden ontfanen willen in gratien ende ghenaden, ende voor reparatie ende beteringhe profytelic, wy condempneren hemlieden ons te betalene boven haerlieder coste ende poortye van den voorseiden consente van vier hondert duusent guldene, de somme van hondert ende vijftich duusent karels guldens voor een waerf, ende alle jare

ses duusent ghelijcke guldenen eeuwelicke rente, omme te apliquierne t' onser domeynen, ende ons te quytene van der rente van vijf hondert vijftich ponden grooten, loopende t' onsen laste, de welcke was vercocht in tyden van hertoghe Karele, onsen auden heere grootvadere, op de voorseide stede van Ghent, ende belofte van hemlieden die te indempniserene ende ons weder te ghevene de brieven van indempniteit, de welcke sy hebben mooghen om voor hemlieden die te casserene ende abolierene ende insghelijcx weder te stellene in onse handen de ammany ende de vanghenesse, omme danof te disponerene t' onser belieften, soo wy in voorleden tyden ghedaen hebben; ooc mede wy condempneren hemlieden weder te keerene ende te betalene alle gheleende penninghen, scade, ende intresten by hemlieden ghedaen, wie dat het sy, huerlieder laetste commotie gheduerende, ende ooc te vullene ende doen vullen t' huerlieder coste de Rietgracht, ende wederomme te keerene de particuliere persoonen den cost die sylieden ghedoocht hebben om die te doen rumene, sonder die te moghen ten eeuweweghen daghe doen rumene by den ommeghelanden oft andere, ende met desen doen werren ende vullen de baermen ende vesten van der Andworpsepoorte ofte Spitaelpoorte tot der Seelden, t' huerlieder coste als boven, binnen twee maenden eerstcommende; ende wy reserveren ende declareren te doene demolieren ende ter nederwerpen eeneghe aude poorten, turren ende vesten onnootsaeckelicken in onse voorseide stede, van den welcken wy specificatie doen sullen binnen acht daghen, omme de stoffen van dien procederende te wesen gheemploychiert an 't casteel begonnen in 't quartier van Sente Bacfs in dese onse stede, ende midts desen hebben van hemlieden quytghe-

scolden ende gheremittert , quytshelden ende remitteren uut onser sonderlinghe gratie alle de voorseide messusen ende delicten by hemlieden gheperpetreert, soo wel van den lichame der stede ende ghemeente als andersins, behauden ende uutghenomen de fugityven ende andere, hebbende mesdaen van dat wy in onse voorseide stede waren ende particuliere noch wesende jeghenwoordelic ghevanghen, van de welcke wy de pugnitie t'onswaert nemen ende reserveren. Aldus gheprononchiert ter presentie van sijnder Majesteit, den laetsten van April xv° viertich. —

Item, den derden in Meye xv° viertich deden scepenen van beede de bancken, beede de dekenen, poorters, die van nerringhen ende van der weverye de homagie der keyserlicke Majesteit ende der coninghinne, sijnder sustere, ende de relatie soo hier naer volcht van woorde te woorde:

« Heere, obediërende uwe sententie ende ordonnantie, soo presenteren hem voor uwe K. M. onsen souvereynen heere ende prinche, uwe seere oetmoedighe ende seer ghehoorsame ondersaten, scepenen van beede de bancken, pensionarissen, clercken ende commisen van deser uwer stede van Ghent, in den name van den lichame ende ghemeente van diere ende dertich notabele poorters, den deken van der weverye ende de bedienden van den hueverdekin, mitsgaders ses personen uut eleker nerringhe, vijftich van der weverye ende vijftich ghenaeamt *Creessins*, ende in alder ootmoedicheit vertoghen dat grotelicx hemlieden meshaecht ende beraut van den onghelheersaemhede, onghetrouwichede, infraxie van tractaten, commotien, rebelheden ende crymen van lesæ majestatis ghecommiteert ende gheperpetreert by den voorseiden lichame en de ghemeente van uwer voorseider stede

jeghens uwe seer heleghe Majesteit ende der coninghinne, uwe sustere, de regente, ende hadden se die noch te doene ende te committerene om gheene dinghen en sauden se die doen, ende sullen hem wachten dergheleijcke te doene; dus supplieren ende versoucken in alder oetmoedicheit ende reverentie, dattet bekenne uwe voorseide K. M. ende der coninghinne, uwe voorseide sustere, ter eeren ende weerdicheden der passye Ons Heeren, hemlieden te willen ontfanghen in gratien ende ghenaden. »

Andwoorde van der K. M. : « Ter begheerten van mijnder sustere, ende ghemerkt hebbende 't leetscip by hemlieden ghedaen, ic vergheve t'ghuent dat ghylieden mesdaen hebt jeghens minder Majesteit ende minder sustere, midts dat ghylieden van nu voortan u beleeden sult als ghetrauwe ondersaten ende vulcommen myne sententie ende ordonantie onlanx ende van nieus ghemaect, ende dit doende, sal ulieden tooghen dat ic ben een goet prinche ende van deser stede van Ghent gheboren. »

Item, op den voornoemden derden in Meye waren dese persoonen gheleet uut den Chausselette in 't Gravensteen, eerst Jan de Vocht, Pieter van Aerde, Chaerle. Lieven van Doorne ende Lieven Gheerts, ende worden 's anderdachs onthooft ende buten der Mudepoorte op wielen ghestelt, in alder manieren als d'andere, ende binnen drye daghen daernaer begraven, ende op den selven dagh wasser drye ghevoert naer Audenarde, die by den heere vonnesse hadden, ende wierden t'Audenaerde ghejustyciert.

Item, op den vijften in Meye waren alle de dekenen ende die dekenen gheweest hadden van der weverye ghedachvaert, met eenen duerwaerdere, als dat se by inventarisse

overbrenghe sauden al 't goet van huerlieder nerringhen ,
ende alle huerlieder rechten ende prevelegien van diere , in
den handen van den ghuenen die daertoe ghestelt waren van
weghe der K. M.

Item , ten selven daghe hadden veel personen van diere
ghevanghen waren sententie, ende dat in deser manieren ,
eerst moesten comen in huerlieder lijnwaet in 't Scepen-
huus , met eender wassen kersse , ende daer was elc sijn
vonnese ghelesen , eerst dat se draghen moesten de voorseide
kerssen voor 't Helich Sacrament, som in de kereke van
Sente Jans, som Senter Claus ende som Senter Michiels, ende
worden ghesonden in diverssche plaetsen te gaen wonen ,
eerst Jacop van Hecke, droochsceerere, te Cypers, ende al
sijn goet verbuert, Antonis van Helene een jaer te Roeme,
ende al sijn goet verbuert, Gheert van Wettene, te Weenen,
in Oostenrijcke, ende sijn goet verbuert, Danneel van Hyde-
ghem, te Mens up den Ryne, ende sijn goet verbuert, Jan
Uutermeeere te Sente Jacobs in de stede van Compostelle,
ende sijn goet verbuert, Lamberecht van de Velde te Sente
Ghelaude in Borgondien, ende sijn goet verbuert, Jan van
Horebeke te Sente Nycolaeis in Arangevyle, ende sijn goet
verbuert, Willem de Somere, te Cuelen op den Ryne, ende
sijn goet verbuert, Adriaen Dullaert, te Genues, ende meer
andere in diverse plaetsen, ende huerlieder goet verbuert.

Item, op den ix^{en} in Meye was de jaermaert van Sente Baefs,
die men ghecostumert was te haudene by Sente Baefsclostere
ofte canesye, doe eerstwaerf gheleyt ende ghehauden te
Sente Amantsberch.

Item, op den tiensten in Meye waren scepenen van beede
de bancken ontboden te commene by den keysere in sijn

hof, ende commende in den Wal by den keyser, soo wert hemlieden daer ghelesen de wet die dat toecommende jaer de stede bedienen sauden, ende scepenen commende wederomme in 't Scepenhuus, soo wert voor den xij uere voor de noene de wet uutghelesen, also men ghecostumeert was te doene te Alfougste, ende was doe voort van jare te jare vernieut ende uutghelesen, den tiensten van Meye, naer 't uutwyzen der Nieuwer Concessie ende der Karolyne, ghedateert den laetsten in April xv^e viertich, ende de drye ontfanghers wierden van doe voort van jare te jare uutghelesen met den scepenen, dwelc te vooren noint ghesien en was, ende waren ooc ghemaect ende ghecoren by den commissarissen ghelijc scepenen, sonder meer te userene van kiesers.

1540, TE MEYE.

*Schepenen van der Kuere.**Schepenen van Ghedeele.*

Charles de Grutere, heere van

Jan de Vos.

Exaerde.

Christoffels de Wintere, over
hem Willem van der Hoyaen.

Loys de Wale.

Jacob Vriendt.

Simoen Bets.

Bertelmeus van de Putte.

Adriaen Triest.

Gillis Savari.

Philips de Grutere, over hem

Meester Jan Steercke.

Jan Rufelaert.

Daneel van Polynchove.

Jooris Sersanders.

Jan van der Haghen, ^{1^e} mees-
ter Simoens.

Gillis Aelgoet.

Jan Heyndricx.

Jan Heyman.

Philips de Stoppeleere.

Jan Van Morslede.

Jan Scautheete.

Pieter Cabellau.

Arendt Heylinc.

Jan Salaert, gheseyt de Don-
kere.

Pieter de Bick.

Claeys Damman.

Gilles Diericx.

Ontfanghers.

Joos Donaes , bouchauwere.

Lowijs Bette , van de wercke.

Andries van Quickelberghe, van der Yssuwe.

Item, op den xij^{en} in Meye vertrac de Roomsche coninc, des morghens vrouch, uut der stede van Ghent naer Brusselse, ende op den selven dach reysde de Keysere ende de coninghinne, omtrent den seven ueren, ooc uut der stede van Ghent naer Antworpen; maer alle de mannen van wapenen ende de voetsnechten ende de benden bleven noch alle te Ghent ligghende.

Item, op den selven dach, eer de Keysere uut Ghent reysde, soo was in syne presentie den eersten steen gheleit van den casteele, ende in den selven steen was ghegraveert de date van den beginsele van den selven casteele die staet ter stedewaert op de zuutsyde, ende licht in den houck oostwaert.

Item, op den voornoemden xij^{en} in Meye waren met processien ghehaelt te Sente Baefs uut den cloostere alle de reliquien, van den selven cloostere ende ghebrocht te Sente Jans in de kereke; want minheere van Ste Baefs ende de canonyken hadden daer ghecoren huerlieder residentie te haddene in Sente Janskereke, ende wert gheheeten Sente Baefs.

Item, den xiiij^{en} der selver maent waren dese naervolghende persoonen by trompetslaghe binnen der stede van Ghent, van weghe der K. M., gheseyt uut alle syne landen van Herwaertsovere, ende al huerlieder goet verbuert ten proffyte van den keysere: eerst M. Gillis de Wilde, Jan Debbaut, Tomaes van den Berghe, ende Willem van Coppenhole, ende met den selven voorghebode worden weder

veele in ghedaecht te comparerene, op peyne voorseit; eerst Ewein van Vaernewijc, Lievin Borluut, f Gheeroms, Lievin Wilsins, Jooris Haelbeec, Jan van Langheraert, Lievin Pien, f Stevens, Lievin de Witte, ende meer andere.

Item, op den Sinxenavont ende wat daer te vooren dede men al 't engien uut den engienhuuse van der stede van Ghent, ende den meestendeel wert ghevoert in 't casteel t'Sente Baefs, ende wert oock som gheladen te sceep ende uut der stede ghevoert daer 't den keysere beliefte.

Item, up den helegghen Sinxendach bracht men de clocken van Ste. Baefs t'Sente Jans, ende men vrochte alle sinxendaghen aen 't casteel.

Item, op den laetsten dach van Meye was gheboden te vercoopen de baerbelcansels, dwelc stont op de veste te Sente Baefs, streckende van der Spitaelpoorte tot der Dendermonschepoorte ende van danen tot der Scelde; maer en quam niemant die 't werc anstont.

Item, den vijften in Wedemaent was weder gheboden by trompetslaghe, van schepenen van Gent weghe, als dat men op den viij^{en} dach der selver maent, by kersberringhe, besteden saude het slichten ende vullen van de voorseide vesten, ende so wie dat annemen wilde te doene, so dat er de keyserlicke M. mede te vrede ware, den grond saude hemlieden toebehooren van den voornoemde vesten voor hemlieden ende huerlieder naercommers; maer daer en quam niemant die sulc werc anstont te doene.

[Men was nu daghelix besich metten cloostere van Sente Baefs ende metter kercke van 's Helichskerst ende metten huusen van andere persoonen in grooten ghetale af te brekene, ende dat ghyneck so rigoreuselijk te weerce als of men de

gheheele stede te nieuwen hadde willen doen; maer 't selve wart al ghedaen by Walen uut Henegauwe; maer de lieden en wisten som waer gaen ofte vlieden, zo datter veele storven van grooten druck; want zy creghen cleene betalingen van huerlieders huusen, ende liepen zeer langhe achter de gone die dlast hadden om huerlieders betalingen te doene; daer ghebuerde veel deerlichede ende men drouch veel doode lichamen naer andere kerckhoven; men wierp de kerckehuusen averecht zonder eenighe stoffe gheheel te willen laten; het scheen een gheheele destructie te zyne, ende daer was daghelix groot gheschil tusschen de Vlaminghen ende de Walen; want de Walen die aen 't voornoemde werck wrochten ende omme het casteel te weereck ghestelt waren, dochten dat 't goet van de insetenen hemlieden toebehoorde. (Pr. Ar. 2.)]

Item, ontrent desen tyde hilt men daghelix vergaderinghe in 't Scepenhuus met den notabele van der stede om de penninghen te vindene daer inne dat de stede belast stont.

Item, op den tiensten in Wedemaent was gheboden binnen Ghent, van scepenen van der Keure weghe, naer dien dat gheseit was by der K. M. onsen sovereynen heere ende grave van Vlaenderen, den laetsten in April xv^o xl, dat die van Ghent vellen ende slichten sauden, t'huerelieder coste, de vesten van der Spittaelpoorte tot der Dendermonschepoorte ende also tot der Scelde, soo was 't selve gheboden ende gheordeneert by conincstavelrye, in sulcker wijs als men in 't jaer voorleden de wacke ghehauden hadde, ende men begonste aldus te delvene op den xij^{en} in Wedemaent met twee upperconincstavelen alle daghe; dat bedrouch alle daghe ontrent tweehondert personen.

[Men hilt dan ooc grooten raet by scepenen ende de

notablen deser stede omme te wetene waer men de penninghen vinden saude daer inne de stede belast was, ende den x^{en} in Wedemaent gheboot men de voorseyde vesten te vullen by conynckstavelryen, ghelijck men de wake 't jaer voorleden ghehau den hadde, ende doen begonst er te werkene ontrent ij^c personen, welck werck zeer schamelick voortghynck; want vijftich mannen sauden meer ghedaen hebben dan sulcke drie hondert, in zulcker wijs dat men se hier naer noch moest besteden te vullene by keersberrynghen ende verpachtinghen, zo dat se by den tijdt ghevult worden. (Pr. Ar. ².)]

Item, te desen tyde ginghen scepenen om te besiene ende te wetene wat ele gheven wilde om de penninghen te vindene daermede dat dese belast was.

Item, den xiii^{en} in Wedemaent waren eeneghe ghesellen van Ghent, drynckende buten der Dendermonschepoorte, ende ten selven huse quamen ooc dryncken eeneghe van die wacke hilden an de voornoemde poorte, ende waren Walen, de welcke Walen deden der weerdinne van den huuse groot overlast ende tordense met voeten, soo dat de ghesellen van Ghent hemlieden dies worden moeyende, ende 't saud er byna al qualic verghaen hebben; want de Henewiers wierden roupende: « Smijt de Vlaminghen al doot. » Ende de delvers sauden daerwaerts gheloopen hebben; maer het wert belet by eeneghe goede mannen, die daer waren als toesienders van den wercke, ende minheere van Rues sant synen provoost daerwaert met veel ghesellen, ende daer werter van beede syden ghevanghen van die upstelders waren.

Item, te desen tyde beghonsten te breken an de kereke van den Helighen Kerst ende an den turre van der Cloosterkereke; maer die van Sente Jans namen ende braken seere,

ende deden de cappe ofte naelde ende veel van de scaelgien af, ende voerden naer Sente Jans al dat se ghecryghen consten, by den consente van mynen heere van Rues.

Item, den xvij^{en} in Wedemaent quam de Keyser weder binnen der stede van Ghent; maer also hy quam voor de Dendermonschepoorte, so sach hy de ghuene staen wercken diens ghebuerte dat was om de veste te vullene, ende reet lances der voornoemde vesten ende quam inne aldaer de voornoemde veste ghevult was, ende reet over de nieuwe erde, ende op den xix^{en} der selver maent reisde de Keyser weder uut Ghent naer de stede van Brugghe.

Item, den xxij^{en} in Wedemaent dede scepenen elck conincstavel een bevel dat se overbrighen sauden onder haren opperconincstavele hoe vele ^{diemen} caven dat elc huus hadde, ten dacke uutcommende, ende wie dat de huusen toebehoorden ende wat neiringhe de lieden deden die daer inne woonden.

Item, den xxvij^{en} in Wedemaent deden scepenen een ghebot uutlegghen eenen yghelijck up sijn lijf eeneghe maniere te makene om Sente Lievin te draghen tot Hautem; maer elc mochte naer Hautem reysen uut devotie die 't liefde, ende van ghelijcke was gheboden dat niemant gheen benden maken en saude van volcke, noch dat niemant gheen cleen fiersers draghen oft maken en saude, kinde noch andere van ghelijcke, up sijn lijf, ende ooc gheen vaendelinghen ende teeken te draghen, op ghelijcke peyne.

Item, den derden in Hocymaent waren ten Scepenhuse uutgelesen wie dat de hoofdmannen van den neiringhen waren, ende dit waren de eerste daer de neiringhen van hoofdmannen gheregiert waren als hueverste in de plaetse van den dekenen, welcke neiringhen by der concessye

7 van liij ghedeelt waren op een-en-twintich; ende dit waren d'eerste hooftmannen by name ende toenames : eerst minheere van Laerne, over de Vleeschauwers, voort de ander naervolghende also de neiringhen ghestelt staen : minheere van der Douvy, minheere van Pamele, Antonis van der Vichte, Joos van den Bossche, Mr Jan Crabbe, Pieter Stappaert, Lievin Clueteryn, Lowijs van Moorslede, Jacop Pieters, M^r. Joos van Grijsperre, Sanders Snouc, Charles van der Sype, Willem van Lacke, Gheert Biese, Jan Dooghe, F^r. Henderix, Jan van Cnesselare, Jan van Wijchuuse, Jan Suttere, te Lootenhulle, Passchier Richielis ende Ghe-laude Damas.

Item, ten voorseiden daghe waren ooc uutgelesen de nieuwe Assysen, dier upghestelt waren ende ingaen sauden den vijften der selver maent; eerst van elcken halster arwe ofte mestelinen ij gr.; van elcken halster rogghe eenen grooten; van elke tonne in brauwen biers, houdende lx stoepen, x gr.; dies moeste de stoep ten tappe ghelden twee ingelschen.

Item, van elcker tonne keyte, ghelijcke mate, xxiiij gr.; van elke tonne crabbeliers xxx grooten.

Item, van den vleessche, te wetene peerden, coeyen, scapen, geeten, verckenen, lammeren ende gansen, van elcken pont grooten dat coste x grooten, van den auden pontghelde van dat te vooren gaf ij gr.; van elc pont grooten, dat was gheauchmenteert ende ghestelt te ghevene van elcken ponde grooten iiij grooten, ende boven desen alle andere assysen cours ende ghanc ghelijc sy van auden tyde ende voor de comotie ghegaen hadden.

Item, den vierden in Hoeymaent ghebuerde het dat eeneghe

jonghe ghesellen der stede twist namen, aen de Braempoorde, jeghens de voornoemde Walen, emmers de Walen namen de vlucht anne lanx den Reep naer den Crommenessche, ende d'andere van der stede vervolchden se tot der Nieubrughe, daer over beede syden hulpe toe viel, ende dese voornoemde partye hielden daer elckanderen staende meer dan een halfuere, werpende naer d'een den anderen met calsiesteenen; endelinghe dat de tydinghe ghedreghen wert by der wet ende den hooftmannen van de voetnechten, welcke voetnechten quamen met grooter menichte daerwaert; maer sy waren ghesceeden eer sy consten aen gheraken, ende de capitein van den grooten castele vermaent hem waer er meer sulcke beroerte in de stede, hy saude 't vier in de husen doen steken.

[Den vierden in Hoymaent rees buuter Braempoorde eene beroerte, ende dat daer sommighe Walen ende Spaengnaerts, die by de voornoemde poorte eenen jonghman vonden staende sprekende jeghens eene jonghe dochter, de welcke sy hem nemen wilden; de jongman dit siende, creech eenen stock met eenen bessem in de handt, ende in d'ander handt eenen stoel, ende stelde hem ter weerre, dwelck ghebuerde, ende dreef se te Reepwaert af, ende creghen beede partien hulpe, by de welcke dat die van dese stede met allen zeer vloden, werpende met steenen, zo dat zy haerlieder partie dreven te Crommenessche, ende hadden 't sommighe van der stede met schoone woorden niet belet, het saude er qualick vergaen, hebben. Deze tydinghe commende t' Eckerghem ende elders daer 't voetvolck lach, dewelcke maecten groot ghereeschepe, meenende dat 't gheheel ghemcente t'hoope gheloopen saude hebben; maer het wart belet, so voorseit es. (Pr. Ar.⁵.)]

Item, den viij^{en} der selver maent was gheboden dat niemant qualic toespreken en saude van die ghene die saten ten ontfanghe van den Assyse; want de voornoemde Assysen niet verpacht en waren; maer men dede se up rekeninghe, ende dat men de selve betalen saude ende obidieren ghelijc men hier voortijts ghedaen hadde den ghuenen die se verpacht ende in voorleden jaren ghepacht hadden.

Item, ten selven tyde was ooc gheboden dat niemant verwijt doen en saude van der eender syde ofte van der andere, ende dat men van gheenen saken verwijt doen en saude van dat der stede ghebuert ware, ende ware datter eeneghen twist rese dat niemant uitcommen en saude met stokken ofte ander wapene, up sijn lijf.

Item, op Sente Amelberghedach dede men de scooren bernen van den grooten turre van den cloostere te Sente Baefs, de welcke uutghenomen ende ghebroken van ondere, ende was also omme gheworpen, welck eenen groten leelicken val was.

Item, te desen tyde dede scepenen van Ghent groote menichte van inghesetenen ghelt leenen, som ij ⷀ, som viij ⷀ, som x ⷀ, som xx ⷀ, elc naer dat hy ghegoet was, ende ghestaet, niet jeghenstaende dat er wat te vooren vele bedwonghen waren rente op de stede te coopene, ende dit om te fyneren de penninghen, die men den Keyser gheven moeste by der sententie.

Item, den xvij^{en} der selver maent was weder gheboden wie ten laste nemen wilde de vesten te slichtene van der Spittaelpoorte tot der Dendermonschepoorte, ende also tot der Scelde, den gront saude hemlieden toebehooren voor hemlieden ende haer naercommers, ende datter gheslicht was dat saude hemlieden te bate commen, ende de stede

saude hemlieden garanderen ende pacisyvelic den gront doen ghebruucken ende men saude de kersberringhe doen den xx^{en} dach.

Item, den xxviii^{en} der voornoemde maent deden scepenen ghebieden, waer 't by aldien datter brant gheviele binnen der stede, dat niemant met stocken ofte andere ghewerre ten brande commen en saude, dan alleenelic met hoofwapene, om werre te biedene, sonder de ghene die van heere ende wet weghe daer toe ghecommitteert waren, die mochten wel met stokken ende ghewerre commen, ende ooc dat elc wel sorghe draghen saude van synen viere, op groote corexie.

Item, den viij^{en} in Ougste quam de tydinghe dat alle de mannen van wapenen vertrecken sauden die binnen Ghent waren, ende dat elc trecken saude naer sijn quartier, ende van dien daghe voort begonsten se te vertreckene.

Item, den xxiij^{en} in Ougste was Onse Vrouwe van Sente Pieters omme ghedregghen, naer d'aude costume; maer gheen andere ommeghanghen en waren binnen den voorgaenden somere te Ghent ghehauden, noch gheen papegaeyen ghescooten, om den tijt.

Item, den xxvij^{en} der voornoemde maent dede minheere van Rues eenen justicieren met den sweerde binnen den casteele, op den turre die in den Ham staet, in 't oost-ende.

Item, op den selven dach was grooten brant te Eckerghem by der kercke.

Item, op den ix^{en} in September trocken uut Ghent alle de voetenechten die in de prochie van Eckerghem gheleghen hadden; ende de voornoemde cnechten aldus ghelicht sijnde, trocken te Wettre ende te Wichelen ofte daer ontrent, daer dat elc van synen capitein afghedanct was, ende hemlieden

was oorlof ghegheven te treckene daer 't elcken believen saude, ende scepenen van Ghent om dies wille dat se den lantman niet te seer verlasten en sauden, deden bevelen eeneghe van der stede hemlieden te volghene met victualge.

Item, in desen tijt regeerde eene seer wonderlicke siecte daer vele lieden af storven.

Item, op Sente Mateeusavont quam de Keysere met seer cleenen state van Brussele naer Ghent; maer hy en quam binnen der stede niet, ende was ghelogiert in 't Grootte Casteel te Sente Baefs, ende op Sente Mateeus-dach reet hy weder naer Brussele, sonder in de stede te commen.

Item, den xxij^{en} in Octobre waren inghedaecht twee personen, woonende ontrent Gavere, om dieswille dat se de eerste opstelders waren van den belegghe van Gavere, ende de daginghe was ghedaen by eenen duerwaerdere ende met eenen trompette up den steegher van den Scepenhuse.

Item, op den selven dach deden scepenen van Ghent ghebieden dat men te pachte stellen saude alle de assysen van der stede ingaende t' Sente Martens-messe tot den x^{en} van Meye een-en-veertich eerstcommende.

Item, den xxx^{en} in October quam de Keysere ende mevrouwe de regente binnen der stede van Ghent ter Keyserpoorte inne, ende reden over de Groene Hoeye naer 't casteel, ende van daer naer 't Hof ten Walle, ende op Aldersielen-dach trocken sy weder uut Ghent naer Audenaerde, ende alsoo naer 't Westquartier, van d'eene stede in d'andere, ende scepenen van Ghent volchden hem omme eeneghe prevelegien te cryghen, ende van ghelijcken volchden eeneghe nerringhe om in haer aude rechten te blyvene, als vleeschauwers, viscopers ende sciplieden.

Item, den xvij^{en} in December was te Ghent by trompet-slaghe gheboden soo wie wilde nemen aftebrekene de Spit-taelpoorte, men saude die vercoopen by kersberringhe in 't Scepenhuus van der Kuere, te sulcker ueren als men dede.

Item, den xx^{en} in Maerte was te Ghent processie generael om te bidden voor de K. M. dewelcke was te Reinsburch vergadert met den duutschen Hansen ende andere heeren om te tracteren van vele saken.

Item, op den Beloken Paeschavont was Sente Antonis ghe-draghen te Eckerghem, die men plach te draghen in de kercke van den Heleghe Kerst te Sente Baefs, ende des sondaechs naer vesperen was ghedreghe ter Waelpoorte ute naer Wondelghem, in sulcker manieren als men plach te draghene Sente Amantsberch ende alsoo naer Oostackere.

Item, den xxvij^{en} in April waren te Ghent weder te pachte ghestelt alle de Assysen die in 't jaer voorleden coers ende loop ghehadt hadden.

Hier naer volcht de tweede wet, die den tienden van Meye vermaect wert, ende ghelijc men se in der eeuwichheit maken moet.

1541.

Commissarissen.

Mijnheere van Ruex.

Mijnheere van Simpy.

Mijnheere van Gaesbeke.

Mijnheere van Grammez.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Claeys Triest, heere van Auwe-
gem.

Jan van den Echaute.

Loys Alaert.

Antonis de Baenst.

Andries van Quickelberghe.

Joos van Eetvelde.	Joos van den Bossche.
Jan van den Kethulle.	Jan van Pottelsberghe.
Jan de Grutere, 1 ^{er} mer Philips.	Fransoys Everwijn.
Philips de Stoppeleere, d'oude.	Jan van den Brande.
Jan de Grutere.	Jan d'Hooghe.
Claude Goetghebuer.	Jan de Backere.
Franchois van Nieuwenhuus,	Adriaen de Wale.
over hem M ^r . Joos van Grijs-	Jan de Buc.
peere.	Gillis Stalins.
Jooris van Crombrugghe.	Jacob van der Beke.
Joos Donaes.	
Lievin Cluetrijn.	
Andries Seys.	

Ontfangers.

Jan Ruffelaert, tresorier.
 Adriaen Triest, van de werke.
 Gillis Diericx, van de Yssuwe.

Item, in dit jaer was meester Joos van Caloen by den commissarissen ghecoren ende uutghelesen scepenen van Ghedeele, ende om dat hy toochde dat hy gheen poorter en was, wert weder ontslegghen, ende in syne plaetse was ghestelt Franchoeis Everwijn.

Item, den x^{en} in Wedemaent was te Ghent, by trompetslaghe gheboden, dat men gheen etelicke waren als boter, caes, eyeren ende andere victualge coopen en saude dan ter maert, up groote boete, ende ooc alle tavernen staende buten de heerstraten, dat men daer gheen bier vercoopen en saude, uutghenomen in 't bordeel.

Item, den xxvij^{en} in Hoeymaent deden scepenen van Ghent weder by trompette verbieden 't draghen van Sente Lievin tot Hautem, ende dat naer 't uutwysen den lxxv^{en} artyele van der nieuwer Consessie.

Item, op den xxix^{en} der maent van....., des snacx, verberde 't brauwhuus van 't cloostere van Galileën van inviere.

Item, den xxx^{en} in Ougste soo dede men te Sente Nyclaes, in de kercke, de uutvert van Lievin Pien, ende als men offerde ende de vrienden gheoffert hadden, soo riep de biddere de vier dekenen, die waren ten vanghene van den overleden, dat se offeren sauden by der ordonnantie van der K. M., te wetene: de deken van de mueleners, de deken van den hudeveters, de deken van den cleercoopers ende de deken van de smeden, dwelc also ghedaen wert.

Item, in dit jaer berrende 't seere t'Antwerpen in de Maelgerystrate wel xxvj^{en} huusen, tusschen der maret ende Onser Vrouwekercke.

Item, te wetene te Ghent was ghedregghen processie generael om te bidden voor de K. M.; want de fame was dat de Turcken in Hongheryen veel schade deden.

Item, den xix^{en} in Octobre waren te Ghent twee jonghe ghesellen ghejusticieert die veel quade saken ghedaen hadden, daer omme dat se buten der Mudepoorte levende verberrent waren, den eenen aen eenen stake ghebonden ende also levende verberrent, den anderen in de polye ghehanghen met eender ketene onder sijn oxele, ende 't vier was doen berrenen daer de patient levende in stont, ende was drye waerf uut en weder in laten vallen, up ende nederghetrocken, ende ten enden in 't vier laten vallen ende verberrent, ende binnen der selver weke was by den procureur generael van der selver bende eenen verberrent an eenen stake, ende op den xxij^{en} der selver maent was buten der Muden noch twee ghehanghen van den selven gheselscepe, aen een cruusgalge.

Item, den xxvj^{en} in Maerte was het Helich Sacrament,

ghedreghen uut Sente Jacopshuus, ende ghestelt in de capelle
 > ghenaempt den *Noot Godts*, daer de prochiekercke by den
 K. M. ghestelt ende gheordoneert was, ende de suffragaen
 van Doornyke wijdde ten selven daghe 't kerchhof van der
 voornoemde prochiekercke in den náme ende ter eeren van
 den Heleghen Kerst, ghelijc d'aude kercke te Sente Baefs
 was, ende men heet dese den Noot Godts's Helichs Kerst.

1542.

Commissarissen.

De grave van Ruex.

De prelaet van Ste Baefs.

De president mer Lowijs Mestdach.

Schepenen van der Keure.

Schepenen van Ghedeele.

Chaerles Utenhove, heere van	Meester Joos Triest.
Marckem.	Jan van Dixmude.
Willem van Hembyze.	Jan Heindricx.
Jooris Sanders.	Meester Jan de Steercke.
Daniel van Pollynchove.	Fransoys Beaufremez.
Bertelmeus van de Putte.	Gauthier Alaert.
Willem van Lake.	Willem van der Zijpt.
Jan van der Haghe, f ^r mer	Meester Christoffel Hueribloc.
Simons.	Lievin van Testele.
Lievin de Voghele.	Jan Meeusins.
Philips Vriendt.	Lievin de Buc.
Raphael van der Sare.	Simoen Yoens.
Jan Seys.	Jan de Sceppere, f ^r Willems.
Willem de Meuleneere.	
Antonis Colpaert.	

Ontfanghers.

Pieter Cabbelliau, tresorier.

Lievin Cluetrijn, van de wercke.

Jooris van Crombrugghe, van de Ysuwe.

Item, in de weke voor Syncsenen quam mevrouwe de regente binnen Ghent, ende 's maendaechs in de Syncsen-daghen scoet sy met de lyve selve naer den papegaey van Sente Jooris; want het scieten van den voornoemden papegaey was om huerentwille uutghestelt tot huerer comste; het was de coninc die den voornoemden papegaey afscoot M^e. Joos de Bil.

Item, in Wedemaent quamen hier in 't lant veel quader maren loopende van verraderye, dwelc men meest te laste leyde eenen Lievin Wilsens, Rutsaert van Wettre ende meer andere, ende het quam ute by toedoene van eenen Michiel van Haute, huuvettere, daerom dat binnen der stede van Andworpen ghevanghen was Jan van Canengijs²²⁴ ende Pieter van Casele, beide ballinghen van Ghent, ende in de stede van Ghent wert ghevanghen Jan van Basselare, [cnape der neerynghe van de Hautbrekers (Pr. Ar. ²²⁴)] ende sijn wijf,²²⁴ die de moeder was van den voornoemden Lievin Wilsens, heer Willem van der Eecken, wylent gheweest religieus van Sente Baefs, ende nu canonic van der voornoemde kercke van Sente Baefs; daer was noch te Ghent ghevanghen Jā²²⁵ Poertier ende Joos de Crooc ende andere, ende men hilt daghelicx binnen Ghent ende binnen Andworpen scerpe wake.

Item, den xx^{en} in Wedemaent was binnen Ghent gheboden dat niemant messen noch stocken draghen en saude dan de ghene die consent hadden van den heere ende de wet, ende dat gheen kinderen noch andere persoonen straetvieren maken en sauden, niet meer op Sente Jans-avont ende Sente Pieters-avont dan op andere avonden.

Item, op Sente Jans-avont was binnen Ghent gheboden dat men sondaechs processie draghen saude met den Heleghen Sacramente, cle in syne kercke, ende voort alle

donderdaghe vij weken lanc, om te biddene voor de K. M.; want men in de duitsche landen groote ghereetscepe maecte om te trecken up de Turcken, welck de quaetwilleghes gheerne beletten sauden.

Item, ontrent desen tyde lach in Brabant ontrent den Bossche veel volcx van oorloghen, ende men wiste niet waer dat henen wilde; daerom dat in Brabant ende in Vlaenderen sceerpe wake ghehauden wert.

Item, den xx^{en} in Hoeymaent deden te Ghent monstre in den Wal, ontrent lxxx peerden, ende trocken naer Betunen om de stede te bewaerne.

Item, den xxj^{en} der selver maent was te Ghent ten Scepenhuuse uitghelesen openbaer orloghe jeghens den coninc van Vranckerijcke, ende al syne geallieerde, ende dat om dat hy seyt hadde begonnen doen up 't lant van Lutsenborch.

[Op den xxv^{en} July bracht Mer Franchois van der Gracht, ruddere, heere van Schardau, zyne bruut binnen dese stede, ende was de dochter van mevrouwe van Tyant, die hy ghe-traut hadde binnen der stede van Valensyne, ende was eerlick inneghehaelt van veele poorters ende ghemeene lieden. (Pr. Ar. 2.)]

Item, den xxvj^{en} der selver maent quam de tydinghe binnen Ghent dat dit voornoemde volck was commen tot op eene myle naer de stede van Andworpen, daerom dat die van Andworpen seer vervaert waren ende namen veel garnesoens inne, ende die van den lande van Waes waren uitgecooren ende trocken binnen Andworpen.

Item, op Sente Jacops ende Sente Cristoffelsdach saude de prinche van Araengien commen van Breda naer Andworpen met vijf ofte ses vaenkens cnechten, ende wert bespronghen

van den voorseiden volcke als dat er veel doot bleven, ende drye vaenkens cnechten gaven hemlieden ghevanghen, ende des anderdaechs quamen sy voor de stede van Andworpen ende maecten eene maniere van belegghc, ende daer quamen veel lieden ghevlucht uut Andworpen naer Brugghe, naer Ghent ende andere plaetsen, ende dit voornoemde volck berrende seere ontrent der stede van Antworpen, ende namen groot ghelt van brantscatte, ende die van Andworpen berrenden selve af alle haerlieder voorburghen van haerlieder stede, het Sartruesen-Cloostere, het Bagijnhof ende 't Nonnencloostere.

Item, dit voorseide volck waren meest, also men seide, Guulsche ende Cleefsche, ende hadden tot eenen capitein eenen Martin van Rossem.

Item, den xxviii^{en} in Hoeymaent quam eene quade bedrieche-licke tydinghe in Vlaenderen, principalic in Vierambachten, als dat van den voorseiden volcke overcomen waren te Calloo, en de lieden quamen met huerlieder goede gevlucht naer Ghent.

Item, den xxix^{en} der selver maend track Martin van Rossem met synen volcke naer de stede van Liere, ende liet de voornoemde stede van Antworpen, ende in 't vertrecken sy verbranden Duffele ende Walem.

Item, den tweeden in Ougste was Martin van Rossem voor de stede van Luevene, ende hadde byna de stede inghenomen, maer wert vromelic wederstaen.

Item, den derden in Ougste was de trommele binnen Ghent ghesleghen ende gheseit soo wie hem hadde doen aenschryven onder den capitein Cabuuscoole, datse hemlieden vinden sauden 's anderdaechs te Curterijeke, men saude hemlieden daer ghelt gheven.

Item, den vijftsten was weder de trommele binnen Ghent gheslegghen, ende alle de ghuene die wilden aengescreven sijn, men saude hemlieden gheven eenen guldene op de hant ende de reste te Curterijcke.

Item, den xj^{en} in Ougste was by den procureur generael te Maryekerk gherecht de moeder van Lievin Wilsens, ende dat om dat se ten diverschen stonden hadde ghelogiert haren soone, Lievin Wilsens voorschreven, ballinc sijnde, ende hadde hem hooren segghen dat hy uut was om de stede van Ghent te verradene, ende in beroerte te stellene, ende sy en hadde 't selve niet ghebrocht ter kennesse, ende wart daer omme levende ghedolven.

Item, ontrent desen tyde begonsten de Franchoyzen te velde te commene ende verberrende Monterye ende wonnen 't casteel van Dornem, [van Heysden. (Pr. Ar.^{de}.)]

Item, op den xij^{en} van Ougste was 't Andworpen ghejusticieert Jan van Canegijs, ballinc van Ghent [mercenier ende curdewanier. (K. M.)]

Item, op den xij^{en} der selver maent minheere van Huele, ligghende met synen volcke te Watene, ende sauden trecken omme te winnene een husken over eene reviere, ende worden bespronghen van den Franchoeysen, ende mits dat de Borgonsche gheen peerdevolc by en hadden, so moesten sy reculeren ende daer blif er vele doot, ende verdranck er vele. Daer verdranc de vaendere van minheere van Huele, die te Ghent ghehaempt was Cabuscoole, ende minheere van Huele wert selve ghesolvert duer 't watere.

Item, op den selven dach trocken duer Ghent een vaentken cnechten, ende trocken naer de frontiere ende commende te Belle in West-Vlaenderen, minheere van Rues ontboot

hemlieden dat se wederkeeren sauden naer huus, op de galghe; want het waren de knechten die hemlieden tusschen Breda ende Andwerpen up sente Jacops- ende sente Christoffelsdach ghevanghen gaven onder de Gheldersche, ende hadden daer ghesworen in twee maenden jeghens hemlieden ofte den coninc van Vranckerijcke gheen wapene aen te doene, ende aldus keerden sy wederomme.

Item, seer curts hadden de knechten oorlof, die onder minheere van Huele ende minheere van Poucke waren, ende elc quam t' huuswaert.

Item, up den vij^{en} in September was in 't Grootte Casteel te Ghent ghejusticieert Jan Poortier met den sweerde, ende sijn lichaem ghestelt op een wiel by sente Amants-berch, ende sijn hoofd op een glavye boven den wiele, ende wert by nachte afghedaen; maer de capitein werd 't geware, ende deden weder ontgraven ende stellen met den wiele seer by 't Casteel; maer was binnen sekeren tijt daer naer begraven te sente Jacops, up 't kerchhof.

Item, den vij^{en} in December quam mevrouwe de regente binnen Ghent, ende dede te Ghent dachvaerden alle de staten van den lande, ende begeerde op de landen van Herwaertsovere den tienden penninc van alle der lieden incommene, van renten, pachten ende huushueren, ende den hondersien penninck van alle coopmanscepe uut den lande varende, omme de orloghe te sustineren jegens de vianden van der K. M.; ende te deser causen was op den xxix^{en} der voorseider maend colatie ghelauden binnen Ghent; maer niet gheconsenteert, ende wederomme ter selver causen noch eens colatie op den vierden in Lauwe; maer noch niet gheconsenteert, ende op den vijften in Lauwe wederomme

colatie, doe wert meghe nadeghe vrouwe gheconsenteert den xx^{en} penninc van allen incommene.

Item, om eeneghe deferenten die te deser causen resen, soq was wederomme colatie op den xxix^{en} in Lauwe, ende wert veraccordert up den xx^{en} penninc van allen incommene, also wel van husen als andersins voor eene jaerschare.

Item, op den xxvij^{en} in Lauwe was gheboden ten Scepenhuuse dat alle comanscepe uut den lande varende, gheven saude den hondersten penninc, ofte wilde de coopman gheven van elcke bale speceryen xxx stuvers, ende van elcke bale merseryen xxv stuvers, ende ander goet naer advenant, die sauden quyt gaen van den hondersten penninc voorseit.

Item, ten voorseiden daghe was ooc een mandement uutgheleyt ludende in affecte aldus: Hoe dat t'onser kennesse commen es datter in de stede van Antworpen es eenen Mateeus Crom, die gheprent oft doen prenten heeft veel boucxkins, ghenaeft Kinder-leeringhe, dat men die bringhen saude in den handen van den heere om verberrent te werdene, up lijf ende goet, ende ghehauden te syne voor Luteranen.

Item, ontrent desen tyde wert meghe nadeghe vrouwe gheconsenteert den x^{en} penninc van allen incommene, ten bescedde van den lande van Herwaertsovere, ende ooc wie duusent guldene hadde incomescepe, die saude daer af gheven den 100^{en} penninc.

Item, ontrent Paesschen taxeerden scepenen van Ghent de huusen wat die ter huere golden oft gelden mochten 's jaers, om te innene den x^{en} penninc tot proffite van der K. M., danof moest men betalen ghereet den helft, ende d'ander helft te Sente Jansmesse, ende was ooc gheboden

soo wie was besittende eeneghe gronden van erven, 't sy leen oft andersins, 't sy visscherye, tollen ofte ander incommen, dat hy danof tot eenen ghenomden daghe overbringhen saude den gront ende de weerde van dien, ende soo wie danof in ghebreke ware, die saude betalen dobbele, ende so wie de gherechte waerhede niet te kennen en gave, die saude moeten betalen viermael den x^m penninc voorseit van dat jaerliex galt, ende dit ghebot was gheboden in alle prochien.

Item, in dit jaer op den Heleghen Paeschavont hadde 's keisers volk eene scermutsinghe jeghens de Cleefsche, ende verloren daer 't meesten deel van haren ghescutte.

Item, in dit jaer waren de huusekins ghemaect an 't Vleesshuus, daer men de pensen vercoopt, die men te vooren vercoochte in den Hoeyaert.

Item, in 't voornoemde jaer waren de huusekens ghemaect op 's Gravenbrugghe alle viere, metgaders de tralye voor 't Vleesshuus, beneden de voornoemde Gravenbrugghe.

[Item, in dit jaer was der Weesenhuys ende de Capelle nieuwe ghemaect, staende in de Burghstrate. (K. M.)]

Item, op den zesten in Meye was te Ghent processie generael met den Heleghen Sacramente, om dies wille dat de tydinghe commen was dat de K. M. was op reyse om te commen naer de landen van Herwartsovere.

1543.

Commissarissen.

De grave van Ruex.

De president van Vlaenderen.

Mer Hughes van Grammes.

Jan van Rhoden.

Schepenen van der Kuere.

Gillis de Baenst.
 Lievin Donaes.
 Jan de Vos, f Adriaens.
 Simoen Bets.
 Joos Triest.
 Jan Salaert.
 Pieter Cabelliau.
 Jan van Hembyze, f Willems.
 Simoen van der Haghen, heere
 van Gotthem.
 Heindrick van Testele.
 Godefroit Illoirs.
 Joos de Brune, f Francoys.
 Lievin Dhooghe.

Schepenen van Ghedeele.

Adriaen Triest.
 Jooris van Crombrughe.
 Jan van Hembyze, f Bussaerts.
 Gillis Savary.
 Willem van Nieuwenhuus,
 f Franchoys.
 Philips de Stoppeleere.
 Joos de Grave.
 Balthasar de Vriese.
 Joos van Eede.
 Jan van de Velde.
 Jan Scautheete.
 Pieter de Schuuttere.
 Willem de Smet.

Ontfanghers.

Willem van Hembyze, tresorier.
 Philips Vriendt, van de weerce.
 Jan Heindrix, van de Yssuwe.

Item, den xvij^{en} in Junius was binnen Ghent processie generael, om dieswille dat de tydinghe commen was dat de keyser was ghearriveert in Italyen, ende op den xix^{en} der voorseide maent so waren versleghen veel Geldersche ontrent Heinsburch, ende de prince van Araengien nam hemlieden veel sticken engiens.

Item, ontrent desen tyde waren de Franchoiesen seer sterc te velde ontrent den lande van Henegauwe, ende de Geldersche wonnen ontrent den selven tijt Amersfort.

Item, omtrent sente Jacops- ende sente Christoffelsdach quamen de Geldersche over de Mase by der stede van 's Hertoghenbossche, so dat de lantlieden quamen ghevlucht

binnen der stede van Andwerpen, daer omme dat men t'Andwerpen groote wake hielt.

Item, den eersten in Ougste quam te Ghent de tydinghe dat de keisere was te Cuelene, ende den sesden in Ougste was te Ghent colatie om te consenterene op 't lant van Vlaenderen twee hondert seventich duusent guldenen, ende ontrent den uitgane der selver maent waren de Fransoeysen seer ghesteret in een stedeken, gheheeten Landersy, ten welken tyde ginghen in dese landen veel vremde maren : ten cersten, dat Barberosse overghecommen was te Mar-seillien met menichte van Turcken om te oorloghen met den Franschoeysen op 's keyzers landen; ten anderen, niet jeghenstaende dat men vuer waer hilt dat de keyserc te Cuelen ofte daer ontrent was, eeneghe die van Cuelene quamen seiden dat sy daer af niet en wisten, ende by dese redenen was er groote twyfelinghe onder 't ghemeen volck.

Item, op sente Jans, uitgaende Ougst, quam in de stede van Ghent een messagier, ende was de messagier van der stede van Curtericke, ende quam van voor de stede van Dueren in Gulckenlant, welke stede op Sente Bertelmeusdach hier te vooren ghewonnen was van 's keyzers volc, ghepilgiert ende verbrant, ende de messagier seyde dat hy den keyserc selve ghesproken hadde.

Item, den eersten in September was te Ghent gheboden dat men op den derden der selver maent processie generael draghen saude, ende hauden mesdach tot der noene, ende dat omme dat mevrouwe de regente ghesonden hadde brieven dat de K. M. was in 't lant van Gulcken ofte Clevén.

Item, op den vierden der selver maent was op Sente

Verhildenplaetse een man ghesoden om dat hy munte gheslegghen hadde, ende was een wale van ontrent Dowacy.

Item, op den vij^{en} der selver maent quam de hertoghe van Cleven ende Martin van Rossem in handen van den keyser, ende aldus bracht de keyser dlant van Gulcken, Cleven ende Gheldere in syne subjectie.

Item, den xxij^{en} van Septembre was de keyser in de stede van Diest; maer hy was seer ghequelt van den artycke, als dat hy daer brocht was in eene treme voor de ghedepu-teerde ende de staten van den lande, daer hy syne begeerte dede verclaren, dat hy begeerde op 't lant van Vlaenderen vier^{en} duusent cronon van vier scellinghen grooten 't stic.

Item, den vijften in Octobere was te Ghent de paeyss uutgheroepen tusschen den keyser ende den landen van den hertoghe van Cleven.

Item, op Alderheleghenavont wert de stede van Landersy ghevictaelgiert van den Franchoeysen, niet jeghenstaende dat de K. M. selve in persoone met grooter macht vooren lach, ende des sondachs daer naer meende de keyser de Franchoeysen te bevechtene; maer waren uut haren paereke ghevloten, ende doen brac den leghere op van voor Landersy, ende de keyser trac binnen der stede van Avennes, ende leyde groot gaernesoen binnen der stede van Camerijcke, ende quam binnen Valenchiene ende van daer te Bruusele.

Item, te Sente Martins-messe ginc te Ghent inne de nieuwe Assysen omme te betalene de vier hondert dusent cronon van iij schellingen grooten 't stic, gheconsenteert den K. M., te wetene: [van elcken stooop wijns ij gr. (Pr. Ar.^{en})], van elcke tonne keyte ofte crabbelere v grooten, van elcken

osse viij grootten, van elcker coe vj grootten, van een vercken iiij grootten, van eenen weer ij grootten, van een beyte i groote, ende dat boven alle voorgaende assysen, ende boven dien van alle gauden, fluweelen, syden, camelotten, ossetten ende saercken lakenen, den dertichsten penninc. [Wel verstaende de wijn ofte 't bier, daer men 't drynckt ofte daer de beesten gheslegghen werden; ende de beloken steden hadden hier af up den wijn ofte bier d'helft afslach, ende van de beesten 't derde, omme de ander groote assysen die zy gheven moesten, ende hier in en gynck niemant vry noch quyte, gheestelick noch weerlick; van gaude ende zelveren lakenen of daer gaut of zilver inne gewrocht was, ooc mede van fluweele, zyde, damaste, caffia ende dierghelycke den xxx^{en} penninck, ende van ossette, sayette, lynen ende wullen lakenen den x^{en} penninck van al dat afghesneden was ter lester vente, ende van pelterien oock den x^{en} penninck. (Pr.Ar.^{b.})]

Item, van wullen laken den xi^{en} penninc, ende van allen lynen lakenen, die men by der ellen uutmeten saude, ende van allen pelterien den viertichsten penninc.

Item, in dit jaer ende scependom van Gillis de Baenst y was de cappe van 't Beelfroet ghedaen ende hooghe gheresen, ghelijc men die nu siet, ende de drake al nieuwe vergult ende weder op ghestelt.

Item, in dit voornoemde jaer was de clocke ghenaemt *Roelant* opghewonden in 't nieuwe werck, op Sente Baerbelendach, ende 't nieuwe voorslach dat schoene om hooren es, spelende op 't voornoemde voorslach vele scone imnen, leysenen ende liedekens, naer den tijt van den jare.

[In dit jaer, den xv^{en} van October was afghedaen de

drake van den Beelfroot, ende was doen vergult, en den ij^{en} in Meye xliij wederomme upgheset, ende daer waren nieuwe weckerkens brocht van Luevene, ende up 't Beelfroot ghehanghen, ende was alsdan 't Beelfroot gheresen wel xxxiiij voeten. (S. G.)]

Item, den xij^{en} in December was binnen Ghent gheboden, omme dies wille dat men den K. M. seer curts verwachtende was binnen Ghent, als dat men gheenderande goet als beirringhe, foeragie ende evene ofte eenegherande leeftochte niet verdieren en saude, noch dierder vercoopen dan also sy 't vertien daghen te vooren vercocht ende ghegolden hadden; maer de raet van den keysere veranderde, soo dat hy te Brusele bleef tot Kerst-messe, ende was nochtans ghefortiert, ende curts naer Kerst-messe reisde de keysere naer Spiers.

Item, den vijften in Spørkele quam mevrauwe de coninghinne binnen der stede van Ghent.

Item, op den vierden in Maerte was te Ghent op de Vrydachmaert ghejusticieert capitein Buus, ende syne sentencie was sulc als hier naer volcht van woorde te woorde:

« Ghesien 't proces crymenel beleet jeghens Nicolaes le Borgne, gheheeten Buus, ghevanghen, belast, te weten van verraderye ende onghetrouwe den Keyser, synen natuerliken prince, ende jeghens syne majesteit crimen lesæ Majestatis ghecommitteert t'hebbene, ende ghemeret dat van den voorseiden crymen ende delicten by sijn selfs confessie ten vullen ghebleken es te meer stonden vulcommelicken, vryelicken ende sonder vreese ofte bedwanc van ghepijnt te syne, gheseit ende verclaert hebbende als dat hy in den jare xxxvij, curts naer 't innemen van der stat

van Simpol, ghedaen by sijnder majesteit oorlochslieden, ghepractiquiert ende ghevonden es gheweest by enen capitein van Vranckerijcke ende andere principale, dienende van dier syde omme den coninc van Vranckerijcke te dienen, op ghelofte ghedaen hem te ghevene een pensioen van twaelfhondert guldenen 's jaers, daer van nochtans hy niet ontfacen en heeft noch andere weldaden dan te drye ofte viere diversche reysen, ende wel min dan men hem opghegheven hadde; ooc dat in 't voorleden jaer, wesende de heere van Longhevael voor de stat van Andworpen met seker ghetal van oorlochslieden, te voete ende te peerde, de voornoemde Longhevael van nieus gecomen ende ghepractiquiert hadde, soo by hem als by toedoene van den heere van Dinxen, synen behouden suene, omme altijd vele te meer te confirmeren den Keysere verraderye te doene, ende dat op dat hy hem t'allen tyden informeren saude van al 't ghuene dat hy vernemen mochte, angaende den staet ende affeiren van den lande van Herwaertsovere, hem ghevende raet, soo wanneer men eeneghe scermutsinghe, feyt van oorloghen doen saude, dat hy altijts van den eersten voorloopers wesen saude, ende hem by dien manieren laten vanghen, ten ende den voorseiden Longhevael adverteren van al 't ghuene dat hy weten mochte, op ghelofte van daer af hem wel te recompensere, volghende welken hy den voornoemden Longhevael diversche advertysien ghedaen heeft, soo hy die heeft connen gheweten ende vernemen van goede ende notabel personagien ende capiteinen van sijnder majesteit, metten welken hanghende de voornoemde verraderye hy antierde ende converseirde, soo veel als hy mochte, door ingheven van den voornoemden Longhevael; insghelijcx dat de selve Longhevael,

wesende voor de stat van Luevene metten crijchsvolcke dat hy conduyseerde, de voornoemde Buus hem vant ter conversatie die de voornoemde Longhevael was haudende met eeneghe ghedeputeerde van Luevene, dwelc was omme den voornocmden Longhevael te waerschuvene van der voornoemde stat ende hoe hy aldaer saude moghen binnen gheraken, ende dat de voornoemde Longhevael siende dat hy gheen en hadde die te moghen innemene, hem raedde met hem te treckene onder 't seijn dat hy ghevanghen was, dwelc hy dede omme van hem te vernemene 't ghuent dies hy weten mochte, ende dien volghende leidde met hem den voornoemden Buus onderweghe den selven altijt onderwysende syne verraderye te willen continuerene ende daer innc persyvererene, ende daer boven wesende alle beede te Astenaey, leyde hem te vooren dat omme syne verraderye te hat te beweghene dat van noode was dat hy iemant binnen de stat van Caemerijcke hadde, den welcken hy secretelic scrijven mochte alle tydinghe ende nieumaren, ende by advyse van den Longhevaele was genaempt den abt de Sint Martijn te Camerijcke voorseit, an den welcken hy sedert diverse advertysementen jeghens den Keysere ghedaen heeft, soo by brieven, als mondelinghe, ende waer toe hy duer den selven abt ten utersten ghesoliciteert es gheweest, hebbende den selven abt ghewaerscaut van alle saecken die men in syne majesteits leghere voor de stat van Landersy tracteerde, bysondere van den conclusien ende deliberation, die men nam jeghens de vyanden, ende boven desen heeft gheseit dat wesende de coninc van Vranckerijcke met synen volcke van wapenen te Morolles neffens Landersy, de voornoemde Longhevael dede den voorseiden Buus uterlicken

soliciteren, up ghelofte van goede recompensatie, dat hy middel saude vinden te bringhene in den voorseiden conincx handen de stede van Atrecht, Bapaume ende Bouchain, den Keysere toebehoorende, blykende by der response van den voornoemden Buus.

« De keysere omme de voorseide verraderye ende mesdaet lesæ Majestatis condemneert den voorseiden Buus ghevanghen, dat hy op een hurde ghesleept sal worden sedert 't Groot Casteel van deser stede van Gent tot voor 't Scepenhuus, aldaer hem openbaerlic met luden voeyse ofte stemme dese jeghenwordighe sententie gheprononchieert sal worden, ende van daer sal ghesleept wesen lanchst der groote strate naer de Vismaert, ende alsoo voorts tot op de Vrydachmaert, aldaer hem de voornoemde sententie in waelscher tale sal van nieus gheprononchieert werden, alwaer hy onthooft sal wesen, ende daer naer sijn lijf ghevierendect in vier quartieren, de welcke in vier plaetsen op crucken ghestelt sullen wesen, daer op ghescreven sal staen met groote letteren : « Dit 's de verraeder Buus, die synen keysere ende natuerlickē prince heeft willen verraden. » Ende verclaert syne Majesteyt alle des voorseits Buus goet verbuert ende gheconfisquiert tot profyte van sijnder majesteyt, ende daer en boven volghende der dispositie van ghescreven rechten, verclaert desselfs Buus soonen inhabile te moghen commene totter successie van haerlieder moeders goede ende alle andere huere maghen, 't sy by testamente ofte anderssins, ende insghelijcx van alle versterften ende successien, procederende van vremde persoonen, de welcke niet gheoorlooft en sal wesen te moghen disponeren van huerlieder goede in favuere van de voorseide soonen, de

welcke daer boven, in versmadenessen van 's voornoemden Buus, huerlieders 's vaders snoothet ende infamie, syne Majesteyt verclaert onweerdich gheroupen ofte ghestelt te wesene tot eeneghe digniteit, officie ofte eerlic bewint. Aldus gheprononchiert te Ghent, den vierden dach van Maerte in 't jaer xv° xliij. »

Item, te desen tyde maecte men binnen Ghent, van weghe der K. M., groote gereetscepe van engien ter orloghen dienende, ende die dat bewint daer af hadden waren meest Italianen, ende curts naer Paeschen was alle ghereetscepe te scepe ghedaen ende ghevoert naer Dorderecht.

Item, te desen tyde begheerde de K. M. op 't land van Vlaenderen de somme van ses dusent cronon, van vier scellingen grooten 't stic, welc hem gheconsenteert was, ende dese somme wert weder ghestelt op den tienden penninc van allen incommene; maer de besittere van den gronde moeste allomme d'eene helft ghelden, ende bovendien elc cnape ofte dienstbode woonende in den cost, moeste gheven den tienden penninc van dat se dat jaer wonnen, ende datte moest men betalen d'eene helft te half Meye ende d'andere helft te Bamesse xv° vier ende viertich eerstcomende.

1544.

Commissarissen.

De grave van Reux.

De president van Vlaenderen.

Mer Huughe van Grammes.

Jan van Roden.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Gyselbrecht de Grutere,	Mer Antonis de Baenst,
ruddere.	ruddere.

Jan van den Eechaute.	Joos van den Bossche.
Willem van der Hoyaen.	Jan Heindricx.
Jan van den Kethulle.	Rogier van Sonnemare.
Jacob de Vrient.	Jan van Pottelsberghe.
Jan van der Haghen, f ^r Mer	Fransoys de Beaufremez.
Symoens.	Meester Jan de Steercke.
Claeys Damman, d'oude.	Lievin Cluetrijn.
Joos Donaes.	Jan de Backere.
Gillis Diericx.	Adriaen Triest, f ^r Adriaens.
Gillis Stalins.	Lauwercins Everdey.
Jan de Buc.	Jooris van der Saffelt.
Willem de Mueleneere.	Jan Dhertoghe.
Arend Heylinck.	

Ontfanghers.

Jan de Vos, f^r Adriaens, tresorier.
Simoen vander Haghe, van de weercke.
Pr de Schuuttere, van der Yssuwe.

Item, in dit jaer was te Ghent ghemaect eene steene caeye van de Molanaerstrate lanx den watere naer het Rabotken, bachten den Tenenenpot.

[Item, in dit jaer xliiij, soo was 't dat men aldereerst speelde op de nieuwe weckers up Belfroot de liedekens. (K. M.)]

Item, curts naer Sincxsenen trac de keysere te velde in 't lant van Lutsenborch, ende nam weder veel steden inne, die hem de Franchoeysen in 't jaer voorleden afghenomen hadden, als : Lutsenburch, Longwijs ende meer andere, ende trac selve met sijnder armye tot voor eene stede gheheeten Saint Disier, die hy seer sterc belejde; maer de Franchoeysen hielden hem seer cloeck, ende daer was de prinche van Araengien doot gescooten.

Item, in 't beginsel van Julius trac de grave van Bueren

uut Sente Omaers te velde met eender scoonder armye, ende maecte eene maniere of hy Terwanen beleyt saude hebben; maer slouch synen leghere voor Monstruel, ende die van Terwanen smeten somtijts in den hoop van den victaelgiers, die naer den legher reysden.

Item, te desen tyde laghen veel Inghelschen voor Monstruel ende voor Buenen, ende men seyde vuer waer dat de coninc van Inghelant selve over commen was te Calcs.

Item, den xvij^{en} in Ougste gaf haer overe in den handen van den keysere de stede van Sent Disier.

Item, den xxij^{en} in Ougste was binnen Ghent gheboden dat men de saudeniers van den Grooten Castele, ofte andere niet meer bynoemen en saude Tueten, Tueten; ende dat op boete van drye ponden paresyse ende op de corrextie van scepenen.

Item, te desen tyde was upghestelt de nieuwen impost alle dlant van Vlaenderen duere.

Item, den eersten in October was uutgheroepen de paeys tusschen den coninc van Vranckerijcke ende den keysere; maer de Inghelsche bleven oorloghende jeghens de Franchoeysen.

Item, den derden in Decembre quam de keysere binnen Ghent, ende mevrouwe de regente, ende lach binnen Ghent wel een maent, dat hy lettelt ofte niet uut den hove en quam van sieeten, ende trac weder naer Bruusele, ende eer hy vertrac maecte hy vier poorters van Ghent, die hy ridder slouch 's nuchtinex eer hy wechreisde, ende was : Adriaen Bets, Gyselbreecht de Grutere, minheere van Exaerde ende Franchocis van Pottelsberghe, heere van Vinderhaute.

Item, in den vastenen wert er ontrent Audenaerde veel

ghevanghen , die men betyghende was van onghelovichede ,
dacraf dat de procureur-generael twee dede rechten met
den swerde.

Item, ontrent desen tyde was de keyserlicke majesteit
binnen der stede van Andworpen , daer by hem de hertoghe
van Orliens quam.

Item, den xvij^{en} in April was te Ghent ghevanghen Mar-
tin Huerebloc, heer Joos Dauwe ende meer andere; ende
Martin Huerebloc was eertswaerf ghevanghen by die van
Ghent in 't Chausselet, ende van daer ghelevert aen den
heeren van den rade, om dieswille dat die van Ghent in 't
jaer viertich 't selve ghenomen was.

Item, den viij^{en} in Meye wert Martin Huerebloc ghejusti-
cieert op de Verreplaetse, met den viere verbernt in claren
asschen, ende anseghende dat hy syne dolinghe niet af gaen
en wilde; ende den ix^{en} in Meye was er twee onthooft ende
eene vrouwe te Mariekerke ghedolven, van welker justicie
veel lieden beroert ende t'onvreden waren.

Item, te desen tyde gaf men den x^{den} penninc, daer
de bezitter ende de huereire d'helft betalen ende ghelden
moeste, te wetene: d'eene helft te Sinxenen ende d'andere
helft ter Kerstmesse.

1545.

Commissarissen.

De grave de Reux.

De president van Vlaenderen.

Mer Hughe de Grammes.

Jan van Roden.

Schepenen van der Kuere.

Willem van Hembiese.

Schepenen van Ghedeele.

Loys Bette.

Adriaen Triest.	Jan de Grutere , heere van
Danneel van Pollynchove.	Vaernewijck.
Jan van Dixmude.	Philips Vrient.
Jooris van Crombrugghe.	Gautier Allaert.
Philips de Stoppeleere, f Philips.	Jan Seys.
Willem van der Zype.	Meester Christoffels Hucribloc.
Pieter Curtewille.	Jan Meussone.
Raphaël van der Sare.	Lievin de Buck.
Adriaen van Damme.	Jan de Sceppere.
Jacob Goetghebuer.	Lauwereyns de Muelencere.
Oste van de Wale.	Lauwereyns Boele.
Jan Danneels, peltier.	Pieter de Mey.
	Lievin de Schoemakere.

Ontfanghers.

Joos Donnaes , tresorier.
 Lievin Cluetrijn , van de wercke.
 Pieter van der Beke , van de Yssuwe.

Item, in dit selve jaer hielden de Inghelschen noch de orloghe jeghens de Franchoeysen ende de Scotten.

Item, den in Octobre quam de K. M. weder binnen Ghent, ende mevrouw de regente, ende begeerden op 't lant van Vlaenderen de somme van vier hondert vijftich dusent croonen, ende die te betalen binnen ses jaren, dwelc hem gheconsenteert was, ende reisden op Aldersielendach naer Brugghe, daer dat quam in ambassate de maerschalc van Vranckerijcke met seer scoonen state, ende reisde met den keysere naer Andwerpen, ende de keysere reisde van Andwerpen naer de stede van Utrecht, om daer te hauden de feeste van den Gulden Vliese; maer de keysere wert siec binnen der stede van 's Hertoghenbossche.

Item, de x^o in December berrende 't huus in de Velstrate,

op den houc van der Conduutstege , toebehoorende Jacop van Keymeulene , 's avonts tusschen vyven ende sessen.

Item, in 't voornoemde jaer, den xvii^{en} in Lauwe, berrende't te Ghent in de Holstrate, ende was leelicken brant 's achternoens ten drye ueren, ende daer verberrende wel xv oft xvi huusen.

Item, de coninc van Inghelant ende de Franchoeysen bleven oorloghende, ende de landen van den keysere bleven vry sittende.

Item, in dit voornoemde jaer reisde de keysere naer de duutsche landen om eendrachtichede te makene aengaende den kersten gheloove.

[In dit jaer overleet in Spaengen de moghende prinsesse gheselnede van Philips, oudste zoone van onsen ghenadi-ghen keyser Karolus. (S. G.)]

1546.

Commissarissen.

Mer Adriaen de Croy, grave van Reux, gouverneur ende capitain-generael van Vlaenderen, enz.

Mer Loys van Heilweghen, ruddere, president van Vlaenderen, over mynen heere van Praet.

Jan van Roden, ontfanghere generael van der Ayden van Vlaenderen.

Mer Hughes van Grammes, ruddere, heere van Wynghene.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Joncheere Claeys Triest, heere
van Auweghem.

Jan Ruffelaert.

Jan Salaert.

Bertelmeeus van de Putte.

Jan de Vos.

Meester Jan de Stercke.

Symoen van der Haghe, heere
van Gotthem.

Jan van Hembyse, f Willems.

Meester Joos van Grijspeere.	Joos van den Eede, over hem
Willem van Lake.	Jacob Cabillau,
Jan van Hembicse, f ^o Bussaerts.	Jaspar van Riebeke.
Meester Joos de Grutere.	Michiel de Vriendt.
Loys van Morslede.	Lievin d'Hooghe.
Lievin Prijsbier.	Anthuenis Colpaert.
Lievin van Casele.	Adriaen de Wale.
Eloy de Scepperc.	Jan de Hertoghe, de jonghe.
Jan Baers.	Franchois Curthals.
	Willem van Cuelene.

Ontfanghers.

Joos Donaes, tresorier.
 Jacob Goetghebuer, van de wercke.
 Jan de Buck, van de Yssuwe.

Item, in dit jaer ende scependom galt de taerwe vij schellingen vi deniers grooten, ende ooc viii schellingen grooten 't halstere, ende djaer hier te vooren had seer dieren tijt gheweest, ende eer den ougst quam, galt de tarwe meer dan neghen schellingen grooten 't halstere.

[In dit jaer was groote dierte van coorene, ende van Kersmesse voort wart de dierte lanxst zo meerdere, zo dat men voór den ougst de tarwe cocht xvij schellinghen den sack, ende de rogghe xij schellynghen gr. ghentsche mate, ende het moeste al commen van Oostwaert ende van beneden, daer mede dese landen ende steden ghespijst worden; want van Doornick, Rijssele, Douay, Arien ende alle andere steden van daer 't selve plach te commene, daer was de dierte noch veel meerdere; want het cooren moeste van hier derwart varen ofte zy zouden van hongher vergaen hebben, sodat de gone die van Paris quamen storven van grooten hongher ende ghebreke; want al hadden zy ghelt,

zy en hadden gheen coorne nochte broot, ende daer men 't te coope vont moeste men 't by provisie deelen. (Pr. Ar.².)]

Item, ontrent der Ougstmaent lach de keyser ende de grave van Bueren in de duutsche landen met grooter macht; maer men en mocht in dese Nederlanden niet segghen wiesser ghebuerde.

Item, den vij^{en} in Ougste, ende was saterdach 's avonts ten xi ueren, beghonste 't seer te donderen ende te blicxemen, soo dat te Mechelen groot ongherief quam; want de blicxem gheraecte in eenen turre met buspoere, daer groot jammer ende ongherief af ghesciede, daer wel half de stede af bedarf.

[Den vij^{en} dach van Ougste saterdachs voor Ste Laurensdach, 's avonts omtrent de x of xi ueren, ghebuerde binnen Mechelen ende der omliggende plaetsen zeer groote jammere van schaden van dondere ende blixeme; welke blicxem, soo 't Godt ghedoochde, quam up de Santpoorte, in de welke groote ghetale van tonnen buspoers lach met noch andere munitie van oorloghe, ende de blicxem in 't buscrut commende, er word berrende, so dat de turre barst, ende dede de gheheele stede beven, zo dat niet alleene de selve turre averecht en viel, maer waren uutgheworpen de fondamenten van den zelven turre, van welcken sulc een j̄aer ghecommen es dat in deze landen 's gelijx noynt ghesien en es gheweest; de gheheele Neckerspoel es byna gheheel af ende gheschendt; boven dezen zijn de naervolghende cloosters, straten ende huusen bedorven: dat gheheel hof van Beerghen, Ste Pietersprochie byna gheheel af, 't hof van vrou Magriete derghelijcke, 's Keysershof gheheel wech ende bedorven, de gheheele Lombaerde bedorven, der Postmeesters huus gheschent,

ende de stal metten peerden wechgheslegghen , het Augustynencloostere censdeels gheschendt , de Voochtstrate gheheel af , het hof van de Hoochstrate gheheel af , duer welcke steercte van den hove met dat daer resteerde behilt den gheheelen houck van der stede , nochtans zijn er weynighe huusen onbeschadicht bleven , hoewel dat menich meynsche , duer de steercte van den hove , zijn lijf behauden heeft. Daer zijn boven dese voorseyde hoven ende plaetsen ontrent vijf huusen bedorven. Op den sondach morghens zijn der ghevonden bet iij^e meynschen doot , zo mans , vrouwen ende kinderen , ende men heeft groote putte ghemaect ende de doode met waghens daer in ghevoert , dwelck groot jammer was omme aensien ; daer was er noch wel hondert ende vijftich ghewondt ende in 't gasthuus ghebrocht. 't Es ooc ghebuert up den zelven tijdt binnen Mechelen , up den houck van Ste. Beernaertshof , dwelcke was een heerberghe , ende de weert was gheheeten in de wandelinghe Croes , dat daer sommighe gasten hebben sitten dryncken in diversche ghelaghen , onder andere es er een ghelaghe gheweest , die met elcandere hebben sitten spelen met quaerten , clopende om bier , es de weerdinne gaen tappen , ende dewyle dat zy tapte es de principale slach ende donder gheweest , zo dat het hus , omverre ghevloghen es , ende de speelders doot bleven metten quaerten in de handt , zo zy saten ende speelden , ende alle het ander gheselschip es doot bleven , behaudens de weerdinne die , overmidts de vaulte van den keldere daer sy bier tapte , ghesolveert bleef ; ende binnen derden daghe es er een man vonden in eene speloncke van eene vaulte onbeschadicht , die vraechde of de weerelt noch stont , ende men vont er een kind om dryncken roupende ,

ende eene vrouwe in de Blockstrate, upstaende om haer venster te luucken, es, op een velleken naer, haren hals afghesmeten, ende daer ghebuerde noch veel wonders dat hier, om curtheyt, niet gheschreven en is. (P. Ar.^o.)]

Item, in dit jaer den xix^{en} in November gheschiede grooten brant binnen Andworpen ontrent de Nieu Busse.

Item, den xxvi^{en} in Lauwe staerf de coninc Heindric van Inghelant.

Item, in dit voornoemde jaer in Maerte staerf de coninc Franchoeis van Vranckerijeke.

Item, up Sente Joorisdach quam mevrauwe de regente binnen der stede van Ghent, ende up den Meydach was te Ghent processie generael om dat men verstaen hadde dat de keyserre victorie gehad hadde jeghens syne vyanden.

Item, den tweeden in Meye dede mevrauwe de regente een costelicke uutvaert doen over den coninc van Vranckerijeke Franchoeis, tot Onse Vrouwenbroërs.

Item, den derden in Meye, gaf mevrauwe der wet van Ghent te kennene hoe datse seker tydinghe ontfacn hadde als dat op den xxiii^{en} in April, op eenen sondach, de keyser eenen slach ghewonnen hadde, ende dat de hertoghe van Sassen ende de lantgrave van Hessen ghevanghen waren, ter welcker causen dat scepenen van Ghent ordoneerden veel scoone pryzen die te winnen waren met soonst te vieren, soo dat men 's avonts binnen Ghent veel scoone vieren maecte ende met tortsen ende andersints in veel straten ende ghebuerten, de vier cameran van Rhetorijeke speelden te veele + plaetsen, ende alle de clocken van Ghent luudden 's avonts van viij^{en} tot den ix^{en} ueren in alle kercken van der stede.

Item, den vierden in Meye dede mevrauwe de regente

een schoon uuttaert over den coninc van Inghelant Heynderic, van ghelijcke 't Onse Vrouwenbroërs.

Item, den vij^{en} in Meye reisde mevrouwe de regent, naer de stede van Andworpen.

Item, in dit jaer was ghemaect de nieuwe caeye bachten de Freerminueren, te wetene van der Freerminueren-brughe tot den Cuupgate, dwelc eene gerieflicke sake es om den coopman synen wijn ende ander goet te lossene ende te scroedene, om duer de stede te voerene, welcke plaetse nu daertoe gheordineert es.

1547.

Commissarissen.

Mer Adriaen de Croy, grave van Reux, gouverneur ende capitain-generael van Vlaenderen, Artois, enz.

Mer Loys van Vlaenderen, heere van Praet.

Jacob de Croy, heere van Sampy, over hem Jan van Roden, ontfangher generael van de Ayden.

Mer Hugues van Grammes, heere van Wingheno.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeelo.

Mer Antonis de Baenst, ruddere. Simoen Bets.

Willem van der Hoyer.

Jan van der Haghen, 1° M^o Simoens.

Jan van den Kethulle.

Jacob Vriendt.

Franchois de Beaufremez.

Joos van den Bossche.

Jan Sanders.

Jan Heindriex.

Matheus van Deinse.

Arent van Grijspeere.

Arent Heiline.

Loys Bacheleer.

Pieter de Scutere.

Gillis Dierix.

Jan van Yeghem.

Jan de Backere.

Franchois van der Plancken.

Jacob Hueribloc.

M^o Franchois Goethals.

Pieter van Huckelghem.	Willem Goetghebuer.
Pieter de Bellemakere.	Willem Damman, f ^e Clacis.
	Godefroid van der Eede.

Ontfanghers.

Meester Joos van Grijspeere, bouckhaudere.
Willem van Cuelene, van de weercken.
Jan Baers, van de Yssuwe.

Item, in dit jaer was begonnen te delvene by octroye van der K. M. de nieuwe vaert, streckende van den Roodenhuuse, staende up 't Langhebruchsche watere, tot den lantdijcke van der see by Hamerlinx-sluus, in properen coste van die van Ghent.

1548.

Mer Adriaen de Croy, grave van Reux.
Mer Loys van Vlaenderen.
Mer Jacques de Croy.
Mer Hugues van Gramme.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeete.

Joncheere Charles Utenhove, heere van Markeghem.	Joncheere Jan vanden Echaute.
Adriaen Triest.	Jooris van Crombrugghe.
Joncheer Jan de Grutere, heere van Vaernewijc.	Jan van Hembiese, f ^e Willems.
Danneel van Pollinchove.	Jan van Pottelsberghe.
Jan van Dixmude.	Gautier Allaert.
Pieter Cabelliau.	Philips de Grutere, f ^e Mer Gyselbrecht.
Geeraert de Stoppeleere, f ^e Daneels.	Willem van der Zype.
Raphaël van der Sare.	Adriaen van Riebeke.
Pieter van Beke, f ^e Lievins.	Lievin van Testele.
	Andries Seys.
	Thomaes Heylinck.

Heyndric Teymont, over hem Anthuenis Bruus.
Jooris van der Saffele. Lievin van Huerne, f^r Lievins.
Lievin de Buck.
Jan Meeussins.
Laureyns de Muelenare.

Ontfangers.

Lievin Cluetrijn, bouckhoudere.
Lievin van Casele, van de wercke.
Guillaume Goetghebuer, van de Yssuwe.

Item, in dit voornoemde jaer ende scependom was te Ghent ghevanghen een die hem seyde te wesene bastact van Gheldere ende grave van Monfort, ende hilt syne residentie ten huuse van Jan van den Brande, haudende ten selven huuse groote maeltyen ende bancketten met de ghe-deputeerde van der stede, als den hoochbailliu, den capitein van den castele ende andere, rydende uut en in met der huusvrauwe van den voornoemden Jan van den Brande, soo dat elc quade suspytie hadde, ende men waert gheware dat de voornoemde van Montfort wechghereist saude hebben met der voornoemde huusvrauwe, ende saude haren man ghespoelgiert hebben, soo dat se endelic beede ghevanghen wierden, daer se verclaerden t'samen beede by eede dat se in beloften van huuwelicke waren, eer Jan van den Brande de selve syne huusvrauwe trauwede, daer vele roeren mede in de stede was, ende de voornoemde grave ende bastaert, also hy seyde, waert op de Vrydachmaert ghejusticieert up een scavaut met den sweerde, ende sijn lichaem ghehanghen buter Mudepoorte aen eene potentie, met cender ketene onder sijn ocele, ende in de vierschare daer hy verwesen

was, daer slouch men t'sijnder presentie synen valschen seghele van bastaerde van Gheldere in sticken.

Item, de huusvrauwe van Jan van den Brande hadde ooc sententie van den valschen eede ende van den overspele, ende was gracelic gheantiert om 't heerlic gheslachte van Jan van den Brande, haren man, ende haer was gheorde-neert eene tortse te draghen voor 't Helich Sacrement, ende in ander heerelicke beteringhe pecuniele.

Item, in 't selve jaer quam de keysere uut de duutsche landen in Brabant, ende bracht met hem ghevanghen den hertoghe van Sassen ende den lantgrave van Hessen, [danof de hertoghe van Sassen ghelogiert was ten huuse van Symon van Cuelsbrouck, bailliu van de mannen t'Sente Pieters. (Pr. Ar.^{B.})], de welcke lantgrave ghesonden was te Audenaerde in 't casteel, wel bewaert met Spaenjaerden ende andere die die van Audenaerde veel benautheden ende verlastinghen aendeden.

Item, in dit selve jaer quam uut Vranckerijcke Leonora, weduwe van den coninc Franchoeys van Vranckerijke, lest overleden.

Item, in 't selve jaer quam uut Spaengien 's keyzers soone Philips, prince van Spaengien, alduer Italien, de welcke quam om ontfanghen te syne in alle de landen van Haerwaerts overe, binnen den levne van synen vadere, ende de keysere ende de prince sijn soene, de koninginne van Vranckerijcke ende de koninginne van Hongheryen bleven alle te Bruusele ligghende tot naer Sinxsenen.

[Item, in 't jaer xlvij was de groote clocke van Sente Nicolaes ghegoten op den Cautere. (K. M.)

— Item, in 't jaer xlvij, in 't schependom van Mer

Charles Utenhove, heere van Marckegem was de eerste steen gheleyt up den Cauter van het Schuttershof van St. Sebastiaen, den iiiij^{en} dach in Maerte. (K. M.)]

1549.

Commissarissen.

Mer Adriaen de Croy, grave van Reux.
Guillaume de Waelwijc, ontfangher van Oost Vlaenderen,
voor mynen heere van Praet.
Mer Jaques de Croy, heere van Sampy.
Mer Hugues de Grammes, heere van Winghene.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Jan de Vos, ruddere.	Meester Joos van Grijsperre.
Jan Salaert, ruddere.	Jacob Vrient.
Meester Joos de Grutere.	Loys van Morslede.
Pieter Cortewille.	Willem van Lake.
Lievin van Sicleers, f ^r Willems.	Jan de Grutere, f ^r Mer Gyselbrecht.
Meester Jan de Stercke.	Lievin Dhooghe.
Lievin Cluetrijn.	Adriaen de Wale.
Gillis Diericx.	Simon Yoens.
Loys Hueribloc.	Gillis van der Beke.
Jacob Goetghebuer.	Jan Dhertoghe, d'aude.
Jan de Buck, f ^r Pieters.	Jan de Suttere, f ^r Andries.
Pauwels van den Velde.	Lievin van der Stichele, f ^r Bavins.
Michiel Dhooghe.	Pieter de Mey.

Ontfangers.

Joos Donaes, bouchoudere.
Philips Vrient, van de wercke.
Jan Baert, van der Yssuwe.

Item, in dit jaer voornoemd, tusschen Paesschen ende Syncxenen, begonst men te Ghent groote ghereescepe te maeckene van temmeragien, die men ter blyder incompste ende ontfanghe van den jonghen prince, die men te Ghent verwachtende was; de welcke binnen Ghent quam den xiiij^{en} in Hoeymaent, ende syne intreye dede, ende was saterdaechs achternuens, ten welcken tyde dat hem groote eere bewesen was, als sulc eenen prince wel betaemde.

Item, jeghens den prinche sijn uut Ghent ghereden, minheere de hoochbailliu met die van der wet, ende hebben hem blydelic willecomme gheheeten buuten, daer de Dendermondschepoorte plach te stane, by eender muelene, die staet voor een groot pachthof met twee gemetste pylaren, dwele staet in 't ghesceet van der heerlichede van Desselberghen, toebehoorende den prelaet van Sente Pieters ende der heerechede van Sente Baefs.

Item, noch es jeghens den prince ghereden menich edel man, poorters uut der stede van Ghent, alle ghecleet in 't swart fluweel met eene witte plume op 't hooft, die den prince convoeyhierden tot synen hove, dwele eenen scoonen hoop was alle eens ghecleet.

Item, de prince, commende voor 't Nieuwe Casteel, soo was ter eeren van hem afghescooten alle de artielgeryc, dwele groot ghelut maecte ende vreemt om hooren.

Item, ter poorte van den Steendamme lach ghemaect eenen ruese seer groot van vormen, ende voor de poorte was ghestelt de figuere van der stede, te wetene eene scoene jonghe maecht met eenen witten leeu up haren scoet.

Item, de prince vant in 't ghemoete alle de gheestelicke processie van der geheelder stede t'sijnder blyde incomste.

Item, daer stonden om den prince te willecomen vier prelaten, seer heerlic gheabituert met huerlieder costelicke myters op haerlieder hooft, te wetene : minheere van Sente Pieters, minheere van Sente Baefs, minheere van Baudeloo ende minheere van Dronghene, daer hem minheere van Ste Baefs te voete viel ende gaf hem te cussene een gulden cruuse, dwelc de prince seer mindelic custe ende reet bet voort naer sijn hof.

Item, daer waren ghemaect vijf costelicke poorten, daer de prince duer passeerde, te wetene : eene op den Steendam, eene op de Hoochpoort by den Arent, eene op 's Gravenbrugghe, eene by der Gheltmunte, ende eene by den hove van den prince, daer alleomme ende te noch vele andere plaatsen retorijckelic vertoocht was hoe dat de aude edele voorsaten haerlieder rijcke overgaven in hueren levene, als Davit dede croonen Salemon, synen soone, ende van Baudewin Apkin, ooc sijn lant overgaf in synen levene den goeden grave Kaerle, ende meer andere seer wel in propooste dienende, dwelc seer wel vertoocht waert.

Item, daer stonden over beede syden van der straten van der poorte daer de prince inne quam tot synen hove, vj oft viij voeten verscheeden, jonghe maechdekins, staende op stuepeelkins van der erden verheven; dwelcke hadden anne een roet rocxken ende daer over een kerspen mantelkin met den hanghenden haere, haudende elc eene tortse berrende in de hant, daer sy mede willecomden Philips van Oostenrijcke, daer hy goede ghenouchte inne nam, ende was seer scoon om te siene, want daer groote menichte in ghetale waren.

Item, 's anderdaechs quamen ooc binnen Ghent beede de

coninginnen, te wetene van Vranckerijcke, ende van Hongheryen ende Bohemen, beede susters van Onsen Keyserc, ende moeyen van onsen prince, ende hemlieden was de selve tryomphe bewesen ende betoocht die 's daechs te voeren den prince betoocht was.

Item, de K. M. quam ooc inne op den selven dach binnen der stede van Ghent ter Keiserpoorte, voor de noene, met cleenen state, ende was in sijn hof eer iemant vele daer af wiste.

Item, daer quam ooc binnen Ghent 's maendaechs de hertoghe van Sassen, die den Keyserc ende sijn Hof volchde als ghevanghen man, ende was ghelogieert ten huuse van Simoen van Cuelsbrouc, bailliu van den mannen van Sente Pieters; ontrent den huuse van den voornoemden bailliu van de mannen waren vele Spangaerden ende Duitschen.

Item, den xvij^{en} in Hoeymaent, 's avons spade, es de prince uutghereden met cleenen state buten Sente Pieters neffens Ghent; daer lettelt iemant van der stede af wiste, ende es gaen slapen up een huus van plaesantien, naer d'aude costume; 't huus was ghenaeamt Puttenhove, toebehorende joncker Jan de Duernaghele, heere van Vrooylant, dwele was nieuwichede; want der edele voorsaten ghewoonte was te slapene te Swijnaerde, up 't casteel van minheere den prelaet van Sente Pieters.

Item, 's anderdaechs, ende was woonsdach, den xvij^{en} in Hoeymaent, quam de prince met scoenen state binnen Sente Pieters ter Petercellepoorte inne, daer hem jeghens quam minheere van Ste. Baefs, minheere van Baudeloo ende minheere van Dronghene, ende alle de gheestelicke processie van der stede van Ghent binnen den voornoemden durpe van Sente

Pieters; ende de prinche es also ghecommen tot Spriete, ende alsoo Onse Vrouwestrate uppe tot up 't Stalhof by den cloostere van Sente Pieters, daer hem te ghemoete quam minheere de prelaet van Sente Pieters ende alle de religieusen van den voornoemden cloostere, daer de prince van den peerde beette te voet voor den prelaet, ende gaf hem te cussene een costelic gauden cruuse, verciert met meneghen dierbaren steen, ende de prince knielde voor een stapel ende custe den missael, in teeken van obedientie, ende es also ghegaen ende gheconvoehiert met der processie van den cloostere, gaende tusschen den prelaet ende den prioer tot in de kerkce, daer van stonden an ghedaen waert een scoon ghesonghen messe, die de voornoemde prelaet celebreerde, die de prince hoorende was, sittende in een scoon oratorie; ende de messe ghedaen sijnde, es de prince gheknielt up de trappen van den hooghen autaer, ende heer Gheeraert van Cuelsbrouc, prelaet voornoemd, guerdde den prince anne een gulden sweert, ende daer naer es de prince upghestaen ende ghegaen an den hooghen autaer voornoemd, ende heeft daer gheleit zijn vyngheren op 't heleghe evangelie ende beswooren de rechten, vryheden, lyberteyten van der kerkce van Sente Pieters voornoemd, welcken eet ludende was aldus :

« Ego Philippus, Dei gratia, princeps Hispaniarum, utriusque Sicilie, Hierusalem, etc., archidux Austriæ, dux Burgundiæ, etc, comes Hausburgi et Flandrie, promitto et juro quod in adventu meo et successione hujus patrie et comitatus Flandrie conservabo, tanquam bonus, fidelis et supremus guardianus sive advocatus et conservator immediatus bene et fideliter contra et erga cunctos omnia, privilegia, libertates, franchisias, usus, consuetudines, bona, possessiones,

personas, subditos et familiares hujus ecclesie Sancti Petri in Monte Blandinio à predecessoribus meis fundate; ita me Deus adjuvet et omnes sancti quorum corpora hic quiescunt et omnes sancti paradisi. »

Item, den eet dus ghedaen sijnde, was ghereet een costelic banket op de abdie, daer groote costelichede ghedaen was.

Item, naer 't voornoemde bancket es de prince ghereden ter stedewaert inne naer sente Janskercke, daer de selve prince de clocke track ende beswoer de Heleghe Kercke.

Item, van sente Janskercke es de prince ghereden op de Vrydachmaert, daer hy beswooren heeft dlant van Vlaenderen ende de stede van Ghent, ende daer naer heeft hem 't ghemeente van Ghent ooc beswooren ende eet ghedaen, ende ten selven tyde was daer op de Vrydachmaert ghelt ghesayt van gaude ende van selvere, ende de voorscepenen van der Kuere, Jan de Vos, was daer op de maert van den prince riddere gheslegghen, ende 's anderdachs was groote tryomphe bedreven te Ghent op den Cautere, ende 's avonts was bereet een costelic banket op 't Scepenhuus, daer de keysere, de prince ende beede de coninginnen ten bancketten waren.

Item, binnen twee daghen daer naer, track de keyserlicke Majesteit, de prince ende beide de coninginnen besien de nieuwe vaert, die by die van Ghent ghedolven was, ende voeren te scepe tot an den lantdijc van der see, daer men 't heet op 't Sas.

Item, van op 't Sas voornoemt es de M. ende de prince, metsgaders beede de coninginnen ghereist naer Brugghe, daer de prinche van ghelijcken syne intreye dede.

1550.

Commissarissen.

Mer Adriaen de Croy, grave van Reux.

Mer Jacques de Croy.

Mer Hugues van Grammes.

Guillaume van Waelwijck.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Nicolaes Triest, ruddere,	Jan Ruffelaert.
heere van Auweghem.	Jan van der Haghe, f ^r M ^r Si-
Jan van den Kethulle.	moens, over hem Jooris
Joos van Brakele, gheseit van	van Crombrugghe, over hem
den Bossche.	M ^r Jan de Grutere, f ^r Joris.
Jan van Hembieze.	Michiel Vrient.
Adriaen Triest f ^r Adriaens.	Jan Damman.
Adolf du Boisront.	Jacob Cabellau.
Arent van Grijspere.	Jan de Backere.
Gillis Savaey.	Jan d'Hertoghe, de jonghe.
Guillaume Goetghebuer.	Arendt Heilinc.
Pieter van Huuckelghem.	Lievin van der Muelene.
Jan Scautheete, d'aude.	Jacob de Grave.
Olivier Tincke.	Lievin van Huerue, f ^r Lievins.
Pieter de Bellemakere.	Lievin van Crombrugghe.
	Jan van den Poele.

Ontfangers.

Jan van Pottelsberghe, bouchoudere.

Geeraert de Stoppelaer, van de wercke.

Francois de Clercq, van de Ysuwe.

Item, in dit voornoemde jaer wasser te Ghent vele ghe-
justicieert van herdoopers, ende daer lieper noch vele wech.

[In dit jaer zo begifte de keyser Karolus de vijfste van

dien name ter hulpe van de wercke ende van de cappe van den bueck van Ste. Jans met xv^m italiaensche croonen, ende was de bestedinghe van den zelven bueck met al datter toe behoort binnen den zelven jare ghedaen, ende achter een begonnen wercken. In 't voornoemde jaer zo begyfte de zelve K. M. de kercke van Helichkerst ter hulpe van de vermeerderinghe van de zelve kercke met ses duusent italiaensche croonen, alwaer ooc ten selven voornoemden tyde zy begonnen ghereescepe maken om te weercken. (S. G.)

1551.

Commissarissen.

Mer Adriaen de Croy, grave van Reux, gouverneur van Vlaenderen, enz.

Guillaume van Waelwijc, ontfanghere van Oostvlaenderen, over Mynen heere van Praet.

Mer Loijs van Heylweghe, ruddere, president van Vlaenderen, over Mer Jaques de Croy, heere van Sampy.

Mer Hughes de Grammes, ruddere, heere van Winghene.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeels.

Mer Antonis de Baenst, ruddere. Jan van den Eechoute.

Jan van Dixmude.

Mer Jan Salaert, ruddere.

Daneel van Pollinchove.

Pieter Cabelliau.

Jacob Vrient.

Jan Heindricx.

Pieter Cortewille.

Philips de Stoppeleire.

Geeraert de Stoppeleire.

Raphaël van der Sare.

Pieter van der Cauwerburch.

Jan Bets.

Antonis Sersanders, f^r Joris.

Adolf de Grutere.

Lievin Dhooghe.

Jan Heyman, f^r Mr Lievins.

Jan Meussins.

Lievin van Testele.

Loijs Hueriblock.

Gyselbrecht Terlers.

Thomaes Heilinc.
Pieter van Ackere.

Jan Schauthecte, f^r Jans.
Omaer Everwijn, f^r Franchois.

Ontfanghers.

Gillis Diericx, bouchoudere.
Lievin Cluctrijn, van de wercke.
Guillaume Goetghebuer, van de Yssuwe.

Item, den xx^{en} van Meye in dit jeghenwoordich scependom soo consacreerde minheere de prelaet van sente Pieters neffens Ghent, van wijtsele ende gaf crune twee syner jonghe religieusen, te wetene : her Jan van Steelant ende heer Joos Roussins.

Item, in dit voornoemden scependom was bevonden datter eeneghe persoonen maecten vergaderinghe buuten Sente Lievinspoorte in eenen bosch, ende waren onderlinghe leurende ende prekende naer huerlieder ingheven, soo dat se bespronghen waren, op den xxxi^{en} Junius, wesende sondach, van den bailliu van Ghent ende den bailliu van Sente Pieters met huerlieder ghealieerde, ende daer waert er vijftien ghevanghen onder mans ende vrouwen, ende den meestendeel ghejusticiert met den viere.

Item, in dit scependom was by scepenen van Ghent ghecondempneert Lievin de Grave, backere ende wagenmakere, ghegheeselt te syne ende ghesleutelt up pellarin, ende bovendien ghebannen vijftich jaer uut den grafscepe van Vlaenderen van valscheden, ende hy en wilde de voornoemde sententie niet laten te executien legghen, dreighende bovendien eeneghe van der wet ende andere, indien hy 't moeste volcommen, met den brande; soo dat hem 's anderdaechs ghesonden waren twee biechtvaders, ende de eerste sententie

was inghehouden, ende was in vierscharen verwijst ghehanghen te werdene ter Muden an de galghe, ende de voornoemde patient bleef al noch veel meer quaets sprekende ghelijc eenen uutsinneghen meensch, ende daer hy naer 't gherechte reet was hem verbonden synen mont met eenen doucke seer stijf, ende commende an 't gherechte en wilde niet opgaen, soo dat een catrol an de galghe boven ghehangen was om hem op te treckene, ende endelic hy wert verwurcht an de leere sonder te biechten, welck compasselic was voor de siele.

[In dit jaer den viij^{en} van Hoymaent zo was er eenen dief by de stede ghepuniert ende was ghevoert up een scavaulte ende ghegeesselt lanx de straten, ende in de stede van ghecortoort te zyne, was hy ghebrant met eender G op zynen rugghe, dwele te voren hier niet ghezien en was. (S. G.)

— Item, in dit jaer was den eersten steen gheleyt van de nieuwe vaert up 't Sas, ende aen den Zeedijk, den xix^{en} in Ougstemaent, by mer Antheunis de Baenst, ruddere ende voorschepenen van Ghendt. (K. M.)

— In dit jaer den viij^{en}, ix^{en}, x^{en} en xj^{en} in Januarie was 't zule ongheweerte van winde, ende principalie den xj^{en}, zo dat den zelven dach van den grooten storme van winde veel diversehe polders ende landen in Vlaenderen ende elders groote seade hadden, ende vele huusen ende keereken oock bedorven; up desen dach wayde omme een van de vier turrekens van Ste Nicolaus binnen Ghendt. (S. G.)]

Item, in dit voornoemde jaer waren weder verpacht de nieuwe imposten van wyne ende bierre ende vleessehe, also wel te lande als in de stede, om te betalene seker somme van penningen der K. M. beloofd te bescuddene den

lande van Herwaertsovere, ende namen cours ende ginghen
inne den eersten in Meye xv^e twee ende vijftich.

1552.

Commissarissen.

Mer Adriaen de Croy, grave van Reux, gouverneur van Vlaenderen, enz.

Guillaume de Waelwije, over mijnheere van Praet.

Mer Loijs van Heilweghe, ruddere, president van Vlaenderen, over mijnheere van Sampy.

Mer Hugues de Grammes, ruddere, heere van Winghene.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeels.

Mer Charles de Grutere, ruddere, heere van Exaerde.

Adriaen Triest.

Meester Joos van Grijsperre.

Joos van Brakele, gheseit van den Bossche.

Joos Donaes.

Philips de Vrient.

Jan van Pottelsberghe.

Gautier Alaert.

Jacob Cabillau.

Pieter de Vos.

Philips de Grutere, f^e mer Ghiselbrechts.

Loijs Bachelor.

Gillis van Quickelberghe.

Mer Jacques Triest.

Jan de Buck.

Jan Damman.

Franchois de Clercq.

Loijs van Morslede.

Jan Dierkens, d'aude.

Meester Franchois van Hembyse.

Charles van Testele.

Jan de Backere.

Danneel de Deckere.

Charles Everwijn.

Cornelis van Zeveren.

Jan Deynaert.

Ontfanghers.

Pieter Cortewille, bouckhoudere.

Lievin van Secleers, van de wercke.

Pieter van Huckelghem, van de Yssuwe.

Item, in dit jaer maecte de coninck van Vranckerijcke groote ghereescepe van orloghen, ende sonderlinghe in 't lant van Loreynen, ende nam inne veel stercten ende steden, ende de stede van Mets.

Item, de hertoghe Maurus ende Albrecht van Brandenburg waren ghealieert met den coninc van Vranckerijcke voornoemd, ende deden den Keyser groote oorloghe, ontrent Ysbrouc, ende Maurus nam inne de Cluuse ende ander stercten, ende hier in Vlaenderen moesten de ghegoede leenen groote sommen van penningen om adresse den keyser.

[Ende Adolf van Bourgongnen, heere van Wacken, wart met veel schepen ghesonden naer Spaegnen, ende hier liepen veele vremde nieumaren. (Pr. Ar. ².)]

Item, in dit jaer vercocht men up 't lant van Vlaenderen losrenten den penninc xii, ende lijfrenten den penninc sesse, ende waren binnen Ghent drie personen ter Muden verberrent van quaden sticken.

Item, in Hoimaent slouch men te Ghent de trommele, alle de ghene die wilden commen ende laten hemlieden anscriyen onder mer Philips van Caudenhove, men sauden elcken gheven eenen guldenen up de hant ende de reste saude men gheven te Bruusele, ende daer deden hem vele anscriyen van Ghent ende elders.

Item, men screef ooc anne op Sente Pieters by Gheeraert Rijm, filius Lodewijcx, die ooc vele fraey knechten anscreef, ende brochse onder de bende van minheere van Lykerke.

Item, dese voornoemde ghesellen trocken alle uut Ghent, ontrent Maria Magdeleenendach, ende reysden alle duer Brabant, duer Namen tot in 't lant van Lutsenburch.

Item, binnen desen somere es hertoghe Maurus ende de marcgrave van Brandenburg weder ghealieert met den keyser, ende hertoghe Maurus trac naer Hongheryen by don Fernandus, ende Brandenburg bleef by den keyser in 't bescudden van den coninc van Vranckerijcke.

Item, up Sente Baerbelendach was te Ghent gheboden processie generael met den Heleghen Sacramente, om te biddene voor der K. M.; want seker tydinghe commen was dat de keyser selve in persooen lach te velde voor de stede van Mets, welcke stede licht in 't lant van Loreynen.

Item, in dit jaer ende scependom voornoemt, in de maent van April, was doen maken een nieuw acoort up de weckers van der uerclocke up 't Belfroet, ende in elcken weckere doen maken eenen clepele, ende was by den selven scepenen gheordoneert dat mē t'elcken sondaghe ende helichdaghe daer op beyaerden saude van den xii ueren tot den een ueren op de noene.

Item, in 't voornoemde jaer waren de gheestelicke ghe-taxeert ende moesten betalen d'helft van haerlieden in-commene.

[Op Onzer Vrouwenavont was by die van Ghendt buten der Mudepoort ghedaen onthoofden een die hem zeyde te zyne een Tempeleer ende heere van Rodes. (Pr. Ar.².)]

1553.

Commissarissen.

Mer Adriaen de Croy, grave van Reux, gouverneur van Vlaenderen, enz.

Mer Loijs de Flandres, heere van Praet, in zyne absentie Philips Doingnies.

Jaques de Croy, heere van Sampy, in zyn absentie Stevin Scotte.

Philips de Saint-Aldegonde, heere van Noircarmes, over hem Jan van Roode.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Jan de Vos, ruddere.

Joncheere Joos Triest.

Jan van Hembiese, f^r Willems.

Pieter Cabelliau, over hem Jan

Arent van Grijspeere.

Heindricx.

Adriaen Triest, f^r Adriaens.

Adriaen van Riebeke.

Joncheer Jaques Bets.

Heindric Zoete.

Willem van Sicleers.

Jan de Baenst.

Anthuenis Utenhove.

Lievin van Testele.

Gillis Diericx.

Jan van den Velde.

Lievin Cluetrijn.

Lievin Scoemakere.

Lievin van der Muelene.

Adriaen de Wintre.

Guillaume Goetghebuer.

Lievin Petrins.

Joris van der Zaffle.

Pieter de Buc.

Andries Seys.

Ywein Danins.

Dierick de Backere.

Ontfangers.

Jan van Pottelsberghe, bouckhoudere.

Dannel de Deckere, van de wercke.

Pieter de Schutere, van de Yssuwe.

Item, in dit voornoemde jaer ende scependom, in de maect van Meye, dede de keyserlicke majesteit siege slaen voor de stede van Terrewanen, daer vooren hy hadde, zoo men zeyde, vii^m ruters te peerde ende xv^m voetnechten; onder welcke voorseide peerden een van de capiteynen was de joncke soone van den heere van Brederode, de welcke passerende naer 't voorseide belech, was ghelogiert

op 't casteel van Swijnaerde, toebehoorende min heere den prelaet van Sente Pieters, ende sijn volc lach binnen der selver prochie, metsgaders te Zeeverghem ende Overmeersch.

Item, in 't beginsele van Junius passeerden duer de stede van Ghent, ter Petercelepoorte ute, naer de stede van Terrowanen, te wetene naer den leghere die voor de voornoemde stede laghen belegert, zes vandelynghen voetnechten, ende deden allomme veel quaets als te Overmeersch en elders daer se passeerden.

Item, sondaechs wesende den xi^{en} in Junio was up de stede van Terrowanen ghedaen een faus alaerme van den borgonsche die voor de stede gheleghert waren, ende 's anderaechs, wesende den xii^{en} der voornoemde maent, was de voornoemde stede van Terrowanen besturremt, ende daer bleven wel v^e Spaengaerts, die de eerste sturminghe hadden ende en costender niet op ghedoen.

Item, den xvi^{en} der voornoemde maent passeerden weder duer de stede van Ghent ter voornoemde Peterceliepoorte ute vier vaendelynghen voetnechten, oock naer den voornoemden leghere voor Terrowanen.

Item, den xx^{en} der voornoemde maent van Junio was inghenomen de stede van Terrowanen vechtender hant van 's keyzers armeye, ende de borgonsche daer binnen commende, smeten doot alle de ghene die hemlieden op stelden ende werre boden, ende namen sommige capiteynen ghevanghen.

[Den xx^{en} Juny was van 's keyzers weghe ghewonnen de stede van Terwannen, ende gheheel te gronde gheraseert. (Pr. Ar.^h.)]

'T CARNATION.

Wy die ghechten ende spotten alle levende onsachte,
Dat ons den xx^{en} van Wedemaent gheel t'onder brachte.

Item, op den voornoemden xx^{en} dach wijdde minheere van Sente Pieters iij autaerstennen, wanof hy den eenen dede voeren t'Sente Nyclaeis in der Varent, ghenaept in den Audeman, welcke kercke van Sente Nyclaeis de voornoemde heere van Sente Pieters hadde doen maeken t'synen properen coste, ende deder messe in celebreren over d'eerste reyse op Sente Jans Baptistendach xv^{elij}.

Item, den xxvij^{en}, xxviii^{en} ende xxix^{en} wierden te Ghent ende al Vlaenderen duere ghevanghen ende upgheraept alle leeganghers die niet wercken en wilden, om te gaen pyonieren in den dienst van der K. M.

Item, op Sente Pieters ende Sente Pauwelsdach was te Ghent eene schoone processie generael met den Heleghe Sacramente, danof de vergaderinghe was t'Sente Jacops ende de dienst was t'Ste Machiels, ende op de Sente Verhildenplactse sanc men *Te Deum laudamus*, ende met der voornoemde processie achter 't Helich Sacrament ginghen minheere de prelaet van Baudeloo, minheere de prelaet van Dronghene, de heeren van den Rade met dat der camere dient, scepenen van beede de bancken ende grote menichte van poorters ende notabele van der stede, elc hebbende in de hant een wassen keersse, biddende Gode van hemelrijcke voor de welvaert van den lande ende de prosperiteit van der keyserlicker majesteit, ende voor de vruchten van erderijcke.

Item, den vij^{en} van Julio waren binnen Ghent brocht twee ghevanghen capiteynen uut der stede van Terrowanen ende

waren gheleid te Ghent in 't nieuwe grote Casteel t' Sente Baefs.

Item, den xiiij^{en} in Julio quamen binnen Ghent ende wierden ghelogiert binnen der stede tien vaendelinghen voetknechten, wanof de twee vaendelinghen wierden gheleit ende ghelogiert up 't heerscip van Sente Pieters, te wetene : van der Ketelpoorte tot der Petercellepoorte, ende also Onse Vrouwestrate tot op den Plattenberch; ende van dese voornoemde voetknechten waren der vyve ghelogiert tot heer Jacop van Hecke, presbiter ende ontfanghere van Onser Vrouwekercke, dewelcke, naer dat hy se goede chiere ghedaen hadde, gaven hem x oft xi wonden, ende liepen alsoo wech uten huuse, ende 's anderdachs zijn de voornoemde voetknechten weder wech uut der stede ghereist naer de frontieren, ende waren alle Swaveners ende Sweveners.

Item, dese voornoemde knechten komende in eene strate te Machelen hebbender by haerlieder provost iij doen hanghen die den lantvolcke overlast ghedaen hadden.

Item, in 't voornoemde jaer overleet de coninc Edewaert, sone van den coninc Heinderic van Enghelant, de welke Edewaert was vergheven, ende de dochtere van den voornoemden coninc Heinderic wart ghecroont coninginne, ende daer was grote beroerte in Enghelant omme de croone.

Item, in desen voornoemden tijt was eenen grooten strijt in Duutslant tussehen drye bisscoppen, te wetene : van Triere, van Mens ende van Cuelene, ende met hemlieden was ghealieert de hertoghe Maurus, ter eender zyde, jeghens den hertoghe Aelbrecht van Brandenburch met zynen ghealieerden, ter andere; in welcken strijt verslegghen wart de voornoemde hertoghe Maurus ende twee soonen van den hertoghe

van Brunsewije; maer naer dat dese personagien verslegghen waren, haerlieder volck behilt het velt, ende de hertoghe van Brandenburch dede de vlucht anne uten velde, ende sijn volck dit siende, namen met hem de vlucht midts dat de hertoghe van Brandenburch ghescoten was duer zynen aerne, ende in desen strijt bleef vele volcx, edele ende onedele over beede zyden.

Item, in desen tijt was begonnen maken ende legghen den vloer van den rabotten in 't Sas up de nieuvaert.

Item, den xvij^{en} van Julio waren te Dronghene in den cloostere ende daer ontrent ghelogiert hondert ende vijftich peerdevolcx, de welcke reysden nacr de frontiere, ende in 't vertrecken wasser een van haren gheselscipe zeer ghequetst.

Item, den xx^{en} van Julio was binnen Ghent een ambasact met zeer grooten state ghelogiert in den Gulden Appele, ende was een ambasact van den coninc van Polen, ende ginc allomme de stede besien, als Sente Pieterscloostere ende elders.

Item, 's woensdachs den xix^{en} in Julio was inghenomen 't casteel van Esdin van 's keyzers armeye, vechtender hant, dwele zeer fellie bescooten was, zodat die van binnen dochten dat 't voornoemde casteel in gronde vallen saude, ende midts dien spronghender iij^e zoo iiij^e personen over de mueren, die ghevanghen waren, de welcke verclaerden dat de opperste capiteyn ghenaeempt Oratius, wesende eenen Italiaen, doot ghescooten was, ende datter binnen grote tweedracht was, ende de Borgonsche hebben 't van stonden an besturremt ende sijnder binnen ghecommen, daerder ontrent iij^e doot ghesmeten waren ende vele ghevanghen.

'T CARNATION.

Al was Esdin weder zeer sterck gewrocht,
's Keysers macht hevet nu wel t' onder ghebrocht.

Item, den xxvi^{en} van Julio quamen binnen Ghent ter Waelpoorte inne xij ghevanghen heeren, ende waren ghe-logiert in 't Gulden Hooft, ende waren ghevanghenen uut Esdin.

Item, den xxvij^{en} der voornoemde maent was te Ghent, op de Vrydachmacrt een gherecht met den brande, wesende een herdoopere van Curterijcke ghenaept....., ende ver-brant wesende, was buuten der Mudepoorte gevoert, ende daer ghehanghen.

Item, sondachs, wesende den xxx^{en} in Julio, was te Ghent gheordenert eene processie generael uut devotien met den Helegghen Sacramente, danof de vergaderinghe was t'Sente Jans, ende de dienst was t'Sente Nyclus, daer menich mensche mede ginc met eender wassen kersse in de hant, bid-dende Gode van hemelrijcke voor de K. M. ende bysondere voor de welvaert van den lande van Inghelant dat se God zaude willen bringhen in een goet prepoost van den kersten geloove, ghemerct datter eene nieuwe maecht coninginne ghecroont was, wesende de nichte van den keysere.

Item, den voornoemden xxx^{en} van Julius waren te Ghent brocht xij waghene met ghevanghen heeren uut Esdin, ende waren alle gheleit in 't Prinsenhof, ende bewaert van die van Ghent, die daer toe ghecommitteert waren.

Item, dit naervolghende zijn de namen van den ghevan-ghenen, emmers de princepaelste, te wetene : monseigneur d'Esdain, le conte de Villars, monseigneur de Ryons, le

filz de monseigneur d'Estily, monseigneur de Mortemarc, de la compagnie du conte de Villars, monseigneur de Gentlys, le porteur d'enseigne et seigneur de xx^m livres de rente, le guydon du dit conte de Villars, le lieutenant de monseigneur d'Estampes, ung nommé Mergare, provensael, capitaine d'infanterie; ung gascon, capitaine d'infanterie, ung principael gouverneur des pietons allemans du Ringrave qu'estaeint dedans la place et beaucoup d'autres personages de qualité, dont je ne scet les noms.

Dit waren de doode die daer gescoten ende doot bleven binnen : eerst le duc Horatio, monseigneur de Dampierre, le viscomte de Martignies, quy mourut le xxij de ce mois de Julet, duquel l'on faisoit grand estime.

Item, op Sente Lauwereysdach waren de voornocnde ghevanghenen, emmers den meerderen deel, wechghevocrt te scepe om te beweghene up 't casteel te Utrecht.

Item, den eersten in Septembre was t' Sente Pieters neffens Ghent in den cloostere onder den grooten turre kersten ghedaen eene clocke, die mijnheere de prelaet hadde doen gieten te Mechelen, omme te hanghene in zyne nieuwe prochiekercke, in den Audeman, ende de voornoemde clocke weecht iij^vvij pont mechels ghewichte, ende daer staet up geschreven : *Sancte Nicolae voco populum tuum ad audiendum divinum officium. Me jussit fieri Geerardus quintus, abbas monasterij sancti; Petri juxta Gandavum. m d liij, mense Julij.*

Item, 's daechs te vooren, wesende den laetsten in Ougste, quam te Sente Pieters neffens Ghent twee religieusen, die daer gheordeneert waren van den hoove, den eenen ghe-naempt heer Eustacius Wyaert, de welcke naer dat hy

't voornoemde cloostere ghesien hadde, nam orlof om te besoengierene in zyne zekere afferren, ende en quam niet wedere; den anderen was ghenaeamt heer Jan de Lavende, ende bleef in 't voornoemde cloostere by den anderen religieusen, ende mijnheere van Sente Pieters voornoemt dede den voornoemden heer Jan de Lavende binnen den eersten jare priester maken. Dese voornoemde religieusen waren verjaecht van den Franchoeysen uut een cloostere in Vranckerijcke, ghenaeamt Homiecoert, ende waren verjaecht om dat se van der borgoensche zyde waren, ende andere die uut Vranckerijcke waren, bleven daer woonende in huerlieder cloostere Homiecoert voornoemt.

Item, 's dicendacchs, ende was den v^{en} van Septembre, was te Ghent up de Vrydachmaert ghejusticieert met den brande eenen Lievin Verreken, omme syne heresyne, ende hadde zeer langhe ghevanghen ghelegghen, ende daer de voornoemde Verreken aen den staeck stont, wasser eenen onder 't volck die den voornoemden pacient anriep, segghende: « Haud u vaste in u gheloove! » De welcke van den bailliu ende dieners vervolcht was; maer en was niet gheereghen.

Item, ontrent desen tijt slouch de franschen leghere ute tot voor de stede van Camerijcke; dit ziende 't garnesoen slouch ute, ende daer warter vele ghevanghen die de lantlieden verberrent hadden, de welcke mijn heere van Byttencoert, een van 's keyzers capiteynen dede verdryncken in eenen vulen put op de maert te Camerijcke, daer de peerden uut dryncken.

Item, de voornoemde Franchocisen beleyden de stede van Camerijcke voornoemt, ende quamen ende reden also tot

voor Valenchyne, mits welcke datter ghebuerde een scermutsynghe, ende men seyde dat in de voornoemde scermutsynghe wel bleven xiiij ofte xiiij dusedent Franchoeisen ende groote menichte van onser zyde, zoo 't wel te bemoe-den es.

Item, den xvij^{en} Septembris was ghewijt ende gheconsacreert de nieuwe kercke in den Audeman, ende ooc een scoon kerchof daer anne ende rondtomme ligghende, ende de voornoemde kercke wert ghenaempt Sente Nyclaeis in der Varent.

Item, den xxv^{en} Septembris quam te Ghent de tydinghe dat mijnheere van der Capelle commen was uut Spaengnien, ende ghearriveert in Zeelant, die quam met vele scoonder scepen uut Spaengen, ende bracht vele scats met hem van gaude ende selvere, al ghesloten in tonnen, welcke scat quam ten secoerse van der K. M. ten onderstant van der orloghe jeghens den coninc van Vranckerijcke.

Item, in desen tijt begonst 't volck van orloghen zeer te scheedene uut den velde, de welcke gynghen ligghen in de steden op de frontieren, als t'Atrecht, Betune, Valenchyne, Duwaey, Arien, Sent Omaers ende elders, ende someghe waren afghedanct ende ginghen t'huuswaert.

Item, den xii^{en} van Octobere quam binnen Ghent viij^e Spaenjaerden, de welcke waren afghedanct ende wilden naer Zeelant omme t'scepc te gane, ende al te treckene naer Spaengen, de welcke quamen alle inne ter Peterseliepoorte, ende waren 's nachts ghelogiert up de Mude, te wetenc: van an 't Scabrugghen op Tichelrie, up 't Merrem, de Steenstrate, op 't Sluuseken lancxt der Sleepstrate ende de Mude tot leden den steenen muelen was.

Item, xxiiij^{en} in Octobris ende daer ontrent quamen te Ghent duere ghedreven in 't watere doode lichamen, ende quamen lanx de Schelde nedere, ende dreven alsoo naer Andworpen, ende daer waren eeneghe sonder hoofden.

Item, den xxviiij^{en} Octobris was by den deken van Ronche, ghenaeemt Franciscus Titelmans, ghestelt inquisituer van den gheloove, binnen Ghent ter tortuere brocht ende zeere ghepijnt eenen Jan de Hont, poorter van Ghent, ende nam daer over als bystanders ende ghetughen Lievin Clueterijn ende Jooris van der Saffelt, beede scepenen van der Kuere, ende was nieuwichede binnen Ghent.

Item, den xxx^{en} in Octobre dede de dekin van Ronche recht ende wet in 't Scepenhuus van der Kuere, te weten: in de vierschare daer men pleecht de lieden te verwysene, over den voornoemden Jan de Hont, poortere van Ghent, present den onderbailliu ende de voornoemde twee scepenen, ende was gheordonneert te wederroupene zyne heresye in de vierschare ende van ghelijcke ten eersten sondache daer naer in Sente Machielskercke, in sijn lywaet, met eender berrende kersse in syne hant, present al den volcke.

Item, ontrent Sente Katerynendaghe begonst men te Ghent t' Sente Pieters te werckene an de vesten, ende die te verhoghe van der Petercellepoorte alzoo naer de Hueverpoorte.

Item, in dit voornoemde jaer op Sente Stevendach, in de Kerstdaghen was te Ghent an de Freeminuerenbrugghe eene maeltijt in 't Hoochuus, ten huuse van eenen schoolmeestere, in welcke maeltijt eene vrouwe daer ter tafelen sittende haren man doot stack met eenen snydere.

Item, den ij^{en} Januario berrendt zeere te Ronse.

Item, den xviii^{en} Januario was by den deken van Ronse ghebrocht eenen uten sauselette, wesende een droochscerere, duer de Braempoorte in 't Scepenhuus van der Kuere, daer de voornoemde deken den zelven droochscerere overgaf den werrelicken juge, ghemerct dat hy van zynen propooste niet sceeden en wilde, de welcke was 's anderdachs, wesende vrydach xix^{en} Januario, ghejustichieert met den brande up de Vridachmaert.

Item, in desen tijt waren ghesonden van weghe der K. M. in Inghelant, de prince van Egghemont, minheere van Corieris ende andere als ambasaten van de majesteit voornoemt, omme te tracterene van den huwelicke tusschen den prince van Spaengen ende de coninginne van Inghelant, omme welcke alliantie 't ghemeente van Inghelant vele ende groote menichte te hoope liep, ende onse ambasaten van den keyserre ghesonden vloden weder uut Inghelant, latende daer haerlieder goet ende peerden.

Item, de voornoemde ambasaten ghevloden zijnde uut Inghelant, de coninginne van Inghelant voornoemt vergaderde al 't volc datse conste, ende stont up jeghens 't ghemeente in zulcker wijs dat 't ghemeente t' onder quam, ende daer wasser vele verslegghen ende andere ghevanghen ende gherecht.

Item, den xvij^{en} Februario waren te Ghent up de Vrydachmaert ghejustichieert met den brande eenen man uut Hollant, ende eenen scoemaker van Ghent, ghenaeempt Willem van Luevene, omme haerlieder heresyne, ende men seyde dat de voornoemde uut Hollant diversche binnen Ghent ende elders herdoopt hadde.

Item, in desen tijt waren by den keyser te Brusele sekere

ambasaten ghesonden van der coninginne van Inghelant om te maecken aliantie, als vooren gheseit es, ende dat de voornoemde majesteit zaude willen believeen weder te senden in Inghelant de voornoemde zyne ambasaten, men zaude voort tracteren van den voornoemden huwelicke ende zijn also weder ghereyst naer Inghelant, ende van ghelijcken de ambasaten van den keyser met zeer scoonen state, ende in Inghelant een letter tijts gheweest zijnde, zo heeft de prince van Egghemont ghereescip ghemaect met goeden scepen ende es gheseylt uut Inghelant naer Spaengen, om met hem te bringhene den voornoemden prince van Spaengen, zoone van onsen keysere.

Item, curts hier naer heeft weder grote ghereescepe ghemaect uut laste ende bevele van der K. M. mijnheere van der Cappelle, met scepen van oorloghen, groote menichte, ende de zelve wel ghemant van volcke om te bewarene de zee, ende die vry te haudene ende de wacht te haudene jeghens de comste van den prince van Spaengen, ghemerct de grote verraderye ende de oorloghe jeghens Vranckerijcke.

Item, in 't eerste van der maent van April es de voornoemde heere van der Cappellen afghevaren ende ghetrocken met zynen scepen van orloghen in de zee om die te bewarene.

Item, den x^{en} in April waren te Ghent inneghedaecht by den procureur generael te compareren voor mijn heeren van den rade, te wetene : Pieter de Sceppere, Jan de Pape, Lievin Coolens, Lievin Braet ende Cornelis Scauteete, dieners van der stede van Ghent, ende hemlieden was elc byzondere heesch ghemaect openbaerlic ter causen van huerlieder oneerbaer levne ende overspele ende ander

quade antieringhe, die zij daghelix doende waren op haerliedder officie.

Item, op welcken heesch namen de voornoemde dienaers dach xiiij daghen, die hemlieden gheconsenteert was, up condicie dat se zauden gaen als ghevanghenen de xiiij daghen gheduerende, ende de xiiij daghen omme commende, hebben gheandwoort by ghescrifte, ende de zake waert weder ghestelt te xiiij daghen.

Item, in 't laeste van April voor 't afgaen van den voornoemden scepenen, zoo was afgheleit ende afghedaen de assyse van den wyne, ende men saude maer gheven eenen groote van den stoope van cleenen wynen, als rijsche, petauwe, romenye, ende groote wynen als maleweseye ende andere ii grooten van den stoop, ende van ghelijcken was afghedaen de assyse van den peerden, ende begoeft also den xi^{en} van Meye eerstcommende.

1554.

Commissarissen.

Mer Loijs van Heilweghe, president van Vlaenderen, over mijnheere van Reux.

Mer Loijs de Flandres, in zyne absentie Mer Philips van Oingnies.

Jaques de Croy, heere van Sampy, in zyne absentie Mer Charles de Grutere, heere van Exaerde.

Philips de Saint Aldegonde, heere van Noircarmes, in zyne absentie Jan van Roode.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Nicolaes Triest, rudder, Simon Bets, heere van Bottele, heere van Auweghem. over hem Willem van der

Joncheere Jan van den Eechaute. Hloye.

Mer Jan de Grutere, rudder,	Jan Damman, heere van Oom- heere van Loovelde.	berghe.
Mer Jan Salaert.	Pieter Cortewille.	
Joncheer Franchois de Ligne,	Adolf de Grutere.	
heere van Ham.	Lievin van Sicleers.	
Jacob Vrient.	Lievin van Huerne, f ^r Michiels.	
Jan van Hembize, f ^r Bussarts.	Simon Yoens.	
Meester Jan de Grutere.	Olivier Tincke.	
Joncheer Pieter van den Cau- werburch.	Lievin Doens.	
Jan Bets.	Pieter van de Wincle, f ^r Ber- telmeus.	
Jan Baers.	Gillis van der Guchte.	
Joos de Rouck.	Joos de Crooc.	
Lievin van Crombrugghe.	Pieter van Huuckelgem, over hem Claeys, Baers, f ^r Jans.	

Ontfanghers.

Joos Donaes, bouchaudere.
Joncheer Pieter de Vos, van de wercke.
Willem Goetghebuer, van de Yssuwe.

Den xxv^{en} July traude Philips f^r Caroli V van Span-
gen, grave van Vlaenderen, de coninginne van Inghelant
vrau Marie, zeer catholijcke ende duechdelicke prinsesse, te
Winsestre in Inghelant, op Ste. Jacobs- ende Christoffelsdach.

[Den xvij^{en} September was by den heere van den Rade
onthoofte eenen Francoys, omme dat hy in meenynghe hadde
by veraderie ten drie plaetsen binnen dese stede 't vier inne
te stekene, te weten : t' Sente Pieters, t' Ste. Bacfs ende up de
Mude. (Pr. Ar.^b.)

— In dit jaer ende den bovengenoemden tijt was beghon-
nen maken de nieu stadt niet verre waer Hesdyn plach te
zyne. (S. G.)]

In dit jaer ende scependom was mer Adolf van Bourgonnen, heere van Wackene, ontsaen als hoochbailliu van Ghendt.

Den ix^{en} November waren by de heeren van den rade, ten versouke van den procureur generael, ghecondemneert vijf dienaers deser stede, ghehuwde mannen, omme dat se met ander frauwelieden ende meyssens gheloopen hadden, op sulx niet meer te doene; den eersten was Jan de Pape, die ghecondemneert was God van hemelrijcke ende den hove uter name van justicie, in sijn lywaet, vergeffenesse te bidden, knielende op eenen knie, met eene toortse van iiij g in zijn handt, de selve toortse te draghene dHoochpoort up tusschen twee duerwaerders van den hove binnen de kerke van Ste. Baefs, ende die te presenteren op syne knien ende te laten ten dienste van den Heleghen Sacramente aldaer, ende boven dien verclaert infame, hem destituerende van sijn officie, ende inhabyl omme ten eeweghen daghe 't zelve oft ander te bedienen, ende in xx Carolus guldenen ten profyte van de Majesteit, ende sijn vanghenes costen.

Den ij^{en} was Pieter de Sceppere ghecondempneert al in 't selve; maer ij hondert gulden 's keyzers profite, ende ghebannen buuter der stede van Ghendt ende den schependomme dry jaren.

Den iij^{en} Lieven Coolens, gheseyt Keysere, hadde derghe-lijke condemnatie, dan dat hy moeste xxx Karolus guldenen 's keyzers profyte gheven, ende in pilgrimagic gaen ten dry Coningen [te Cuclen. (Pr. Ar.^{en}.)]

Den iiij^{en} was een Cornelis Schauteete, ende hadde de selve condempnatie ende moeste gheven xxx guldenen, ende was ghebannen uut den lande van Vlaenderen xx jaren, te

rumen binnen sonneschyne deser stede, ende 't landt van Vlaenderen binnen dry daghen.

Item, Lieven Braet was den v^{en} in ghelicke amende ghecondemneert 's keyzers profyte xx guldenen, ende ghebannen uter stede ende schependomme dry jaren.

Den xj^{en} Decembris was eene sentencie uitghegheven by schepenen van der Kuere aldus : « Omme dat ghy Lambrecht Ghijsbaert van Zout-Leeuwe, hoe ghy anders ghenaeft ofte ghebynaeft zijt, vervoordert hebt in zekere vergaderinghe van diversche schiplieden, zoo wel van deser stede van Ghendt als vrende van Mechelen, Antwerpen, ende andere, ligghende met haerlieden schepen t' Haerlebeke boven gate, omme te passerene nederwaert, te roupen hooghe ende overluyde op de schiplieden van deser stede zeer leelicke diffamatoire ende injurieuse woorden, onder andere « dat sy waren Stroopdraghers ende moorders » in grooter cleenechede ende infamie van alle goede insetenen deser stede, zo dat daer by groot inconvenient hadde moghen rysen; ende was ghegheeselt in opene camere tot den bloede, ende ghebannen xij jaren uut Vlaenderen.

[In dit scependom den xiiij^{en} in Sporcle was up de Vrin-dachmaert deser stede verberrent Livine Ghyselins, weduwe van Willem van Luevene, die hier te vooren ooc verberrent was, omme huerlieder gheloove, ende noch eenen David van der Leyen, die, naer dat 't vier uitgheghoten was, noch leefde ende wart doe van den hangmeestere met eender vurcke deerlick vermoort. (Pr. Ar.³)]

Up den Witten Donderdach, also in Ste. Mechiels-kercke precetede broër Pieter de Backere van den Heleghen Sacramente, zo was daer eenen Hoste van de Catelne, die hem

bestondt te segghen overluydt dat al valsch was datter ghepreeckt was, waer om hy vervolcht was by den procureur generael ende ghevanghen, ende den xxvij^{en} April daer naer op de Verelplaetse verberrent.

1555.

Commissarissen.

Mer Loijs van Heilweghe, president in den raed van Vlaenderen, over mijn heere den gouverneur van Vlaenderen.

Jan Dhertoghe, ontfangher generael van Oost-Vlaenderen, over mijn heere van Praet.

Omaer Duchastel, receveur des mortesmaines van Henegauwe, over mijn heere van Sampy.

Philips de Saint Aldegonde, heere van Noircarmes.

Schepenen van der Kuere.

Meester Joos van Grijspeere.

Jan van Brakele.

Joos Donaes.

Mer Jaques Triest.

Jan van Pottelsberghe.

Guillaume van den Kethulle.

Adriaen de Riebeke.

Lievin van Testele.

Lievin Petrins.

Jan Meussins.

Lievin de Buck.

Franchois Toebast.

Ghéerolf Heindricx.

Schepenen van Ghedeete.

Daneel van Pollinchove.

Jan Heindricx.

Jacob Cabelliau.

Raphaël de Sarc.

Franchois de Beaufremez.

Lievin van der Muelene.

Gillis van Quickelberghe.

Jaques Ruflaert.

Joos van der Cruucen.

Guillaume van Deinze.

Jan Dierkins.

Robrecht van de Vivre.

Philips van den Bossche.

Ontfangers.

Pieter Cortewille, bouchoudere.

Lievin van Sicléers, van de weercke.

Adriaen de Wintre, van de Yssuwe.

In dit schependom quam Philips, 's keyzers soone, uut Inghelant, ende was den vij^{en} Septembris binnen Ghent, ende 's saterdaechs track hy naer Aelst, ende ontfinck daer 't zelve landt, ende men zayder ghelt, ende quam noch binnen den selven daghe te Brussel by zynen vader, den keyser.

[In dit scependom quam Philips, Carolus zone, uut Inghe-landt duer Brugghe, ende was den vij^{en} September binnen Ghendt, ende hy hadde in Inghelandt ghelaten zyne huus-vrauwe, de conynginne, ende de wet van Ghendt met vele notabele ontfynghen hem ende stonden met tortsen van an de Bruchschepoort tot up den Poel, daer de voornocmde prince bleef ten logieste van den heere van Wackene, ende 's anderdachs track hy naer Aelst, ende hy ontfynck daer dlandt van Aelst, ende men sayde er ghelt, ende hy was noch binnen den zelven avonde binnen Bruussele by den keysere, zynen vadere. (Pr. Ar. ^{B.})

— Den xvi^{en} September dede men 's maendachs te Bruussele, naer noene, de vigelen, ende 's anderendaechs eene costelicke uuttaert; daer berrenden xxv^o stabelkerssen, ele van een pond en half over de moeder van den keyser Carolus den v^{en} van dien name, die hier te vooren in Spaengnen overleden was. (Pr. Ar. ^{B.})

In Maerte begonste 't te reynen al den zomer duere, zoo dat nauwe dry daghen schoon weder en was.

[In Maert begonst het te reynen al den sommer duere zo dat nauwe drie daghen achtereen schoon weder was, ende het viel so groote vlaghen datter sulcke vlooden af quamen datter husen, schueren ende stallen mede averecht vielen ende wechstroonden, ende in den principalen hoytijdt viel

ooc de reghene so groot dat al 't ghers ende de meersschen vloyden, ende men moeste vele meersschen onghemayt laten duer het groot water, ende in den say-tijt, ontrent Bamesse, bleef 't zoo zeer regenende dat men qualick ghesayen conste, en in den Ougst bleef 't cooren overhende staende ende het schoot, ende dit ghebuerde van den reghen tot in Sporele, ende doen droochde het, het water minderde zeer, maer den xvi^{en}, xvij^{en} en xvij^{en} in Maerte viel weder sulcken reghen dat dwater weder upliep ende vloyde meest over alle de meersschen; dit duerde van desen reghen tot half April. (Pr. Ar.^{B.})

— Den xvij^{en} Sporele 's maendachs waren by de wet van Ghendt ghecondemneert levende verberrendt te zyne drie ghezellen, omme dat zy in diverssche plaetsen te lande de lieden gherooft hadden, ende onder andere eenen man in zijn huus ghequetst dat hy daer af starf, ende was t' Sente Cruys binnen Brugghe. (Pr. Ar.^{B.})

— Den xxvij^{en} Octobris lv voornoemd zo renunchierde de K. M. in handen ende ten profyte van Philips, zynen zone, coninck van Inghelandt, alle de landen van Herrewaertsovere, ende waren oock by den voornoemden zynen zone gheanveerd, ende by consente ende accorde van de notabele van de voornoemde landen ende steden, 't welck ghebuerde binnen de stede van Brusele, makende de voornoemde K. M. alle zyne ghcreescepe omme te reysene naer Spaengnen, gheacompagneert met beede zyne zusteren. (S. G.)

— In dit jaer in 't ende van Januarius was by Philips, coninck van Inghelandt, eerst ghegheven het Gulden Vlies, ende 't ghebuerde t' Andtwerpen, in Onse Vrouwenkercke. (S. G.)

— In 't jaer 1554, op H. Sacramentsdach was het by

nachte so hart ghevroosen datter veel granen op veele plaetsen vervrosen waren. (K. M.)]

Den xii^{en} Maerte was hier binnen Ghent uutgheroepen een bestant van vijf jaren tusschen onsen keyser, Philips, zynen zone, conynck van Inghelant, ende den conynck van Vranckerijcke.

1556.

Commissarissen.

Mess. Baudouin de Lannoy, chevalier, seigneur de Tourcoing, bailli de Tournai et Tournesis, au lieu du gouverneur de Flandre.

Floris de Montmorenchi, seigneur de Montigny, Hubermont, etc.

Jacques de Croy, seigneur de Sampy.

Mess. Philippe de Saint Aldegonde, seigneur de Noircarmes, bailli et capitaine de la ville de Saint-Omer.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Charles de Grutere, ruddere, Adriaen Triest.

heere van Exaerde.

Mer Jan Salaert, ruddere.

Joncheer Charles van Ydegheem,
heere van Wieze.

Mer Jan de Grutere, ruddere,
f^r Mer Philips, over hem Philips de Grutere.

Jan van Hembieze, f^r Willems.

Pieter Cortewille.

Joncheer Pieter van der Cauwerberghe.

Arendt van Grijsperre.

Willem van Sicleers.

Meester Jan Sanders.

Antonis Sersanders.

Joncheer Pieter de Vos.

Willem van der Zype.

Franchois van Wijchuus.

Antonis Brius, over hem Adriaen de Scieterere.

Lievin Dhooghe.

Franchois Hueribloc.

Franchois van Gavere.
Pauwels van de Velde.
Jan de Sceppere.

Charles Everwijn.
Gillis van Loo.
Gyselbrecht Terleers.
Lucas Cluetrijn.
Sanders de Ruddere.

Ontfangers.

Jan van Pottelsberghe, bouchoudere.
Adriaen van Riebeke, van de wercke.
Willem Goetghebuer, van de Yssuwe.

Den xj^{en} Ougste quam Carolus de K. M. in een lytiere met schoonen state binnen der stede van Ghendt, ende was ghelogiert binnen 't huus van mijnheer van Wackene, hoochbailliu.

Den xiiij^{en} quamen binnen deser stede vrou Eleonora, douwagiere van Vranckerijcke, ende vrou Marie, hare suster, douwagiere van Hongherien, gouvernante van den lande.

[Den xiiij^{en} Ougste quamen binnen dese stede vrou Eleonora, douagierigghe van Vranckerijcke, ende vrou Marie, hare zustere, douagierrighe van Ungarien, gouvernante van den lande van Herwaertsovere, ende waren ghelogiert, te weten : Vrou Eleonora ten huuse van Mr Jan Evraert, naest des backers huus, ende vrou Marie ten huuse van Mr Jan de Stercke, ende was eene galderie ghemaect dweers over strate, ende in 't ronde van den gheheelen teerlynck deuren ghemaect in de mueren van de lochtinghen ende erfven daer zy duere tot elcander quamen. (Pr. Ar.³.)

— Den xvj^{en} Ougste quam binnen dese stede van Ghendt Philips, conynck van Ynghelandt, grave van Vlaenderen, ende was ghelogiert in 't hof van den grave van Egmond (het hof

van Fiennes) by Sente Michielskercke. (Pr. Ar.ⁿ.)

— Item, de hertoghinne van Loreynen, de dochter van den coninck Christiern van Denemercken, die hy hadde by Isabella, de sustere van den keyser Carolus, was oock te Ghendt, ende was ghelogiert in Sente Michielsstrate, ten huuse van Jan Baers. (K. M.)

— Item, in 't hof van Ravesteyn was ghelogiert de hertoch van Savojen. (K. M.)]

Den xxij^{en} was eene processie generael ghedraghen, omme te bidden voor de K. M. in zyne voyagie by hem aenghenomen naer Spaengien.

Den xxiii^{en}, xxv^{en} ende xxvj^{en} warender prysen upghestelt, wier schoons intreyen soudén doen, ende steeckspel te water, ende een huuseken te beclennen in midden de Leye, staende al draeyende op eenen mast.

[Den xxiii^{en} Ougste waren by die van Ghendt opghehanghen schone prysen omme intrye te doen te watere, ghenouchelick ende behachelick, danof de upperprijs was xl kannen wijns ofte xx guldenen daer vooren, ende was ghewonnen by de guldebroers van den grooten ende auden gulde van Mijnheere Sente Jooris; de ij^{en} prijs was ghewonnen by de schiplieden deser stede; de iiij^{en} prijs was ghewonnen by die van de Langhesteenstraet; de iiiij^{en} prijs was ghewonnen by die van de Nieupoorte duer de Walpoorte; de v^{en} prijs was ghewonnen by de Barberisten deser stede van Ghendt; de vj^{en} prijs was ghewonnen by den wijck van den Lampaert.

— Den xxv^{en} Ougste waren upghehanghen schoone prysen omme te stekene te watere, danof de upperprijs was xxiiij kannen wijns ofte xij guldenen daer vooren; de ij^{en} prijs was

xviij kannen wijns ofte ix guldenen daer vooren; ende de derde prijs was acht kannen wijns of vier guldenen daer vooren. De upperprijs was ghewonnen by die van den Coorenaert, de naerprijs by die van den Callanderberch, de derde prijs ghedeelt 't gulde van Sente Jooris ende Keyserijcke. Doen warender noch drie prysen voor die zynen prijs ghevouchelicxst halen zaude, ende was de upperprijs xij kannen wijns, naerprijs viij kannen, ende de iij^{en} prijs vier kannen. De upperprijs was ghewonnen by die van de Langhesteenstrate; de naerprijs was ghewonnen by die van den Coorenaert; ende de iij^{en} prijs was ghewonnen by den grooten ende auden gulde van Mijnheere Ste. Jooris. (Pr. Ar.^{en})

— Den xxvj^{en} Ougste was in de Leye gherecht een huuseken drayende up eenen mast, zo t' anderen tyde hier in 't groote schietspel gherecht was by die van Maestricht, ende waren opghestelt drie prysen, te weten: de upperprijs xij kannen wijns, ofte zes guldenen daervooren, de naerprijs x kannen ofte vijf guldenen daervooren, de iij^{en} prijs acht kannen wijns ofte vier guldenen daer vooren. (Pr. Ar.^{en})]

Den xxvij^{en} vertrack de K. M. uut de stede van Ghendt om te volcommen heur voyagie van Spaengien.

Den xxix^{en} vertrocken vrou Eleonora ende vrou Marie, om met de K. M. te reysen.

Den xxiiij^{en} September was te Ghendt eene costelicke processie generael, daer mede dat ghynck in persooone Philips, conynck van Inghelandt, grave van Vlaenderen, ende achter hem syne ridders van den ordene van desen lande, ende syne ridders van Spaengien gynghen voor het Sacrament, clek met tortsen in de handt; ooc ginghen voor het Helich Sacrament vele bisschoppen, abden ende prelaten, ende was

doe het eerste sermoen ghepreekt in den bueck te Sente Jans in de kercke, by broër Gillis Gheys, Onsen Vrouwenbroeder.

[Item, in 't jaer xv^{lvj} cocht men te Ghendt twee eyeren twee grooten; eenen stooop keereemelck eenen graspenynck, ende eenen stooop soetemelck ses groote; de cabuscoole ix groote; eenen bunninck rapen twee grooten; een pont boter acht groote; een mueken rogge twee schellynghen grooten; een pont hollantsche caes dry grooten; een pont vlaemsche caes twee grooten; een xxv appelen, hoogynghen ghenoeft, twintich grooten, ende xxv peeren om te braden xvj grooten; een xxv peeren om rauts te eten twee schellynghen.

— Item, den xv^{ja} Maerte 1556 quam uyt Hollandt te Ghendt twee tonnen met kerremelck, ende men had se om eenen ynghelschen den stooop, die hier te vooren ghegolden hadde twee grooten, den 3 July. — Item, in 't jaer xv^{lvij} cocht men t' Audenaerde, den xv^{ja} Juny, een meuken rogghe vij schellynghen grooten.

— Item, es te weten dat up den selven tijt veel volck van buyten quam te Ghendt, om cooren ofte om broodt te hebben, ende quamen wel seven mylen rontomme Ghendt en daer en boven, ende elck mensche en mochte maer mede uytter stede draghen een meuken cooren, ofte twee ofte dry brooden van acht pont elck stuck, ende niet meer, om datter soo veel van buyten quam, dat niet wel te ghelooven is, bette dan duysent menschen daeghs. (K. M.)]

In dit jaer waren van weghe Philips, grave van Vlaenderen gheordonneert twee souverainen, te wetene: Digion van Leeuwerghem ende Gheerraardt Rijm, omme de groote clachten die daghelicx t' hove quamen van de roovers ende gheboufte, die den reysenden man waren vermoordende ende

roovende ende afsettende , zoo dat de coopman nauwe achter lande reysen en mochte.

Den xxix^{en} September arriveerde de K. M^t. in redelijker ghesondichede met alle syne gheselscepe binnen Galissien, in 't coninckrijcke van Spaengien.

Den ix^{en} November vertrack coninck Philips , grave van Vlaenderen , uutter stede van Ghendt met alle zynen state binnen der stede van Brussele.

Op den Nyenavondt lvj waren tot versoucke van eenen Lieven de Smet, Willem van Auweghem, Jan van der Beke, officier, Lieven de Scheemakere met ander huerlieder complicen, met eenen huysier hebbende commissie rigoureuze gheexecuteert ende ghevanghen schepenen van der Kuere metten gheheelen collegie, ende hilden haerlieden vanghenisse ten huuse van Joos van Schardau, castelain van de Kuere, ende daer uut niet te gane up elck persoon ij^e guldenen; ende op den Nieudach waren zy by oochluuckinghe gheslaect tot op den xij avondt, ende vonden hemlieden aldaer wederomme ter voornoemde plaetse, ende worden weder anderwaerf gheslaecht tot x daeghen naer xij dach, ende den vij^{en} dach van Lauwe waren zy endelinghe gheslaecht midts den namptissementen dat zy alsdoen deden.

Op den voornoemden Nieuavont waren by de twee souverainen ghedaen verbarnen twee vrouwepersoonen buyten Ste. Lievenspoorte, ontrent den eersten cruyce op den wech van Hautem, die t' samen ghecommitteerd hadden 22 moorden, zonder andere, daer zy noch by gheweest hadden.

Den ix^{en} dach Maerte quam de K. M^t. binnen Ghendt in 't hof van den prelaet van Ste. Baefs, aldaer hy van de wet van den voornoemden prelaet van Ste. Baefs willecome

gheheeten was, aleer die van Ghendt daer gheraken consten.

[Den 1^{en} Martij waren by de wet van Ghendt drie mannen van Ghendt verberrendt up de Vrindachmaert van heresien. (Pr. Ar.³)

— Den xxii^{en} in Meye wayde het in dit jaer zo sterck eenen windt, ende jeghen over den Appele wayde eene leeu van eenen ghevele, ende een meysken die daer stondt en schuerde viel van den voorseyden leeu doot, ende een andere ghequetst. (Pr. Ar.³)

— In dit sceppendom naer Paesschen, up eenen donderdach, vielen binnen der stede van Bruussele zo veele haghelsteenende reghene dat de ghelaesveynsters in de kercken in sticken braken, metsgaders tichelen, schaelgen van de kercken ende huusen, in zulcker wijs dat de lieden van de stede anders niet en wisten de wereldt en zoude gheëndt hebben; ende dede insghelijx groote schade te platten lande. (Pr. Ar.³)

— In dit zelve jaer gaf men den thienden penninck van alle de incommene van renten, huusen, te weten, de besitters d'een helft ende de proprietaris d'ander helft. (Pr. Ar.³)

— Den xxvii^{en} July was binnen der heerlichede van Wetteren dry mylen van der stede, een man levende verberrendt in een polye, die bekendt hadde xiiij moorden met zijnder handt ghedaen t' hebben, boven dien veel ander quade sticken die hy hadde helpen doen. (Pr. Ar.³)]

1557.

Commissarissen.

Messire Bauduin de Lannoy, chevalier, seigneur de Tourcoing,
bailli de Tournai et Tournesis, au lieu du gouverneur de Flandre.

Jacques de Claraut, chevalier, seigneur de Pitthem, au lieu de Florent de Montmorency, seigneur de Montigny, Hubermont, etc.

Jacques de Croy, s^r de Sampy.

Iehan van Roode, conseiller et receveur général de Flandre, au lieu de messire Philippe de Saint Aldegonde, seigneur de Noircarmes, bailli et capitaine de la ville de Saint-Omer.

Schepenen van der Kuere.

Mer Jan de Vos, ruddere.

Mer Nicolaus Triest, heere van
Auweghem.

Joos Donaes.

Jacob de Vriendt.

Jacob Beths, heere van Han-
gherelis.

Me Jan de Grutere.

Me Franchois van Imbieze.

Geeraert Sersanders.

Adriaen de Wintere.

Jan Deynaert.

Omaer Everwijn.

Jan de Poortere.

Pieter de Keysere.

Thomaes Heylinck.

Schepenen van Ghedeelde.

Joncheere Jan Damman, heere
van Oomberghe.

Joos van Brakele.

Lievin van Crombrughe.

Geeraert de Stoppelare.

Gauthier Alaert.

Jan Meynkin.

Gillis Saverijn.

Jooris Vijt, f^e Jooris.

Willem van Hauweghem.

Pieter Dhanins.

Claude Goetghebuer.

Jan Schauthete, f^e Jans.

Lievin de Ruddere.

Ontfanghers.

Lievin van Sycleers, bouchoudere.

Jan Baers, van de wercke.

Jan van den Poele, van de Yssuwe.

Nota, hoewel Mer Niclaes Triest, riddere, heere van Auweghem, by commissarissen ghecreërt ende uutgheroupen es gheweest ij^e schepene van der Kuere, nochtans naer zeker vervolgende excuse by hem t' hove ghedaen, was verlaten

ende was van der M^{te}. weghe xij^e schepen ghestelt de persoon van Thomas Heylinck.

In dit jaer rees alle dlant duere, ende principalicke in de maendt van Meye, zoo onredelicke dierte van coorne, zoo dat de inlandtsche rogghe galt xij schellinghen viij gr. elck halstere, ende elck halstere taerwe xix sch. grooten, ende oock duerde 't totten Ougste; oock waren binnen deser stede by een van de dienaers van de ducesse van Loreynen drye sacken taerwe ghecocht zes pondt acht scellinghen grooten, ende al was 't zoo dat de lieden quamen metten handen vol ghelts, en consten gheen coorne ghecryghen; ja, zelve quamen de landlieden met zes ofte zeven hondert t' seffens binnen deser stede, d'een om coorne ende d'ander omme broodt, ende en consten 't niet ghecryghen; oock quamen binnen Ghendt van Brugghe, Audenaerde, Curterijcke, Rijsssele vele diversche personen ende uut meer andere steden, omme secours t' hebbene van coorne, zoo dat de lieden van der stede ende van buyten cochten omme broot af te backene boonen, erweten, vitsen, gheerste ende evene; oock galt een broodt van acht ponden van oosterschen rogghe ghebacken xvj gr.; het pont van den vleessche v grooten; het pondt botere viij grooten ende eene stoop keeremelck iij grooten.

Op den xiiij^{en} Juny begonst men te Ghendt t' haudene wake, overmidts de quade maren die binnen deser stede ghestroyt waren, midts 't saeyen van de briefkens die men vant, inhoudende dat omme de dierte van den coorne ende broode, schepenen daer inne voorsien zouden ofte by faulte van dyen men zoude by andere personen daer inne voorsien, ende duerde de selve wake totten i^{en} July.

[. Ende hielden de wake alle nachten de bailliu van Ghendt, zyne officiers met twee scepenen van der Kuere ende twee van Ghedeele, de vleesschauwers, scheepmakers, vischcoopers ende uterlijk de vier nachten met hemlieden de vier schutteren deser stede, te weten : voetboghe, handt-boghe ende de busse. (Pr. Ar.^{re}.)]

Den xxv^{en} July was binnen deser stede ghedraghen eene devote processie generael, danof de dienst was binnen de kercke van Ste. Jans, ende insghelijcx de vergaderinghe.

Den x^{en} dach van Ougste, wesende Ste. Lauwereynsdach, alsoo de conestable van Vranckerijcke metten Rijngrave ende andere wel meenden up te slane 's coninx leghere, onsen natuerlijcken prince ende grave van Vlaenderen, bleven aldaer ghevanghen ende doodt dese naervolghende personen; eerst gevanghenen : de conestable van Vranckerijcke en marischal de St. André, le prinche de Mantua, le ducq de Monplaisir, le ducq de Longheville, le Rijngrave, le viconte de Tourayne, le prince de la Roche du Maisne, le duc de Nemours, le duc de Nevers, le prinche de la Roche Surion, monseigneur Danville, second fils du conestable, le ducq de Monsine; ende ghevanghen acht duusent : le baron de Courton, le seigneur de la Saille, le seigneur de la Roche-foucau, monseigneur fils du conestable, les seigneurs de la Calle, le seigneur de Tane riche de lx^m ducats par an, le seigneur de Stanoy, le seigneur de la Tremouille, monseigneur de la Palysse, le vicomte de Jamin.

Item, ghenomen xxvij sticken artillerie ende zestich carren met alderhande munitie van alderhande dynghen.

Item, daer bleven doodt vele edele over beede zyden, inaer meest over de zyde van den coninck van Vranckerijcke.

[Le prinche de la Rochefort, monseigneur d'Engien, frère de Vendosme, le vicomte de Vyleers, le fils du conestable, l'enseigne du conestable et celle du duc de Lorraine, ensemble les autres tant lieutenant que guidons sont pris ou tués, v^e swarte ruuters doot, xij^e mannen van wapenen ghevanghen ende doot, xxij cornettes chevaulx legiers, ende also hebbender verslegghen gheweest vier ofte vijf duusent mannen. (Pr. Ar.^a.)]

Den xij^{en} dach van Qugste waren by den souverain ghe-daen hanghen eenen Egiptenare ende een Moerbekere, op gheen zyde Melle, zoo by der straten dat men se sach, om haerlied dieverye ende quade sticken.

HET CARNATION VAN DEN DIEREN TIJDT :

Den 1^{en} van Wedemaent te Ghendt, doe zijnde woensdach,
Gaet de tarwe xvij sch. gr., daer 't al 't volck sach.
Den ij^{en} Wedemaendt was in Ghendt wel noodt,
Als 't volck xij gr. gaf voor acht pondt reveleeren broodt;
Als 't was den ij Junius ghebuerde zulck eenen noodt,
Dat men 't volck zach betalen x grooten voor een geersten broodt.
Wesende den achtsten Juny te Ghendt, verstaet den noodt
ij sch. groot voor acht pond vier ambachts broodt;
's Menschen zonden groot in Junio by Godt achterhaelt zijn,
Want voor acht pondt rogghen broot acht stuvers uutter bursen
[betaelt zijn.]

[Verstaet den sin, zo hebby 't verstandt,
't Carnation van den pays van Cassant.
Den coop ons heere wilt dien tellen,
Ende eens min 't huus daer Lucifer in gheraecte
By hooverdie; wilter 't pack Gods by stellen
Ende twee lams moeren die doe djaer ghedaechte,
Dat aermoede in Vlaenderen den pays maecte. (Pr. Ar.^a.)]

Den xxj^{en} Ougste was te Ghendt ghedraghen eene schoone processie generael met alle de solempnityten van der stede, ende den voornoemden xxj^{en} Ougste braken uutter vanghenisse op den Coorenaert deser stede vijf mannen van de heresye.

Den xxv^{en} Ougste quam de conestable van Vranckerijck met zyne zonen van de oudde van xiiij of xv jaren te Ghendt ghevanghen, ende waren eenen nacht ghelogieert in den Guldenen Appele, ende den xxvj^{en} Ougste waren zy utten Appele ghevoert tot in 't Nyeuwe Casteel.

Den xxvii^{en} Ougste was de stede van Ste. Quintens in Vranckerijcke ghewonnen van onsen volcke, metten vierden sturme daer oppe ghedaen, ende was vechtender handt ghewonnen. Ende waren noch ghevanghen binnen Ste. Quintens twee groote meesters, danof de eene was de connestabels ij^{er} zone, de welcke met ghiften van gauden croonen die zy twee Spaengnaerden gaven uutter stede gheholpen waren, ende de voornoemde Spaengnaerden waren van der majesteys weghe ter causen van dien doen hanghen; maer waren dese voorseide twee fransche princen naer de justicie wederomme ghevanghen in seker bosschelken, daer sy verborghen laghen, ende waren den viij^{en} September ghebrocht binnen der stede van Ghendt by den conestabel, in 't Nyeuwe Casteel.

[Item, op den ij^{en} September gynghen uyt Ghendt xx backers om te gaen backen te Sente Quintin, ende noch xx uyt Brugghe goeghewillighe. (K. M.)

— Item, op den v^{en} September passeerden door Ghent een vaendel knechten, om te gaen pyonicren naer Sente Quintin. (K. M.)]

Den v^{en} September quam binnen deser stede de grooten

Colleg admirael van Vranckerijcke met eender garde die ghelogiert was in den voornoemden Guldenen Appel, ende was ghevanghen binnen der stede van Ste. Quintens, ende 's anderdachs was hem gheconsenteert te spreken den conestable van Vranckerijcke, in 't Nyeuwe Casteel te Ghendt, ende hem ghesproken hebbende, wiert wederomme met zijnder garde daer uut gheleet ende gheleet naer 't Casteel ter Sluys, daer hy in bewaerder handt bleef, daer sijn vader voortijts ghevanghen hadde ghelegghen.

[Item, op den xiiij^{en} September quamen te Ghendt in 't Gulden Hooft ter herberghe acht wagheneu ghevanghen Francoisen, ende des anderdaeghs waren die ghevoert naer Brugghe. (K. M.)

— Item, op den xx^{en} September passeerden door Ghendt vier schepen ghevanghen Francoisen, ende hemlieden volghde een schip met victuallie naer Brabant. (K. M.)

— Item, op den selven dach trocken uyt Ghent xl temmerlieden goeghewillighe naer Sente Quintin om daer te wercken ter begeerte van onsen coninck, ende waren tot daer ghedefreyeert by Andries van der Beke, officier van der stede van Ghendt. (K. M.)]

Den xiiij^{en} September was binnen Ghendt ghedraghen eene processie generael, totter welcker ghedachvaert waren de vier prelaten, te weten : Ste. Pieters, Ste. Baefs, Baude-loo ende Dronghene; welcke haerlieder excuse deden en niet en quamen.

[Item, op den iij^{en} Octobris passeerden door Ghendt xxxvj carretten, elck met twee peerden, uyt de Vierambachten om te gaen wercken te Sent Quintin. (Pr. Ar. ^{B.})

— Item, noch op den vj^{en} Octobris passeerden door

Ghendt xij carretten uyt Hulsterambacht , ter begheerte van onsen coninck , grave van Vlaenderen. (K. M.)]

Den viij^{en} dach van Lauwe lvij was de stede van Calis by den capiteyn daer inne wesende overghegheven zonder slach ofte stoot.

Den x^{en} dach van Lauwe wayden zoo gruwelicke winden , dat ommewaeyden huusen , caven , dacken , muelenen ende boomen uutter eerden , te wetene , buter Mudepoorte twee muelenen , t' Eckerghem vijf muelenen , buyter Waelpoorte twee muelenen , ende op de Veerleplaetse , neffens den casteele wayde eene ^{te kenne} cave omme , daer onder dat een kindt doodt bleef , ende den andere grieffelijck ghequetst , danof de vader was Hubrecht Dherde , curdewannier , zonder vele andere inconvenienten die alle dlandt over ghebuerden.

[Item , op den xj^{en} in January 1557 was in Vlaenderen ende oock in Zeelant sulck een tempeest van winde dat dierghelijck niet ghesien en heeft gheweest , die soo groote schade ghedaen heeft in steden ende dorpen , soo dat te Ghendt ommewaeyden veerthien meulens , te Brugghe ix , te Cortertjck vij ende te Biervliet twee , ende te Vlissinghen woey om verre de toren van der kercke , ende dede alomme groote schade soo in huysen als boomen , 't gene oock ghebeurde in Hollant ende in Brabant. (K. M.)]

De weke naer Halfvasten vertrack uut deser stede de conestable van Vranckerijcke met beede zyne zoonen , ende was met zijnder garde t' sijnder neerste bede ghelevert binnen der stede van Enghien , ende in zijn plaetse quam ligghen ende was van der Sluus ghebrocht de grooten admirael van Vranckerijcke.

Op den xvij^{en} in April waren op de Vrindachsmaert verberrendt eenen Pieter Gremberghe, ghezeyt Zwaentkin, ende eenen ghenaept Jan Vare, beede van deser stede, omme dat zy onder ander sticken by hemlieden ghedaen, gherooft hadden buuten Ste. Lievenspoorte een Jan van Eertvelde, in den nacht, ende de roof ghedaen hebbende, zelfs Jans huus daer hy lach en sliep tot den gronde afberrenden ende zelfs Jans wijf ende dochtere grieffelijk quetsten.

Op den xiiij^{en} was brandt te Ghendt in de Drapstrate, ten huuse van Joos Rijckaert, eene brauwerie ghenaept het Evershooft, in den morghenstondt, ten twee uren, daer niet meer schade en ghebuerde van het brauhuus metten halleme datter in was.

Den xxj^{en} dito waren onthooft twee manspersoonen t' Sente Pieters neffens Ghent, die mede waren in 't gheselschap ende roof buuten Ste. Lievenspoorte met Pieter van Gremberghe ende Jan Vare.

Den xxvij^{en} dito was te Ghent verbrandt een Franchoy van der Leyen, audtcleercoopere, ter causen van de heresy.

[Item, in 't jaer xviij, in 't schependom van Mer Charles de Grutere, rudder, heere van Exaerde, den xxiiij^{en} April, op eenen donderdach, soo vielen binnen der stede van Brussel zoo veele haghelsteen en te Ghendt, dat de ghelaese veynsteren in de kercken in stucken braken, ende oock de schalgien van de kercken, de tichelen der huusen, in sulcke wijs dat de lieden van de steden niet anders en wisten dan dat de weerelt gheëynt saude sijn, 't gene oock ten platten lande groote schade veroorsaecte. (K. M.)]

1558.

Commissarissen.

Messire Bauduin de Lannoy, chevalier, seigneur de Tourcoing,
au lieu du gouverneur de Flandre.

Floris de Montmorency, seigneur de Montigny, Hubermont, etc.

Jacques de Croy, seigneur de Sampy, et en son absence Iehan de
Hertoghe.

Messire Philippe de Sainte Aldegonde, seigneur de Noircarmes,
et en son absence Iehan van Rooden.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Nicolas Triest, ruddere,
heere van Auweghem.

Mer Jan Sallaert, ruddere.
Joncheer P^r van der Cauwer-
burch.

Mer Jan de Grutere, ruddere,
heere van Loovelde.

Joncheer Pr Cortewille.

Lievin van Sycleers, heere van
Gotthem.

Jan Beths.

Jan van Pottelsberghe.

Willem van Sicleers.

Jan Heindricx.

Joos van Brakele, f^r Joos.

Adriaen van Riebeke.

Loijs Hueriblock, over hem

Mr Pieter Oosterlinck.

Adriaen Borluut.

Lievin van Testele.

Willem Goetghebuer.

Lievin Cluetrijn, over hem Adolf
de Grutere.

Jan van Beaufremez.

Heindric Zoete.

Lievin van der Muelen.

Jan Dierkins.

Thomaes Blanckaert, f^r Pieters.

Lievin Heindricx.

Joos van den Vivere.

Gillis van Loo.

Loijs Cluetrijn.

Ontfangers.

Franchois Hueribloc, bouckhoudere.

Adriaen de Wintere, van de weercken.

Jacob Rufelaert, van der Yssuwe.

Op den ij^{en} Juny was begonnen maken ende achterganck vulmaect de Steenenbrugghen an 't Cuupgat, ende de strate ghebreedt.

In 't begin van den zomer quam de peste te Ghendt, ende begonste te cesserene t' Sente Jansmesse ofte daer ontrent.

In 't begin van den zelven zomer was by de Franchoyzen ghewonnen de stede van Thionville, Duunkkercke ende Winocxberghe, ende was in de zelve 't vier inne ghesteken, vreesende dat sy 't zelve niet en hadden connen ghehouden.

In 't begin der maendt van Juny was al Vlaenderen in roere, ende was ghedisiniert ten platten lande al dat van de audde was van xx jaren.

Den iij^{en} Juny in dit jaer ende schependom was binnen deser stede ghedraghen eene schoone processie generael zeer costelick ende solemnelick met zwarten habytten, danof de vergaderinghe was binnen de kercke van Sente Jans ende insghelijcx de dienst.

Op den xij^{en} July lvij heeft ghesleghen gheweest by mynen heere den grave van Egmond uten name van de K. M. eenen slach jeghens de Franchoyzen, over dese zyde van den watere by Grevelinghe, alwaer versleghen wierden : eerst, acht benden van ordonnantien van Franchoyzen, vijf cornetten lichte peerden, derthien vendelen voetknechten. Item, noch xij vendelen Franchoyzen, vijf cornetten lichte peerden, derthien vendelen voetknechten, noch xij vendelen Franchoyzen. Item, x vendelen Duutschen die overgetrocken waren om den coninck t' assisterene, ende al d'artillerie ghenomen. De heere van Chaulne, gouverneur de Corbie, ghevanghen; de heere van Termes uppercapiteyn van de Franchoyzen ghevanghen; Pierre Strossy, gouver-

neur van Calis, verslegghen; de heere van Willebon, prevoost van Parijs, verslegghen; de heere van Nieuville, gouverneur d'Abbeville, ghevanghen; de zone van den heere Hannibal, gouverneur van Normandie, ghevanghen.

Item, van onsen volcke de capiteyn Jaspar van Robbers, doot gheschoten in 't voorhoofd met eender busse; de heere van Bevere, bailly van Brabant, was een arm afgeschoten; de heere ende grave van Egmond in d'eerste scharmut-singhe was 't hooft van zynen peerde afgheschoten, ende in de ij^e bataelje een ander peert onder hem doot gheschoten.

Den xx^{en} July reysden deur Ghendt v^e Franchoeysen die ghedeelt worden in diversche steden, die in den slach ghevanghen waren by Grevelinghe.

Den xxj^{en} July reysde onse coninck Philips, grave van Vlaenderen uut Bruusele naer Onser Vrouwen t' Halle, ende van daer tot Atrecht, omme zoo naer den legher te zyne als 't hem moghelicke was.

[Op den voornoemden xxj^{en} dach van July waren te Ghendt op de Veerleplaetse twee schoone jonghe vrouwen verberrent, van de heresie. (Pr. Ar.².)]

Den xxiii^{en} dito, was te Ghendt ghedraghen eene schoone costelicke processie generael, [daer medeghinghen, naer costume, de heeren van den rade, de bailliu met scepenen van beede de bancken, alle de heuverste ende gheswoorne van neerynghen, de vier guldenen van schutters, de vier camereren van rethorijcken, (Pr. Ar.².)] daer in persooone medegynghen de prelaet van Ste. Pieters ende de prelaet van Baudeloo, ende d'ander twee prelaten deden haerliedder excuse; de vergaderinghe was ghelauden t' Sente Michiels, ende de dienst was t' Sente Jans ghedaen.

[Item, in 't selve jaer, op Onse Vrouwenavont half-ougst, quamen binnen Ghendt vier vaendelen spaensche knechten, ende waren ghefortiert by den bailliu van Ghendt, op de Vismerckt, in de Curtemunte, in den Hoyaert, op de Cooremerckt, in de Velstrate, ende alsoo opwaerts gaende tot Ste. Pieters ten spriete, ende bleven tot 's ánderdaghs naer Onser Vrouwendach, ende alsdoen naer den leggher van onsen coninck van Enghelant ende graef van Vlaenderen, daer hy alsdoen te velde lach jeghens den coninck van Vranckerijck met groote macht van volcke aen beede de syden te peerde ende te voete, ende deden malcanderen niet dat wonder was. (K. M.)]

Den xxj^{en} Septembre 1558 overleet dese weerelt de hooghe doorluchtige moghende prince de keyser Carolus van Roome, coninck van Spaengien, enz., hertoghe van Bourgoingnen, grave van Vlaenderen, ende was zyne uuttaert ghedaen by den coninck Philips van Spaengien, zynen zone, binnen der stede van Bruussele, ende overleet in 't rijke van Spaengnen.

In dit jaer starf de coninghinne van Ynghelandt die ghetraut hadde Philips, coninck van Spaengnen, 's keyzers zone, ende was de uuttaert ghedaen den xxij^{en} Decembris binnen der stede van Bruusele.

In 't dit jaer overleedt vrou Marie, douagiere van Ongarien ende Bohemen, 's keyzers zustere, in 't rijke van Spaengen.

In dit jaer starf coninck Christiernus van Denemercken, Zweden, enz., die ghetraut hadde vrou Ysabelle, 's keyzers zuster.

Den xvij^{en} Sporckele, waren op de Vrydachmaert verberrent twee ghesellen, d'een van Amsterdamme ende d'ander

van Brugghe, omme diverse rooven, die zy ghedaen hadden by avonde ende nachte, afnemende den lieden haerlieder mantels ende cappen.

Den xxij^{en} Octobris was te Ghent, ontrent den drye uren naernoene, ghevanghen eenen Jooris de Vos, ballinck van Vlaenderen, ende was beleyt in sijns vaders huus, in Sente Nicolaes kerckhof, ende daer was van beede zyden gheschoten met pistoletten; ende in 't Sausselet ghelevert zijnde op den xxiii^{en} ten twee uren naer middernacht brac de selve ghevanghene ute, ende was by trompette ghestelt op hondert guldenen zoo wie hem vonde.

Item, in dit jaer waren op de galleye ghewijst zes ghesellen, omme vele ende diverse quade fauten by hemlieden ghecommitteert ende oock diverse dievereyen.

[Item, in dit schependom den xij^{en} in Maerte voor Paesch was de peys ghecontracteert ende ghesloten te Camersijs (Cambresis), tusschen onsen coninck van Spaignen ende grave van Vlaenderen, ende den coninck van Vranckerijck, 's avonts tusschen vij ende viij uren; ende de selve peys was te Ghendt by de heeren van den rade in Vlaenderen uytghelesen ten Castele, op den viij^{en} April xv^e lix naer Paesschen, ten ix uren voor den noen, ende ten xj uren op den selven dach was hy uytgheropen by schepenen van der Kuere met groote triumphie; Godt sy gheloft van sijnder gratie. (K. M.)

— Op den xvj^{en} April 1558 wiert de clercq van de greffier ghecommitteert van weghe schepenen van der Kuere, omme den bouck t' houdene van de vry huysen ende erfven binnen dese stadt ende schependomme, in de plaetse van wylent Lieven Buydens. (Pr. Ar. c.)

— Item, in dit schependom waren aldereerst verpacht den xxiii^{en} April naer Paesschen de xij miten up den wijn, ende galt vierhondert xij ponden grooten, ende voor elke tonne crabbeleere (dat is gredt bier) moeste de brauwer gheven een blancke; dien pacht galt dry hondert vierentachtentich ponden grooten, ende noch was verpacht de neghen-seskens van elke tonne clauwaert, die de brauwer gheven moeste, twee en seventich ponden groote; de somme van dese dry pachten beliepen achthondert acht en sestig ponden grooten. (K. M.)]

1559.

Commissarissen.

Messire Bauduin de Lannoy, chevalier, seigneur de Tourcoing, au lieu du gouverneur de Flandre.

Messire Floris de Montmorency, seigneur de Montigny, Hubermont, etc., et en son absence Anthoine de Bourgogne, escuier, seigneur de Catthem.

Jacques de Croy, seigneur de Sampy, et en son absence Mr Jacques Martens, président de Flandre.

Messire Philippe de Sainte Aldegonde, seigneur de Noircarnes, et en son absence Messire Charles Utenhove, seigneur de Sequedin.

Schepenen van der Kuere.

Adriaen Triest.
Arendt van Grijssperre.
Philips de Grutere.
Anthuenis Utenhove.
Jan Heyman, f^r Mr Lievins.
Geeraert Triest, f^r Mr Joos.
Jacques Rufelaert.

Schepenen van Ghedeete.

Jacob Beths, heere van Angherelles.
Mr Franchois van Hembyze.
Joncheere Pieter de Vos.
Adolf Du Boisron.
Nicolas Sersanders.
Philips de Stoppelare, f^r Philips.

Bussaert van Hembyse.	Joos de Rouck, over hem Lucas
Pauwels van den Velde.	Cluetrijn.
Jooris Vijts.	Olivier Tyncke.
Michiel Dhooghe.	Passchier Rousseel.
Lievin van Huerne, f ^e Lievins.	Jacob Hugaert.
Guillaume van Deinse, over	Jan Tayaert.
hem Anthuenis van Deinse.	M ^r Lenaert Zantvliet.
	Pieter van Tessele.

Ontfanghers.

Lievin van Huerne, f^e Michiels, bouchoudere.
 Nicolas Baers, van de weercke.
 Lievin van der Muelene, van der Yssuwe.

Den xxvij^{en} Meye begonst men in Sente Janskercke zeere te weerkene omme 't verheffene van den Toysoene.

Den v^{en} July waren vier mannepersoonen uten Westquartier op de Vrindachmaert levende verberrent van heresyne.

[Item, in dit jaer lix, in den Mey, soo waren d'appelen soo duere dat men eenen inlantschen appel wel ses mael meer vercocht dan eenen spaenschen appel van Oraigne; want men cocht de inlandsche appelen eenen stuyver ofte eenen braspenning, ende van de spaensche hadde men er sesse voor eenen stuyver. (K. M.)

— Item, in dit jaer, den. xij^{en} Junius, quam te Ghendt op de Vrindachmeret een jonghe knecht met eenen cortewaghen ghereden met viij mutsaerden daer op gheladen; daer hy quam al rydende, quam aldaer ghefallen eenen swarem biën op 't selve haut dat op dien cortewaghen lach, ende waren daer ghebuyckt ende vercocht tot proffijte van den ghemeen armen deser stede van Ghendt. (K. M.)]

Den vij^{en} July quam de coninck van Spaengnen Philips,

hertoghe van Bourgoingnen, grave van Vlaenderen, binnen deze zyne stede van Ghendt met schoonen state van vele edele machtighe princhen ende princessen, [ende was ghe-logiert in 't hof van Egmont, gheseyt Finis. (K. M.)]

Den xij^{en} July alzoo die hooghe doorluchtige Hendrick, coninck van Vranckerijcke, in zekeren tournoy ende steeck-spel te vooren ghebeurt, ghequetst was by eenen jonghen edelman gheboren binnen Vranckerijcke, ontrent zijn ooghe zoo grieffelyke, dat hy daer af starf.

Den xxiv^{en} dito verberrende gheheel Ronsse, zoo dat daer niet boven zes huusen en bleven staende, ende dat van den inviere.

Den xxvij^{en} July was by den coninck Philips van Spaen-gnen binnen de kercke van Sente Michiels te Ghendt over den coninck van Vranckerijcke eene zeer rijke ende costelicke uytvaert ghedaen, daer de coninck zelve in persoone was.

[Item, den xxvij^{en} van Junio was te Ghendt ghedaen seer solemnelijck de uytvaert in Sente Michielskercke van den coninck van Vranckrijcke, ter presentie van onsen coninck Philippus van Spangnen, met alle de heeren ende princen van 't Orde van den Gulden Vliese, ende noch groote menichte van andere heeren, princen ende vorsten, alle in 't swart gekleet, ende daer was grooten cost ghedaen van temmeragie ende schilderye, ende daer berrenden beth dan twee duysent ende dry hondert kerssen van wasse, elck van een pont 't stuck, sonder de groote kerssen, die op den autaeer stonden. (K. M.)]

Den xxix^{en} dito waren te Ghendt binnen de kercke van Ste. Jans ghesonghen de vigilien, ende alsoo begonste de

toecompste ende 't ghenen van den ordene van den Gulden Vlieze.

Den xxx^{en} dito quam de voornoemde coninck van Spaengnen, grave van Vlaenderen, met vele princen ende hertoghen binnen der voornoemde kercke ter hoochmessen, zoo hy 's daeghs te vooren ghecommen was met zyne heeren van den Ordene, tot xvj in ghetalle, ende de coninck, wesende de xvij^e, met rooden fluweelen mantels ende fluweelen capproenen up 't hooft, voor hemlieden gaende een solempnele processie. Daer gynghen vijf bisschoppen, vijf ghemytreerde abten, voor hemlieden rydende twee edelmannen, elck op huerlieder schauderen hebbende elck een gauden calomne, zeer costelick verchiert met eene croone; daer naer volghden xij trompetters, alle ghecleet metten wapene van Spaengnen, ende daernaer vier heerraulten met ghelijcke wapenen, ende was de dienst ghedaen by den bisschop van Doornicke, ende de dienst ghedaen zijnde, quamen alle t' samen ter maeltijt up 't stadthuis binnen deser stede, ende de zelve maeltijt ghedaen zijnde, reden alle de voornoemde edele ende heeren van den Ordene met zwarte fluweelen mantels ende zwarte capproenen te Sente Jans ter kercken.

Den xxxj^{en} July voor den noene reet de voornoemde staet ende alle de heeren van den Ordene, al in 't swarte, wederomme ter kerken, ende alsoo 's noenens wederomme ter maeltijt, ende dezelve maeltijt wederomme ghedaen zijnde, is de voornoemde staet wederomme ter kercken ghereden, ende de coninck met zyne heeren van den Ordene daarmede, met witte damasten mantels en roode cappen op 't hooft.

Den j^{en} van Ougste, wesende Ste. Pietersdach, is de voornoemde staet in den vormen als voren, ende de coninck

metten heeren van den Ordene, in 't witte, als daechs te voren, ter kercken ghereden, ende alsoo vulcommen de ordonnantie van den Gauden Vliese, dwelcke aldaer ghegheven was.

Den v^{an} dito was zekere quaerte by der stede ute ghestelt, inhoudende sekere prysen van incompste te watere, te weten : neerynghen, guldenen, wijcken, ghebuerten ende alle gheselschepen, die ghelot waren omme 't vorencommen, ende naer de incompste stack men op laen te watere, danof de opperprijs was zes ponden grooten, de naprijs iij g grooten, de iij^{en} prijs ii g grooten, danof van steken hadden den opperprijs die van de Vrydachmaert, den naprijs de neeringhe van de Vleeschauwers, ende den iij^{en} prijs die van de Langhesteenstrate.

Item, van incommene was de prijs iij g grooten, die ghewonnen was by den wijck van de Slijpstrate, de ij^{en} prijs ij g grooten, die ghewonnen was by de neeringhe van de Huvetters, ende de iij^{en} prijs xx schellingen groote, ende ghewonnen was by die van den Keyserijcke, Overschelde.

Ten anderen was gherecht een huuseken in de Leye, omme te beklemmene; welck huuseken draeyde op eenen mast in 't midden van den watere, zoo 't vooren noch ghestaen hadde in 't jaer xv^olvj, ende elck die daer inne clemmen conste zonder te vallene in 't water, hadde voor den prijs thien schellingen grooten.

Den vij^{en} Ougste waren te Ghendt vier jonghe mannepersoonen ende twee jonghe vrouwen, gheboren uten Westquaertiere, voor den noene verwesen te steervene metten brande, ter causen van heresyne, op de Vrydachmaert, ende

naer 't selve wijsdom gheleet in 's Gravencasteel op de Veerleplaetse, naer costume, ende en vulquam t' selve ghewijsde niet voor 's anderdaeghs den viij^{en} Augusti, dat noyt te vooren in tyde van payse ghesien en is gheweest.

In de selve maendt was by den coninck van Spaengnen ghestelt als regente van den lande van Herwaertsovere de ducesse van Parma, zyne zustere, bastaerde-dochtere van den keysere Carolus, ende met haer gouverneur van Vlaenderen, Heneghauwe, Arthois, de grave van Egmond; insghelijcx gouverneur met hem over de landen van Hollandt, Zeelandt, de prince van Oraengnen, ende met hem gouverneur over den lande van Brabant, de grave van Mansveldt, ende de admirael van de zee de grave van Horne.

[Item, in de maent van November daer naer soo heeft de grave van Egmont in de landen van Vlaenderen ende Artois syne eerste incomste als gouverneur van daer ghedaen, alwaer overal seer eerlijck ende blydelijck ontfanghen was, ende hy quam tē Ghendt den xxv^{en} der selver maent van November. (K. M.)]

Den xj^{en} dito 's nachts ontrent den xj ende xij uren, vertrack uut deser stede coninck Philips, grave van Vlaenderen, ende was 's morghens ten vier uren op 't Sas, ende hy gynck t' schepen, zoo dat hy ten acht uren was binnen Vlissinghe, ende track van daer tot Souburch op 't slot, zoo dat hy alsnu ende alsdan gynck besien Walcheren, Middelburch, Hermuyen, ter Vere, Sierickzee, ter Goust ende elders.

Den xxij^{en} dito, was te Ghent vierschare, de welcke ghebauden moeste wesen, ende by ghebreke van den amman was by provisie gheordonneert dat se ghebannen zoude

worden by een van de acht officiers, 't welke ghedaen wiert by Jan van der Beke, officier.

Den xxiv^{en} dito, was te Ghendt doot ghebeten de bewaerdere van den leeuwe, ende dat van eenen beer.

Den xxiv^{en} dito, is de doorluchtige hooghe prince Philips, coninck van Spaengnen ende grave van Vlaenderen, enz. in Zeelandt t' schepe ghegaen ende zyne reyse aenghenomen naer Spaengnen; ende was den xxv^{en} der zelve maendt zien passeren voorby Oostende ende Duunkereke, zeer triumphant met groote menichte van schepen.

Den xxix^{en} Augusti was te Ghendt ghedraghen eene schoone costelicke processie generael, omme te bidden voor de K. M. ende voor de vruchten van eerderijcke.

Den xiiij^{en} November lix waren binnen der prochie van Cruubeke ghevanghen zes straetroovers ende eene vrouwe, wanof den eenen van zessen in 't vanghen dootgheschoten was, ende den xv^{en} der zelve maendt waren de zelve ghehanghen by den heerwech by Antwerpen.

Den xxij^{en} November waren op den Coorenaert deser stede aen eene cruysgalghe ghehanghen twee mannenpersonen, d'eene gheboren binnen deser stede, gheheeten Guillelmus De la Forge, ende de andere ghenaeamt Mattheus Bousfet, gheboren van Brugghe, omme diverssche straetrooven ende dieveryen by hemlieden ghecommitteert.

In dit voornoemde jaer regneerden binnen den lande van Vlaenderen ende bysonderlijk binnen deser stede van Ghendt vele diversche straetroovers, by nachte upbrekende der lieden huusen, hemlieden nemende al 't gene dat zy wechdraghen consten.

Ontrent Meye voor 't vermaken van de weth, was by die

van Ghendt vercreghen van de K. M. de cypierage van den Chastelette-vanghenisse deser stede, omme de groote clachten die de ghevanghenen daghelicx deden.

[..... Zo dat die van de wet dat moment namen omme daer uppe te stellene politie ende ordonnantie, ende Lievin Tyncke, die cypier, starf zeer curts naer 't selve vercryghen, ende wart in zyne stede van de wetweghe ghestelt Joos de Costere, die de zelve staet aenveerde, achtervolghens zeker ordonnantie die schepenen hem gaven. (Pr. Ar. ².)]

1360.

Commissarissen.

Messire Lamoral d'Egmont, prince de Gavere, conte du dict Egmont, gouverneur et capitaine général de Flandre et d'Artois.
Messire Floris de Montmorency, seigneur de Montigny, Hubermont, etc.

Messire Philippe de Saint Aldegonde, seigneur de Noircarmes.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Charles van Ydeghe, Joos van Brakele.

heere van Wiese. Joos Donaes.

Jan van Pottelsberghe. Willem van der Zype.

Willem van Siclers. Gauthier Alaert.

Joncheer Willem van de Ket- Franchois van Wijchuus.

hulle, heere van Assche. Charles Everwijn.

Adriaen van Riebeke. Mr Lievin de Grave.

Jacob Hueribloc. Colaert de Scietere.

Mr Lievin Sanders, f^r Jans. Jan de Commere.

Anthuenis van Wijchuus. Gyselbrecht Terlez.

Lievin Petrins. Gillis de Wint.

Jacob Feron. Philips van Boonem.

Jan Baers. Jan van Huerne.

Jan Meynkin.

Lievin de Scoemakere.

Ontfangers.

Jooris Vijts, bouchoudere.

Joncheer Pieter Cortewille, van de wercke.

Omaer Everwijn, van der Yssuwe.

Op den xxvj^{en} Meye was de papegay gheschoten van den grooten ende auden gulde van mijnheere Ste. Jooris, ende was de reede van allen den peerden die de coninck, te wetene : Joos van Brakele, gheseyt van den Bossche, filius Joos, eere deden, hondert ende lxij in ghetale, alwaer onder andere mede reet een vry vischcoopere deser stede, ghenaeamt Herman Beys, zoo hy droncke zijnde, dat hy zijn peert metten treckene van den toome dede uprechten, zoo dat hy metten peerde viel ende 't peert boven op hem jeghen eens rijns wijnvat, zoo dat hy daer ter stede ende aleer die rede wel ghescheeden was doot bleef.

Den ij^{en} Juny braken uutter vanghenisse van den nieuwen cypier Joos de Costere, vijf mannenpersoonen by den deken van Ronsse aenghegheven omme metten brande te ster-vene, ter causen van de heresye, ende braken boven 't dack in de goten ende lieten hemlieden sincken ende afrysen met haerlieder slapelakenen, die zy gheschuerd ende aeneen geknoopt hadden, in zulcker wijs, dat zy lieden ontquamen.

[Item, in 't selve jaer, den xxvj^{en} Wedemaent, soo heeft men Sente Lieven afghestelt naer d' aude ghewoonte ende costume, ende is ghebrocht in den beuck van der kercken van St. Jans, nu gheseyt St. Baefs. (K. M.)]

[Op den xxvij^{en} der maendt van Juny waren twee vrouwen, d'een van Curterijke ende d'ander van Comene, 's morghens curts naer den twee uren in den morghenstondt gebrocht

binnen den Scepenhuus ter cause van der heresy, ende hadden by hemlieden totter noene priesters ende gheleerde mannen, omme hemlieden van de voornoemde heresie te stellene, dwelcke zylieden ontseyden, blyvende by huerlieder verdoolde proposte, ende worden also ghebracht in vierschare, ende ghecondempneert te sterven, ende danen gheleet in 's Gravencasteel, waer sy den twee uren naer de noene livelijs ghecorrigeert waren metten zweerde, ende also ghevoert buter Mudepoorte, ende daer in eenen put gheworpen ende begraven. (Pr. Ar.^{3.})]

Op den xiiij^{en} July waren te Ghendt ghesoden twee munters gheboren van Rijssle, gheheeten Jacques ende Jan Rogghe, ghebroeders, ende huerlieder moeder was ghestelt op een schavaut met een strop aen hueren hals, ende zelfs Jacques meysen was van ghelijcken op een schavaut ghestelt met een strop ende was ghegheesselt totten bloede, ende waren ghebannen ende huerlieder goet gheconfisqueert.

Ten zelve daghe was een Philips Stuerbaut ghelugietere, woonende voor der Fremineuren te Ghendt, die hemlieden gheadresseert hadde in huerlieder weerck, ende 't zelve ghelt hebben uutgegeeven, op de Veerleplaetse aen eene potence ghehanghen ende zijn goet gheconfisquiert; maer hem was door zijn oodtmoedighe biddinghe zijn kerekhof gheconsenteert, ende was begraven te Sente Nicolaes.

Op den xiiij^{en} July was te Ghendt ghedraghen processie generael, danof de vergaderinghe was te Sente Michiels, ende de dienst was ghedaen t' Sente Jans.

[Op den xxix^{en} der maendt van July was binnen Ste. Jansprochie, in de Mageleynstraet wonachtich eenen Lieven de Sloovere, schildere, de welcke by zijnder huusvrouw hadde

diversche kinderen, onder andere twee in huwelijcken state, de welcke kinderen waren so groot dat die grootheere ende grootkin zeyden; ende selfs Lievens vrou es, naer dat zy grootvrau gheheeten was van de jonghe kinderen, bevrucht geworden ende ghelegghen van twee kinderen. (Pr. Ar.ⁿ.)]

Den xj^{en} September waren vier jonghe knechten die ghe-rooft hadden ende waghens hadden helpen afstellen buuten der Mude ghehanghen.

Den xij^{en} September was eenen Wale van dootslaghe ende andere faieten by hem ghecommitteert op de Veerle-plaetse verberrendt.

Den v^{en} October was te Ghendt by mandement van de K. M., ende daer naer by trompette t' allen vierweechsceden gheboden dat hem nyemandt vervoorderen en zoude in eenighe kercken ofte cloosters, up eenighe plaetsen oft maerten te wandelen, niet meer ter vischmaert dan elders, ende gheduerende dat men 't sermoen ofte hoogmesse dede op alle sondaghen, mestdaghen die by der kercke uitgheleyt worden, dwelck noyt te vooren ghesien en es gheweest, op sekere boeten.

Den xij^{en} November waren binnen 's Gravencasteel gherecht metten zweerde drye vrouwepersoonen, ter causen van de heresye.

Op den xxj^{en} December, wesende Sente Nicasiusavondt, in den nacht, waren drye manspersoonen achter de Slijpstrate up de Leye met een barkette commende an 't schip van eenen Moerman turven ghelost hebbende, ende lach gheladen met blauwe schurren, ende braken 's nachts de plecht open, tusschen de een ende twee uren, ende de schipper 't selve hoorende quam uyt zynen roef ende sloot de plecht

toe, ende hielt de voornoemde mannepersoonen ghevanghen totten dagheraet, ende worden in den morghenstondt by den officiers deser stede gheleet in de vanghenesse, ende op den xvij^{en} Lauwe daer naer de twee van dryen op de Vrydachmaert levende verberrendt, ende de iij^e was aen eene potentie ghehanghen; den eenen was Cornelis Jans gheboren van Breda.

Den xxij^{en} Lauwe waren gehanghen op den Coorenaert deser stede aen eene cruysgalghe Daneel van der Gracht, gheseyt Goetdief, Jooris Diericx, gheseyt Sot, Pieter van den Broucke, gheseyt Mijn Kindt, ende Michiel de Keyserere, gheboren van Hulst, de welcke hadden haerlieder kerkhof.

Op den xv^{en} Sporele was binnen deser stede ghecommen een Francois Stalens, de welcke mordadelick dootghesteken hadde eenen man uut Zeelandt, ghenaeamt den Ghistman, omme dat hy ten versoucke van eender partye t' oorcondtscepe gheweest hadde ten laste van den voornoemden Franchoys, omme welck faict ende meer andere hy ghehaelt was uten cloostere op 't Meerhem, ende op den xxv^{en} dito daer naer, was hy op de Hoofbrugge deser stede onthooft ende was daer naer begraven ten Augustynen in 't cloostere, in de Cruyscappelle.

Op den viij^{en} Meye xv^{en} reysden uut Ghent myneheeren hoochbailliu, onderbailliu ende schepenen van der Kuere met haerlieder pensionarissen ende secretarissen naer Assenede, ende was ter causen van der vaert den eersten steen van de binnenvaert by den hoochbailliu der voornoemde stede gheleyt, ende Jan Pottelsberghe alsdan voorschepene, midts der absentie van mer Charles van Yeghem, ruddere, heere

van Wiese, aldaer wesende in de monsterynghe van den garnisoene, die leyde den ij^{en} steen.

In Ougste was de eerste steen gheleyt van de nieuwer brugghe te Riemen.

1561.

Commissarissen.

Messire Lamoral d'Egmont, prince de Gavere, conte du dict Egmont, gouverneur et capitaine general de Flandre et d'Arthois.

Messire Floris de Montmorency, seigneur de Montigny, Hubermont, etc.

Messire Jacques de Claerhout, seigneur de Maldeghem, Pitthem, etc.

Messire Philippe de Sainte Aldegonde, seigneur de Noircarmes.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeels.

Joncheere Jan Damman, heere van Oomberghen.

Mer Jan de Grutere, heere van Loovelde.

Lievin van Sicleers.

Jacob de Vriendt.

Joncheer Pieter Cortewille.

Lievin van Huerne f^r Michiels.

Jan van Hembiese, f^r Willems.

Servaes van Steelant, f^r Willems.

Adolf de Grutere.

Jan Tayaert.

Heindric Zoete.

Jan Deynaert.

Herman van Steelant.

Lievin van der Muelene.

Mr Jan Sanders.

Franchois Borluut.

Lievin van Tessele.

Pieter de Brune.

Franchois Hueribloc.

Jan Dierkins.

Adriaen de Wintere.

Geerolf Heindricx, over hem

Eloy de Sceppere.

Claes Bacs.

Thomaes Heylinck.

Philips van den Bossche, f^r Philips.

Michiel van Huyckelghem.

Ontfangers.

Jan Baes, bouchoudere.

Adriaen van Riebeke, van de wercke.

Gillis van Loo, van der Yssuwe.

Den xxvij^{en} Lauwe was op de Veerleplaetse onthoofd een man uten Westquartiere van twee dootslaghen, ende insghelijcx zijn zone met hem onthoofd, van de audde van xvij jaren, die ghedaen hadde eenen doodtslach.

Den xxvij^{en} Lauwe was op de Veerleplaetse aen eene potentie gehanghen een persoon ghenaeamt Keysere van Bruusele, omme dat hy ghemunt hadde Postulaetsguldens die valsch waren.

Den iv^{en} Sporce was een manspersoon by schepenen van der Kuere ghegeesselt totten bloede, ende ghebannen xij jaer uter vryheyt ende pandynghe deser stede, omme dat hy ende zyne huusvrauwe eene jonghe dochtere heuren neuse afghesneden hadden, ende bovendien zeer grieffelick quetsten, daer hy vleeschelijcke by gheconverseert hadde.

[In de maendt van Maerte wayde 't duergaende groote winden met veel reghens, ende bysonder op den xi^{en} dach van Maerte wayde 't so groote winden dat buten der stede van Gendt in veele diversche plecken ommewayden huusen ende schuren, insghelijcx binnen dese stede veele diversche dacken, caven ende muren averecht wayden, ende bysonder eenen nieuwen ghevele voor Galileën, die te gronde afwayde. (Pr. Ar.².)]

Den xxvij^{en} April was de papegay gheschoten by de guldebroeders van den grooten ende auden gulden van Sente Sebastiaen, welcke papegay stont van sondach tot

dysendach ontrent de noene, alle daghe daer naer schietende zonder cessen en eer hy afgeschoten wiert.

In dit jaer den ix^{en} Hoymaendt was op de Veerleplaetse ghehanghen een man van Cassele in Westvlaenderen aen eene potentie mits valsch ghelt.

[Schepenen van der Kuere in Ghent consenteren de Vrindachmerckt al 't jaer deur ghehouden te worden op den vrindach ofte des saterdags, uytghesteken alle vigiliedaghen, de welcke men onderhaudende es binnen der stede van Ghendt, die men observeren sal sonder maerct te moghen hauden. Actum den xxvj^{en} July xv^olxi. (K. M.)]

Den xiv^{en} Augusty waren in 't Gravencasteel gherecht metten zweerde twee vrouwepersoonen, ter causen van heresy.

Den xxij^{en} Augusty was eenen Lievin de Branbantere, gheseit Polgier by schepenen van der Kuere ghegheesselt totten bloede, ende ghevoert op eenen waghene ende gebannen uut ten lande van Vlaenderen xij jaer, omme zijn bordeelhauden, ende hadde eenen gheestelicken persoon ghenomen de somme van vijf ponden grooten, omme dat hy leveren zoude zijns wijf dochtere (also hy dede) in oneerbaerheyt, ende hadde noch bedorven veel ende diversche jonghe maechden ende ghehuwde vrouwen ende insghelijcx gheestelijcke ende weerdlijcke persoonen.

Den xxij^{en} Maerte waren in 's Gravencasteel met beloken poorten onthooft drye manspersoonen, ter causen van de heresy.

1562.

Commissarissen.

Messire Lamoral d'Egmont, prince de Gavere, conte du dict
Egmont, gouverneur et capitaine general de Flandre et d'Artois.
Floris de Montmorency, seigneur de Montigny, Leuze, enz.

Schepenen van der Kuere.

Mer Jan de Vos, ruddere.
Joncheer Willem van den Ket-
hulle.
Joos van Brakele, d'oude.
Joncheer Pieter van der Cou-
derburg.
Jan van Pottelsberghe, over
hem Joncheer Philips de
Grutere.
Adriaen van Riebeke.
Jan Heindriex.
Joncheer Nicolaes van der
Vichten.
Geeraert van Eechoute, f^r
Adriaens.
Jan Meyntkin.
Lievin van Casele.
Jacques Hugaert.
Beernaert Bornaige.

Schepenen van Ghedeete.

Jan Beths.
Mr Franchois van Hembyze.
Jan van Beaufremez.
Joncheer Pieter de Vos.
Joncheer Charles de Grutere.
Mr Lievin de Grave.
Omaer Everwijn.
Dominicus van Wijckhuuse.
Geeraert de Sceppere.
Lievin Heylinck.
Gillis van Loo, Onderberghen.
Pieter van de Velde, f^r Pieters.
Loijs van Havere, f^r Adriaens.

Ontfanghers.

Joncheer Pieter Cortewille, bouchoudere.
Lievin van Huerne, f^r Michiels, van de weerecke.
Lievin Petrins, van de Yssuwe.

Den xx^{en} Maerte was op de Veerleplaetse een man ghe-
ghecesselt totten bloede, met eene schroode voor 't hooft,

op een schavout, ende ter zelve plaetse was hem zijn rechter handt afghesmeten, ende was ghecondempneert te betalen eene boete van vij^o guldenen, ende te betalen zijn vanghenescosten, ende dat omme dat hy sommighe van der wet van Verrebroeck, in 't landt van Waes, ghesmeten hadde omme huerlieder officie ; hy was van Bevere gheboren by der stadt van Antwerpen.

In dit jaer, den xiv^{en} April naer Paesschen was de eerste weeck-maert ghehouden in de prochie van Wacken, 't welck vercreghen was by mijn heere van Wackene, hoochbailliu van Ghendt.

Den x^{en} dach van Meye wesende soendach was de papegay van den grooten ende audden gulde van mijnheere St. Jooris, tusschen drye ende vier uren naer noene afgeschoten by den grave van Egmond, gouverneur van Vlaenderen, ende 's maendachs den xj^{en} Meye was ghedaen groote vieringhe met groot ghetal van veel wassen tortsen ende pecktonnen, ende dysendaeghs waren ghedaen triumphante incompsten te watere, daermede te winnen waren schoone prysen; insghelijcx was ghesteken te watere, daer van ghelijcken mede te winnen waren schoone prysen.

Den xiv^{en} Meye reysde de voornoemde grave van Egmond met die van de weth op 't Sas, om aldaer te nemene de visitatie van de weereke.

In de maendt April anno 1562, naer Paesschen, nam mer / Adolf van Bourgoingne, ruddere, heere van Wackene de reyse aen naer Spaengnen over landt deur Vranckerijcke, daer alsdoen groote twist was ter causen van den gheloove d'een jeghen d'andere, ende was dese reyse by hem ghedaen ten versoucke van de vier leden 's lants; maer principalick

om die van Ghendt, ter causen van de Nieuwe Vaert, oock by advyse van de ducesse van Parma, ende de grave van Egmondts hadde brieven van recommandatien aen den coninck.

In dit jaer hebben die van Ghendt vercreghen aen de K. M. de hoocheyt dat zy vermoghen recht ende wet te doene op 't nieuwe Sas, ende dienvolghende hebben zylieden op den i^{en} dach van Meye ghedaen rechten aldaer eene galghe, daerby tooghende haerlieder vermoghen.

Den v^{en} Juny eene jonghe dochtere staende up 't Sas an 't roer van eenen schepe metten val van eenen mast es aldaer doot bleven, ende reden derwaert Heyndrick van Hauwaert, officier ende drye schepenen van der Kuere metten cleerck van den bloede, omme die te aenschouwene, zoo zy deden.

[Den voornoemden v^{en} dach van Juny was by den bailliu van den nieuwen Sasse aldaer ghevanghen eenen dief, de welcke hy bracht naer Ghendt, omme over hem justicie gheadministreert te werden, ende op den vij^{en} der zelve maendt was de voornoemde dief overgheleet ter tortuure binnen der stede van Ghendt. (Pr. Ar.^{is}.)]

Den vij^{en} Juny was te Ghendt ghedregghen eene processie generale omme dat Charles, de jonghe prinche van Spaengnen, toecommende grave van Vlaenderen, in grooter sieckten gheweest hadde, 't welck aen de beter zyde was, omme te bidden voor syne ghesontheyt.

Den vij^{en} dito was grooten brandt binnen der stede van Hulst, zoo datter afberrenden bet dan 200 huusen, ende bysonder oock het clooster van den Observanten.

[In dit jaer was groote beroerte binnen der Croone van Vranckrijcke in partien de conynck met eenighe edele ter eender zyde, ende andere edele met een ander partie

ghenaemt Hughenoysen over d'ander zyde, zo datter groote ongheloovichede regneerde die hemlieden aen beede zyden seer sterck van volcke maecten ende jeghens elcander sloughen, ende aen beede zyden veele princhen ende edelen bleven. (Pr. Ar.^{2.})

In de maendt van Lauwe was te Ghendt uutghelesen zeker placcaet ter causen van de poincten die myne heere van Wacken uut Spaengnen brachte van de Nyeuwer Vaert ende vryheyt van diere.

[In de maent van Lauwe waren boven de acht dieners die te Ghendt langhe gheweest hadden by commissie van den hoochbailliu noch vier toeghestelt. (Pr. Ar.^{2.})]

Den xvij^{en} dito starf de prelaet van Ste. Baefs, ende den xxix^{en} der zelve was zyne uutvaert ghedaen zeer costelick ende eerlick, ende quam in zyne plaetse resideren de president Viglius, ende maecte van de abdye eene proostye.

In dit jaer waren binnen dese stede vele mannen ende vrouwen ghejustichieert, zoo metten viere als metten zweerde, ter causen van de heresye.

In dit jaer op eenen vrydach, 's avonts tusschen den neghen ende tien uren, was grooten brandt buuten de Waelpoorte, zoo datter afberrenden twee soo drye huusen ende eenen stal, daer inne dat verbranden twee peerden ende vijf hoornebeesten.

In dit schependom den xvij^{en} Juny waren twee jonghe ghezellen ghevoert naer de galleye, den eenen was op de galleye ghewijst sijn leefdaghe, ende eenen anderen zes jaer.

Den ix^{en} Maerte waren by schepenen van de Kuere op de galleye ghewijst vijf ghesellen, ende waren voor den noene ghevoert naer 't Sas ende van daer naer Zeelandt.

In dit schependom, den x^{en} dito, was by d'heeren van den rade in Vlaenderen ghecondempneert Clays Stoop, huyssier van der zelve camere, te biddene vergeffenesse ende in de boete van ij^e guldens, ende was ghedestitueert twee jaer van zynen state van huyssierschap, omme dat hy Clays zijn commissie gheexpedieert hadde.

In de maendt van Sporckel begonst zoo zeer te waeyen dat de mueren, caven ende daecken averecht waeyden, oock ter zee vele schepen bedorven, ende vele andere inconvenienten, welcken windt duerde continuelick beth dan acht daghen achtereen gheduerende.

Op den iij^{en} dach van April voor Paesschen was het nieuwe Sas deurghesteken, zoo dat het zaut watere quam ende vloeyde in 't zoete watere ende 't zoete in 't zaute, in zulcker voeghen dat op den vierden dach der zelve maendt eenen schipper ghenaeamt Pieter Jacobssen Zoetemelck, gheboren van Leckerkercke, daer deure quam ghevaren van uut Dordrecht, brynghende met hem in 't voornoemde schip xcviij versche salmen.

1565.

Commissarissen.

Messire Lamoral d'Egmont, prince de Gavere, comte du dict Egmont, gouverneur, etc.

Floris de Montmorency, seigneur de Montigny, Leuze, etc.

Jacques de Claerhaut, seigneur de Maldeghe, Pitthem, etc.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Nicolas Triest, heere van Joncheer Jacob Beths, heere
Auweghem. van Auweghem.

Jan van Hembyze, f^e Willems. Geeraert Triest.

Joos Donaes.	Willem van Sicleers.
Adolf de Grutere.	Franchois Borlout.
Antuenis van Wijchuus.	Geeraert Sersanders.
Jacques Rufelaert.	Geeraert Oosterlinck, f ^e Geeraerts.
Heindric Zoete.	Lievin van der Meulene.
Jacob Feron.	Servaes van Steelant, f ^e Maercx.
Pieter de Brune.	M ^r Adriaen Menganck.
Jan de Sceppere.	Gillis van Loo, d'oude.
Willem van Auweghem.	Philips van den Bossche, f ^e Philips.
Nicolaes Baes.	Gillis Dhanins.
Pieter de Keysere.	Joos Schauteete, f ^e Lievins.

Ontfanghers.

Jooris Vijts, bouchoudere.
 Franchois Hueribloc, van de wercke.
 Lucas Cluetrijn, van der Yssuwe.

Op Sente Cathelynenavondt waren in den nacht in den Baers aen den Callenderberch, van haerliedder bedde ghehaelt drye straetroovers, ende op den Cautere, in de herberghe ghenaeamt het Peertstrontge, noch twee straetroovers, de welcke op Sente Cathelynendach voor den noene gheexamineert waren, ende naer den noene waren zy ghebrocht ter bancke ende scherper examene, ende 's anderdaechs wederomme de drye van vijftien, ende den iij^{en} December waren zy op de Vrydachmaert dezer stede levende verbrandt.

Den iij^{en} December was voor 's Gravensteen op eene stellinghe onthooft eenen Gillis van Overwale, omme eenen dootslach, die hy moordadelick ghedaen hadde aen eene jonghe dochtere, ghenaeamt Mayken van Reysschoot, ende was begraven met vier tortsen voor de kerckduere van Sente

Jans neffens der jonghe dochtere, die hy zonder cause ofte redene oft zonder een woort te sprekene dootstack, daer zy in haren wynckel zat, ende was rechtswere van selfs Gillis huusvrauwe.

Op den xvij^{en} dito was ghevanghen Gillis Ghyselins, autcleercooper, om dat hy ten diverschen stonden ghestolen goet afghecocht hadde van de dieven ende roovers die 't zelve ghestolen ende gherooft hadden, omme 't welcke hy jeghens de accusateurs proces nam, 't welck langhe duerde.

Den xj^{en} in Lauwe was binnen der stede van Brugghe in den nacht eenen roof ghedaen ten huuse van de weduwe van eenen spaengnaert, zoo men zeyde wel van 1000 guldens, wanof vier roovers 's woensdaechs in den nacht quamen van Eeke naer Ghendt, ende huerden buyter Waelpoorte eenen waghene, elck persoon v schellingen groote, omme te reysene naer Brusele, ende quamen, binnen dat de waghen zijn gereetschap maecte binnen der stede van Ghendt, in den Ynghel in den Hoyaert, ontrent den iij uren in den morgenstont, ende deden viermaken ende droncken bier ende ghebranden wijn, ende saten up huerlieder waghene ende reysden naer Aelst, ontrent den iiij uren; 't welcke vernemende joncheere Pieter van Overbeke, onderbailliu van Ghendt, ontboodt by hem eenen Pieter de Ruddere, officier, met drye hallebardiers, ende sandt die te peerde hemlieden vervolghende, ende reden den wech zijds omme, zoo dat sy voor den waghene quamen binnen der stede van Aelst, die aldaer ghereetschap deden maken, ende als zy binnen der stede met den waghene quamen, eer zy wel van den waghene consten gheraecken, waren in handen van justicie ghevanghen ende naer d'exame waren ter torture gheleet,

alwaer zy kenden den roof binnen der stede van Brugghe ghedaen te hebbene, daer toe zy waren achtiën personen, kenden van ghelijcken dat zy in alle de roofven, zoo wel binnen de beslotene steden als daer buuten, gheweest hadden, midtsgaders diverse moorden ghedaen, ende den xxvj^{en} Lauwe waren de twee ghestelt op eenen yseren rooster aen eenen yseren staecke met ketenen, rugghe tegen rugghe ghebonden, ende onder den voornoemden roostere was groot vier ghemaect ende boven haerlieder hoofd eene tonne vul stroo, peck ende terre, daer inne veel gaten waren daer 't zelve pek duere op huerlieder lijf drupte, ende de voornoemde roostere was met eender wippe up ghehaelt ende alsoo weder neder ghelaten tot zy levende verberrendt waren, ende de derde was levende ghestelt aen eenen staecke ende rontomme hem stroo ghestelt vier voeten van hem, ende alsoo levende verbrant, ende de vierde, die verwesen was met ghelijcke sententie, was wederomme in vanghenesse gheleet, ende den iij^{en} dach starf hy van plueris, ende naer dat hy ghestorven was zoo wiert hy verbrandt aen eenen staeck buuten der poorte, ende alsoo by syne medeghesellen aen eenen vierhoeckten staeck ghehanghen.

Den xxix^{en} dito verberrende de herberghe ghenaempt de Zwane t' Sente Baefs van inviere.

Den ij^{en} September was op 't Sluseken binnen deser stede ghehauden den eersten maerctdach van allen manieren van grane, beginnende donderdach 's morghens ten viij uren totten avonde ende 's vrindachs 's morghens ter ghelijcker uren totten thienen, alle weken eens, ghenaempt den Zeeusschen Aert.

Op den vj^{en} December, op Sente Nicolaesdach, alzoo vier

schiplieden deser stede op de Coornleye haerlieder spriet up-hijssen zouden , het ghewant brack ende viel de spriet op eenen jonghen knecht ende viel hem de herssenen in de kele , ende bleef ter stede doot.

Den ix^{en} dito waren by schepenen van der Kuere ghewijst vier ghesellen op de galleye , ende waren op 't Sluyseken t' schepe gheleet ende alzoo ghesonden naer Zeelandt.

Op den xvij^{en} Lauwe, vryndach, quam te Ghendt eenen boot uter zee met levende platen tot an de vischmaert , ende was de boot metten selven platen met xvj oft xvij ghesellen ghebrocht in de myne.

Den vj^{en} April, 's vryndaechs naer Paesschen, was ghehouden voor 't hof van Fines d'eerste peerdemaerct, ende † alzoo alle vryndaghe eene peerdemaerct ter weke.

[. Ende Adriaen de Rave, vleeschauwere, cocht aldaer d'eerste peert xxij guldens, ende vercocht de selve Adriaen een peert zeven guldenen. (Pr. Ar.ⁿ.)]

Ten zelven daghe waren by schepenen van der Kuere verwesen de moeder ende haer zone; de moeder was onthoof in 't Gravensteen, ende de zone was op de Vryndachmaert verbrant.

Item, dese schepenen deden maken de Nyeuwe Camere staende in 't scepenhuus, ende den xxix^{en} April was aldaer ghehouden d'eerste maeltijt van der vierschare.

Item, de zelve schepenen deden afbreken de ij^e Turrepoorte staende naest den Poel, die zeer steerck was van blauwe steenen.

[Item, de selve schepenen hebben ghecocht ten profyte van der stede de pampier-meulen, staende aen de Keyserpoorte binnen haerlieder schependom. (K. M.)

— Item, dese voornoemde schepenen van den voornoemden jare hebben oock doen maken binnen huerliederschepondom de volmeulen aen de Vijf-wintgaten. (K. M.)

— Item, de voorseyde schepenen den ix^{en} Meye hebben doen legghen den eersten steen van de nieuwe brugghe aen den Minnemeersch, die te vooren van haut was, ende hadde ghewceest veele jaren sonder brugghe, ende men hielt er een wei, ende was verpacht ten stede profyte in 't jaer xv^{en} xiiij xviiij ponden grooten 's jaers. (K. M.)

— Item, dese selve schepenen hebben noch doen legghen den xiiij^{en} Mey voor den noen, voor haerlieders aegaen den eersten steen van der nieuwe kaye aen Sente Michielsbrugghe, streckende tot aen het conduit ofte gote van 't Sausselet. (K. M.)

— In dit schependom quam te Ghendt eenen meester Hugis, gheboren van Rijssel, booghmaker van der stede van Antwerpen, ende heeft ghenomen te beschieten den xxix^{en} in Maerte voor Paesschen, Asschenwoensdach sijnde, ij^o vrywitten, van 's morghens beginnende ten vier uren tot 's avonts ten viij uren in de langhe doelen met den cruysbogh in Sint Joorishof, daer af dat hy Hugis gheschoten heeft 's avonts ten ses uren ij^o xx vry-witten, ende wonder wel mede ij^o guldenen met de wedden, ende trock van hier also naer Rijssel, om van 't selve aldaer te doen. (K. M.)]

1564.

Commissarissen.

Messire Lamoral d'Egmont, prince de Gavere, conte du diet Egmont, gouverneur.

Floris de Montmorency, Sr de Montigny, Leuze, etc., et en son absence Damp Simon de Warlusel, humble abbé de St. Adrien.

Jacques de Claerhout, Sr de Maldegheem, etc.
Philippe de Sainte Aldegonde, Sr de Noircarmes.

*Schepenen van der Kuere.**Schepenen van Ghedoele.*

Joncheere Willem van den Kethulle, heere van Assche.	Mer Jan de Grutere, heere van Loovelde.
Lievin van Siclers, heere van Gothem.	Joncheer Pieter van der Cauderborg.
Joncheer Pieter Cortewille.	Joos van Brakele, f ^r Joos.
M ^r Franchois van Hembyze.	Joncheer Pieter de Vos.
Adriaen van Riebeke.	Adolf du Boisron.
Nicolas de la Vichte.	Lievin Petrins.
Adriaen de Wintere.	Jan de Commere.
Jan Tayaert.	Lievin Diericx, f ^r M ^r Philips.
Maerck van Vaernewijc.	Thomaes Heylinck.
Jan Dierkins, over hem Joos van der Cruucen.	Michiel van Huyckelghem.
Omaer Everwijn.	Loijs van Havere.
Lievin Brakelman.	Jan Baers.
Joos van Haute, f ^r Heindricx.	Robbrecht de Smet.

Ontfanghers.

Lievin van Huerne, f^r Michiels, bouchoudere.
Adolf de Grutere, van de wercke.
Nicolaes Baes, van der Yssuwe.

In de maendt van Wedemaent lxiij waren in 't Schapellamken buten der Waelpoorte ghevanghen vier ghesellen, de welcke eenen creemere, commende naer Ghendt, zijn meersse roofden ende namen, de welcke hy vervolchde, ende was hem zyne meersse binnen dese stede wederghegheven, ende den xvij^{en} waren zy ter tortuure gheleedt, danof den eenen, den voorseyden xvij^{en} der voorseyde maendt, binnen 't Sausselet hem verhynde aen een cleen riemken,

ende was naer den noene op eene hurde ghesleept buuten der Muude, ende aldaer in eenen spriet ghehanghen.

Den xvij^{en} d^o was ghevanghen buyten Sente Lievenspoorte eenen mannepersoon, die hem selven verhynck in de vanghenesse, van Claude Goetghebuer, ende was in eenen spriet ghehangen op Leëberch.

Ten selven daghe verhynck hem een man binnen der prochy van Huesdene, een cleen mijlken buuten der stede, de welcke oock aen eenen spriet ghehangen wiert.

Den xxij^{en} Juny was 't cruyse dat gebroken was van St. Jansturre wederomme gherecht ende ghemaect by mees-tere Laureyns Rooman, smet, ende daerop een vaentken met eenen coorenschoof daer inne, te wetene de wapene van den proost Viglius, ende 't cruyse volmaect zijnde met een haentken zoo 't zelve van den coorenschoof verandert was, was 't zelve opgherecht hy den zone van Lieven de Vos, ghenacmpt Pierken, van de oudde van neghen jaren, metter hulpe ende adresse van zynen vadere.

Den i^{en} dach van July quam hier de tydinghe dat de helft van den nyeuwen Sasse, te weten van der Zouterspeye, staende ter zyde naer Axele metter caye in den grondt van den watere ghesoncken was, daeromme de voorscepene met eenighe van syne collegie derwaerts reysden, ende 't zelve waerachtich bevonden.

[Den viij^{en} July, in den avondt ontrent ix uren, verberrende den altaer van Onser Vrouwenkercke t' Sente Pieters, zonder dat de kercke oftē yet anders eeneghe schade hadden (Pr. Ar. ².)

— Item, den ij^{en} dach in September in 't selve jaer was te Ghent in de waeghe gheweghen 't nieuw cruys om weder

te stellen up den turre van Sente Jans, gheseyt Sente Baefs, ende weecht ix^xlv pont, ende was lanck van der hooghden upwaerts xix hautvoeten, ende de veren waren lanck xiiij hautvoeten. (K. M.)]

Den xiv^{en} September was binnen de kercke van Sente Jans binnen deser stede een zeer oostelijcke ende rijckelijcke uutvaert ghedaen over den roomschen keysere don Ferdinandus.

[In dit voornoemde jaer, in de maent van Julio, was besteedt het nieuwe ghedelf omme de nieuwaert te bryngheⁿe binnen deze stede, beghinnende van dhende van 't Meerhem lanxst der veste tot de meersschen uutcommende ten 's conynx hof. (Pr. Ar. ⁿ.)]

Op Sente Mattheusnacht lxiiij zoo verbrande Sotteghem toebehoorende den grave van Egmont, alle de huysen, kercken ende 't scepenhuys.

In de Kerstdaghen was de caude zoo stranghe dat men t' Antwerpen over 't veer gynck ende rect met wagheneⁿ ende peerden, ende waren up 't selve veer gherecht twee tenten daer inne dat men vercochte wijn ende bier, ende oock waren aldaer gherecht diversche cramen met creemerie, ende een smet aldaer bringhende zynen halleme, dede aldaer zyne negotiatie van naghelmaken; van ghelijcken wasser by eenen Lieven Vyleers, stoelmakere te Ghendt in de Burchstrate, twee pauwellioenen coetsen gherecht, ende stelde daer up van ghelijcken vijf stoelen verdeckt met ledere ende laken, dwelk hy aldaer vercochte.

[Item, in 't voorseyde jaer heeft het den meesten ende cautsten winter gheweest die hier te lande in liij jaren gheweest es, soo datter veele menschen van caude ghestorven sijn in alle dese Nederlanden, maer meest in Arthois; want

in sommige plecken geen hout en was, ende mits dat elck hier teghen niet voorsien hebben gheweest, vrees het thien weken lanck, soo dat men t' Antwerpen over de Schelde ginck te voet ende te peerde van den ij^{en} Kersdach tot up Derthiendach, ende om der grooter nieuwicheyt soo heeft men daer ghestelt cramen, tenten, ende daerin vercocht spyse ende dranck ende andere coopmanschappe; men reedt van Rupelmonde tot Sente Bernaerts te peerde ende te waghens met goet gheladen, omtrent ses weken lanck, ende 't ijs was daer wel eenen grooten voet dicke. Item, in Zeelant ende in sommige eylanden is groot ghebreck gheweest van haut, van bier ende soetwater; want het water galt in somighe steden meer dan by ons het goed bier. Item, in Lombardye sijn veel wijngaerden bevroosen ende bedorven gheweest; oost ende nortwaert sijn alle de groote wateren ende rivieren vervrosen gheweest; men heeft oock over den Rhijn, Mase ende andere groote rivieren met waghens ende peerden gereden. (K. M.)]

Den xv^{en} Lauwe was ghejusticiert metten zweerde meester Gheleyn, scherprechter van Antwerpen, ende was hem zijn kerekhof gegheven ende ter Predicheeren begraven binnen der voornoemde stede van Antwerpen.

Den xxix^{en} Maerte in den avondt was Pieter van der Vynct, filius Philips, jonghman, van vier of vijf straetroovers zynen mantel ghenomen ende zeer grieffelijck ghequetst, zoo dat hy daer af starf. Inghelijckx waren diversche andere haerlieder mantels ghenomen ende ghequetst; ende de zelve straetroovers commende in de halfvastenmaert in de laken cramen metten voornoemden mantele in de presentie van zelfs overleden Vyncts broedere, de welcke den zelve

mantel kennende, aenveerde den voornoemden straetroovere, ende leverden in handen van justicie, ende wert binnen den zelven daghe ter torture gheleet, ende wierden binnen den zelven nacht ghevanghen by den bailliu van Gendt met zyne officiers up de heerlichede van Sente Baefs vijf van zyne medeghesellen.

[Den in den nacht was gherooft Onse Vrouwen-capelle ende Sente Sebastiaenscapelle ende het Sacraments-huus van Sente Janskercke, de welcke quamen ende inbraken duer de gelasenveynstere neffens de santuarie op 't kerckhof. (Pr. Ar.^{h.})

— Den xv^{en} April naer Paesschen was gherooft de capelle van Sente Barbara in Sente Pharaïldenkercke, de welcke ooc duer de ghelassenveynstere quamen. (Pr. Ar.^{h.})]

Den xvij^{en} April voor Paesschen waren binnen der prochie van Mariekercke buuten der Waelpoorte in de herberghe ghenaeamt den Ynghel vier straetschenders ghevanghen, oock twee vrouwen ende een kindeken by den bailliu van den Auderburch, ende waren ghevanghen ghebrocht binnen 's Gravencasteel, ende waren oock mede ghevanghen twee van haren medeghesellen.

Op den xix^{en} April waren de ghevanghenen t'Sente Baefs, ghevanghen by den bailliu van Ghendt, ghelevert in de handen van den bailliu ende schaut van Sente Baefs, ende waren den v^{en} Meye de drye buyten Sente Baefs op eene stellinghe verbrandt, ende d'ander twee metten stroppe aen den hals ghewonden, waren aen de galghe ghegeesselt ende ghebannen.

Den vj^{en} Meye starf een van de straetschenders die ghevanghen waren te Mariekercke van een grieffelieke wonde die hem in 't vanghen gheslegghen was, ende was doot

ghevoert naer Mariekercke, ende aldaer onthalst ende op een rat gheset.

[Item, in 't selve jaer den eersten in Maerte was te Ghendt gemaect ende ghelevert in de waghe om te wegghen 't yserwerk van het uerwerk van Hulst, ende weeght al t' samen vijfdusent achthondert ende xvij pont, ende coste ider pont seven grooten (K. M.)]

1565.

Commissarissen.

Messire Lamoral d'Egmont, prince de Gavere, conte du dict Egmont, gouverneur, etc., et en son absence Messire Maximilien Vilain, chevalier, seigneur de Rassenghien, etc.

Messire Floris de Montmorency, baron de Montigny, Leuze, etc. Jacques de Claerhout, chevalier, seigneur de Maldegheem et de Pitthem.

Philippe de Sainte Aldegonde, aussy chevalier et seigneur de Noircarmes.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Joncheere Jan Damman, heere van Oomberghe.

Mer Jan de Grutere, heere van Loovelde.

Lievin van Siclers, heere van Gouthem.

Willem van Siclers.
Adriaen Borluut.

Arendt van Grijspeere.

Jan Heyman, f^r mer Lievins.

Adolf de Grutere.

Franchois van Wijchuus.

Geeraert Triest.

Geeraert d'Oosterlinck, f^r Geeraerts.

Jan Heindricx.

Bussaert van Hembyze, f^r Jans.

Jooris Vijts.

Geeraert van Eechoute, f^r Adriaens.

Andries van der Sare.

Franchois Hueribloc.

Gillis van Loo, de jonghe.

Lucas Cluetrijn.

Gillis Dhanins.

Jan Dhooghe, f^r Mr Lievins.

Servaes van Steclant, f^e Maercx. Thomaes van der Craeyen,
Lievin van Casele. d'aude.
Bernaert Bornage. Gooris van den Bogaerde.

Ontfanghers.

Joncheer Pieter Cortewille, bouchoudere.
Heindric Zoete, van den wercke.
Loijs van Havere, van der Yssuwe.

[Item, in dit jaer waren ghecontinueert de twee schepe-
nen van der Kuere Lievin van Siclers, heere in Gotthem,
ende de voorschepene van Ghedeele ^{met} Jan de Grutere,
heere van Loovelde, het welck te Ghendt noyt ghesien en
was dat eenige schepenen aenbleven. (K. M.)]

Den xxvij^{en}. April was op de Nyeustrate, by Sente Jacobs-
kercke, eene loterye uutghetrocken, daer eenen Jan Monuwet,
vry goutsmit, de divyse ingheleyt hadde, ludende aldus :

Heeft ons Christus verlost met zynen bloede root,
Wat helpen sielmissen ende uutfaerden naer de doot.

Ende was met goede redene ghevanghen by den heer deken
van Ronsse, ende den xvij^{en} Meye was hy by den deken van
Ronsse gecondempneert te doen doene eene uutvaert metten
vigilien binnen Ste Jacobskercke, aldaer dat quamen offeren
de vier ordenen, ende moesten hebben elck een broodt van
vier ponden, ende in elck broot stekende eenen stuyvere,
ende betalen alle die mysen van justicien.

[Item, in dit jaer, was volmaect de brugghe aen 't Nieu-
lant, die te vooren van haut hadde ghemaect gheweest ende
sonder eenighe brugghe xvij jaren, ende men hilt er eene wei,
ende was in pachte ghestelt in 't jaer xv^elij, ende was ver-
pacht by Lievin Dierickx een jaer xvij pont ij schellinghen

grooten 's jaers, ende was alsoo verpacht van jare te jare tot dat sy volmaect was in 't jaer xv^olxv. — Item, het yserwerck dat gheleyt is in de selve brugghe aen 't Nieuwlandt was gheweghen in de waghe om elk gat; besonder het eerste gadt naest den Schutterhove woech v^olxxxiiij ⁸, ende om het middelgat was gheweghen, den xvij^{en} Meye xv^olxv, ende woech viij^oliiiij ⁸; den xxiiij^{en} in Meye daer was gheweghen om het derde gat naer den Nieuwlanden, woech v^oxx ⁸; dus in 't gheheel xix^o en lij pont yser, ende men ginck voor de eerste reyse over die brugghe donderdaechs 's avonts, ontrent den viij^{en} in Meye van 't jaer xv^olxv. (K. M.)]

Op den xvij^{en} Meye was de straetschendere die ghevanghen was in de halfvasten-weke, zoo voorseyt staet, up de Vrydachmaert levende aen eenen staeck verberrent.

Den viij^{en} July quam binnen deser stede van Ghent, de grave van Mansvelt met sijnder huusvrauwe ende met zyne dochteren, metten heere van Wackene, omme te reysene naer Anthelesyen, omme te gaen beslapene eene machtige dochtere die ten huwelijcke hebben zoude den zone van de ducesse van Parma, gouvernante vanden lande van Herwaerts-over, ende quamen met hem binnen Ghendt de grave van Hoorne, de grave van Hoogstraten, de grave van Ligny, ende was hemlieden den viij^{en} dach van July ghegheven een costelijck bancket, daer zy quamen met vele dochteren, de welcke de reyse metten grave van Mansvelt ende den heere van Wackene aenveerden.

[Den xiiij^{en} July waren drie mannenpersoonen die ghevanghen waren by Mariekeercke by den bailliu van Auderburch ghedaen onthoofden, ende twee van hueren vrouwen aldaer gheghcesselt. (Pr. Ar. B.)]

Den xv^{en} July was binnen Ghendt ghedreghen een schoon processie generael omme te biddene dat de kersten princhen ende heeren mochten victorie cryghen jeghens den grooten Turck, die met groote menichte van galeyen lach voor de stadt van Malta.

[In dit voornoemde jaer was ghefundeert de gheheele caye ende vulmaect totten Veebrugghe. (Pr. Ar. ².)

— Item, den v^{en} September was in de waghe gheweghen twee looden klommen om te stellen op den turre staende op het Sas, weghende t' samen ij^{en}lxvij pont. (K. M.)]

Den xxij^{en} October waren binnen deser stede gebracht, in de hostelrye ghenaeamt de Draecke in de Burehstrate, twee jonghers van de audde van xvj of xvij jaren, met noch vier andere die ghedaen hadden eenen roof in den Poldere ontrent Schoondijcke. Den xxvij^{en} der maendt November, waren sy op de Vrydachmaeret levende verberrent.

In dit jaer curts naer Meye begonst in de landen van Herwaertsovere te rysene groote dierte van coorne ende andere granen, ende galt de oostersche rogghe, die men hiet Revelerere, den gendtschen zack xvij sch., zoo xvij schellingen groote, ende de taerwe xxj ende xxij schellingen groote.

Den ij^{en} van Meye was 't inghefallen Sas wederomme van nyeus ghedolven, ende alsdoen gheleyt den eersten steen.

Den ij^{en} November in dit jaer lxx arriveerde binnen Zee-landt de grave van Mansfelt ende de heere van Wackene, hoogbailliu van Gendt, met huerlieder schepen, verselschapt met alle de porsoonen, huerlieder huusvrouwen ende jonghe dochteren, commende vry ende ghesont uut Anthelisyen, ligghende in Portugale, metter bruydt, moye wesende van

den coninck van Portugale, uutghenomen eenen trompettere die in 't wedercommen ghestorven was, ende den viij^{en} November arriveerden zy op 't Sas deser stede, ende quamen 's avondts ontrent den thien uren binnen Ghendt, hoewel de bruydegom van Brusele in poste quam duer Ghendt naer 't Sas, daer hy zyne bruyt willecommen hiet, ende zeer curts vertrack hy weder in diligentien naer Brusele, ende den ix^{en} Novembris reden de voornoemde personen zeer triumphant de stede besien met alle de vrouwen ende jonevrouwen tot binnen Sente Janskercke, in zeer costellicke horsbaren ende waghene, ende 's anderdaechs vertrocken zy naer Deremonde, ende alsoo naer Bruusele, daer 't zelve gheselschap zeer triumphantelijk inneghehaelt was, ende wiert daer de bruyloftfeeste ghesoleniseert tusschen den voornoemden prinche van Parmen ende de voorseide dochtere; men tournoyder ende stacker met grooter triumphen.

Den xxvij^{en} in April was binnen Ghendt ghedraghen eene zeer schoone processie generael, danof de vergaderinghe was binnen der kercke van Sente Jans, ende insghelijcx binnen der selver kercke van Sente Jans wert de dienst ghedaen.

In dit jaer waren groote menichte van curten gheslegghen die alle valsch waren, zoo dat elck die refuseerde t'ontvanghene, zoo dat men ter causen van dyen daeromme t'hove reysen moeste, ende op den iiij^{en} Meye, de zelve curten nyet wesende ghedaen slaen by den keysere ende der K. M., waren ghestelt de viere op een curte, zoo dat de loop ende ganck van den zelve curten cesseerde.

Den vij^{en} dach van Meye was binnen den lande van

Vlaenderen, te weten, binnen der stede van Curtrijcke d'eerste justicie ghedaen van rabraken; dwelck noynt aldaer en was ghebuert, maer wel binnen Antwerpen ende Mechelen, ende was te Curtrijcke aldaer gherabraect eenen ghelugietere, die noyt van alle de persecutie hem niet eens en roerde noch een woord en sprack, ende was met hem levende verbrandt eenen straetroovere, die huerlieder v^o gherooft hadden, recht buuten Curtrijcke, een pachthof van eenen pensionnaris van der voorseider stede, ghenaempt het Goet ter Moten, welcke roovers ende straetschenders noch vele andere diversche rooven ende moorden ghedaen hadden.

1566.

Commissarissen.

Messire Lamoral d'Egmont, prince de Gavere, contedu dict Egmont, gouverneur, etc.

Floris de Montmorency, baron de Montigny, Leuze, etc.

Jacques Claerhout, chevalier, seigneur de Maldegheem, etc.

Philippe de Sainte Aldegonde, aussi chevalier, seigneur de Noircarmes.

Schepenen van der Kuere.

Joncheer Jan Damman.

Joncheer Jacob Beths.

Joos Donaes.

Geeraert Triest, over hem M^r

Fransoys van Hembyze.

Adriaen van Riebeke.

Jacob Hueriblock.

Jacob Feron.

Geeraert Sersanders, over hem

Jan Sersanders.

Lievin van Huerne, f^r Michiels.

Schepenen van Ghedeele.

Jan van Hembyze, f^r Willems.

Joncheer Pieter van der Cauderborch, over hem Joncheer Philips de Grutere.

Joncheer Nicolas van der Vichte.

Pauwels van den Velde.

Geeraert Oosterlinck, f^r Geeraerts.

Lievin van der Meulen.

Jooris Vijts.

Mr Lievin de Grave.

Adriaen de Schietere.	Philips van Royen.
Robert de Smet.	Omaer Claeissone.
Pieter Dhanins.	Jan Deynaert.
Guillaume de Warengchien.	Joos van den Vivere.
	Lievin van Hulse.

Ontfangers.

Adolf de Grutere, bouchoudere.
 Geeraert de Sceppere, van de wercke.
 Jan Tayaert., van der Yssuwe.

Den x^{en} Meye waren alle de staten van Vlaenderen, gheestelick ende weerlick, binnen der stede van Ghendt bescreven te comparerene, ende up den xj^{en} dach van Meye was 't vertooch ghedaen op den Collatiesoldere by den mondt van den grave van Egmond, ter causen van de inquisitie.

In dit jaer den ix^{en} Juny was t' Audenaerde een jonckman van xx jaren afgheslegghen zyne rechte handt, ende aldaer met cleenen viere van stroo ende mutsaert levende verbrandt, omdat hy uten handen van eenen presbitre, de welcke misse celebreerde, de hostie nam, zegghende: « Dat hy niet langher d'afgoderie ghesien en conste. » Dit ghebeurde te Pamele, binnen Audenaerde.

Den xij^{en} Juny was t' Ste Pieters een schoenlappere by den Dryepickel onthooft, die hem by gheenen middel voegghen en wilde, ende maecte 't wel een groote ure lanck, ende in 't einde was al ligghende ghejusticieert.

In dit jaer sloughen hier in 't landt vele valsche predican-ten, de welcke buyten in 't groene velt predicten, daer groote troubelen uut resen.

[Den ij^{en} Julius predictte eenen calvinisten predicant tot St Pieters-Aelst, niet verre van de abdy van St Pieters, ende

doopte een kint sonder de ceremonien te ghebruycken van de kercke, wordende oock in de stadt van Deynse ghepredickt, waer veel volck van Ghendt naer toe liepen om hem te hooren. (K. M.)]

Den viij^{en} July was binnen deser stede een mandement uutgheleyt daer by een yeghelijck verboden was, op lijf ende goet, buyten ter predication te gane.

Den v^{en} July lach in 't Gravensteen ghevanghen eenen Hollander van Dordrecht, die ontrent den zeven uren in den avont den cipier van de vanghenesse doot stack, ende 's anderdachs den vj^{en} July was hem op een schavaut op de Veerleplaetse zijn rechter handt afghesmeten, ende daer naer sittende in eenen stoel onthooft, maer hy hadde zijn kerckhof.

[Den xv^{en} July was eenen jongman van ontrent xx zo xxi jaren binnen dese stede onthooft, omme dat hy eenen priestere ghequetst hadde, by mynen heere van den rade in Vlaenderen. (Pr. Ar.^o.)]

Den xx^{en} July quamen van 's hoofsweghe aen die van Ghendt brieven, die de zelve t' allen plaetsen uutzonden, omdat elck zijn stede bewaren zoude uut causen dat vele diversche persoonen met stocken, hallebaerden, messen, bussen, pistoletten, spiessen ende handtbussen buyten gynghen hooren preken.

Item, men hilt om dese zake binnen deser stede zeer scheerpe wacht.

Item, d'aldereerste predication van de Guesen, die ontrent Ghendt ghebeurde, was ghedaen buyten Ste. Lievinspoorte.

[Den xiiij^{en} July wesende sondach was die predication te Landuut. (Pr. Ar.^o.)]

— Den xx^{en} Ougste quam 't volck te Meenene, Dixmude,

te Meessene, te Peteghem ende Deynse, de welcke de beelden binnen de kercken ende andere cyragien in sticken smeten ende andere juweelen. (Pr. Ar.^o.)

— Den xxij^{en} Ougste waren binnen Antworpen in de kercken de beelden ende andere juweelen in sticken ghesmeten ende gheraseert. (Pr. Ar.^o.)

— In de maent van Augustus trock de calvenische predicant naer Eecloo om daer zyne predicatie te doen, die hem verboden was tot Ghendt te doen; voorders het ghemeyn volck vertrock van daer ontrent Brugghe, meeneende de kercke van Ste. Catharine te plunderen; aldaer predickende teghen de beelden, begonsten zy allenckens de beelden te breken. De monicken van St. Pieters te Ghendt dit vernomen hebbende, hebben hun selvere reliquiecasse met hun reliquien ghevlucht naer 't Spaens-Casteel; daerentusschen dit ghemeen volck buyten in de cloosters commende, verjoeghen de monicken ende nonnen uyt hun cloosters, de selve plunderende; daer wierden gheboden ghegheven teghen de beeltstormers, de welke eerst begonsten in St. Baefskercke, tot de Augustynen, ende in alle de andere cloosters soo binnen als buyten Ghendt. (K. M.)]

Den xxij^{en} Ougst, wesende donderdach, ten ij uren naer noene, begonsten de Guesen binnen deser stede te brekene alle de aultaren ende schoone cieraigien van de kercken, ende eerst binnen het Tempelhuus ten Augustynen, t' Onsen Vrouwenbroers, Ste. Pharahilden, Ste. Michiels, ten Predicheeren, daer zy groote onredelicheden bedreven, zoo wel in 't breken van de cellen, als ghelassen veynsters van de kercken, niets gheheel latende, de bedden ende kussens opschuerende, de plumen in 't water schuddende, zoo zy

van ghelijcken deden de librare; zoo zy van ghelijcken deden t' allen canten in kercken, cloosters, godtshuusen ende andere devote plaetsen.

Item, daeghs te vooren op den woensdach was groote beroerte ghemaect op den Coorenaert by eenighe mans ende vrouwepersoonen, ter causen van den voorcoop van den coorne, makende maniere van meuterye, ter welker causen eenen Jan Doens ende zynen sone ghevanghen wierden; de welke Jan Doens van den ghemeente zeer ghequetst was, zoo van ghelijcken zeer grieffelijck ghequetst was de weduwe Scroox, in 't Groenhuus, ende zouden Jan Doens doot ghesmeten hebben, ende hadde justicie ghedaen; ten zelven daghe was binnen Andtwerpen van ghelijcken de brekynghe van alle de catholycke kercken ende cloosters.

Ten zelven tyde waren binnen deser stede aenghenomen vier vendelen knechten, danof vier capiteynen waren onder mer Adolf van Bourgongne, riddere, heere van Wackene, hoochbailliu deser stede, te wetene: Franchois van Wijckhuus, Anthonis de Stoppelare, Artur Bousse ende Franchoeis Paesschiers; de priesters, gheestelijke personen ende religieusen cleedden hemlieden in weereltlyke habytten.

Den xxvj^{en} Octobris was ten bretecque van den Scepenhuyse, ende daer naer by trompette uutgheroepen dat S. K. M. het placaet van inquisitien daer te vooren in Spaengnen ghemaect hadde doen cessen.

Den xxix^{en} in Augusty, in den nacht, waren als kerckbrekers ghevanghen Willem Utsemelis, Gillis de Verwerce, Ghyselbrecht Cools, een ticheldeckere van Rijssle, ende Jooris Curdewachcruydere ende veel meer andere personen.

Item, iij of vier daghen naer Sente Bartholomeeuschdach

in Ougste, alsoo groote quantiteyt van volcke, ghestoffeert met hallebaerden, stocken, handbussen, pistoletten ende dierghelijcke gheweere, meenden huerlieder passage te nemen duer Gheertsberghe, omme t' allen canten te gaen brekene kercken ende cloosters, waren binnen der voornoemde stede van Gheersberghe groote quantiteyt ghevanghen boven de ghene die by commissarissen alsdan daer wesende doodgheschoten waren; daer wasser xxij aen boomen ghehanghen, ende daer wasser xxx ghegheesselt ende ghebannen.

Den vij^{en} September waren ghewapenderhandt ghebrocht t' Schepenhuus Ghyselbrecht Cools, lootghietere, Jan Cooman, in Onze Vrouwestrate, ende de ticheldeckere van Rijsssele, ende waren alle drye ontrent den xij uren ghehanghen aen eene cruysgalghe, alwaer myne heere de hoochbailliu was in 't vulle harnas te peerde.

[Den viij^{en} September quam binnen dese stede de grave van Egmond, ende ten zelve daghe warender twee mandementen utgheleyt, 't een van den vremdelinghen die verleeders waren, ende de catholijcke kereke der contrarien, ende dat zylieden rumen zauden binnen den avond dese stede; ende 't ander was van de postryders die hemlieden als posten uitgaven ende niet en waren, dat men daeraf ondersouck doen saude ende corrigieren metter galghe; ende ten selven daghe was de ommestellinghe ghedaen ende vermaendt omme de wake te betalene. (Pr. Ar. ².)]

Den thiensten September was de vergaderinghe van de nieuwer religie, ghenaempt der Geusen, vergadert in 't Princhenhof, ende waren daer ghehoort jehens die van Ghendt an den grave van Egmond, daer zy gheenen troost en vonden.

[. Maer was Marten van Wettère, concierge van den selven hove, ter dier cause ghevanghen, omme dat hy hemlieden logyst verleende, ende wart ontslegghen by gratien ende groote vrienden die voor hem spraken, ende moeste zeker stellen voor zes hondert Carolusguldenen. (Pr. Ar.^a.)

— Den xij^{en} October was een voorghebodt uitgheleyt ten bretecque ende van ghelijcken by trompette dat hem niemant wesende van de nieuwe religie vervoorderen en saude te trauwene, kinderen kersten te doene, nochte vergaderinghe te haudene binnen dese stede, up dlijf, dwelck zy niet en obedierden. (Pr. Ar.^a.)

— Den xvij^{en} October begonst men te haudene de dachwake up 't Schepenhuis, ende ten selven daghe begonst men van nieu te brekene t' Antwerpen, daer af datter diverssche ghevanghen waren, ende zesse van den upstellers, daer onder was een edelman, ghehanghen, ende ten selven daghe was een nieuwe beroerte binnen Axele, daer derwaert ghesonden waren eenen grooten hoop ghewapent peerdevolck, namelick ghenaeamt Roorocx. (Pr. Ar.^a.)

— Den xxv^{en} Octobris was 't appointment uitghelesen tusschen der nieuwer religie ende der aude religie, ghemaect by den heere van Backerseele, als commissaris daer toe ghecommitteert van den grave van Egmond. (Pr. Ar.^a.)]

Den j^{en} November begonst men te maken de Geusenkercke buyten de Waelpoorte.

[In October wierden alle geusche predication te Brussel van 't hof verboden; nietteghenstaende de minister, Dathenus ghenoeemt, de gheboden versmadende predickte in Ste Baefskercke ende tot de Carthuysers, willende buyten de Brussehe-

poorte een kercke bouwen , halende tot dien eynde veel gheft op , om dat sy uyt de stadt verjaeght waren. (K. M.)

— Den j^{en} November lxxvj wesende Alderheleghendach was eenen predicant van der nieuwe religie van Poperinghe , die hem vervoordert hadde te preckene , t' Aelst ghevanghen , ende op de maeret in de hoochmesse ghehanghen ende verworcht. (Pr. Ar. ².)

— Den liij^{en} November waren vele diverse persooenen ghegaen buuten Brugghe ter predicatie , ende quamen binnen der stede al zinghende zallems , danof viere ofte vijfve doot gheschoten waren , ende vele ghevanghen ende by 't sluiten van der poorten vele buten ghesloten. (Pr. Ar. ².)

— Den xxix^{en} November was Adriaen de Meestere , audtcleercoopere , voor diefte in de grote kercke ghedolven gheleijk een beeste. (Pr. Ar. ².)

— In November 1566 wiert er eenen jonghman ghehanghen , om dat hy teghen het ghebodt van de magistraet den predicant ghespeelt hadde. De Calvenisten begonsten de fondementen van hunne kerck buyten de Brugschepoorte te leggghen , de selve seer spoedelijck opbouwende door de geusche ambachtlieden die hunnen aerbeyt voor niet deden. (K. M.)

— In de maent van Januarius 1567 hielden de Geusen ofte Calvenisten hunne vergaderinghe in hunne nieuwe kerck buyten de Brugschepoorte ; sy hielden eenen biddach , songhen psalmen ende predickten ; wiert aen de boeckvercoopers verboden geusche boecken te vercoopen ende te drucken ; de geusche predicanten ende hun ghemeente moesten voor de magistraet hunnen eedt van ghetrauwicheyt doen , maer en wilden hunne leeringhe niet afsweeren. (K. M.)]

Ten zelven tyde zoo onderwonden hemlieden de predican-
ten metten consistorie te trauwene, kinderen te doopene ende
't nachtmael te ghevene.

[In dit voornoemde jaer waren in de wapene diversche
gheboefte zonder hooftman, de welcke kercken ende cloos-
ters verbranden, principalick ontrent Doornick, daer omme
dat uytsloughen 't garnisoen van Rijssle, van Douays ende
Doornicke, met mijnheere van Resseghem, de welcke die
versloughen ontrent Waterloose. (Pr. Ar. ².)

— In dit voornoemde jaer in Sporele was te Mechelen de
predicatie upghesmeten, daer de predicant ghevanghen wert
ende curts daer naer te Walem, buten Mechelen, by den Roo
Roede ghehanghen ende verworcht, de welcke pasteur van
Sleydinghe gheweest hadde. (Pr. Ar. ².)

— Den ^{iiij}^{en} Maerte waren hier buten Ste Baefs van den
bailliu van Sente Baefs drie straetschenders gherecht; de
twee verbrandt ende de derde ghehanghen ende verworcht.
(Pr. Ar. ².)

Deze dichten ofte perten waren in dit voornoemde jaer
uutghestelt.

D'een wilt ten hemele duer Christus commen binnen,
D'ander duer santen ende santinnen.
D'een es te vreden met dat reyne Godts woort,
D'ander prijt 's meynschen leerynghe vul discoort.
D'een wilt duer 't gheloove sijn salicheyt verstercken,
D'ander duer sijn eyghen schijn ende sijn eyghen weercken.
D'een ghebruuct water naer Godts woort in 't doopen,
D'ander zaut, olye, speecsele, cruusen met hoopen.
D'een die neemt 't avontmael naer Christus lesse,
D'ander hoort alleenelick naer de messe.
D'een heeft Godt voor sijn heuverste ghenomen,

D'ander verheft liever den paus van Romen.
 D'een wilt hebben de scriftuer ghemeene,
 D'ander die laetse den papen alleene.
 D'een ghelooft dat ons Christus zuvert van zonden,
 D'ander heeft er een vaghevier by ghevonden.
 D'een wilt Godt zijn zonden alleene belyden,
 D'ander neemt toe eenen biechtvader van besyden.
 D'een ontfant zijn salicheyt uut ghenaden,
 D'ander wilt se ghecryghen duer zijn weldaden.
 D'een wilt noch kersse noch tortse ghedooghen,
 D'ander ontsteectse 's daechs voor de blende ooghen.
 D'een wort ghedoot ghelijck Christus met de zyne,
 D'ander doodense met meynschelicke pyne.
 Aldus beminde lesers zecht onder elkandere,
 Wie op den rechten wech es d'een of d'andere.

Ander dicht up 't voorgaende.

ECHO.

'Somen de geus bestrijt zal men ghewinnen yet?... (echo) Niet.
 Wie zal d'overhandt hauden de paus of de geus?... » Eus.
 Wat zal de paus rijk zijn in zulx ghevalen?..... » Vallen.
 Zo ooc zijn messen, vesperen ende lof vergaen zal? » Al.
 Wat zal men dan doen met al zijn aflaten?..... » Laten.
 Connen hem de groote noch maer helpen yet?.. » Niet.
 Willen zy metten edelen dan niet zijn eens?..... » Neens.
 Nu hy achterblijft wie zal zijn goet deelen?.... » De helen.
 Hy hadde nochtans goet ghenouch, wat socht hy meer?(echo) Eer.
 Wie sal 't volck nu verlossen uut desen strick?.... » Ick.
 't Was recht een uer, een hoerenherberghere?.... (echo) Erghere.
 [(Pr. Ar. s.)]

Den xviii^{en} Sporele was begonnen 't gheheel ghemeente by
 prochien te daghen, om eedt te doene der K. M., heere ende
 wet, mitsgaders de catolijcke religie goet ende ghetrauwe
 te zyne, ende de ghone die den eedt weygherden, moesten

haerlieder gheweere brenghen op 't stathuys, ende dat op verbeurte van lijf ende goet.

Den xxij^{en} Martij voor den noene was ten tune van den Schepenhuisse uutghelesen ende insghelijcx by trompette t'allen vierweechscheeden, zoo wie Hermanus, principael predicant van de Geusen, wiste te wysene ende in handen ghecreghen ware, die zaude daervoor hebben vijftich ponden grooten.

[Den xxij^{en} dach van Maerte quam de stede van Valenchyne in handen van der M., daer groote menichte van volcke voren lach, ende aenveerden garnesoen van der M. in huerlieder stede, ende leverden in de handen van de capitainen twee huerlieder ministers die daer ghepredict hadden. (Pr. Ar. ².)]

Den xxvj^{en} Maerte was binnen dese stede ten xij Cameren grooten brandt, 's morghens ten zeven uren; daer verbrande wel xx huysen. Den 29 Martii op den Paeschavondt, naer 't wyden van de vonte, was ten tune van den Schepenhuyse ende daernaer by trompette de predicatie verboden, volghende den eersten placcate van den ij^{en} July, op lijfvelick ghestraft te zyne, omme dat zy ghelt ghelicht hadden om volck op te nemen jeghens de K. M.

Den lesten Maerte quamen binnen deser stede dry vendelen Walen in garnisoene.

[.... Daer af datter twee vendelen hier bleven ende d'ander vertrack naer Axele, de welcke ghefouriert waren in de Langhemunte, Vrydachmaert, Ledertauwersgracht ende ooc d'Auburch. (Pr. Ar. ².)]

Den ix^{en} April lxxvij, naer Paesschen, was by den soldaten van Artus Bousse, capitain, de geusenkercke averecht ghebrocken ende in sticken ghesmeten, Godt lof.

[Op den ix^{en} dach van April xv^olxvij heeft hem capitain Bousse 's morghens ontrent den zes uren, ghevonden buter de Waelpoorte met zyne soldaten, ende heeft aldaer te nieuten ghedaen ende ghebroken den tempele ofte synagoge van der nieuwer religie, by de xij consistoristen met huerlieder complicen aldaer ghedaen maken, daer inne zy vergaderden omme huerlieder predicatie ende 't synghen van de zallemen. Ende binnen drye ofte vier daghen daer naer wart de belle ghecloncken ende de trommele gheslegghen, omme het hauteweerck te vercoopene, ende cocht eenyghelijck die 't beliefde zijn gherief. (Pr. Ar.^a.)]

In de maendt van April was eenen soldaet uuten Nyeuwen Casteel, wesende een Wale, ghevoert op een hurde achter strate, met vijftich ghewapende soldaten uten casteele, ende wiert ghehanghen in 't Nieuwe Casteel up de mueren, om dat hy den coninck verlatende de Geusen gheëert hadde.

CAPITEIN.

Flux, knechten, en wilt bylen noch stocken sparen,
Laet ons desen stal ter neder vellen;
't Wert hun vergolden al zonder bezwaren,
In spijt Calvinus en zijn ghesellen.

CRIJCHSVOLCK.

Dat doen wy ghewillich om Godts laster te wreken,
't Ware schade zaude hy langhe blyven staen;
Men salder niet meer trauwen, doopen noch preken,
Haer valsche ministers zijn al vergaen.

CONSISTORISTEN.

Eys 't niet wel een zake omme te beclaghen;
Het ghelt dat wy totten tempel gaven es verloren,

Wy mueghen wel ons rauweghe habijt draghen,
Alle die Calvinus hebben besworen.

CRIJGHSVOLCK.

Sammer pots! mertelen! het calf es ghevelt,
Zijn cracht es haest vergaen,
Zijn consistorie wert nu in 't stick ghestelt,
Dat heeft zijn valsche leerynghe ghedaen.

CONSISTORISTEN.

De duvel moet Hermanus den necke breken:
't Hadde goet gheweest hadde men in d'eerste verdreven;
Veel zijnder verleet duer zijn valsche preken,
Zo dat wy nu al t' samen in aermoede leven.

JUSTICIE.

Wilt haestelick weder verder loopen,
Ghy die hebt helpen Godts tempel breken,
Of ghy zullet metten lijfve becoopen,
Ende uw hoofd duer een kempene venster steken.
Te recht mocht men se heeten afgodisten,
Zy sochten den afgodt in coffers en kisten.
Die beelden waren 't minste dat zy sochten,
't Was alomme rooven en stelen dat zy wrochten. (Pr. Ar. 2.)

— Op den v^{an} Meye waren jeghens den bailliu van Ghendt inneghedaecht dese naervolghende persoonen als consisto-risten ende bewindt ghehadt hebbende van der nieuwer religie, te wetene omme t' anhoorene al sulcken criminelen heesch als de bailliu t' huerlieder laste maken zaude ende huerlieder goet toegheseghelt, te wetene: Jan van der Lueve, Abraham Rossaert, Jan de Vos, in d'Auburch, Lieven de Smet, Nicasius van der Schuere, minister, Maercke de Mil, Cornelis van Reiable, meester Christiaen de Rijke, meester

Jan Priels, Lievin Heyndricx, Jacques Laubegois, Gooris van den Bogaerde, Reynier de Pestere, Pieter van Oorebeke, Jacques van der Haghen, Guillaume de Conynck, Marten Dierkens ende Kaerle Ootgheer. (Pr. Ar.^{de}.)]

Den vijf^{de} Meye waren op de Vrydachmaerct noch drye-brekers ghehanghen.

1367.

Commissarissen.

Messire Lamoral d'Egmont, prince de Gavere, conte du diet Egmont, gouverneur, etc.

Floris de Montmorency, baron de Montigny, Leuze, etc.

Jacques de Claerhout, chevalier, seigneur de Maldegem, Pitthem, etc.

Philippe de Saint Aldegonde, aussi chevalier, seigneur de Noircarmes.

Schepenen van der Kuere.

Joncheer Jan Damman.

Joncheer Jacob Beths.

Joos Donaes.

Mr Franchoy's van Hembyze.

Joncheer Pieter de Vos.

Anthuenis van Wijchuus.

Geeraert van den Eechoute.

Servaes van Steelant.

Lievin van Casele.

Gillis van Loo, d'oude.

Omaer Everwijn.

Thomaes van der Crayen.

Jooris van Redichove.

Schepenen van Ghedeele.

Jan van Hembyze, f^r Willems.

Joncheer Pieter Cortewille.

Joos van Brakele, f^r Joos.

Anthuenis de Stoppeleere.

Adriaen de Wintere.

Lucas Cluetrijn.

Jan Tayaert.

Gillis Dhanins.

Joos Schauteete.

Franchoy's van der Sare.

Loijs van Doorislaghe.

Joos de Brune.

Andries Seys.

Ontfangers.

Heindrick Zoete, bouchoudere.

Jan de Sceppere, van de wercke.

Lowijs van Havere, van der Yssuwe.

Den xij^{en} Meye verhynck haer een vrouwepersoon [ghenaempt Lisbette van Overhee, ghesellenede van Jan de Suttere, pijnder, (Pr. Ar. ².)] beneden de Bommelooze Mande aen een camande coordeken.

[Op den xij^{en} dach van Meye waren de voornoemde xix personen wederomme ghedachvaert ende ghewijst, daerse con- tumatie waren jeghens den bailliu van Ghendt. (Pr. Ar. ².)]

— Op den xvj^{en} Meye waren by den bailliu van Sente Pieters, als Souverain, ghehanghen buten Ste. Baefs an twee boomen vijf brekers, die in kercken ende cloosters ghebroken hadden. (Pr. Ar. ².)

— Op den xxj^{en} Meye was te Ghendt een oproer op de Coorenaert van drye Roorocx ende drye andere Walen, ende sloughen 't in 't Mueleken al in 't stic, willende eten ende dryncken, daer de man van den huuse niet t' huus en was, daer jeghens de wake van der stede opstondt, ende doe wil- den hemlieden moyen de wake up de Vrydachmaert, de welke waren onder den capitein Estambruges, de welke wel vijftich steerck quamen tot up de Vischmaert, daer zy- lieden huerlieder rapieren uuttrocken; ende de wacht van den Coorenaert quam; maer het waert ghesust by den bailliu van Ghendt. (Pr. Ar. ².)]

Den xxij^{en} Meye monsterden de vier capiteynen deser stede, ende wierden met eenen ten zelven daghe ghecasseert.

[Den xxij^{en} Meye waren wederomme inneghedaeht de voornoemde xix personen, ende Jan van Luevene hadde vercreghen letteren van 's hoofsweghe daer up ghenomen was dach. (Pr. Ar. ².)]

— Up den July was te Caperijcke grooten brandt, zulk datter groote quantiteyt van huusen afbrande, ende

men conste niet voor waerachtich gheweten waer ute dat de zelve brandt quam. (Pr. Ar. ^{B.})

— Ten zelve tyde was grooten brandt te Leerne, aldaer een pachtgoet afbrande, eene brauwerie wesende, met coorne schooven, die rechtsmaer van de velden inneghedaen en waren. (Pr. Ar. ^{B.})

— Op den xiiij^{en} dach van July waren by mijnheeren van den Rade in Vlaenderen ghebannen vijftich jaer uut alle 's conynx landen, ende alle hare goedynghen gheconfisqueert waer die ghestaen ofte ghelegghen waren, tot profyte van de K. M., te wetene : zes persoonen consistoristen, advocaten ende procureurs in den voornoemden Raedt van Vlaenderen, te wetene : Mr Pieter de Rijcke, filius meester Pieters, advocaet, meester Jan de Conynck, procureur. (Pr. Ar. ^{B.})

— Op den xxvj^{en} in Julio presenteerde hem Lieven de Smet up de Hoochpoorte, een van den xix persoonen consistoristen, binnen der stede van Ghendt, naer dat hy met alle zyne medeghesellen by drye contumacien inneghedaecht hadde gheweest, ende was versteken van andtwoorden up de indaghinghe by den bailliu van Ghendt t' synen laste ghedaen doen ghehoort te zyne, ende up den xxx^{en} Ougste ghehoort wesende, was by mijnheeren scepenen van der Kuere ghewijst, uut gratien, vanghenesse t' haudene binnen zynen huuse, ghenaeemt den Sampson, up de voornoemde Hoochpoort, ende aldaer bewaert te zyne by Heyndric van Hauwaert, officier der stede van Ghendt, tot dat hy zeker ghestelt saude hebben voor duusent Carolusguldenen, up achterhaelt te zyne van den sticke, ende up confiscatie van zynen goede. (Pr. Ar. ^{B.})]

Den xxx^{en} Augusty quam binnen Ghendt van weghe de

K. M. uut Spaengnen ghesonden metten hertoghe van Alva, gouverneur ende capitain generael, neghenthien vendelen Spaengnaerden ende Italianen, die de insetenen lastich waren.

Den lesten dach van Ougste de Maëstro del Campo van de voornoemde Spaengnaerden in den nacht nam by fortse joncheer Jan Damman voorschepene af de sleutels van de stede.

[Op den voornoemden lesten dach van Ougste heeft de voornoemde Maëstro del Campo in 's Gravensteen up de Veerleplactse gheleyt een vendel Spaengnarden, ende 's morghens de raetsheeren commende ten Castele, naer costume, omme recht te doen, hebben de soldaten passerende de heeren van den rade huerlieder bonnetten van den hoofde ghesmeten ende ghenomen, omme dat zy hemlieden niet en groetten. (Pr. Ar. ².)]

Den iij^{en} September de voornoemde neghenthien vendelen monsterden d'Hoochpoort up tot binnen de kercke van Ste Jans, daer zy haerlieder monsteringhe hilden.

[Ten voornoemden daghe was eenen Vinchent Salemon, die hem vervoordert hadde te brekene binnen der kercke van Sente Pieters ende elders, ghecondempneert te gane in zijn lywaet met eender ghebrande tortse tusschen twee dienaers van der heerlichede van Sente Pieters, Godt van hemelrijcke ende der wet vergheffenesse te biddene, ende de zelve tortse voorts te draghene in Onse Vrouwekercke, ende die te latene ten lichte van den Helegghen Sacramente aldaer, ende van daer wederomme commende tusschen de voornoemde dienaers tot op 't Stalhof, ende aldaer ghestelt te werden up eenen waghene, ghebonden an eenen stake ende ghegheesselt te werdene totten loopende bloede, ende bovendien verbannen

te blyvene binnen der voornoemde heerlicheide ende stede den termijn van drye jaren, ende daer uut niet te gane zonder het consent van den heere, ende tot Kersavonde alle zondaghen te commene ter hoochmesse, op de galghe ende confiscatie van zynen goede, metsgaders te betalen zijn vanghenes-costen, metsgaders zekere boete. (Pr. Ar. 2.)]

Den x^{en} September was eenen jonghen van achtien of neghentien jaren, die den Maëstro del Campo ghestolen hadde zeker ketene ende ghelt, up den Coorenaert deser stede ghehanghen.

Den xij^{en} September waren binnen Bruusel ghevanghen by laste van den hertoghe van Alva, de grave van Egmond, de grave van Hoorne, de heere van Backersele ende de secretaris van den grave van Hoorne.

Den xxj^{en} September reysden uut Ghendt zes vendelen Spaengnaerden naer Aelst ende Bruusele, omme den grave van Egmond ende den grave van Horne, ende den xxij^{en} quamen zy in 't Nyeuwe Casteel binnen deser stede ghevanghen.

[Op den xxij^{en} September quam in 't voornoemde Nieuw Casteel de grave van Egmond, in eene letiere, ende de grave van Horne op eenen waghene metten voornoemde soldaten ghevanghen, ende vier benden peerdevolck met hem. (Pr. Ar. 2.)]

— Ten voornoemden daghe was ter hoogher camere, voor den kerckmuer van Basele, onthoofte eenen Hans Clays, filius Gillis, omme 't breken van zekere ghelaesvenster binnen Sente Jacobskeercke tot Ghendt. (Pr. Ar. 2.)]

Den xxvj^{en} September waren by den provoost van den Maëstro del Campo ghevanghen zeven Spaengnaerden, danof

de twee ghehanghen waren, den eenen up de Vrydachmaert, ende den anderen op den Coorenaert, ter causen van elf lynen lakenen die zy ghestolen hadden; ter welcke causen op de Vrydachmaert rees eene beroerte, als dat de trommele slouch ende alle de capiteynen vergaderden, 't welck de provoost zoetelick nederleyde.

Den xj^{en} October was een jonghen knecht Spaengnaert op den Coorenaert ghehanghen, om dat hy een aultaer-cleet ende eene gordyne ten Augustynen in 't clooster ghestolen hadde.

Den xx^{en} October was binnen deser stede ghedraghen eene schoone processie generael, [daer alleene medegynck de abt van Dronghene, met groote menichte van tortsen, danof de vergaderynghe was binnen der kercke van Sente Jans, zo ooc insghelijcx ghedaen wiert binnen der zelve kercke de dienst. (Pr. Ar. 2.)]

Den iiij^{en} December waren binnen 's Graven Casteel in den nacht vier Spaengnaerden ghehanghen, ende daer was noch eenen in 't viercante onthoof.

Den xj^{en} December waren op den Coorenaert deser stede, ontrent den xij uren van den noene, ghehanghen vier kerckbrekers, ende daer rees eene groote foule, ende waren op den zelve nacht veertich spaensche soldaten ghevanghen, danof datter ij op den xvj^{en} December ghehanghen waren op den Coorenaert, ende naer dat zy ghehanghen waren, zoo waren zy op eenen block gheleyt ende in vier quartieren ghequartiert, ende huerlieder hoofden boven op de galghe ghestelt.

[Op den xj^{en} December waren by scepenen van der Kuere ghedaen hanghen up den Coorenaert, ontrent den xij uren voor den noene, vier kerckbrekers, ende aleer de vierde

ghehanghen was, reeser eene groote foule ende beroerte die de soldaten voorstelden, die daer de wacht hilden, ende quetsten groote menichte van de burghers van der stede, ende onder andere bleven ter stede doot diverssche persooenen, wesende burghers van de stede, te wetene : Gillis de Buck, stockhaudere, Marten de Cleerck, procureur by Ghe-deele, de zone van Jan de Vos, in de Schelstraete, die men zecht de Dooven, ende eenen Jan Cueterick, zonder die van de quetsuren storven, ende wierden ten zelve tyde ghesleghen de trommele allarme, allarme! ende was gheschoten uten Nieuwen Castele een gheschut naer het Schepenhuus, by laste van den capiteyn, danof de cloote bleef in den Muelenberch daer men den papegay schiet. (Pr. Ar.^o.)]

Den xviii^{en} December waren op den Coorenaert gehanghen noch twee spaensche soldaten die in de zelve foule waren.

Den xix^{en} December le grand provoost voornoemd ghehauden hebbende informatie op de voorgaende beroerte, vertrack naer Brusele.

Den iiij^{en} Lauwe was binnen dese stede ghedregghen eene processie generael.

Den xvj^{en} Lauwe was in den Bonten Hert deser stede, op den Coorenaert, ghevanghen eenen Claude Goetghebuer, capiteyn van den kerckschenders, ende zoo hy ghehaelt was by den Droozsaert van Brabant, ende ghevoert tot Overmeere, daer zy logierden, zoo brak hy 's nachts ute ende ontliet.

Item, jegghens den iiij^{en} Sporele waren ghedachvaert jegghens den hertoghe van Alva te compareren in persoon ontrent xlvj personen, die hemlieden metter nyeuwer religie

zoo in 't faict van den consistorie, 't ommegeen van de sacxkens in de predicatie, 't logieren van de ministers, als anderssints ghemoeyt hadden.

Item, van ghelijcken waren ghedachvaert jeghens den vj^{en} Sporckel te compareren in persooone binnen der stede van Brusele jeghens den voornoemden hertoghe van Alfa, ontrent xlij ander persoonen ter ghelijcker causen alsvooren.

Item, jeghens den x^{en} Sporele noch wel xlvij persoonen als vooren.

[Te dachvaerdene te comparerene in persooone binnen der stede van Bruussele voor den hertoghe van Alva, gouverneur ende capiteyn-generael van de K. M., ofte den raedt daer toe ghecommitteert up den iij^{en} Sporele xv^{en}lxvij eerstcom-mende, 's avonts te voren in de herberghe, dese naervol-ghende persoonen :

Martin Dierkens.	Pieter de Bellemakere.
M ^r Cornelis Reiawe.	Pieter van Hoorebeke.
Jan van der Luere.	Jacques van ^t Yeghem.
Lievin van der Wynckele.	Berthelmeeus van de Putte.
M ^r Reynier de Pesere.	M ^r Jan de Vettere.
Willem van der Voorde.	Matheus de Vlieghe.
Jacob Weytins.	Gillis Dhooghe.
Lievin Rock.	Geeraert van Bilande.
Olivier Dhooghe.	Hans Symoens.
Lievin Onghena.	Jacques ende M ^r Geeraert van der Haghen.
Christiaen van de Walle.	Lauwereins de Witto.
Lauwereins van der Gavre.	Franchois Busbier.
Jan de Vos, d'aude.	Jan van Evenackere.
Heyndrick de Buck.	Pieter Zoetins.
Gillis van der Beke, in den	Jan Martins, d'aude.
Zalleme.	Lievin Dherde.
Heyndrick van Canegijs.	

Lievin Buus.	Lievin de Zomere.
Guillaume de Conynck.	Charles Ootgheer.
Lievin Heyndrix.	Anthuenis van der Muelenc.
Gooris van den Bogaerde.	Hans ende Pier Ritsemelis.
Nicasius van der Schuere, mi-	Meester Christian de Rijcke.
nister.	46 Jacques de Vlieghe.
34 Marck de Mil.	

Te dachvaerdene te comparerene in persooene binnen der stede van Bruussele voor den hertoghe van Alva, gouverneur ende capitein-generael van de K. M. ofte den raedt daertoe ghecommitteert, op den vj^{en} Sporele lxxvij eerstcommende, 's avonts te voren in de herberghe, dese naervolghende persoonen :

Abraham Rossaert.	Heyndrick Daens.
Pieter Bauters.	Cornelis van der Stricht, in de
Jan Commelijn.	Abeelstrate.
Heer Steven van Meerelheke.	Adriaen Deynoot.
Claude Goetghebuer.	Joos Vroyelick, t'Sente Pieters.
Joos Cheys.	Joos de Bijl.
Jan Gheerolfs.	Lievin Ynghelbynck.
M ^r Gillis van Poucke.	Arendt de Brune.
Guillaume Biestman.	Pieter van Leeuwe.
Lucas Mijnsheeren.	Pieter Vlamynck.
Adam Hayman.	M ^r Jacques van Migrode.
Jacques de Præet.	Jan de Grave, huvettere.
Jan Hughes, tijcwevere.	M ^r Jooris van der Beke.
Adriaen Alaert.	Arendt de Neve.
M ^r Jan Piels.	Pauwels van den Kerckhove.
Jacques Lauvegois.	Michiel Loquefier.
Guillaume Bogaert.	Arendt de Langhe.
Lauwereins Neerynck.	Lucas Cleyssone, de blende.
Gillis de Wale.	Heyndrick van der Schuere.
70 Jan Caes.	9 Joos van Riethaghe.

Michiel de Croock.

Frederick van Beveren.

Pieter de Mayere, gheseyt den 4^{en} Jacob de Hase, de jonghe.

Armen Duvele.

Te dachvaerden te comparerene in persoone binnen der stede van Brussel voor den hertoghe van Alva, gouverneur, ofte den raed daertoe ghecommitteert, up den x^{en} Sporele xv^{en}lxvij eerstcommende, 's avonts te voeren in de herberghe, dese naervolghende personen :

Franchois Hueriblock.

Segher Colput.

Jan Coucke.

Jan de Wilde.

Clays de Saelleere.

Lievin Lauwereyns.

Lievin Canegijs.

Vinchent van der Biest.

Jan van der Bruggen.

Jacques de Meyere.

Frederick de Buck.

Christoffels Cheys.

+ 2^{en} Jan van de Rimere, filius Jooris.

Bauwen van den Bogaerde.

Christoffels uut Waes.

Pieter van der Straten, gheseyt

Clays van der Steene.

Tap in den mondt.

Gillis Hueriblock.

Roelandt van den Voorde.

Abraham van den Abeele.

Weynoot Purrekens.

Guillaume van Overdam.

Jan Spierynck.

Judich Bonevyct.

Jacques van den Burne.

+ Dancel Coene.

Jan Fokier.

Jacques van Hecke.

Nicolas Vaillant.

Guillaume de Rudder.

Lauwereis Straetman.

Joos van Yverzele.

Gautier van den Berghe.

David de Schumere.

Adriaen Roothaert.

Andries Deynoot.

Cornelis de Vos, gheseyt van

Anthuenis van Loo.

der Brugghe.

Herman Deynoot.

Jan Hebschaep.

Lievin Deynoot, f^o Christoffels.

Guillaume Mayaert.

Lauwereins van Loo.

Mr Jan van Campene.

Jan Deynoot, f^o Daneels.

Adrian Dhamere.

Pauwels Oosterlynck.

Jan Weyvis.

7 6 Jan Steyaert.

Joos de Rop.]

Den xxix^{en} Lauwe waren t' Sanderwalle by 's Princhenhof ghevanghen xij straetschenders, in de herberghe ghehaempt den Schilt van Bourgognen, ende dat by vier officiers ende zeven hallebargiers; maer hemlieden ontliep eenen, danof de zesse up den xvij^{en} Sporcle buyten der Muydepoorte, ende drye op den xvij^{en} der zelver maendt levende verberrent waren, ende daer blevender twee; de wcerdt wiert ghevanghen.

Den xxx^{en} Lauwe waren up de Veerleplaetse ghevanghen vier herdoopers ende zeven andere personen ghehanghen aen een cruysghalghe, ende haerlieder goet was gheconfisquiert: [te weten Willem Ritsemelis ende Pieter Andries, an de potentie, de welcke hadden huerlieder kerckhof, Ritsemelis in 't clooster van de Predickheeren, ende Pieter Andries ter Augustynen; Gillis de Verwere, Jan de Wulfjaghene, Mr Jacop Crispijn, gheseyt Schoelap, Lievin de Smet, causmakere, ende Jan de Roose, de welcke alle vijf ghevoert waren naer Mariakerke, ende wierden aldaer ghedolfven. (Pr. Ar. 2.)]

— Op den Vastenavontnacht waren zestien personen van haerlieder bedde ghehaelt, danof datter dry ontslegghen werden. (Pr. Ar. 2.)

— Op den vij^{en} dach van Maerte waren twee mannenpersonen, die wijn ghehaelt hadden in een soldatenkeldere, voor huerlieder mesuus ghecondempneert te draghene in huerlieder lywaet elc eene tortse ten lichte van den Helegghen Sacramente van Sente Niclaus, ende te betalene huerlieder vanghenes-costen ende zes jaer uter stede gheseyt, up de gheesselynghe. (Pr. Ar. 2.)]

Den iij^{en} April was de pasteur van Vinderhaute ontwijt

ende was ghewijst ghehanghen te zyne, ende naer de sententie was hy ten versoucke van den Maëstro del Campo, uppercapi-tain van den Spaengnaerden , up de Veerleplaetse aen eenen staeck levende verbrant ten asschen.

Den v^{en} April waren te Bruyssel t' enden der cautsyden , up een schavaut daertoe ghemaect, onthoof vier persoonen : [Martin Dierkens, Pieter van der Straten, gheseyt Tap in den Mond, Hanske de Vettere, ende de cnape van den jon-ghers up 't Sant, (Pr. Ar. ^{h.})] die ghecompareert waren ach-tervolghende de voorgaende dagynghe.

Den vij^{en}, x^{en} ende xxiiij^{en} dito waren ter zelve plaatsen onthoof vele diverse persoonen , die ter zelve causen ghe-compareert waren.

[Op den Goeden Vrydach xv^elxvij voor Paesschen was de kercke van Ste. Jans ende ooc het Tempelhuus binnen dese stede zeer costelick verciert, te weten : t' Sente Jans met costelick fyne gauden lakens, steegherwijs ghemaect een Tabernakel, up elcke zyde van den steeghere stonden meer dan dertich keerssen ende tortsen; ende in 't Tempelhuus was 't noch schoondere, ende in elcke twee plaatsen, daer dese twee Tabernakels waren, stonden twee soldaten ghe-wapent met ghesloten hellems de wacht haudende, ende up den voornoemden Goeden Vrydach gynghen diverse Spaen-gnaerden met langhe lyne cleederen anne, haerlieder aen-sicht bedect, ende up haerlieder rugghe eenen lap, daer men huerlieder bloote lijf zach, ende daer gynghen Geusen hemlieden selve al gheesselende in penitentie met yzeren spoorkens, zoo dattet bloet affiep, ende dat van prochie-keercke tot prochiekeercke al gheesselende achter de strate. (Pr. Ar. ^{h.})]

Den vijj^{en} Meye 's nachts was de gheselnede van Lieven Sergant, mitsgaders een dochterken van neghen of x jaren beede verworcht ende den crop inne ghedauwen van de spaensche soldaten, die aldaer t' huus laghen, ende namen 't gone dat hemlieden liefdes, ende loken 't huus uppe, ende 's sondaechs jeghens 's avonts 't huus upghebroken zijnde, waren alzoo doot vonden, ter welcker causen den eenen soldaet met eene vrouwe, die hy by hem hadde, ghevanghen waren.

1568.

Commissarissen.

Messire Lamoral d'Egmont, prince de Gavere, conte du dict Egmont, gouverneur, etc., et en son absence Philippe d'Oignies, chevalier, seigneur du dict lieu.

Floris de Montmorency, baron de Montigny, Leuze, etc., et en son absence Fernande de la Barre, seigneur de Mouscron.

Philippe de Sainte Aldegonde, aussi chevalier, seigneur de Noircarmes.

Maximilien Vilain, aussi chevalier, baron de Rassenghien.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeede.

Mer Nicolas Triest, heere van Auweghem.

Joncheer Pieter Cortewille.

Joncheer Pieter de Vos.

Franchois van Wijchhuus.

Willem van Sicleers.

Adolf de Grutere.

Jan Heyman, f^o mer Lievins.

Willem van der Zype.

Jacques Feron.

Jan Heindricx.

Maerck van Vaernewijck.

Charles de Grutere, heere van Vaernewijck.

Joos Triest, f^o Gillis.

Adriaen de Schietere.

Adolf du Boisron.

Philips van den Bossche.

Lievin Petrins.

Andries Seys.

Jooris Vijts.

Pieter Puteurs.

Jan Meyntkin , d'oude.	Joos van Waesberghe.
Geeraert de Sceppere.	Lievin Nemegheer.
Willem de Hauweghem.	
Joos Dhertoghe , f ^e Gillis.	

Ontfanghers.

Lievin van Casele , bouchoudere.
Omaer Everwijn , van de wercke.
Denijs de Rouck , van der Yssuwe.

Den xiiij^{en} Meye waren de voorgenoemde soldaet ende zyne vrouwe of meyssen ghevoert uut 's Gravensteen op eenen waghene sittende, ghebonden rugghe aen rugghe, op twee blocken, ende de soldaet sat ghesloten in een ysere, ende de hangman voor hem, ende was op elke vierweechscheede ghenepen met eene gloyende tanghe, ende alzoo waren zy ghevoert tot Onderberghen, aldaer zijn rechter handt afghesmeten was, daer hy metter rechter handt meest faict ghedaen hadde, ende was aldaer ghehanghen aen eene potentie, de welke ghemaect was voor selfs Lievin Sergants duere, daer zylieden de vrouwe ende meysken vermoort hadden, ende daer naer was de vrouwe ghehanghen ende oock drye oft vier gloeyende nepen gegeven aen de zelve galghe, eer zy ghehanghen was.

[In de maent van Mey 1568 wiert eenen Spaenjaert ghehanghen metten stroppe la corde, veel sachter als dat sy onse Nederlanders deden; daer wierdender acht ghevanghenen inghebracht, die de kereken berooft hadden; eenighe doode lichamen quamen van Valencijn, Doornijck ende Audenaerde naer Ghendt ghevlodt sonder hoofden, aldaer onthooft om de religie. (Pr. Ar.².)]

Den xxiiij^{en} Meye was eenen grooten slach gheslegghen by

Groeninghe, tusschen den grave van Aremberghe met synen volcke, ende tien vendelen Spaengnaerden jeghens grave Lodewijck van Nassauwe, aldaer de grave van Aremberghe doot bleef, oock bleef aldaer meestendeel al sijn volck, ende sommighe waren ghehanghen die in den zelven slach ghevanghen waren.

[Op den ij^{en} in Junio waren te Brussele onthooft joncheer Ghyselbrecht van Batenburch, Diederick van Batenburch, ghebroeders, Philips van Lingny, Philips Triest van Ghendt, Pieter van der Trot, Berthelmeeus de Wale, Artus Bortison, Hector Gallefuson, Regnier Fryson, Jan van Bleys, Jacob Schilpendam, Fremijn Peltier, Constantin Bonte, Jan Rennault, Lowijs Karlier, Dierick Fierens ende noch drye, de eene gheheeten Pieter, de andere Philips ende de andere Jan, ende 's anderdaechs daer naer storven noch metten zweerde mijnheere de Vyleers, mijnheere de Duc ende Quintin Benoit. (Pr. Ar. 2.)

Den iij^{en} Juny trocken uut deser stede twaelf vendelen Spaengnaerden, ende d'ander twee vendels trocken in garnisoen binnen den Castele.

Den iiij^{en} Juny trocken uut dese stede xvij vendelen Spaengnaerden, ende voerden mede te waghene den grave van Egmont ende den grave van Horne naer Brussele, ende 's anderdaechs quamen zy binnen Brusele, ende 's daechs daernaer op den Synxenavondt waren sy binnen Brusele up eene stellinghe onthooft.

[Op den iiij^{en} in Junio quam de grave van Egmondte ende de grave van Hoorne metten voornoemde Spaengnaerden binnen de stat van Bruussele 's achternoens, ende corts daer naer, ten dry ofte vier uren was huerlieder sententie ghepronunciert onthooft te zyne ende huerlieder goet gheconfis-

quiert 's conynx tafele; ende 's anderdaechs was daer eene stellynghe ghemaect met zwart lakene behanghen, ende een huuseken ghemaect met twee roode fluweelen cussens ende een root fluweelen cleet, op d'een cusse ligghende, ende op d'ander knielde de pacient; ende de grave van Egmond en wilde niet dat de hangman an hem quam; maer knielde van selfs ende stelde zelve een bonnetken oppe, ende aldoen quam de beul ende vulquam de justicie, insghelijx ooc also de grave van Hoorne. (Pr. Ar. ^{B.})]

Den xxij^{en} Juny op Sinte Jansavondt vertrocken uut deser stede zeventien vendelen Spaengnaerden.

[Op den xxij^{en} dach van Junio vertrocken uut Ghent xvij vendelen Spaengnaerden, ende daer blevender twee vendelen binnen den Nieuwen Castele, ende trocken also naer Mechelen, daer zy maer drye daghen en bleven, ende trocken also met duc d'Alva naer Groenynghen teghenstaen jeghens den prinche van Araengien. (Pr. Ar. ^{B.})]

Den lesten Juny was Jan Onghena met vier officiers ende vier hallebaerdiers van Antwerpen binnen deser stede ghebrocht, ende den ij^{en} Ougste was hy up den Coorenaert ghehanghen.

Den viij^{en} Augusty was hier binnen der stede ghedraghen eene processie generael.

[Op den viij^{en} Ougste was ghedreghen eene schoone costelicke processie generale, danof de vergaderinghe was t' Sente Jacobs ende de dienst t' Sente Michiels, omme zekere victorie ontrent Gronynghen. (Pr. Ar. ^{B.})]

In dit jaer overleedt binnen Middelburch in Zeelandt mer Adolf van Bourgoingnen, ruddere, heere van Wackene, hoochbailliu van Ghendt.

Den vij^{en} September dede de eerste bisschop van Ghendt zyne intreye binnen Ghendt.

[Op den vij^{en} September reden de president ende raetslieden, meesgaders scepenen ende ghedeputeerden van der stede van Ghendt jehens den bisschop twee zo drye mylen buten der stede, den welcken zy convoyeerden tot Sente Claren buuten Ghendt, aldaer hy tot 's anderdaechs bleef. — Op den vij^{en} September 's anderdaechs reden wederomme de voornoemde personen jehens den voornoemden bisschop ende brochten hem in Sente Joorishuus, up 't Sant, aldaer dat alle de processien van alle keercken hem innehaelden ende convoyeerden tot in Sente Janskeercke met den abt van Baudeloo ende Dronghen, aldaer de dienst ghedaen wiert by den deken van der zelve keercke. — Op den xvij^{en} September gaf de voornoemde bisschop de eerste ordene van priesters ende cleercks binnen Ste. Janskeercke. (Pr. Ar. 2.)]

Den xx^{en} September was in Ste. Janskercke over Carolus, coninck Philips van Spaengnen zone, naer noene ghesonghen de vigilien ende 's anderdaechs den xxj^{en} was ghedaen over hem eene costelicke uutfahrt, ende wierdt de messe ghedaen by den bisschop.

Den xxiii^{en} September was op de Veerleplaetse een munteneere ghesoden, ende zynen zone van de audde van xvij jaren was op de stellinghe onthoofd.

Den xxvj^{en} van September was binnen deser stede ghedraghen eene processie generael.

[In September niemant en mocht logieren personen die quamen uyt de plaetsen daer de peste was, om dat de peste binnen Ghendt op veel plaetsen was, tot welcken eynde men alle catten ende honden moeste doodslaen. (K. M.)]

Op Sint Andriesavondt waren in Sente Janskercke ghesonghen de vigilien van de coninghinne van Spaengnen, huusvrouwe van coninck Philips, grave van Vlaenderen, ende op Sint Andriesdach was de uutfaert ghedaen.

Den xij^{en} December, den ix^{en} ende xiiij^{en} waren binnen deser stede ghedraghen processien generale, danof de dienst in diverse kercken ghedaen was.

[Den xxix^{en} dach van December xv^olxviiij waren buten der Keyserpoorte an eene potentie ghehanghen by den bailliu van Sente Pietersdurp nevens Ghendt, als souverain, drye mannenpersoonen, wesende lieden van buten ende herdooopers, ende een vierde persoon an den waghén ghebonden was ter voornoemde plaetse ghegheesselt. (Pr. Ar. ².)

— Den neghensten dach van Lauwe was hier binnen deser stede eene schoone devote processie generale, ende datte omme Godt almachtich te biddene dat alle zaken zauden moghen ten besten keeren ende ghepaysiert werden, danof dat de vergaderynghe was te Sente Jans ende de dienst te Sente Jacobs, met welcker processie medegynghen voor het Helich Sacrament grooten nombre ende menichte van tortsen; de bisschop gynck achter 't Sacrament, daer naer volchden mijnheeren van den Rade in Vlaenderen, met alle de supposten van der voornoemde camere, mijnheeren scepenen van beede de bancken, alle de neerynghen, smalle wetten, guldenen ende camerén van Rethorijcke, sonder eenighe keerssen t' hebbene in haerlieder handt, ghemerct dat niemant daer toe versocht en was te comparerene dan de ghone die 't beliefdé. (Pr. Ar. ².)

— Op den xij^{en} dach van Lauwe was ghedreghen eene ghelijcke processie generale, danof de dienst ghedaen was

t' Sente Jacobs. — Op den xiiij^{en} Lauwe was ghedreghen eene ghelijcke processie generael danof de dienst ghedaen was t' Sente Pieters, danof noyt hier te voren aldaer gheene ghedreghen en was. (Pr. Ar. ^{B.})

— Op den xvj^{en} dach van Lauwe, wesende zondach, gynck groote menichte van volcke te biechten ende te Sacramente. (Pr. Ar. ^{B.})

Den vj^{en} April waren buyten der Mudepoorte deser stede levende verbrandt vijf jonghe knechten roovers ende straetschenders.

[In de maendt van April waren de staten van den xvij landen van weghe den duc d'Alva bescreven te compareren binnen der stede van Bruusselc, omme t'anhoorene al sulcken heesch ende begheerte als de voornoemde duc uter name van der K. M. begheerde t' hebbene. (Pr. Ar. ^{B.})

— In de maendt van Meye vergaderden daer uppe nopende Vlaenderen de vier leden, elc in 't zyne, te wetene : Ghendt, Brugghe, Ypere ende 't Vrye; ende die van Ghendt consenteerden hem te ghevene twaelf duusent guldenen, ende met dat d'andere drye leden drie distincte antwoorden gaven, en was daer af gheen accoort ghemaect. (Pr. Ar. ^{B.})

Den ij^{en} Meye waren op de Vrydachmaeret verberrent twee straetschenders, te weten : Lauwereys Straetman ende Jooris Raverick, ende op den iiij^{en} Meye waren up 't Sas deser stede verberrent twee ghelijcke straetschenders die aldaer ghevanghen waren.

1569.

Commissarissen.

Messire Philippe d'Oignies, seigneur du dict lieu, en lieu du gouverneur de Flandre.

Floris de Montmorency, baron de Montigny, Leuze, etc., en son absence Fernande de la Barre, seigneur de Mouscron.

Philippe de Saint Aldegonde, chevalier, seigneur de Noircarmes, et en son absence Cornelius Scepperus.

Maximilien Vilain, chevalier, baron de Rassenghien.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Mer Nicolas Triest.

Joncheer Pieter Cortewille.

Joos Donaes.

Joncheer Pieter de Vos.

Adriaen van Riebeke.

Nicolas Sersanders.

Joos van Brakele, d'oude.

Anthuenis van Wijchuuse.

Mr Franchois van Hembyze.

Pieter de Brune.

Heindric Zoete.

Gillis de Baenst.

Adriaen de Wintere.

Franchois Toebast.

Nicolas de la Vichte.

Pieter de Keysere.

Mr Lievin de Grave.

Guillaume van Warengghien.

Omaer Everwijn.

Mr Rykaert Boenbeke.

Lievin de Croock.

Lievin Nemegheer.

Nicolas Baes.

Gillis Dhanins.

Joos de Deckere.

Lievin van de Vivere, f^r Robbrechts.

Ontfanghers.

Loijs van Havre, bouchhoudere.

Lucas Cluetrijn, van de wercke.

Geeraert Oosterlynck, van de Yssuwe.

Den xxj^{en} Meye, 's nachts, verbranden op de Vecrleplaetse neffens 's Gravencasteel vijf of ses huysekens.

Den xxiii^{en} Meye dede heer Gheleyn Temmerman, proost

van Ste. Pieters, als abt van den zelven cloostere, zyne intreye.

[In de maent Mey wierdt de nieuwen abt van Ste. Pieters ghemytert in de plaetse van den voorgaenden abt, die Calvenist gheworden was. (K. M.)

— Op den vj^{en} Juny lxi^x starf eenen Geeraert Seyssins, filius Jans, vleeschauwere, ten Groenen-Briele by den Tempelhuuse, latende zijn catholijck gheloove, ende starf ten voornoemden daghe zonder dat zynen pasteur eenighe kennesse van biechte ende 't Helich Sacrament ghehadt hadde in drye jaren, ende stondt also in baren drye daghen, aldoo hy by rade van eenighe personen daer hy woonde in den lochtync met eender kiste gheleyt was; 't welck vernemende, de bailliu van Ghendt metter wet hebben, den x^{en} dach der zelve maendt, by sententie ghewijst ende volghens ooc zekere briefven van 's hofsweghe uitgeleyt, den voornoemden Geeraert ghehaelt uut zijnder erfve, ende up eene hurde metter kiste ghevoert buuter Mudepoorte, aldaer hy begraven was by den scheerprechtere onder de galghe, ende zijn goet was gheinventorieert achtervolghende de voornoemde missive van 's hofsweghe. (Pr. Ar. ².)

— In de maent Juny wiert de kerck van St. Baefs ghewijdt. (K. M.)]

Den xxvij^{en} July waren uter vanghenesse ghehaelt twee personen van de heresye, ende was op de Vrindachmaeret ghereetscepe ghemaect om haerlieder te verbrandene, ende baden om uutstel, ende den ij^{en} Ougste daer naer, blyvende in haerlieder valsche opinye, waren verbrandt op de Vrydachmaeret ende ter Muyden aen staken ghestelt.

[In de maendt van Augustus wiert in het bisschoplijk

palleys een disput ghehauden van de gheestelijken over den vryen wille. (K. M.)]

Den xj^{en} Ougste was capitain Artus Bousse voor 's Gravencasteel tusschen baelgen gherecht, ende was begraven in 't Bagijnhof Ste. Lysbetten.

[Den xix^{en} September waren buuten der Mudepoorte levende verbrandt Gheeraert van Bylande, de jonghe, ende Joos Rootaert, gheseyt Muul, vryschepman, van rooverye ende straetschenderye. (P. Ar. ².)

— In de maent October wiert eenen beeltstormer ende eenen herdooper verbrant; ende moest eenieder de weerde van syne goederen overgheven, om daer naer ghetaxeert te worden. (K. M.)

— In de maent November wierdender verscheydene persoonen voor duc d'Alva ghedachvaert, ende men moest overbrenghe de grootte van syne landen, om daer voor te betalen den twee en twintigsten pennynck. (K. M.)

— In de maent December moest een deel van de Spaenjaerden naer Vranckrijck gaen om den coninck te helpen jeghens de Hugenoten. (K. M.)

— In de maent van Januarius gaf de bisschop te kennen in sijn sermoen dat hy ginck stichten een seminarie voor de jonghe geestelijken; ende moesten alle de leëangers de stadt verlaten. (K. M.)

— In de maent Februarius wierden alle de bejaerde persoonen opgheschreven; het Caetspelhuus invallende, wierden er twee in ghevonden, den eenen doot ende den anderen seer ghequetst. (K. M.)

— In de maent van Maerte dede de windt ende water-vloet veel schade aen de zeedijken; geene kinderen mochten

ter schoole gaen buyten dese landen, ten sy met consent van de magistraet, noch niemant in vremde landen reysen, ten sy met het voornoemde consent. (K. M.)]

Den xxij^{en} September was ghepubliceert het placcaet van den hondersten penning die betaelt wiert ten dry paymenten.

[In de maent van April troock de bisschop naer Brussel naer de vergaderinghe der bisschoppen; ende moesten alle de advocaten ende procureurs alle hunne verboden boecken draghen in de greffie van den raedt, op pene van eene boete. (K. M.)]

1570.

Commissarissen.

Messire Philippe d'Oignies, chevalier, seigneur du dict lieu, au lieu du gouverneur de Flandres.

Fernande de la Barre, seigneur de Mouscron, souverain bailly de Flandres, au lieu de Floris de Montmorency, baron de Montigny, Leuze, enz.

Maximilien Vylain, aussi chevalier, baron de Rassenghien, gouverneur de Lille, Douay et Orchies.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedesle.

Joncheer Willem van de Ket-
hulle.

Joos Donaes.

Jan Beths.

Joncheer Philips de Grutere.

Joncheer Antonis de Grutere.

Lievin Petrins.

Servaes van Steelant.

Jan Oosterlinck.

Mer Jan de Grutere.

Joncheer Pieter de Vos.

Adriaen Borluut.

Jacques Rufelaert.

Jan Heindricx.

Franchois van der Sare.

Andries Seys.

Joos Dhooghe, 1er Jans.

Lievin van Hulse.

Pieter de Brune.	Pieter Dhanius.
Thomaes van der Crayen,	Joos Scauteete.
d'oude.	Laureins de Grootte.
M ^r Rijckaert Boenbeke.	Lievin Puteurs.
Gillis Dhanins.	
Joos de Brune.	

Ontfangers.

Omaer Everwijn, bouchoudere.
Joos de Deckere, van de wercke.
Pauwels van de Velde, van der Yssuwe.

Den xj^{en} Meye was op 't eylandt voor 't Nycuwe Casteel, beneden den Rooden Turre, eenen Spaengnaert uten zelven casteele levende verbrandt van buygherye, ende eenen jonghen knecht van xij ofte xij jaren was met eender gloyende panne op zijn bloote bille by den scherprechter gheslegghen ende alsoo wechgejaecht.

Den xiiij^{en} Juny was t' Sente Baefs onthooft eenen Jooris de Vos, ende was begraven in Sente Nicolaeskereke.

[Die in 't jaer lxvij niet en es bedorven,
Ende in 't jaer lxvij niet en es ghestorven,
Ende in 't jaer lxix niet en es gheslagghen,
Die mach in 't jaer lxx wel vraghen :
« Hoe, ghebuerman, hebdy in voorleden daghen
Het lijf levende connen ontdraghen ? » (Pr. Ar. ^a.)].

— Den xviiij^{en} in Junio lxx dede mynen heere van Sent Pieters als abt zyne entree, ende hadde eene zeer schoone rede van peerden commende ter Persellepoorte inne, ende wart also met processien inneghehaelt ende ghemytert zeer tryumphantelic. (Pr. Ar. ^a.)

— In de maent van Junius wierden de wapenen van

mer Joos Triest, overleden, voor sijn huys ghehanghen, 't gene noyt ghebeurt en was. (K. M.)]

Den xv^{en} July was binnen der stede van Antwerpen ghepubliceert het pardoen, present de hertoghe van Alva op eene stellinghe, ende dat by den cancellier van Brabant, ter causen van de mesdadighe van de troubelen.

Den xxx^{en} July was 't voorseyde pardoen by de heeren van den rade ten ix uren, ende alhier by schepenen ten tune ten xij uren ghepubliceert, [ende luudden alle de clocken van Ghendt van blyschepe een ure lanck. (Pr. Ar. ^b.)

— Op den vijften Ougste was by mynen heere van den edelen rade in Vlaenderen ghelast ende gheinterdicteert den practisienen van den hove ende casteele niet te commen aengaende de ghone die beschuldich zijn ter predicatie gheweest t' hebben, conforme de voornoemde letteren van pardoene, up peyne van in vanghenesse gherecommandeert te werdene, zulx dat sy haerlieder state laten moesten tot alderstondt zy gherehabiliteert zauden wesen van den hove, ende gheimpetreert hebben remis ofte pardoen. (Pr. Ar. ^b.)

— Den xx^{en} dach van Ougste arryveerde binnen der stat van Beerghen up den Zoom de dochtere van den edelen keyser Maximilian, de welcke quam duer de duutsche landen omme te reysene naer Spaengnen ende aldaer te trauwene conynck Philips, grave van Vlaenderen, ende wiert zeer tryumphantelic inneghehaelt. (Pr. Ar. ^b.)

— Den xxv^{en} in Ougste quam binnen der stede van Andtwerpen de voornoemde conynghinne, ende wiert van ghelijcke aldaer tryumphantelick inneghehaelt, ende was

aldaer zeer rijckelick gheviert in den avont. (Pr. Ar. ^{B.})

Den xxvj^{en} Ougste quam des keyzers dochtere binnen der stadt van Antwerpen, ende op Sente Gillisavondt vertrack de voorseyde coninghinne naer Spaengnen, alwaer zy traude coninck Philips van Spaengnen, grave van Vlaenderen, met grooter triumphen.

[Curts daer te voren, also binnen der stede van Valenchyne ghelegghen hadde in garnisoen elf vaendelen Duutschen, ende dat zy ghecasseert wierden, waren onder andere van de principaelste ghevanghen wel tot hondert vijftich, danof curts daer naer lijvelick ter doot brocht waren tot veertich, ende ooc curts daer naer -noch xvij ghesonden naer Rupelmonde, de welcke ooc aldaer gheexecuteert waren metten zweerde, ende datte omme meuterye die zy binnen der voornoemde stede van Valenchyne ghesticht hadden, ende waren onder de voornoemde xl duutsche gheexecuteert, twee ghevierendeelt. (Pr. Ar. ^{B.})

— Curts daer naer es de voornoemde stede van Valenchyne, ja, alle de insetene van diere, negheene uutghesteken ghecondempneert haerlieder goet gheconfisquiert omme de rebellie by hemlieden bedreven. (Pr. Ar. ^{B.})

— In de maent van Augustus wierden verscheydene ordonnantien ghelesen nopende de peste, de ballinghen ende vrouvrouwen; ende wiert het beelt van O. L. Vrouwe van St. Pieters wederom omghedregghen in processie. (K. M.)

In de maendt van October was binnen Brugghe eene vrouwe levende verberrent, om dat zy twee kinderen, die zy aen haren man behuut hadde, met luus ende sterckwater vergheven hadde.

Den xxj^{en} October was voor 't Gravencasteel onthooft

eenen Mr. Heyndrick Gysenere, chirurgien, om dat hy t' zynen huyse curerende eenen bode van Burburch, ende daer stervende, metten dooden lichame zyne liefste ghedaen hadde.

[Danof hy 't vleesch afghesoden hadde ende 't selve ghe-
worpen hadde in een privaet, ende van 't gheruve ghemaect
eene anathamia; welcken bode hy zijn recht van der Hele-
gher kercke niet en hadde doen administreren, ende hadde
den vrienden doen verstaen dat hy den zelve bode doen
begraven hadde; ten anderen omme dat hy in huwelick
wesende, zekere dochterkin van ellef ofte xij jaren by hem
in 't bedde hadde doen commen, als zyne huusvrauwe uter
stede was, ende dede zijn uterste debvoir omme 't selve
dochterken te violerene, danof hy appointment ghemaect
hadde, ende hadde daer voren betaelt vier ponden grooten;
de welcke meester Heyndrick onthooft zijnde, wart ghe-
voert naer Mariakerke, alwaer hy up een radt gheset was,
ende was al zijn goet gheconfisquiert 's conynx proffycete.
(Pr. Ar. 2.)]

Den xxij^{en} October was eenen Lieven van der Mare in
schepenen-camere gegeesselt totten bloede, ende van daer
ghevoert op eenen waghene, met eene scroode voor 't hooft,
ende ghebannen uter stede, om dat hy dese stede dienende
van haren assysen hadde helpen frauderen.

In de maendt van October was t' Eecke eenen zot ver-
brandt, die zyne moeder de kele afghesneden hadde.

[Den zelve daghe was een Lenaert Lottrin, gheboren
van Maestricht, ghecondempneert heere ende wet vergheffe-
nisse te biddene, mitgaders up 't pellerijn te stane een
half ure met eenen tittele voor synen boeseme, ende twee

spinrocken nevens hem, omme dat hy ghehuwt zijnde, zekere jonghe dochtere binnen der stat van Bruussele de bruut ghemaect hadde, ende dat hy van haer gheextorquert ende vercreghen hadde de somme van drye ponden grooten, de welcke hy haer ghecondempneert was te restituerene ende weder te keerene. (Pr. Ar. ^{2.})]

Up Alderheyligenavondt, Alderheylighendach ende Alderzielendach wayden zoo groote afgryselicke winden dat niet om zegghen en ware, ende deur den hooghen vloet die de voornoemde schadelicke windt hilt staende, es alomme groote inestimable schade gheschiet : eerst, binnen der stede van Antwerpen, zijn de kelders ende vaulten van der huysen van den vloet meest al vervult gheweest, waer duere groote schade gheschiet es in specerye, olye, suyckere, caes, botere ende alle andere costelicke ware; de vloet heeft binnen Antwerpen in Onzer Lieven Vrouwenkercke ghestaen. In de nyeuwe stadt verdroncken zes persoonen; daer verdranck eene vrouwe in haren keldere, ende midts zy eene keersse hadde laten staen bernen, ende vallende es 't huys boven verbrandt; de vloet stont t' Antwerpen up 't Bierhooft eender voet hoogher dan noynt tot eenighen daghe eenighen vloet ghestaen en hadde; de vloet stondt t' Hulst up de maeret; te Biervliet up den hooghen aultaer; ter Neusen stroomden vier of vijf huysen wech; 't Sas deser stede en es niet voorbyghegaen zonder van den zelven vloet groot perycle ende dangier te lydene; in Hollandt, Zeelandt, Vrieslant ende andere waterlanden, es van de ghelijcke alomme groote jammerlicke schade gheschiet.

[Op den vijf^{en} dach van Novembris waren twee vrouwenpersoonen ende een manspersoon in Scepenencamere

ghecondempneert verbrandt te werdene op de Vrindachmaert deser stede, omme datse hemlieden hadden laten herdoopen, ende ooc omme dat zy vele diverssche valssche secten ende quade opinien sustineerden, ende was elc van hemlieden een cleen ballekin in den mondt ghesteken, ende voor den mondt ghebonden elck met eenen schoonen snuutdouce; ende naer dat haerlieder sententie ghepronunchiert was, waren zy van daer up den voet staende gheleedt naer de Vrindachmaeret, alwaer zy elc an eenen stake levende verbrandt waren ende haerlieder doode lichamen waren ghevoert buuten der Mudepoorte ende aldaer elc an eenen staeck ghehanghen, ende waren al haerlieder goedinghe gheconfisquiert 's coninx ons gheduchten heeren profflycte. (Pr. Ar. ^a.)]

Den xv^{en} November, xvij^{en} ende xvij^{en} waren binnen deser stede ghedraghen processien generale.

[Den xv^{en} November in dit jaer ende scependom, wesende woensdach, was binnen dese stede van Ghendt ghedreghen eene schoone processie generael, daermede dat gynck mijnheere de bisschop, myneheeren van den edelen rade in Vlaenderen, scepenen van beede de bancken, ende groote menichte van volcke, danof de vergaderynghe was t' Sente Jans, ende de dienst was ghedaen binnen der keereke van Sente Michiels, ende dat omme Godt Almachlich devotelick te biddene dat hy zijn kerstene volck zaude willen bevryden, bewaren ende beschuuden voor den Grooten Turck ende zyne ongheleovichede; want hy in meenynghen hadde te commene up dese landen, omme die hinderlick ende schadelick te wesene met groote menichte van Galioten ende Turcken, want, zo men seyt, hy alreede inghenomen hadde

met ghewelt van Turcken het landt van Cypres , ghehauden van de Venetianen. (Pr. Ar. ².)]

Den xxviii^{en} November, tusschen den dysendach ende woonsdach, in den nacht ontrent xij ende een uren, verbrande op de Muyde een achterhuus van eenen potbackere, ende in den zelven nacht tusschen den dryen ende vier uren rees een groot ongheweerte ende tempeeste van winde, donder, blicxem ende haghelsteen; ende brande van den zelven ongheweerte de turre t' Eckerghem, de turre van Baudeloo, insghelijcx ten selven tyde verbranden danof oock twee turren ontrent Antwerpen, ende 's avonts tusschen zeven ende acht uren brande de turre van Onser Vrouwenkercke op Sente Pieters, ende wiert subijt gheblust.

Den x^{en} December begonste 't te sneeuwene, ende van den xv^{en} tot Lichtmisseavont zoo vroos't ende het en was niet enen dach zonder sneeuwen, zoo dat het water zoo groot en hooghe wiert, zulcx dat men in diverse plaetsen binnen deser stede met schepen varen moeste, ende veel lieden die moesten op haerlieder camers wonen.

Den xj^{en} Martij was in den nacht het beeld van Ons Lief Heere van Ste. Michielskerckhof uut het huuseken ghenomen ende gheworpen in 't watere, ende wiert ghevischt t' Husedene.

In der zelve nacht waren t' Eckerghem sommeghe santen op het kerckhof deurschrapt, ende de doodtsbeenderen verworpen; 't welck men presumeerde dat ghecasseerde soldaten ghedaen hadden, om dat zy weder in gaigen commen soudon; in dit jaer op den Goeden Vrindach en hadde niemant gratie.

1871.

Commissarissen.

Messire Philippe d'Oingnies , chevalier , seigneur du dict lieu ,
au lieu du gouverneur de Flandre.

Philippe , seigneur de Saint Aldegonde et de Noircarmes , etc.

Maximilien Vilain , baron de Rassenghien , etc.

Jacques de la Cressonnière , aussi chevalier , gouverneur et capi-
taine de Gravelinghes.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Joncheer Jan Damman , heere
van Oomberghe.

Lievin van Sicleers , heere van
Gotthem.

Joncheer Pieter Cortewille.
Adolf de Grutere.

Joncheer Joos van Brakele ,
d'oude.

Franchois van Wijchuus.

Jooris Vijts.

Lievin Petrius.

Lievin van der Meulene.

Jacques Rufelaert.

Joos Sanders.

Joncheer Nicolas van der Vichte.

Jan Meyntkin , d'oude.

Servaes van Steelant.

Mr Antonis d'Oosterlync.

Willem van Auweghem.

Pieter van der Eede , f Jooris.

Thomaes van der Crayen , d'oude ,
over heere Charles Everwijn.

Mr Lievin Sanders , f Mr Jans.
Lievin Nemegheer.

Franchois van der Sare.

Joos Schouteete.

Pieter Dhanins.

Franchois van Hecke.

Andries Seys.

Jan Dhanins , f Gillis.

Ontfanghers.

Loijs van Havere , bouckhoudere.

Joncheer Pieter de Vos , van de wercke.

Lucas Cluetrijn , over hem Gillis van Havere.

Den xxv^{en} Meye overleet deser weerelt joncheer Pieter
van Overbeke , onderbailliu van Ghendt , ende in zyne

plaetse quam Adriaen van Riebeke, die drye ofte vier daghen daer te vooren zynen eedt ghedaen hadde. A 383

Den xxij^{en} Meye dico Augusty was binnen Ghendt ghepubliceert de tiende penninck van de coopmanschepen van allen goede dat men wegghen ende meten zoude, ende de xx^e penninck van husen, grondt van erven, renten ende catheylen.

[De Spaenjaers trocken uyt het casteel, ende er quamen andere in hun plaets. (K. M.)]

— In de maent van Junius 1571 predickte de bisschop van het H. Sacrament des Vormsels, ende wiert er eene ordonnantie ghegheven teghen 't vervalschen ende verslechten van den wijn. (K. M.)

— In de maent van Julius 1571 was de peste sterck te Ghendt; de prochie van St. Baefs wiert in dry pastoryen verdeelt; schepenen van Ghedeele vergaderden in 't Joorishof, om dat de peste was in hunne consiercherye. (K. M.)]

Den xxvj^{en} September 's nachts was te Lootenbulle de capelaen ende bailliu van de prochie gherooft ende vermoort.

[In de maendt van September 1571 wierden ordonnantien uytghelesen teghen de peste; de heer de la Barre, souverain bailliu, wiert hoochbailliu; de schepenen van Ghedeele namen hunne sittinghe op het stadhuys als van te vooren. (K. M.)]

Den xxij^{en} Octobris was t'Sente Baefs aen de nieuwe galghe ghehanghen eenen Lieven Brunhals, gheseyt Bleckslaghere.

Den xxj^{en} Octobris, 's nachts ten 8 uren, was aen de Pasbrugghe eenen canonick gherooft binnen zynen huuse van drye ofte vier straetroovers die binnen huuse gheraecten, met dat zy zeyden hem te willen spreken met eenen briefve.

[In de maent van October 1571 wiert de dach van S. Bavo voor eenen heyligdach gheviert; wiert de heere van Weelverghem ghedachvaert voor den procureur generael, beschuldicht wordende van ketterye; omme de pestewille, wierden mannen ghestelt om alle de honden, die lancx de straten liepen, doodt te slaen. (K. M.)]

In dit jaer was by den bisschop ghewijdt de kercke van 's Helichkerst.

In dit jaer was by den bisschop ghewijdt ende ghemaect van Sent Annenhospitaal te Ste. Baefs, eene prochiekercke, ghenaempt St. Amantskercke; daer was een nieu schepenhuis ende vanghenesse ghemaect omme de wet van Sente Baefs, daer het nieu hof ghestaen hadde.

Den xix^{en} November was buyten Sente Lievenspoorte, ontrent der sonnen onderganck, eenen minnebroeder oft fremineur zeer jammerlick vermoort van roovers, ende zyne medebroeder liep van vare in eenen gracht, daer hy verre alle den nacht totten gurtrieme in 't water stondt, ende 's anderdaechs wiert de dooden met processie ghehaelt binnen synen convente daer hy zeer droeflijck begraven wiert.

Den xxij^{en} November was de tiende penninck noch eens ten tune van den Schepenhuse ghepubliceert, ende omme den zelven te innene, waren ghestelt diversche commysen ende ontfanghers daer eenen Gheeraerd de Scheppere opperontfangher af was.

Den xxv^{en} November was binnen Ghendt ghedraghen eene processie generael, ende ten zelven daghe 's avonts zoo vierde men op den Coorenaert, Vrydachmaeret, Veerleplaetse ende voor het Schepenhuis, ende alle de clocken van Ghendt luidden van sessen totten acht uren, omme de

victorie die de Christenen hadden jehens den Turck.

In dit jaer dede edele ende weerde heere mer Ferdinandus de la Barre, heere van Mouscron, zynen eedt als hoochbailliu van Ghendt.

In dit jaer en wilden de beenhauwers van Bruyssele gheen vleesch slaen noch insghelijcx gheen ander neeringhen doen; de backers en wilden nyet backen, de brauwers nyet brauwen, ende dat om den tienden penninck die zy niet gheven en wilden; ende de hertoghe van Alfva ontboodt van ander steden beenhauwers, maer daer en quam nyemandt, zoo dat die van Bruysele in haerlieder vryheyt bleven.

Den xxvii^{en} December overleedt Adriaen van Riebeke, onderbailliu van Ghendt.

[In de maent van December 1371 wiert eenen prijs ghestelt, die eenighe roovers coste vanghen ofte dooden, om dat de vrachtwaghens ende coopliden van de selve wierden afgheset ende berooft; de bisschop predickte de Heylichdaghen te moeten vieren; alle de leëganghers wierden uyt de stadt ghejaeght, ende op alle hoecken der straeten moest men lanterrens hanghen teghen de dieverye. (K. M.)]

Den xii^{en} Lauwe was binnen deser stede ghedraghen eene schoone solempnele processie generael, ende 's avonts wiert allomme by diverse neeringhen zeer rijckelijck ende costelick gheviert, alle de clocken van Ghendt luidden van de zes uren tot acht uren van blyschepen dat binnen het coninckrijcke van Spaengnen onse jonghe prinche, ghenaept Ferdinandus, ghearriveert was.

[Curts naer de schoone victorie jehens den Turck, zo hevet Godt belieft onzen ghenadeghen conynck te verleenene eenen schoonen jonghen zone by zyne huusvrauwe, de dochter

van den keyser Maximilien, zo dat men hier te Ghendt den xij^{en} Lauwe in 't zelve jaer ghedreghen heeft eene schoone solempnele processie generale, daermede dat gynghen naer costume mijnheeren van den rade in Vlaenderen, scepenen van beede de bancken, de smalle wetten, hooftmannen ende ghesworenen van neerynghe, de guldenen van Rethorijcke, elc met eender keersse inne dhandt. (Pr. Ar. ^o.)

— In de maent Januarius 1572 de bisschoppen van Ghendt ende van Brugghe trocken naer Brussel, om aen duc d'Alve te verclaren de onmoghelijckheyt te betalen den 10^{en} penninck; de boeren moesten wacht houden teghen de Geusen; dan de Spaenjaerden die op de prochien laghen, deden meer quaet dan de Geusen. (K. M.)]

In dit jaer moesten de lantlieden overal haerlieder pasteur waken.

[Op den xij^{en} Sporcle in dit voornoemt jaer zoo hevet in den nacht zo vele snee ghevallen, zo dat in mans ghedyncken noynt dierghelijcke ghesien en was; want het was twee hautvoeten dicke ghesneet ende meer, zo dat 's anderdachs een graen ter aerde en conste ghestaen. (Pr. Ar. ^o.)

— Op den xiiij^{en} der voorseyde maendt zo was hier ghevanghen een munteneere ende zyne huusvrouw, ende ontrent twee uren ghevanghen gheweest hebbende in 't Chausselet, binnen den tijdt dat men besich was met zijnder huusvrouw t'examinerene, heeft hem de zelve munteneere verhanghen an zynen rieme, zo dat hy den xv^{en} wiert gheleyt up eene hurde, ende was also ghevoert naer 't gherechte ter Mude, ende aldaer ghehanghen in eenen Spriet. (Pr. Ar. ^o.)

— Op den xxvij^{en} Maerte was hier binnen deser stede een

herdoopere verbrandt op de Vrindachmaert, ende was met eenen douck zynen mondt ghestopt, so dat hy niet spreken en conde. (Pr. Ar. ².)

— In de maent van Maerte 1572 wierden nieuwe placca-ten uytghegheven tot betalinghe van den 10^{en} penninck; wierden pasquillen gheplackt weghens de onbetamelijcheyt van duc d'Alve; wierden twee schepenen bestraft van den raedt, om dat sy de struyckroovers niet ghenoech en straften ende vinghen; wiert eenen ouden man verbrant om syne ketterye. (K. M.)]

Den Schurssewoonsdach, 's avonts, den ij^{en} April, namen de Watergeusen inne den Briel in Hollandt.

Den Wittendonderdag, den iij^{en} April, 's avonts, dede joncheere Anthonius van Overbeke eedt van onderbailliu te Ghendt.

Up den eersten Paesdach den v^{en} April in de hooghmisse anno lxxij, quamen voor Vlissinghe in Zeelant drye of vier schepen spaensche soldaten, in meeninghe binnen der stadt te gheraken omme 't landt te bedwynghe den tienden penninck te ghevene; maer de borghers wierden haerlieder compste gheware, ende liepen in de wapene ende schoten naer de Spangnaerden, zoo dat zy vertrecken ende reculeren moesten, ende de borghers staken den dijk deure van den casteele, daer men al een zomere daer te vooren aen ghewrocht hadde, ende zy deden de Walen die daer inne laghen uitgaen zonder gheweere, waeraf gheheel Zeelandt in roere was, maer die van Middelburch en wilden met die van Vlissinghen niet accorderen.

[Curts daer naer heeft de hertoghe van Alve in Hollant ghesonden diversche regimenten van Spaengnarden die hier

in dese landen vele leelijke quade saicten bedreven , groote tyrannye ende overwillichede, ende daer zy arriveerden als te Rotterdamme, Nieuwehavene ende elders, vermoorden vele diverssche ende groote menichte van mannen ende vrouwen. (Pr. Ar. ²).

— Op den xxij^{en} April lxxij, naer Paesschen, arriveerden te Vlissinghen acht schepen van oorloghen met volcke wel voorsien', ende waren alle soldaten die men noemde Geusen, de welcke de lieden van Zeelandt zeer mindelick ontfynghen, belovende met lijf ende goet het voornoemde landt te helpen bewaren jeghens den hertoghe van Alva ende zyne Spaengnaerden, ende hebben de voornoemde stat ende de dijcken alomme voorsien van gheschut, bolleweecken ende van stercke wacht van volcke. (Pr. Ar. ²)

— Item, curts daernaer die van Vlissinghen ziende dat die van Middelburch niet en wilden met hemlieden accorderen, hebben de voornoemde stadt beleyt ende beleght met drye leghers; ende mijnheere van Wackene ende Monsr de Beuvoys binnen der voornoemde stede wesende, hebben de zelve stadt zeer clouckelick bewaert. (Pr. Ar. ²)

— Op den viij^{en} dach van Meye xv^olxxij zo zijn an het voornoemde Zeelandt an Hermude ghearriveert zekere benden Spaengnaerden ende Walen omme die van Middelburch ontset te doene, ende smeten de drye leghers voor Middelburch uppe; maer niet zonder groote schade van volcke. (Pr. Ar. ²)]

In dit jaer den x^{en} Meye en was de wet naer costume niet vermaect, maer was uutghestelt tot den xx^{en} Meye.

[Item, den tiensten Meye, zo men hier binnen dese stede achtervolghende der Concessie Carolyne van der K. M.

ghecostumeert es gheweest de wet te vermaken, zijn hier binnen dese stede brieven ghecommen dat de commissarissen gheenen tijdt en hadden, zo dat de zelve uutghestelt was te vermaken totten xx^{en} der zelve maendt, 't welke noynt meer ghesien en es gheweest. (Pr. Ar. ².)

— Item, ontrent den xix^{en} Meye zo wiert hier uut laste van den hertoghe van Alve by placcate uutgheleyt dat hem niemandt en zaude vervoorderen eenighe coopmanschepe ofte hantierynghe te doen met die van Vlissinghe, de welke hy by 't voornoemde placcaet verclaerde vianden te wesene van der K. M. ende dese landen. (Pr. Ar. ².)

— Seere corts naer 't publiceren van welken placcate hebben de voornoemde Geusen uut Vlissinghen hemlieden t' schepe ghestelt, ende zijn ghearryveert up 't Sas deser stede, ende hebben alle 't voornoemde gheheele Sas in brande ghestelt, zo datter lettelt ofte gheene huusen en bleven staende, sulx datter onnomelijke schade gheschiede. (Pr. Ar. ².)

— Curts daer naer zo zijn te Berghen op den Zoom uutghetrocken menichte van schepen, wel voorsien wesende van volcke ende groot gheschut, de welke die van Vlissinghen meenden te gaen bestokene; maer die van Vlissinghen voerender te watere jeghens, zulx dat aldaer up de zee zeere gheschoten ende gheslegghen was, alwaer over beede zyden zeer veel verslegghen bleef, ende onder ander zeyde men datter een schip was dat zo vul bloets lach, dat men 't uuthoosen moesten. (Pr. Ar. ².)

— Item, de voornoemde soldaten van Vlissinghen en der Vete in Zeelant, die men noemde Geusen, deden daghelix ontrent Zeelant, ghelijck Axel, ter Neusen, Eecloo ende

andere contreyen vele roovynghen , in zulker wijs dat vele volx , ja , groote menichte van daer vluchten met alle 't gone dat zy wech cryghen consten, binnen dese stede van Ghendt. (Pr. Ar. ²-)]

Den xvj^{en} Meye waren by placcate van de Majesteyt die van Vlissinghen ende die van Briele verclaert vianden ende rebellen van zyne Majesteyt.

1572.

Commissarissen.

Messire Philippe d'Oignies , chevalier , seigneur du dict lieu ,
au lieu du gouverneur de Flandre.

Philippe , seigneur de Saint Aldegonde et de Noircarmes , etc.

Maximilien Vilain , chevalier , baron de Rassenghien , etc.

Jacques de la Cressonnière , aussi chevalier , gouverneur et capitaine de Gravelinghes.

Schepenen van der Kuere.

Schepenen van Ghedeele.

Joncheer Guillaume van den
Kethulle , heere van Assche.

Joncheer Jacques Beths , heere
van Angherellis.

Joos Donaes.

Joncheer Pieter de Vos.

Joncheer Jan Beths.

Joncheer Guillaume van der
Zype.

Joncheer Anthonis de Grutere,
heere van Exaerde.

Lievin Petrins , over hem Jac-
ques Rufelaert.

Mr Franchois van Hembyze.

Omaer Everwijn.

Jacques Feron.

Joncheer Joos Triest , f^e Jonc-

heer Joos.

Adriaen de Wintere.

Jan Oosterlinck.

Omaer Clayssone.

Charles Everwijn.

Mr Anthonis Oosterlinck.

Andries van der Sare.

Adolf de Grutere , f^e Joncheer

Guillaume van Warengchien.

Jans.

Gillis Dhanina.

Michiel van Huuckelghem.

Franchois van Hecke.

Joos Schauteete.

Joos van Tessele.

Ontfanghers.

Joos de Deckere , bouchoudere.

Adolf de Grutere , van de wercke.

Gillis van Loo , van de Yssuwe.

In dit jaer waren deze voornoemde schepenen vernieut ende uutghelesen den xx^{en} dach van Meye.

[Op den xxi^{en} Meye xv^{en} lxxij ontrent den ellef uren in den avont zo zijn up 't Sas deser stede ghearriveert ontrent twee hondert ghesellen ofte Geusen , ende zo haest als zy anne 't landt ghetorten waren , zo liep de wacht wech , ende de zelve Geusen hebben binnen dien zelve nacht het gheheele Sas in brande ghestelt , ende bleven up 't voornoemde Sas tot 's anderdaechs ontrent den ellef uren dat zy wederomme ter zeewaert in voeren. (Pr. Ar. ^{B.})

— Op den xxiii^{en} Meye wesende Synxenavondt in dit voornoemde jaer ende Scependom zo es grave Lodewijck van Nassauwe met subtylhede ghecommen binnen der stadt van Berghen in Henegauwe , zonder slach of stoot , met vele gendarmerye te voet ende te peerde , de welcke men oock noemde Geusen , ende hielt de stede also jeghens den her-toghe van Alve. (Pr. Ar. ^{B.})

— Op den voornoemden dach zo zijn oock binnen de stede van Valenchyne ghecommen ghelijcke gendarmerye van Geusen te voet ende te peerde , ende hebben oock de stede inghenomen zonder slach of stoot. (Pr. Ar. ^{B.}).

— Ende binnen zekeren tijdt daer naer zo hebben die van den casteele van Valenchyne assistentie vercreghen ende

hebben zo zeere gheschoten up Valenchyne zo dat de Geusen de stat moesten verlaten, ende het ghemeente datter binnen bleef es som deerlick vermoort gheweest, principalick vrouwepersoonen ende kinderen, ende dat van de soldaten van den casteele, wesende meest Spaengnarden, ende hebben de stadt gheheel ghespoelgiert; daer was zulck jammere ende deerlichede dat noyt dierghelijcke ghesien en was. (Pr. Ar. ².)

— Op den ij^{en} Synxendach naer noene dede joncheer Charles de Grutere, heere van Exaerde, zynen eedt als schepene van der Kuere, ende was hem den zelve eedt afghenomen by Gillis Uten Eechoute, secretaris van myne heeren scepenen van der Kuere, 't welcke oock noynt ghesien en es gheweest dat eenen secretaris eedde schepene van der Kuere. (Pr. Ar. ².)

— In de maent van Mey 1572 wiert er eene processe ghehouden; wiert er een deel van het canon uyt het Casteel ghedaen om te voeren naer Vlissinghen om dat te belegeren; verbrandeden de Geusen het Sas van Ghendt, ende Biervliet wiert gheplundert door de Geusen. (K. M.)]

Den xix^{en} Wedemaent rees naer de noene een ongheweerte van den donder ende blixem, daerof dat te Lathem een pachthof verbrande, ende te Wiendeke vielen zoo groote haghelsteen en dat dierghelijcke noynt ghesien en es gheweest, daer waerender drye gheweghen die woughen bet dan vijf pondt swaer.

Den xxx^{en} Wedemaent quamen t' Eeckloo een deel Geusen, ende roofden de kercke, ende vynghen den pasteur ende noch een audt priestere, maer zy lieten den auden priester gaen. Zy vinghen oock vier Spaengnaerden die daer

commen waren met ghelde, ende namen 't ghelt, ende voerden se t' samen naer Vlissinghe.

Ontrent desen tijt was gheheel Hollandt op een stad oft twee in der Geusen handen.

[Ontrent den x^{en} Juny in dit voornoemde jaer zo is ontrent Blanckenberghe ghearriveert de hertoghe van Medina Celi, de welcke quam uut Spaengnen, als gouverneur generael van de K. M. van zyne landen van Herwaertsovere, ende niet wetende van eenighe roere in 't landt te wesene, zaude zonder de wete van die van Blanckenberghe gheseylt hebben naer Vlissinghen; nemaer van alles gheadverteert zijnde, is in grooter aventure ghearryveert te Sluus in Vlaenderen, ende in 't arryveeren zijn die van Vlissinghen met huerlieder soldaten ofte Geusen hem te ghemoet commen, ende hebben eenighe zyner schepen met fortse ende ghewelde inneghenomen ende oock diversche schepen in brande ghestelt; zoo dat hy ende meestendeel zijn volck hemlieden met haesten moesten solveren, waer inne hy grootelix verwondert was; want hy niet en wiste datter yemandt jeghen den conynck upstondt. (Pr. Ar. ².)]

Den xij^{en} Hoymaendt, 's nachts, hebben de Geusen uut Antwerpen ende Vlissinghen Erderburch genomen, 's morghens ontrent den 8 uren, zonder yemaendt te misdoene, ende bleven daer tot naer den noene ende vertrocken doen leedende den greffier met hemlieden.

Den xvj^{en} Hoymaendt passeerden hier deur Ghendt dry en twintich groote sticken artillerie ofte gheschut, poer ende clooten naer Brugghe, omme op de schepen te legghene die daer ghereet ghemaect waren; welck gheschut was gheconvoyeert met thien Spaengnaerden; aen elcken wagen

waren ghespannen vijfthien peerden , sommige 17 ende 18, ende reden alsoo tot Ursele, daer zy bleven rustende, ende 's morghens tusschen den een ende twee uren quamen de Geusen uut Erdenburch, die daer weder commen waren, ende hebben 't al afghesmeten ende ghenomen, ende die met het gheschut quamen, namen de vlucht naer Ghendt; maer zy behielden noch veel van haren peerden die binnen Ghendt quamen; ende op den zelve tijt dat zy daer waren, quamen der twee waghene van Antwerpen met admonitie van langhe roers ende harnas, 't welcke zy oock namen ende voerden 't naer Erdenburch ende van daer naer Vlissinghe, ende haelden oock acht schepen met tarwe die in de Leye laghen om naer Brugghe te varen, de welcke zy meest den aermen lieden gaven.

Ten voornoemden daghe slouch men te Ghendt den trommele om volck aen te nemene onder den capitain Franchois van Wijckhuus.

[Op den xvj^{en} Juny der voornoemden maendt zo es duck de Medina Celi hier binnen dese stede ghecommen te waghene met zeer cleenen state, alwaer hy van de heeren van Ghendt zeer eerlick ende minnelick ontfanghen was, ende reden hem jeghens vele menichte van edelen ende was eerlick van die van Ghent ghesfestiert. Den xvij^{en} der zelve maent is hy daer naer uut Ghent vertrocken naer de stadt van Bruussele, alwaer hy oock zeer eerlick ontfanghen ende inghehaelt wiert. (Pr. Ar. ^{B.})

— Curts daernaer heeft de hertoghe van Alva, gouverneur, enz. een placcaet ghedaen publiceren, te weten dat alle de gone die begheerden den leghere van der M. te vjetaelgiere met allerande soort van victuaille ende

provande, dat zy zauden vry, libre ende exempte zijn van alle arresten die up huerlieder persoon zaude moghen ghedaen werden, noch insghelijx dat niemant hemlieden en zaude moghen om eenighe schulden becommeren ofte belemmeren, noch insghelijx hare waren ende provanden; welcken legghere, zo de ghemeene mare liep, de voornoemde hertoghe van Alva in meenynghe was te slane voor de stat van Berghen in Henegauwe, daer grave Lodewijck met zynen volcke binnen lach. (Pr. Ar. ².)

— In de maent van Juny 1572 wiert een vrouwe van enen valschen muntenaer ghegeesselt; trock de hoochbailliu ende eenighe schepenen naer Brussel om den hertoch van Medina Celi te verwillecommen, die daer naer tot Ghendt quam, ende in de prosdye logeerde; was het een groot tempeest van donder ende blixem dat veel schade dede; de Geusen plunterden de kercke van Ecclloo. (K. M.)]

Den xxvij^{en} Hoymaendt quamen zekeren nombre ende groote quantiteyt crijchsliden ende Walen t' Antwerpen aenghenomen voor Brugghe, omme aldaer in garnisoene te ligghene, maer de borghers en wilden se gheensins inne hebben, ende de heeren meenden het gaernisoen binnen Brugghe te bringhene deur de Dampoorte, de welcke niet vaste toe en was; maer het gemeente wiert 't gheware ende liepen derwaerts, mijnheere van Frennes, de behuudde zone van mijnhere van Ongnyes, dat ziende, schoot in den hoop, zoo datter twee van de burghers doodt bleven, ende wierdt terstondt van hemlieden ghevanghen, alsoo dat te Brugghe gheheel in roere was.

Den xxvij^{en} Hoymaent quamen uut Vranckerijcke veel Franchoyzen die Geusen waren, ende daer wierter vele

misleet tusschen Berghen ende Valenchyne, zoo datter veel doodt ghesmeten waren ende ghevanghen van de Spaengnaerden, Walen ende boeren; de boeren hadden eene brugghe afgheworpen, zoo dat de Geusen nyevers deur en consten; zy waren al ghepilliert ende naect metten handen op den rugge ghebonden in 't water gheworpen, danof vele diverse hier duer dese stede quamen ghevloot, ende curts daer naer quamen de Geusen uut Berghen ende verbrandden der boeren huusen.

Up Sent Marien Magdalenenavont quamen de Geusen met veel volcx voor Brugghe, 's morghens ontrent den zes uren, ende sonden een trompeer naer de stede met eenen brief, ende voor de stadt commende, dede de grave van Reux twee schueten schieten naer den voornoemden trompilge; maer zy en adresseerden nyet, ende de grave nam zelve eenen halfven haeck, ende schoot het peert dweers deur den hals, zoo dat daer nederviel ende zoo trocken de Geusen van daer.

[In de maent July 1572 de Geusen vinghen veele pastoors, borghemeesters ende andere; ontrent Ostende quamen eenighe soldaten ghevlucht van de belegginghe van Vlissinghe, die gheslaghen waren; namen de Geusen Aerdenborgh in, ende meenden oock Brugghe te overrompelen, alwaer eenen grooten oproer was teghen de soldaten. (K. M.)]

In dit jaer ruumde men de veste van aen de Muudepoort tot aen den auden turre in den Ham, gheseyt 's Herdersturre.

Den xxvij^{en} Ougste was in 't Vuylstraetken beneden de Nycubrugge een vrouwepersoon doodt vonden zeer deerlick

vermoordt, ende was al gherooft datter in huus was.

In dit jaer in Ougste was de optreckende brugghe ghemaeckt aen de Muudepoorte.

Den xxij^{en} Augusty waren op de Veerleplaetse onthooft by sententie van schepenen van der Kuere eenen persoon, ghenaeamt Symon Pattijn, van doodtslaghe, ende de andere was de weerdt in den Rooden Leeuwe op de Hoochpoort, die straetroovers ghelogiert hadde, die daer ghevanghen waren ende ter Muyde levende verbrant.

Op Sente Barthelmeeusdach den xxiv^{en} Ougste was binnen dese stede ghedraghen eene schoone processie generael; de dienst was binnen der kercke van Ste. Jans, ende oock insghelijcx de vergaderinghe.

Den xxij^{en} Augusty was Anthuenis Utenhove van Ypre, capitein van de Geusen, te Brusele gherecht; zyne tonghe was hem eerst uutghetrocken ende afghesneden, ende voorts met een cleen vier levende verbrandt.

Den xxiv^{en} Augusty lxxij, op Sente Barthelmeeusdach, zoo waren binnen Parijs ende andere steden in Vranckerijck verslegghen ende ghedoodt de admirael ende veel meer andere edelen, die ter brulofstede ofte feeste van den coninck van Navarren, die 's coninx zustere acht daghen te vooren ghetrauwdt hadde, daer commen waren. Item, al dat Hughenois was, doodt gheslegghen; daer blevender op den zelve tijt verslegghen onder vrouwen ende mansknechten ende kinderen wel 10,008.

Den xxvj^{en} Augusty vertrack de hertoghe van Alva, gouverneur ende capitein generael van de conincklyke Majesteit, uut Brussele naer Berghen in Henegauwe, om Bergen te gaen besturmen, daer hy zeer qualic aen conste, midts datse

grave Lodewijck van binnen zeer ghefortificeert ende versterckt hadde.

Den xxx^{en} Augusty quam des princen van Oraengnen volck binnen der stede van Mechelen.

Den iiiij^{en} September quamen zy binnen Luevene ; maer zy gaven den prince eene somme van penninghen , zoo datter gheen volck en bleef.

[In de maent van Augustus 1572 hadden de Geusen van Vlissinghen den pastor van Eecloo opghehanghen ; de magistraet verkoos acht capiteynen om de soldaten te commanderen ; waghens ende peerden wierden gheprest om canon ende ammonitie te voeren naer Brugghe ; eenen weert wiert onthooft , om dat hy dieven ende roovers logierde ; ende wiert Mechelen door de Geusen overrompelt. (K M.)]

Den vj^{en} September quam 's princen volck binnen der stede van Dermonde.

Den vij^{en} September quam 's princen volck 's morghens binnen Audenaerde al zeere subtilijcken.

Den vij^{en} September , op Onser Vrouwendach , was van schepenenweghe op den noene by voorghebode metten trompette ghepubliceert het waken binnen deser stede by conynckstavelryen , ende de stede was ghedeelt in acht quartier , ende daertoe waren ghestelt viij capitainen , elck met eenen lieutenant ; ende de wake begonste den ix^{en} September der zelve maendt.

De capitainen van der stede zoo zy gheloot waren :

Joncheer Jan van Caudenhove ; zijn lieutenant Jacques Ruffelaert .
Joncheer Philips Triest , heere van Auweghem ; zijn lieutenant
Guillaume van den Sype.

Jan Duweez, t' Ste. Pieters ; zijn lieutenant Daniel de Stoppelare.
Joncheer Jan Damman, heere van Oomberghe ; zijn lieutenant
Philips de Gruutere.

Joncheere Franchoy's Rijm ; zijn lieutenant Jacques Taccoen.

Mer Jan de Grutere, ruddere, heere van Loovelde ; zijn lieutenant
mer Gillis Borluut, ruddere.

Joncheer Jooris Lanckhals, heere van Olsene ; zijn lieutenant
Jaspar van Riebeke.

Joncheer Franchois Triest, up 't Sant ; zijn lieutenant Lievin van
Casele, d'aude.

Den ix^{en} September quamen in 't Princenhof ligghen
ontrent twee hondert Walen, wesende 't volck van den grave
van Reux.

Item, drye of vier daghen voor Helich Cruusverheffinghe,
xiv^{en} September, zoo heeft hem de prince van Oraengnen met
eene groote armeye van volcke vertoocht voor Berghen aen
den legher van den hertoghe van Alva, ende binnen eenen
dach daer naer vertrack hy van daer zonder yet te doene,
ende de prince vertrocken zijnde, zoo heeft de hertoghe van
Alva Berghen doen beschieten van 's morghens ten 2 uren
tot 's avonts late, ende wiert daer naer een appointment
ghemaect dat de grave Lodewijk uuttrecken zoude, dwelek
zoo ghebeurde op Sente Mattheusdach, ende de hertoghe
van Alva quamer met zijn volck binnen.

Item, als nu de hertoghe van Alva Berghen t' zynen wille
hadde, zoo es hy met zijn volck ghecommen tusschen Lueven
ende Mechelen, om Mechelen te gaen belegghen ; zo es 's prin-
chen volck uut Mechelen ghetrocken, verlatende de stede
met een groot deel van de burgheren, ende de hertoghe
van Alva daer vooren commende, zijn hem de processien

van de stede te ghemoete ghegaen, ende hebben hem met zijn volck alzoo binnen ghehaelt, ende als zy binnen waren, hebben zy de gheheele stede ghepilgiert, gheplondert ende berooft, zoo wel gheestelijke als weereltlijke cloosters, godtshuusen als anderssins; daer bleven vele borgheren doodt; vele vrouwen ende dochters waren tyrannelijk van de Spaengnaerden gheschandaliseert ende ghevolcert.

Item, 's princen volck binnen Denremonde dat vernemende, hebben oock de stede verlaten ende zijn wech ghetrocken up den iij^{en} October naer Vlissinghen, ende curts daer naer zoo quammer de bailliu van 't landt van Waes met veel Walen inne, die de voornoemde stede oock plunderden ende roofden.

Item, die van Audenaerde hebbende oock danof de wete, hebben vele Walen die zy ghevanghen hadden, mitsgaders priesters ende andere burghers ghecoort ende ghebonden, ende alzoo in 't water gheworpen, de welcke verdroncken, ende dat ghedaen hebbende, vertrocken zy uter stede den iij^{en} October; ende vertrocken zijnde, is de grave van Reux binnen commen; maer dede verbieden niet te rooven, noch plunderen, zoo dat die van Audenaerde danof onbeschadicht bleven. Item, de Geusen uut Audenaerde ghetrocken zijnde, waren van een deel ende quantiteyt carabynen vervolcht; daer vloten xiiij ofte xvj Geusen besyden sweechs in een pachthof dat de carabynen beleyden, ende stakender 't vier inne, ende worden also verbrand.

[In de maendt September de graef de Reulx quam van Brugghe naer Ghendt; de stadt wiert in acht wyken verdeelt, hebbende elck eenen capiteyn; Berghen in Ilene-gauwe wiert met verdrach inghenomen; daerom bleven de

poorten dry daghen lanck ghesloten; de Geusen namen Audenaerde met surprise in, ende swierden hier ontrent Ghendt, brandende eenige hofsteden. (K. M.)]

Den xij^{en} October verbrande buyten Ste. Lievinspoorte de brauwerie van Cornelis Wandelaert; maer het brouhuus en hadde gheen schade.

Item, die van Luevene hadden den prince van Oraengnen ghegheven xvj duusent guldenen, ende zy moesten den hertoghe by appointe gheven zestich duysent guldens, ende de stede was gegarnisoneert.

Den xxvij^{en} September alzo veel lantlieden 's morghens met het opengaen van de poorten meenden ter Muydepoorte binnen deser stede te commene, op de brugghe zijnde, zoo es de brugghe mits zy niet ghegrendelt en was nedergevallen metten eenen ende, ende het ander ende slouch om hooghe, zoo datter vele lieden waren die beneden in de veste vielen, d'een op d'ander in 't watere : daer was een man die zijn been brack; ende de poorte opene zijnde, sette men leeren in de veste, daer mede de lieden uutquamen.

In dit jaer was het zaut soo diere dat men in de weke in October naer Sinte Luucxdach cocht het *mueken zauts vier schellinghen.

[In de maent van October uyt vreese van dieverie, wierden de reliquie silvere-cassen van St. Bavo niet uitgehestelt; de Spaenjaerden ende Walen belegherden Audenaerde; de boeren mochten de lantloopende soldaten vanghen ende de clocke cleppen. (K. M.)]

Op Sente Martensavont in November was binnen Ghendt ghegheven van vier zacken zauts thien ponden grooten.

In dit jaer gaf men den xx^{en} penninck van huusen, renten ende gronden van erve.

Den xiiij^{en} November waren binnen Ghendt ghegheven van vijf zacken zauts de somme van xvj ~~g~~ grooten, ende den xiiij^{en} der zelve maendt zoo cocht men 't zaut viij schellingen het mueken.

In de zelve maendt was de optreckende brugghe ghemaect aen Ste. Lievenspoorte.

[In de maent van November en mochten de burghers van Ghendt met die van Dortrecht niet handelen; ghebeurde eenen oproer door de moetwillicheyte der Spaenjaerden; wierden de aflatende pardonnen van de pausen vercondicht. (K. M.)

Item, den iiij^{en} December waren op de Vrindachmaert verberrent van de heresyen drie mannen ende eenen vrouwe, alle ghemuulbandt.

Den v^{en} December, 's vrydachs, was ghedraghen eenen ghelijcken processie, dan of de vergaderinghe was te Ste. Jans, ende de dienst te Ste. Nicolaes.

Ten voornoemde daghe waren by d'heeren van den Rade ghedaen onthoofden vijf mannepersoonen van by Audenaerde, omme dat se hemlieden metten Geusen ghemoyt hadden binnen Audenaerde; zy waren alle vyve by den scherprechter d'een naer d'ander ghesaelt, zoo dat hy zeer leelick haerlieder hoofden afsneet, ende wierden te Mariekercke op een radt ghestelt, ende haerlieder hoofden boven 't lichaem.

Den vi^{en} December was van ghelijcken ghedraghen eenen processie generael; de vergaderinghe was t' Ste. Jans, ende de dienst t' Ste. Michiels.

In dit jaer in December, ontrent Ste. Thomasdach voor Kerstdach, zoo was t' Sparendamme in Hollandt eenen grooten strijdt, daer over beede zyden veel volcx bleef.

In dit jaer deden de soldaten van de Coninclyke Majesteit alomme ten platten lande ende oock in besloten steden groote onghereghelthede, overlast ende ghewelt, ende insghelijcx deden van ghelijcken grooten overlast ten platten lande, de Spaengnaerden uten Nyeuwen Castele te Ghendt, ende zonderlinghe ontrent Langherbrugghen ende Oostackere.

In dit jaer, in December, quam Don Frederico, de zone van hertoghe van Alva, by Amsterdamme aen een cleen stedeken (Naerden), daer 's princen volck inne gheweest hadde; de burghers quamen hem teghen ende baden om gratie; hy gaf hemlieden gratie behauden lijf ende goet, ende als hy daer binnen quam, zoo hebben de soldaten 't volck meest al vermoordt ende de stede gherooft ende gheplondert.

In dit jaer was 't zeer tylic wintere; want curts naer Alder Heylighemisse begonst te vriesen, zoo dat men te Sente Cathelynendaghe over Schelde ende Leye gynck; het was eenen verdrietelicken tijt van sneeuwen ende vriesen.

[In de maent van December 1572, wierden drye mannen ende eene vrouwe op de Vrydachmeret gheworpt ende verbrant; vijf mannen onthooft om dat sy de Geusen gheholpen hadden in 't innemen van Audenaerde, ende wiert verboden op lijfstraffe met de Zeeuwen te handelen (K. M.)]

Item, ontrent den neghensten Lauwe es binnen der stede van Luevene eene groote destructie gheweest deur eenen zeer grooten watervloet, zoo dat dierghelijke noynt ghesien en

es gheweest, midts dat het water van de Dyle bynaer in 't midden deur de stadt loopt, daer 't aldermeest bewoont es; daer dreven wech bynae drye hondert huusen; daer gheschiede zulcke uutnemende groote schade, dat qualije om schryven ware; daer verdroncken veel menschen ende beesten, niet alleene binnen der stede maer oock ten platten lande daer de voorseide vloet huer schuete nam.

Den xiv^{en} Lauwe, op eenen woonsdach, 's morgbens, quamen de Guesen tot voor Antwerpen, ende hebben daer acht schepen ghenomen, de welcke laghen aen het Bierhooft, gheladen met vastenspyze ende wijn; zy schoten x of xij scheuten ter stadtwuert inne, ende zijn alzoo metten buut naer Vlissinghe ghevaren.

In dit jaer slouch men te Middelburch ghelt dat viercant was, ende dat was gheslegghen van 't gelt van de borghers, te wetene, van 't selvere van de innewoonders.

[In de maent van Januarius duerde de coude ende de winter wel twee maenden lanck; men sloech den trommel om soldaten te werven. (K. M.)]

Op den vastenavont, 's nachts, den iij^{en} Sporcle, was de cappelle in 't Scepenhuus gherooft.

Den ix^{en} Sporcle was by mandemente de landtslieden den clockslach verleent om de soldaten ende andere bouven, daer sy daghelicx af verlast waren, te wederstane, ende mochtense doodtsmyten zonder mesdoene.

Den xxviiij^{en} Sporcle zijn de schepen van oorloghe, die t' Antwerpen ghereet ghemaect waren, afgeharen in 't vlacke omme de stede van Middelburch te gaen victael-gierne.

[In de maent van Februarij was de cappelle van het

Stadthuys berooft van hare silveren ende gauden vaten; schooten de soldaten van 't Casteel over de aencomste van hunnen nieuwen gouverneur, in de plaets van hunnen overleden commandant Salinas; wiert een jonghen van seventien jaer om syne ketterye verbrandt, als oock twee vrouwen. (K. M.)]

Den j^{ua} dach van Maerte zijn uut Ghent dertich vrye schippers ghereyst naer de voornoemde schepen ten dienste van de Majesteyt; elck hadde zes ponden grooten van de neirynghe, ende hemlieden was beloofd huerlieder wijs ende kinderen te onderhoudene indyen zy achterbleven.

Den vij^{ua} Maerte zijn de schepen van Antwerpen ende de Geusen by elckanderen commen ende hebben zeer strange-lick d'een op d'ander gheschoten; maer de schepen van Antwerpen hebben groote schade ghecreghen ende hemlieden was veel volcx afgheschoten, soo oock veel volcx van de Geusen bleef; zoo dat de voornoemde schepen van Antwerpen moesten keeren ende reculeren, ende quamen ontrent den Palmsondach weder t' Antwerpen.

In dit jaer zijnder up het landt veel kercken gherooft gheweest, priesters ende pasteurs vermoordt.

In dit jaer in de Pallemweke waren te Ghendt veel munters ghevanghen ende daer ontlieper die op een ghelt ghestelt waren.

Den xiv^{ua} Martij op den Pallemavont was 's morghens voor den daghe eene ghalghe gherecht op den Coorenaert, ende ten zelve daghe waren daer aen ghehanghen Lievin ende Segher Cools, ghebroeders, ende cenen Wale van Douay, die alle drye in 's princen van Oraengnien dienst

waren, ende daer was noch mede ghehanghen een dief van Denremonde.

Den xvij^{en} Martij waren by den bailliu van Auderburch te Mariekercke ghedaen hanghen vijf mannepersoonen die den prince van Oraengnen oock ghedient hadden.

Op den Goedenvrindach zoo hebben schepenen de aude ordonnantie onderhouden van gratie te gheven, daer in twee jaren te vooren gheen gratie ghegeven en es gheweest.

[In de maent van Maerte wierden dry quaetdoenders ghegeesselt met het strop aen den hals; wierden vier mannen op de Vrydachmaert ghehanghen; vijf Geusen te Waerschoot ghevanghen sijnde, wierden op het Galghevelt ghanghen. (K. M.)]

Den j^{en} in April xv^elxxij zijn de Geusen ghecommen t' Assenè, ende hebben teghen de lantlieden ende Walen die de wacht hadden ghescharmuts; maer de wacht moeste de vlucht nemen, de Walen die vloden up het casteel t' Assenede, ende doen quamen de Geusen te lande ende wierpen de brugghe af up 't Sas ende de galghe, ende zy staken den landtdijck duere, ende zy verbranden Assenede, zoo datter weynich huusen bleven staende, ende twee uren naer den noene trocken zy met ghetyde duere.

Den x^{en} in April trocken uut Ghent noch dertich schiplieden van de vrye neeringhe, ende tien onvrye schiplieden tourteniers van de Lieve, omme op de schepen te gane die t' Antwerpen laghen; want men bereedde noch tien ofte ellef schepen toe om noch eens de reyse anne te nemene, omme die van Middelburch te victaelgieren.

Item, Don Frederic, upperveltheere van den leghe van

de C. M. hadde van ontrent Alderheleghehemesse in Hollandt voor de stede van Haerlem ghelegghen met eenen ghewelighen leghere, daer hy dickmael beschadicht is gheweest, midts dat hem die van Haerlem clouckelijck weerden ende wederstonden hem.

In dit jaer waren op de Veerleplaetse ghehanghen twee mannepersoonen met valsche munte behanghen.

Den xx^{en} April lxxij zoo passeerden de schepen van Andworpen voorby Ter Neusen, ende alsoo tot in 't diepe, ende de Geusen weken altijts; maer in 't diepe comende, waren zy van den Geusen bespronghen, zy hebben d'een jeghen d'andere zeer vreesselicken gheschoten; want zy over beede zyden van gheschut wel voorzien waren; zy vochten over beede zyden zeer sterckelijck; daer gheschiede over beede zyden groote schade, deerlichede ende jammerlichede. Daer bleef utermaten veel volcx verslegghen; daer wierden eenighe schepen in den grond gheschoten; daer sanck een schip van der M. deur het ghewelt van het gheschut dat daer up was; daer quamen eenighe schepen binnen Middelburch, maer niet zonder groote schade of peryckeke; het heeft gheduert dat zy jeghen elkanderen even strangelijck vochten, ende schooten wel acht daghen; men sach ter Neusen en andere plaetsen doode lieden, stucken van schepen, masten, tonnen met meel, veendels ende ander goet commen ghevloot; maer die Geusen behielden de victorie.

[In de maent van April namen de boeren by Ghendt, de wapenen om teghen de Geusen te gaen; wiert het hooft van den capiteyn up ghelt ghestelt; trocken onse schippers naer Antwerpen op onse oorloghschepen, ende andere, om die

te besturen; wierden zes oorlogschepen van de Geusen ghenomen. (K. M.)]

Den eersten dach van Mey was binnen der stede zeer solempnelijck ende triumphantelijck, met trompetters ende schalmeyers, een bestandt uutgheroupen tusschen den coninck van Ynghelandt ende de K. M., grave van Vlaenderen, van twee jaren, ende dat aengaende den handel ende coopmanschepe, te weten : dat de cooplieden van desen landen vry ende libre mochten tracteren up Ynghelandt, ende die van Ynghelandt up de landen van Herwaertsovere.

Den ix^{en} Meye, voor den noene, was op den Coorenaert deser stede eenen soldaet ghehanghen, wesende onder het regiment van capiteyn Wijckhuys.

